

THE LIBRARIES
COLUMBIA UNIVERSITY

GENERAL LIBRARY

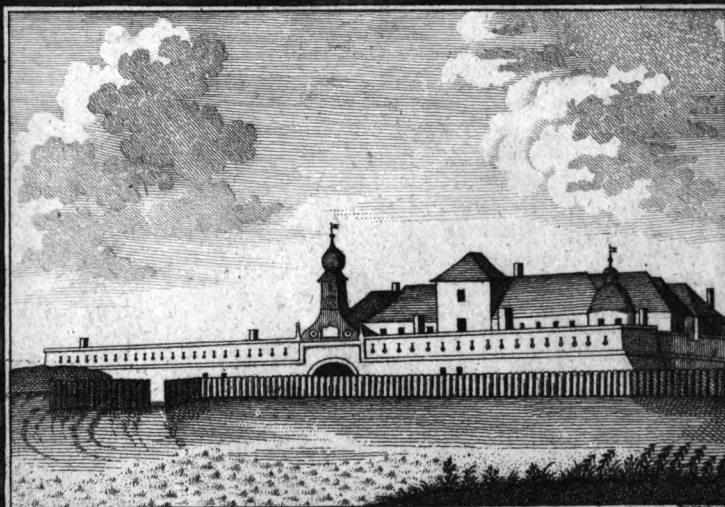
705

705

94

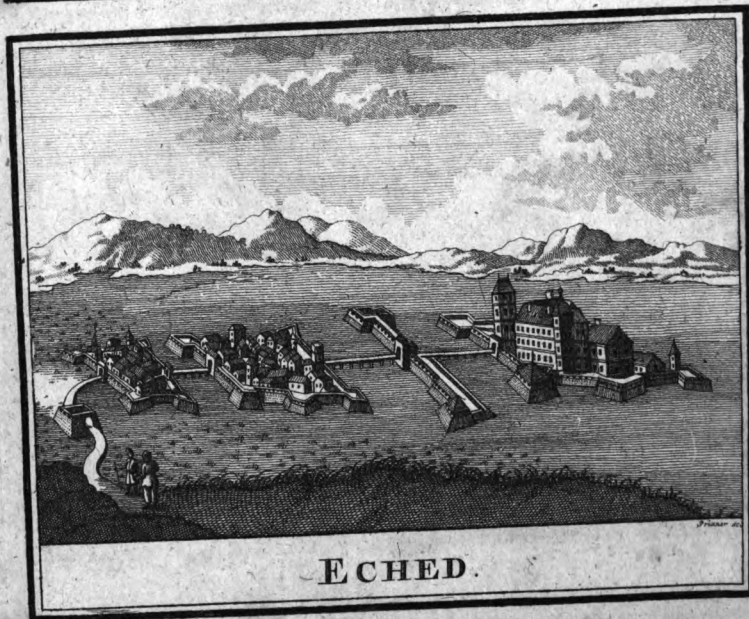

ERDŐDI VÁR.

RÉGI KÁROLYI VÁR.

SZATHMÁR VÁRMEGYE'

FEKVÉSE, TÖRTÉNETEI, ÉS POLGÁRI
E S M É R E T E.

ÍRTA, ÉS KIADTA

SZIRMAI SZIRMAY ANTAL,

CSÁSZÁRI, 'S KIRÁLYI APOSTOLI FELSÉG
UDVARI TANÁTSOSSA, TÖBB VÁRMEGYÉK' TÖRVÉNY-
SZÉKBÉLI BIRÁJA, ÉS A' KÖLTÉSBN, 'S VERS
SZERZÉSBN KOSZORÚS.

II. R É S Z

B U D Á N,

A' MAGYAR KIRÁLYI UNIVERSITÁS' BÉTŰVEL.

1 8 1 0.

D.B.

972

1895

593

v. 2

* * *

E' második Rész - is légyen
Néked, Hazám! szentelve,
Jel - Levelű munkám végyen
Dísz, Téged' medtisztelve!

Az Író, és Ki - Anó.

M. ACAD. EMELE
KÖNYVTÁRA

DEOL
VENCIUM
B. ELAONO.
HONO.

APR 4

502-1024 1/18 18

ELŐ-BESZÉD.

Elő-adván az Első Részben Szathmár Vármegyének közönségesen, és az abban fekvő Szabad Királyi Városoknak különönsön fekvését, történeteit, és Polgári esméretét; hátra volt tett ígéletünk szerint, azon Vármegyében helyezettett helységeknek, a' régi, és mostani Várainak, Kastélyainak, Templomjainak, Klastromjainak, Apátúrságinak, Pusztáinak; azok vízszontagságinak leírása, azokról költt adományi, és határ leveleknek, a' régi, és mostani bírtokosoknak, a' Nemesi Nemzetségek eredetének, ágazatának, és nevezetes férjfiainak előadása, mellyet tellyesíteni kívánván, úgy vél-

A 2

lyük

lyük : hogy legjobb rendet fogunk tartani, ha azokat, a' négy járások szerént, az érdeemes Olvasók elejébe terjesztjük.

Arról pedig botsánatot kérünk : hogy az előhozandó érdeemes bírtokos Urakat valahányszor említtyük, annyiszor a' Czimjeket, és Elő-Neveiket elő nem hozhatyuk. Mert ezen munkánk, noha eleget rövidíteni kívántuk, akaratunk ellen-is nagyra szaporodott. Elégségesnek tehát véltük : hogy kinek kinek Czimjét, és Elő-Nevét imitt amott tsák egyszer előhozuk. Tudva van az egész Haza előtt : hogy Nagy-Károlyi Károlyi, Széki Teleky, Göncz-Ruszkai Kornis, Buzini Keglevich, Szalai Barkóczy, Lossonczy Bánffy, Csik-Szent-Királyi Andrássy, Kéthelyi Hunnyady, Kis-Rhédei Rhédey, Schönborni Schönborn, Nagy-Szalontai Thóldy, és más Grófok. Hajnácskői és Wécsei Vécsey, Hadadi Vesselényi, Szalai Barkóczy, Lossonczi Bánffy, Wajai Way, Szalai Sztojka, Perényi Perényi, Toroczkai Toroczkay, és más Bárók. Hiripi és Ivácskoi Szuhányi, Vásáros-Naményi Eötvös, Szenyitzei Gáspár, Mikolai Mikolay,

kolay, Darvai Darvay, Domahidi Doma-
hidy, Urai Uray, Bagossi Bagossy, Ve-
tési Vetéssy, Kis-Kereki Kerekes, Kü-
gyi Virág, Somlyai Szilágyi, Guttorföldi
Matay, Rápolthi Nagy, Klobusiczi Klo-
busiczky, Leksei Sulyok, Irinyi Irinyi,
Tisza-Ujhelyi Ujhelyi, Boros-Jenői Kor-
da, Ludányi Bay, Wajai Vay, Ibrányi,
és Vajai Ibrányi, Nagy-Kálloi Kállay,
Komoróczi Komoróczy, Udvarhelyi Link-
ner, Tasnád - Szántói Becsky, Witkai
Vitkay, Mándi Mándy, Szirmai Szirmay,
Reszegei Jásztrábszky, Benedekfalvi Lu-
by, Péch-Újfalusi Péchy, Császi Császy,
Gúthi Gúthy, Bégányi Bégányi, Telegdi
Csanády, Maroth-Egyházi Marothy, Me-
ző-Madarassi Madarassy, Nagy-Váradi
Ajtay, Illósvai Illósvay, Kölchei Kölcsey,
és Kende, Kölchei Tatay, Gulácsi Gu-
lácsy, Bulyi Jékey, Homoród-Szent-Páli
Szent-Pály, Szeleczi Szeleczy, Nozti-
czy Thurzó, Bilkei Lipcsey, Lövei Lö-
vey, Adorjányi Ráthonyi, Tunyoghi Szüts,
Vágási Bottka, Csicseri Órmos, Egri
Egry, Szent-Miklóssi és Óvári Pongrácz,
Kis-Dobronyi Isáak, Bölsei Buday, Szod-
orai Szodoray, Járdánházi Kovács, Nagy-
Ló-

Lónyai Lónyay, Ozoróczi Ottlik, Kelemessi Melczer, Kürthi Csabay, Szent-Katólnai Cseh, Magosligethi Hagara, Iklódi Iklódy, Gidófalvi Szabó, Félégyházi Jákó, Marsovszki Marsovszky, Draskóczi Krasznetz, Mindszenti Peley, Sámelyi Same, Vadai Vaday, Okolitsnai Okolicsányi, Lászlófalvi Eördögh, Csebi Pogány, Szaplenczai Szaplenczay, Erdőteleki Szentmáriay, Tatárfalvi Tatár, és más sok Fő-Nemes bírtokossai ezen Megyének, kiket hosszas volna előszámlálni, és a' kik helyenként úgy-is előkerülnek.

---

§. 1. Szathmár Vármegye^a természetes fekvése, és vizeinek folyásai szerint négy, úgymint: Kraszna-Közi, Nagy Bányai, Szamosközi, és Nyiri járásokra osztatik, mellyeknek mindegyike a' Szolgabiráknak lakásához képest ismét három kerületekre szakasztatik, és anyi Szolgabirák által kormányoztatik.

§. 2. A' Nyírségnek a' benne termő sok Nyír-fáknak bővségétől oly régi nevezete: hogy már a' Magyarok bėjövelekor a' Béla Király Levelesse a' 21. 22. Részben és hogy a' *Hismaelitáknak* lakó földgye volt, a' Váradi tüzes próba Könyv is több helyen arról emlékezetet téshen. Thuróczy pedig a' 2. Részben Szent László Királyt a' Nyiri föld Fejedelmének, és az 1358 Eszt. Tákossy Miklósnak Paposról adatott Királyi adományi Levél is azt a' *Nyiri Kerületnek* nevezi. A' Vármegyének lerajzoltatásában is, mellyet Mező Czerjék, és Zanathy Antal Földmérők jelesen kiadtak, első helyet foglal; annál fogva Mí is a' leírását ezen Megyének azon kezdjük.

I. *A' Nyiri Járás.* Az hol a' Vármegyének gyüleseire nézve első helyet érdemel.

§. 3. Nagy - Károly Mezőváros, Ura a' Gróf Károlyi Nemzetség, hanem a' Vaday, és Tömpe Nemesek is bírnak egy ülést benne Sík mezőbe fekszik, lakossai Katolikusok, Reformátusok, Lutheránusok, Oroszok, Oláhok, és Zsidók, kiknek mind nagy tekintetű Templomaik, és imádságos házaik vannak, ki vévén a' Lutheránusokat, kik még tsak egy alacsonyabb

nyabb épületben teszik az Isteni szolgálatot. A' Katolikus Plehániának kiszolgáltatói az Ájtatos rendén lévő Szerzetesek, kiknek Temploma főbb tekintetét érdemel. Építette Gróf Károlyi Antal Főispány, melly is öszve vagyon kaptsolva a' fent írt Szerzetnek lakhelyével. Ezen Szerzetes Társaságnak mostani Igazgatója Mészáros Ferencz. A' Vármegye-is itten tartya a' maga öszveüléseit, tágas udvarhelyen épültt Palotában, a' rajta lévő épületek olly bővségesek: hogy azokban a' Vármegyebéli Tiszttség a' Maga nyugodalmát feltalálja. A' Gróf Károlyi Nemzetségnek lakhelye két emeletre építettvén, és négy szegelyet foglalván magába; a' Városban igen kies, és szélesen kiterjedett helyen fekszik. Régentén vár formára volt építve. 1590. Eszt. Első Károlyi Mihály kezdette, a' mellyet osztán második Báró Károlyi Mihály, Adám, László folytattak, Gróf Károlyi Sándor elvégezte, de Gróf Károlyi József a' sántzait bétöltette, a' régi várat elhányatta, és annak helyére a' mostani tsinos Kastélyt építette. A' homlokán láttatik a' Gróf Nemzetségnek Czimere, illyen felírással:

„ Nagy - Károlyi Gróf Károlyi József, az Eleinek
 „ a' régiségtől hanyatló lakhelyeit ezen hajlékká vál-
 „ toztatta. 1794. Eszt. “

Az épületnek nap nyugoti oldalán Anglus ízlésre épített gyönyörűséges Kert vagyon. Déli oldala rész szerént a' vásár hely, rész szerént a' nagy roppant Uradalmi majorság épületek.

A' Károlyi határ fekete föld, és egyenes lévén a' jó szántó vető Gazdának elegendő mindenféle gabonát ad, a' kaszálói pedig legjobb nemű szénát teremnek. Erdeje éppen a' város tövébe vagyon tölgyfából álló, széles útakkal szakaszszonként megkülömböztetve, ennek a' közepén két különös nagy kiterjedésű spalléros, és gyümölcsfákkal béültetett Kert vagyon, az erdőből az ültetett fák között a' szőlőbe lehet menni, és ezen út JESUS, úttyának nevezetik. A' szőlő egy kevésbé fentebb helyen vagyon, és mivel kövér a' földgye, igen bőven terem jó, és egészséges nyári bort, mellyet
 lehúz-

Lehúzza három esztendőig ellehet tartani. Ezen *Somos* nevezetű erdőnek szomszédságában más erdeje is vagyon *Nyires* nevezet alatt, mellyben ugyan egy nyirfa sem taláztatik, hanem tölgy, és nyárfákból áll, és egyéb aprólékos gazallya fákból. Ehez nem meszsi *Fekete* nevezetű erdeje, hasonló fákból álló, 's mind tilalmas. A' határán *Szarvas - Kert* nevű erdőtske is vagyon, mellyben ez előtt *Szarvasok* neveltettek; de van egy *Fátzányos Kert* is, mellyben most is a' *Fátzányok* szaporítatnak. Szélesen elterjedett határának szomszédi: *Kaplony*, *Domahída*, *Nagy- és Kis - Majtény*, *Szent - Miklós*, *Gencs*, *Mezőterem*, *Vezend*, *Mező - Petri*, *Szanisló*, *Csomaköz*, *Fény*, *Csanáros*, és *Kálmánd* helységek. A' *Genesre* járó útfélén egy igen kies dombon, melly valaha *tábori Strázsa halom* volt, a' *Sz. Háromság* dütsőségére *Kápolna* vagyon építve, mellyben a' *Sz. Háromság* *Vasárnapján* *Isteni tisztelet* tartatik; itten a' régi időkbe *Remeték* laktak, most a' környéke *gyümölcsös Kert*, mivel pedig ezen rész legfentebb való helye a' *Károlyi* határnak, ezen *Kápolnához* közel néhai *Gróf Károlyi József* 400. ölnyire téglából kirakott *piatzét* kezdett építeni, de azt csak 100. ölnyire vihette, mivel a' kifakadó források tovább vinni meg nem engedték, hanem mivel most azon *fakadéknak* kibotásására egy *tsatorna* készítettik, az által *tökélleteségre* fog hozattatni. Ezen *Mező-Városban* mindenféle *Czéhés Mesteremberek*, *Bóltosok*, és *Kereskedők* elegendő számmal taláztatnak. Itten lakik *selyem tenyésztető* is, ki az *szedres kertből* a' *Vármegyének* *felvigyázása* alatt *ezerenként* *osztogattya* a' *növény szederfákat*. A' *Városból* *Kaplony* felé, a' *szőlő*, és *Mező - Petri* felé *kimenő utak* *sorjában* *ültetett fák* *közt* *készítettek*.

Ezen *Városról* *neveztetett Károlyi Grófoknak*, mint ama *nevezetes Kaplonyi* nemből származott, 's a' *Márs mezején* *híres tsemetéknek* *eredetét* *Kaplonynak* *leírásában* *látni* *fogjuk*.

Már 1346. *Eszt. Káruy Andrásnak*, és *Simon fiának* *emlékezete* *vagyon Száldobágy helység* *alatt*; a' *Nemes érdemeikről* *híres férjfiat* *pedig* *ezen Jeles Nemzetségnek* *helyenként*, *kivált* *az 1. Részben* *eléadtuk*.

1350. János Prépost, és a' Váradí hegy fokán lévő Sz. István első Mártyr Menostorának Konventtye előtt, Nemes Katalin Aszszony Marouth Mesternek, Cyre Péter fiának, testvére Káryul Miklósnak, *Urdungnak* neveztetett András fiának özvegye a' maga hit részét elengedte Marhárd Mesternek, említett András fiának, és az ő rokoninak Mihálynak, és Istvánnak olly módal: hogy ő nékie hólta napjáig; minden szükséges élelmet szolgáltassanak.

1360. Gróf Bubek István Ország Fő-Birája Káryul László Mesternek, Simon fiának, Witkay István, és László ellen, a' megsebesíttetés Jeránt indított perét Sz. Mihály Arkangyalnak nyóltzadjára halasztotta Wisegrádon.

1387. Zsigmond Király, Károly Lászlónak, és Andrásnak Marhárd fiainak szabad Ispányságot, és főben járó hatalmat adott, a' mint a' Vármegye Levél tárában-is találtatik e'képpen: „ Mí Sigmond Isten kegyelméből Brandeburgiai Fejedelem, és a' Római szentséges Birodalomnak Fő - Kamarássa, Magyar Országnak Ura, 's Elöljárója, adgyuk emlékezetül: hogy a' Magyar Ország Fő - Zászlóssainak, és Nemesseinek esedezésekre, és kérésekre, 'a megfontoltván hív szolgálatit Nemes férjfiaknak Károlyi Marhárd fiainak, Lászlónak, és Andrásnak, mellyeket ezen táborozásunkba tettek, és ezentúl tenni fognak, kívánván őket, az ő maradékit valami jutalommal megvigasztalni, ezen kegyelmet tettük velek, és kedvezést nékiek, mellyel ők, 's az ő maradéki, és maradékoknak ivadéki, mint kegyelmünk adományyával díszeskedhessenek: hogy akár hol, 's akár melly helységjeikbe, és azoknak hozzátartozandóiba a' gonosztévöket, tudniillik a' lopókat, tolvajokat, és latrokat, gyújtogatókat, bűbajosokat, és boszorkányokat, a' hamis pénzveröket, all - petsét metszőket tartóztathassák, és tulajdon hatalmokkal fogságba tehessék, 's a' karót, 's az akasztófát felemelvén azon gonosztévöket az Országnak bévett szokása szerint, vétkeiknek minémüségehez képest, kínok által faggattatni, felakasztatni, leváogatni, karóba vonatni,

„tatni, 's egyéb halálnak nemével kivégeztetni szabad
 „hatalmok légyen, ellentmondása akár melly Ispá-
 „nyóknak, és akár melly Vármegeye Szolgabírájainak
 „ellent nem áthatván. Azonkívül soha semmi Ispány
 „nevezett Lászlót, és Andrást hozzájuk tartozandói-
 „val ne ítélhesse, se ne idézhesse, vagy akár melly
 „panaszra meg ne háboríthassa, hanem ha valamelly
 „panaszolkodó azon Lászlót, és Andrást, vagy az ő
 „maradékjokat valamelly tettekért perben fogni kíván-
 „ná, akkor tsupán a' Királyi Uávarban kirendelendő
 „Bírák által íteltethessenek meg, kivévén az Egyházi
 „Törvényszéket illető eseteket. Ezent pedig adomá-
 „nyi levelünknek formájára kiadattyük az ő nagyobb
 „óvásokra, midőn nekünk maga mivoltában vissza
 „hozattatik. Adatott Dombón Gyertya - Szentelő Ból-
 „dog Aszszony napján, Urunk 1387. Eszt. “

Mig akkor Zsigmond nem volt koronázott Király;
 ezen Jel levélből tehát kitetszik: mitsoda tzimezéssel
 ruháztatott fel a' Magyarok által koronáztatása előtt?

Azon hív szolgálatok pedig, mellyeket Károliak-
 nak eleji tettek, Dalmátziában tétettek, midőn fogság-
 ra vitétt Mária Királynénak, 's hitvessének vissza-
 adattására az Auránai Perjelt kinszerítették.

1390. Károly László Marhárdnak fia tanú valla-
 tást tétetett: hogy Zénás Péter, és Zarvadi István
 Lászlónak fia 100. sertésseit Károly helységéből elhaj-
 tatták.

1396. Károlyiaknak, Bagossy, Vetéssy, és Cse-
 maközy, mind egy *Kaplonyi* törösből származott ro-
 konival lett osztályát Kaplornak leírásában előad-
 gyuk.

1410. Károly helységét a' Károlyiak egészszen
 bírták.

1419. Károly Bertalan, László, András, János, és
 Jakab a' Károlyi Uradalomba új Királyi adománnyal
 megerősítettek, melly akkor Károly, Kaplony, Bo-
 báld,

báld, Vezend, Petri, Chomaköz, Fény, Embel, Vada, Csanalos, és Olsova helységekéből állott.

1423. Mind ezeknek birtokában voltak:

Azon Eszt. említették különös más *Karull* pusztá, melyet Nábrády János, és Banky László bírtak, de Nagy - Perichey István elfoglalta.

1426. *Karuli*, és *Gáthi* pusztákat Nábrádi, és Perichey Nemesek magok között határ jelekkel megkülömböztették.

1428. Károlyiak birtoka már *Nagy-Károlynak* nevezetik, és különbb volt a *Karuli* pusztától, melyet Károlyi Lancz, Bertalan, Jakab, János, és Demeter, Báthory Istvántól, Tamástól, Jánostól, és Bertalantól, Jánosnak Péter fiának fiaitól, Istvántól Zanizlónak fiaitól, Báthory Barlától, és Györgytől elfoglalták.

1436. Pálóczy Mátyás Nádor Ispány Genchy Tamásnak Károly Jakab, és az ő Domonkos fia ellen indított per folyását Sz. Mihály Arkangyalnak nyolctzadjára halasztotta.

1482. Nevezetes azon Levél, melyet I. Mátyás Király Károlyi Lanczhoz írtt, és a' Vármegye Levél Tárában találtatik e'képpen: „Mátyás Isten kegyelméből Magyar, és Cseh Országoknak Királya, a' maga hívének Nemes Károlyi Lancznak egészséget, és kegyelmet. Nints eltitkolva hívségtek előtt: mitsoda háborúdba, és visszálkodáskoba keveredtünk, Mi már régen Országunk jussainak óltalmára a' Birodalombéli Felséggel? és mitsoda táborozásban foglalalaskodunk most maga a' Császár ellen? mely Császárral noha minden kedvünk ellen, és tsupán kényszerítve keveredtünk illyes háborúskodásba, és mindenkor inkább békességet, mint sem háborút, és ellenségeskedést ohajtottunk, a' mint azon békekötés erránt közöttünk, és ő között sokféle alkudozások tétetödvén, Mi kezdettől fogvást egész mostanig nékie barátságunkat minden betsületes, és igazságos

„ ságos módok alatt ajánlottuk, s mind az által a'
 „ maga keménységétől indítván, semmi igazságos
 „ feltételeket elfogadni nem akart, s most sem akar,
 „ sőt a' Birodalomnak Méltóságos Fejedelmeit elle-
 „ nünk adandó segítségre bizgatván, azok minden
 „ Isteni igazság ellen hadakat gyűjtenek Mí ellenünk;
 „ de még ezzel sem elégedvén meg, tulajdon Ország-
 „ gunkba ellentünk támadást gerjeszténi meg nem szü-
 „ nik, és ellenünk a' maga tartományainak lakóit-is
 „ felindította, kiknek Mí Istennek segedelmével az
 „ igazságos ügyben reményük, hogy ellent állunk, s
 „ mint eddig, úgy ez után-is nem engedgyük magun-
 „ kat a' tábori helyezettetésünkől kimozdítatni. De
 „ mivel hosszúszas táborozásinkban lehetetlen a' hadaink-
 „ nak lassanként el nem fogyni; azért nagyobb bátor-
 „ ságunknak kedvéért, és hogy Istennek segedelmével
 „ azon Császárnak illendő erővel ellent állhassunk. tet-
 „ szett Mí nekünk, a' mint más hívőinknek, kik a' Ki-
 „ rályoknak, s Hazájoknak hasznát, és dítőségét
 „ szívekben viselik, úgy a' Te segedelmedet is kíván-
 „ ni: hogy hadainknak héjánosságát a' Te, s hozzád
 „ hasonlóknak segítségével kipótolhassuk, vagy in-
 „ kább: hogy azon hadainkat az Országunk hasznára
 „ intézett bizonyosabb tzéllal megszaporíthassuk. Te-
 „ hát ezen bizodalomunkban, mellyet a' Te hívséged-
 „ be helyezettünk, hívségedet kérjük, egyszer'smind
 „ parantsollyuk-is: hogy ezent vévén, azonnal tizen-
 „ két lovas, s jól felfegyverkezett vitézekkel ezen tá-
 „ borozásunkba személyesen hozzánk indulni, és siet-
 „ ni tartozzál, s velek egygyütt tsak egy hólnapig,
 „ azon időtől, mellyben Felségünkhez eljövendesz, ve-
 „ lünk táborozzál. Bizonyossá tévén hívségedet: hogy
 „ egy hólnapnál tovább tégedet tartóztatni nem fogunk,
 „ azonkívül azon kegyelmünk kívül, mellyel a' Te
 „ szolgálatodat mindenkor megesmérni kívánjuk, a'
 „ költségedet-is, mellyet ezen népre téendesz, megtér-
 „ ríttyük. Külömbben tehát Hívséged ne tselekedgyen,
 „ ha a' Mí, s Hazájának hasznát, s dítőségét elő-
 „ mozdítani kívánnya. Költt a' hadainknak táborában
 „ *Hamburg* Várossának ostroma alatt, Kis-Aszszszony
 „ ténape után harmadik napon, Urunk 1482. Eszt.

1511. Károly Söflának Csobay János feleségének, és Kasuhy Borbálának Károly Mátyás hitvessének Károlyban hit rész adatott.

1518. Báthory György, István, és András, Károlyi Istvánnak maradék nélkül kiholt Papnak részét felkérték; de életben lévő osztályos atyafiai miatt bírtokába nem léphettek.

1540. Károlyi Péter bírtokában új Királyi adomány mellett megerősítettett.

1546. Hogy *Tarcsi-Halma* nevezetű, és Bobáldi útra forduló szántó földek a' Károlyi határba legyenek, íteltetett.

1594. Károlyi Mihály megint új Királyi adománnyal az egész Nagy-Károlyi Uradalomba béiktattatott.

1618. Prosna Péternek Nagy-Károly Mező-Városába hív szolgálatiért egy telek Károlyiak által örökösön lekötetett.

1619. Károly Várossába kezdette Eszterházy Miklós Bethlen Gáborral a' kötést, melly az után Miklós-Várába elvégeződött; a' mint ez kitetszik Ferdinánd Tsászárnak Leveléből, melly által Eszterházy Miklóst Gróffá tette.

1650. 1662. Károly Várossa panaszolkodott: az oda szállított Katonaságnak zaklatása ellen. Vármegye Lev. Tár.

1681. A' Károlyi Várat a' Tiszán túl lévő részeknek megtartására vég várnak felépítenni, kívánta az Ország. 6. Törv. Tzik.

1715. Itten Harmintzad állítatott. 91. Törv. Tzik.

1780. Első rendbéli Nemzeti Oskola Unghvárból ide által hozattatott. Csernák Antal Szathmári Tanátsnak tagja, és azon Oskolának Igazgatója mozsaraknak durrogási, és Musikának zengedezései között azon Oskolát

kolát Károlyba béhelyhezette olly előmenetellel : hogy azon Eszt. Szathmár, és szomszéd Vármegyékből 250. Tanítványok számláltatnának benne.

Nevezetesiti e' Várost az Ájtatos Renden lévő Szerzeteseknek társaságos Házok, jeles Oskolájok, Könyvnyomtató Műhelyek, kiket itten Gróf Károlyi Sándor fundált, és a' kik a' Hazának nagy hasznával számos iffiakat tanítanak a' szelídebb Tudományokra.

Nem kevés díszére szolgál ez is: hogy 1589. Eszt. élt, és Witebergába tanultt, nem ugyan a' Grófi nemből, de a' városi szüléktől Károlyi Gáspár innét származott, a' ki a' Sz. Írást legelsőben fordította Magyarra; melly kiadatott 1604. Kaszszelbe, 1608. Hannoveriába, 1612. Oppenheimba, 1704. Norimbergába, a' mint Lampe Egyházi Tört. és a' Koporsó kövének reá írása-is bizonyította: 1592. Eszt.

*Patria Károlium, hospitium Witeberga, Cathedra,
Et tumulus Magno Göncia terra viro est.*

As az:

Károlyi Gáspárnak Károly vólt Hazája,
Witteberga e' Nagy ember Oskolája.
Fordítá Szent Írást Magyarok nyelvére,
Gönczön prédikála, 's ott ére végére.

Vagy pedig:

meki hazát károly, Witeberga tanítva nevet, 's hírt,
öntz papi székbe VIVÉN Vég teMetőt - Is aDott.

§. 4. Károlynak határával egyesülnek puszták:
Nagy - Fenék, melly mindenkor a' Károlyi Uradalomhoz, és annak Uraihoz tartozandó vala.

§. 5. *Bobáld* pusztá Nagy - Karolyhoz közel egészen Gróf Károlyi Uraságé.

1419. Népes helység vólt, és Károlyi Bertalannak, Lászlónak, Andrásnak, és Jakabnak Királyi adománnyal adatott.

1423. Károlyiak bírták.

1431.

1451. Határjai Károlyi Jánosnak, László fiának részére Genes felől járattak, de Genchy Orbán, Mihály, és Tamás vissza üzéssel élvén, meg nem engedték.

1518. Báthory György, István, és András, II. Lajos Királytól felkérték, de a' Károlyiak ellent álván, birtokába nem léphettek.

1572. Vetéssy Mártonnak, Péternek, és Lászlónak benne rész adatott.

Bell Mátyás kézi frattyába elő adgya: hogy itten *Bobart* nevezetű föld vár volt, és még Attilának Hunnussai építették, 's hogy arra folyt régenten a' Kraszna vize, hanem a' Báthoriak az Ecsedi Várat megerősíteni akarván, más felé szivarogtatták. Még maga Bell Mátyás a' régi árkát szemlélte, 's megjárta.

§. 6. *Fény*, Németül *Finna*, régenten *Fyn*, Sváb falú, Gróf Károlyi ház öröksége, lakossai Katolikusok, főbb igyekezetű földművelő emberek, Templomok magossan felépült szép tekintetű, úgy a' Megyés Pápi ház is minden alkalmatossággal vagyron építve; mostani Megyés Papjok Malatin Mihály, határja egyenes, fekete, részszerént homokos föld, mindenféle gabonát terem, szőlője is vagyron két szakaszba, erdeje szűkségéhez képest a' Gazdák között felvagyron osztva telek szám után, Kaszállója jó nemű fűvet terem, melyen jó lovakat nevel, határoztatik az Ömbölyi, és a' Vadai pusztákkal.

A' Magyarok Pannoniába lett utolsó bėjövetelétől fogvást mindenkor a' Kaplonyi Nemhez, és abból eredett Károlyi, 's vele atyafiságos nemzetségekhez tartozott; hanem

1518. Báthory György, István, és András felkérték volt, de birtokába nem léphettek. Mert

1523. Károlyi ház bírta.

1576. Bognár Pálnak, és feleségének Hezegey Annának benne rész adatott.

§. 7. *Embel*, most *Ömböly* puszta, egészen a' Gróf Károlyi házá.

1390. Kaplonyi nemből eredett Vaday nemzetségnek birtokába vala.

1396. Bagossy Péter, Vetéssy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jabab, úgy mint Kaplonyi nemből eredett Nemesek, az ő rokonoknak Vaday Andrásnak, Feketének neveztetett, György fiának magva szakadtával Embeli helységgel esztokodtak.

1423. Károlyiak bírták egészen.

1476. Tanú vallatás tétetett: hogy *Téglás* pusztának határa mellett helyheztetett *Csakó - Káposztája*, és *Galambos parlag* az Embeli helységhez tartozandók; mellyből kitettszik: hogy már akkor a' Magyaroknál a' *Kapossta* esmértes, és Embel népes helység volt.

1511. Károlyi Sófiának, Csobay János hitvessének, és Kasuhy Borbálának, Károlyi Mátyás feleségének benne rész adatott.

1518. Báthory István, György, és András felkérték volt, de birtokában nem léphettek.

§. 8. *Téglás* puszta 1476. Embel helység mellett fellyebb említetik.

1418. Ez is Báthoriaknak Királyi adománnyal adattott, Károlyi István Papnak magva szakadtával, de a' Károlyiak ellent állottak.

§. 9. *Vada* régenten népes helység, most puszta, hasonlóképpen Gróf Károlyi házá, hanem a' néhai Csomaközy leány ágon maradtot vérségnek, úgy mint Bárány Mészáros János Hadivezér özvegyének Diószeghy Máriának, úgy a' Tömpe, és Vaday nemzetségeknél az erdőbe bizonyos részek vagyon. A' tisztás részes fekete föld lévén, mindenféle magot bőven terem.

B

Már

Már 1280. Eszt. Illyés, Györgynek fia, és Péter az ő fia Kaplonyi nemből valók, Vada nevezetű örökös földgyöket, *Nogvoda* földnek szomszédságában Zothmár Vármegyében Péternek, és Eudusnak, Gróf Urdung Simon fiainak, azon Kaplonyi nemből lévőknek örök áron, 25. Gyráért a' Váradj Káptalan előtt eladták. Szent Margith neje után való Szombaton, Antal Úr Prépostya, István Felolvasója, János Éneklője, Márton Kintstartója azon Sz. Egyháznak Mesterei lévén. Várm. Lev. Tár.

1312. Eszt. I. Károly Királynak adományi Levelében, mely által Vada földgyét Péternek, Péter fiainak, és Urdungnak nevezetett Andrásnak, nem különben Györgynek Eudus fiának adá, a' béiktató bizonyágnak olvastatik Péter Zothmári Plebános. Vármegye Lev. Tár.

1355. Balás Prépost, és a' Leleszi Konvent előtt Vaday Miklós Péternek, és más Miklós Leukusnak, Vada fiának fia, azonkívül Miklós, Egyednek fia, Vada helységet ottan épített Templomnak pártfogói hatalmával, és ismét

1396. Bagossy Péter, Wethéssy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jakab, Kaplonyi nemből eredett Nemesek, néhai András rokonoknak, Feketének nevezetett Vadai György fiának magva szakadtával, egész Vadai helységet magok között felosztották. Leleszi Konvent.

1417. Egész helységet Wethéssy László, és István bírták.

1515. Báthory György, István, és András felkérték, de birtokába nem léphettek.

1552. Zennyessy Lukácsnak benne rész adatott.

1572. Wethéssy János, Márton, Péter, és László birtokában új Királyi adomány mellett meyerősítettek.

1614. Pyxendorffi Rueber György Hadivezér egy részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1623.

1625. Wethéssi Kökényesdy Péter benne részt nyert.

1642. Báró Károlyi Ádámnak új Királyi adománnyal adatott.

§. 10. *Lúgos* falu. Szomszédi: keletről a' Filepi, és Szennyesi puszták; éjszokról Penyészlek, és Bélicek, nyugotról Miháldi Szabólcs Vármegébe, délről Sámson Bihar Vármegyébe. Lakossai Oroszok, Templomjok fából épültt, Papjok is vagyon. A' földje tsupán homok, rozsnál, 's tengerinél egyebet nem terem, hanem erdeje elegendő. Piattza Debreczen. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház.

1393. Lugassy György bírta, hanem ennek magva szakadtával a' Báthoriak az Ecsedi Várhoz tsatolták.

1430. Báthory Berecznek, Miklós fiának részét a' többi Báthory atyafiak felkérték.

1589. Kis-Várdai Zokolyi Miklósnak egész helység Királyi adománnyal adatott, a' hol Lugos Zathmár, és Zabólcs Vármegyékbe helyheztetik.

1590. Nagy-Mihályi Ersébetnek, és Bély Pál férjének hasonlóképpen Zathmár, és Zabólcs Vármegyébe fekvő egész Lúgos helység.

1617. Pethőfalvi Pethő Istvánnak is ugyan azon egész helység Királyi adományi levéllel ajándékozott.

1627. 1633. Iktári Bethlen István, és Péter egész helységbe, mint hajdanában az Ecsedi Várhoz tartoztba béiktattattak; a' mint Ecsednek leírásában elő adjuk. Azután Ecseddal egy földes Urat esmért.

§. 11. *Szenyest* puszta. Ez Lúgos helységének határjával vétetett körül. Itten ló ménes, és marhagulya szaporítása a' főbb tzél. Földes Ura a' Baji Paltay nemzetség. Régenten népes helység volt, és a' Zannycssy nemzetség bírta.

1393. Zennyessy Elek, Zennyessy Margith Lugas-
sy György felesége, és Skolastika, Parlaghy István
hitvesse új Királyi adomány mellett, részekbe megerő-
sítettek.

1550. Tanú vállalatás tétetett: hogy Soós réth, és
Fűz tőke mezeje földek, a' Zennyessy határban hely-
heztenek.

1655. Vass Mártonnak egész helység,
1727. Lövey Samuelnek egész Szennyessi puszta,
1765. Baji Patay Samuelnek azon puszta, Királyi
adománnyal adatott.

A' fellyebb írt Parlaghy István Zennyessy Sko-
lastika feleségétől Ferencz, és János fiakat, 's jeles
maradékokat nemzett:

1457. Parlaghy György unokája Borsódi Fő-Is-
pány,

1463. Mátyás Királynak vezérlése alatt Jajcza Vá-
rának megvételen jelen volt Kállay Jánossal, és Pállal
együtt. Mivel magok költségén katonáskodtak, Má-
tyás Király a' Kamarának nyereségét, melly Szathmár-
Vármegyébe béjött, 1464. Esztendőre nékiek engedte.

1459. Parlaghy Pál, Diós - Györy Kapitány, Par-
laghy László Budai Királyi Udvarnak Tisztartója, és
Kúnok Birája.

1505. Parlaghy Menyhárt Szabolcs Vármegyét Kö-
vet a' Rákos mezei Ország gyűlésén.

1536. Parlaghy Ferencz I. Ferdinánd Királynak
nagy hive volt, kit Zápolya János Szathmáron elfogat-
ván, Váradon fejét vétette. Ennek tsak egy Ró'ssa
nevezetű leánya maradt, és hajadon korába megholt.

1551. Pál, György, és Miklós unokájok fiaiba
fiú ágon kifogytak.

Leány

Leány ivadéki ezek voltak :

1488. Lucza Paksy Lajosné, Illona Kállay Jánosné, Kristina Enningi - Török Imréné testvérek, és György Borsodi Fő-Ispának leányi :

1551. Katalin Zeleméry Jánosnak, Anna Kapy Jánosnak, azután Chápy Lászlónak.

1564. Ersébeth Kékedy Jánosnak.

1580. Anna Dengelegy Jánosnak, Frusina Ábrahámfi Jánosnak,

1590. Borbála Pataky Sámuelnek, azután Kosedy Csapó Ferencznek, Ersébeth, Csókás Andrásnak, feleségei valának.

§. 12. *Penészlek* falu, szomszédja keletről Mihályfalva Szabolcs Vármegyébe, éjszokról Szaniszló és Fény, nyugotról Békta, délről Lúgos. Lakossai Oroszok, Templomjok téglából most újjontan épült, Papjok is vagyon. A' földgye tsupa sivatag homok, rozsnál, kevés tengerinél, és dinyénél egyebet nem terem. A' határja elég nagy kiterjedésű, szénája kevés, és rossz. Piattza Nagy-Károly. Erdeje nagy, mellyben rókák, nyulak, farkasok laknak, és a' lakósnak tetemes károkot tesznek. Főhb birtokossa a' Rhédey nemzetség, azután a' Pócsi Basiliták, Bernáth Gedeon, Irinyi Antalné, Gróf Keglevich, és Winkler János.

1327. Pelizneknek íratott, és Peliznekny László Miklósnak fia írta, a' mint Vezendnek leírásában ki fészteni fog.

1422. Álmosdy Chire János, és László Péternek fiai Királyi adománnyal birtokában léptek.

1431. Határját a' Tóglási pusztától Nemes Károlyi Lancz megkülömböztetni akarta, de az Álmosdi Chire Nemesek nem engedték, a' hol *Peliznekneknek* íratik.

1455. Malomvízi Kendrys Jánosnak, és Kende Lászlónak.

1585. Lónyay Istvánnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1607. Rákóczy *Sigmond Fejedeleme Rhédey Ferencznek ajándékozta.

1647. A' Vámegye előtt a' lakossai azon panaszkodtak: hogy a' Törökök feldúlván a' helységet, annak bíróját rabúl, elvitték. Várm. jegyző Könyv.

1725. Kis-Rhédei Rhédey Lászlónak, és Ádám-nak ezen helységnek fele Királyi adománnyal ajándékoztatott.

Felgyebb írtt Almosdi Chyre nemzetség még a' Magyarok bájövetele előtt Bihar Várába lakott *Marouth* Vezérel vette eredetét; a' mint gyanítani lehet a' Gróf Zichyek Levél tárában található adományi levélből, a' hol

1561. V. István Király Cyrill Grófot, *Marouth* nemből való Almusnak fiát, *Almosd* földgyének régi birtokában Bihar Vármegyébe megerősítette, mint hogy a' siralmas Tatar pusztításban a' levelei elraboltattak.

Almosd Bihar Vármegyei helység felgyebb nevezett *Almostól*, *Chyre* Cyrilltől vehette nevezetét, a' mint Lászlót is akkor *Lancznak* neveztek.

1350. *Marouth* Mester *Chyre* Péternek fia, és ennek Katalin testvére Karuly Miklósnak özvegye, Károlynak leírásában említetnek.

1422. Élt Chyre Jánosnak, Barnabás fiában fiú ágon elfogyott ezen nemzetség, a' ki csak Ersébeth leányt nemzván, ez Chápy Akácshoz ment férjhez, ennek Ferencz unoka fiának leánya volt (Chápy Krisztina, Melith Pál felesége, kitől leány ágon származnak a' Gróf Zichiek, és a' sok Melith ivadékok.

§. 13. *Bánháza* ez előtt falu, most puszta, Gróf Keglevich Károly Uraságé, Nyír-Báthornak szomszéd-ságában, Szabolcs Vármegye szélénél a' Penyészleki határnál fekszik igen kies helyen, legszebb Nyíri erdejével két magas homok dombok között lévő völgyben, mellynek végén vagyon a' földes Uraságnak ma-jor háza, a' dombon épült szép Kápolna. Terem roz-sot, tengerit, dinyét, és sok szénát, mellyen számos szarvas marha, és ménes lovak nagyobb tsoportokban neveltetnek.

1354. Kállay László, és Demeter, Ivánnak, Egyed fiának fiai, Bánháza helységét leány negyedben által adták Zudar Péternek, Bulchui Istvánnak, és Mihály-nak, Domonkos, Dienes fia fiainak, úgy mint nagy anyyokról Kállay Katalinról való rokoninak, I. Lajos Királynak jóvá hagyásával.

1499. Tanú vallatás tétel: thogy *akasztó-hegy* nevezetű forduló, és *Bense-rét* Bánháza faluhoz tar-tozók.

1523. Barilevich Miklósnak,

1524. Bánházy Pálnak, Andrásnak, Benedeknek, Imrének, 'Sofiának, Annának, Jusztinának Zeleméry Mihály özvegyének, egész Bánháza helységre,

1717. Jó'sa Istvánnak, és Mihálynak puszta Bán-háza Királyi adománnyal adatott.

Gróf Keglevichre szállott Sághy Mihály néhai ítélő Mester leánya hitvessi örökösödéséből.

§. 14. *Bellak* puszta Bánháza mellett fekszik.

1524. Ez is Bánházy Pálnak, Andrásnak, Bene-deknek, és Imrének Királyi adománnyal adatott.

§. 15 *Körtvélyes* falu, szomszédja keletről Gálos-Petri, és Vasád Bihar Vármegyében, éjszakról Piskólt, és Rezege, nyugotról Szániszló, délről Mihályfalva Szabolcs Vármegyébe. Lakossai Magyarok, Reformá-tusok, és Görög hiten lévők, helyben Papjok, és tég-lából

lából épült Templomjok. Az határja kétféle minéműségű, egy része homok, másik része pedig a' leg jobb fekete föld. Terem szép tiszta búzát, rozsot, tengerit, zabot, dohányt, dinnyét. Kiterjedett két erdője szép nyvendék fákkal ékes. Az határján mulatságos vadászatok esnek, mivel vaddal, bővelkedik. Piattza Nagy - Károly. Földes Urai: Gúthy Gáspár, és Menyhárt, Szlávy György, Kengyel Gábor, és Mihály, Terjényi Mihály, Bük Ferencz, Irinyi, Csorba, 's több Nemesek.

Régenten a' Kállay Nemzetség bírta; hanem

1554. Kállay László, és Demeter, Ivánnak, Egyed fiának fiai Királyi helyben hagyással leány negyedben által adták, az egész helysöget Zudar Péternek, Istvánnak, és Mihálynak, Domonkos Bulchui Dionis fiainak, kik az attyokról testvér Kállay Katalintól születtek,

1510. Petri Dersy Kelemennek,

1548. Beke Jánosnak,

1628. Vadászy Mihálynak, és feleségének Török Katalinnak benne rész.

1753 Telegdy Csanády Jánosnak, és Vásáros-Naményi Eötvös Sándornak benne egy, és fél Nemesi udvarhely, és 15. telek Királyi adománnyal adatott, a' hol ezen helység *Nyír - Körtvélyesnek* neveztetik.

§. 16. *Bere Magyar* falu, majd egészen Nemessegből áll, főbb birtokossai Berey, Baróthy, Gellért, Bartha, Varga nemzetségek. Éjszakról Fénnyel, délre, keletre, nyugotra Csomakézzel határoztatik, lakossai Reformátusok, Templomjok, Papjok helyben. Vásáros helyei Károly, Szathmár, Debreczen. Szántó földgyei kevesek, réttyek nintsen, szőlője vagon.

1291. Gróf Rosali Kún a' Váradí Káptalan előtt magát lekötelezte: hogy *Bere* nevezetű földgyét, melyet a' Kaplonyi nemből származott Nemesektől, úgy mint Venczelytől, Gergelytől, és Jánostól, Illésnek fiai.

Saitól örök árron megvett, senkinek másnak el-nem adgya, hanem csak Gróf Péternek, és Andrásnak, Urdungnak neveztetett Gróf Simon fiainak, és más Andrásnak, és Gróf Mykének az ő rokoniknak. Költt Pünkösöd ünnepe előtt negyedik napon. De ezen egygyezés nem használván,

1325. Ezen helység Berey, és Darahy nemzetsegeké vólt, kiktől

1412. Bélteki Drágffy Sándri, Drágh Vajdának fia erőszakossan elfoglalta; de

1416. Berey János, és Óváry János törvényesek abba vissza helyeztettek.

1449. Samelházi Lászlónak, és Sarollyány Jánosnak benne rész jószág

1544. Bácsmegyei Benedeknek hasonló képpen rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1616. Csöghy Pál, és János benne részt birtak.

1750. A' Berey Nemeseknek egész helység új adománnyal levéllel adatott.

§. 17. *Csomaköz* Magyar falu, régenten Nagy- és Kis-Csomaközre osztatott, földes Urai: Diószeghy Maria, Báró Mészáros János Hadi Vezér özvegye, Szegedy Mária Nagy-Mihályné, Pogáay Lajos, Pál, és Miklós, Mészáros Sándor maradéki, és Csigy nemzetiség. Szomazédgya keletre Nagy-Károly, délre Szanisló, éjjzákra Fény, és Bere. Lakossai Magyarok, Oláhok, és Svábok, Reformátusok, Katolikusok, és Ó Hitűek. A' Reformátusoknak, és Oláhoknak helyben Papjok, Templomok, a' Katolikus Svábok Zaniszlói Templomhoz járúlnak, élelmeknek módgyok: dohány termesztés, szántás, vetés, marha, juh tartás, erdőjek nints, piattzok Nagy-Károly, Szathmár, Debretzen.

A' régi Csomaköz nemzetzségtől vette nevezetét, melly a' Gróf Károlyi házzal, Vetéssy, és Bagossy nemzetzségekkel *Kaplonyi* egy törsoökből származott,

zott, a' mint Kaplonynak leírásában eléadgyuk. Fiú ágon 1768. Csomaközy 'Sigmondban magva szakadt.

1407. Károlyi László a' Nagy - Csomaközi rész jószágát Báthory Istvánnak, Zaniszló fiának, 300. arany forintba lekötözte, és midőn le nem fizethette, fizetést késleltető parantsolatot hozott a' Királytól.

1414. A' Csomaközy nemzetség birta.

1423. A' Károlyiak is benne részt vettek.

1464. A' *Gyermek - Erdő* mint Kis - Csomaközkhöz tartozandó Vethéssy Miklósnak oda íteltetett.

1518. Báthory György, István, és András felkérték, de birtokába nem léphettek.

1544. Bácsmegyey Benedek részt nyert benne.

1614. Pyxendorffi Rueber György Hadi Vezér egy részét Királyi adománnyal felkérte.

§. 18. *Szaniszló* falú, szomszédgyai: éjszokról Csomaköz, délről Petri, és Reszege, nap keletről Puszta - Kide, nyugatról az Ömbölyi pusztá. Vallása Katolika, Oláh egyesültt, és Reformáta. Mind a' háromnak Papja, 's Temploma. Mostani Katolikus Plébánus Vitkó József. Lokossai Magyarok, Oláhok, Svábok. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház, de a' Czég-lédy Nemes Nemzetség is bir egynéhány telket. Piactza Nagy - Károly, Szathmár, és Debreezen. Ételmeknek módgya: dohány termesztés, búza, zab, tengeri, gabona vetés, marha, juh tartás.

1374. Báthory Lászlónak *Zaniszló* fiától építtetett, és vette nevezetét a' mint

1414. Az István, László fiai között lett osztály Levél bizonyíttya, a' Lelesz. Konv.

A' maradéki is *Zaniszlóffy* Báthoriaknak nevezettek, a' mint Ecседnek leírásában eléadgyuk.

1415. A' Károlyi, és Bagossy Nemesek a' határát megbolygatták.

1420. 1426. 1431. Zanislóffy Báthoriaknak ága birta.

1423. Báthory István, Benedek, Tamás, Mihály, és Bertalan Királyi adomány által birtokába megerősítettek.

1499. Hogy *Pálffy János Erdeje* a' Zanislói hártárhoz tartozandó, iránta tanú vallatás tétetett.

1609. Kiss Mártonnak benne egy Nemes ülés adott, Báthory Istvánnak végső rendeléséből.

Azután az Ecsedy Várhoz tsatoltatván, azzal egy Urat esmért.

§. 19. *Reszege* falú, ez előtt *Mexeo - Reseoge*, szomszédja keletről 'Mező - Petri, éjszakról, nyugatról Zanisló, délről Piskólt Bihar Vármegyébe. Lakossai Oláhok, fából épült Templomjok, Papiok helyben. A' földgye kétféle minéműségű, homok, és fekete nyirok, búzát, rozst, és tengerit, kaszálóji jó szénát teremnek. Piattza Nagy-Károly. Két homok dombja nem régen szőlő vesszővel béülttetetett. Földes Urai *Reszegei Jásztrábszky Antal, Lajos, és Ferencz.*

1330. I. Károly Király *Rechege* nevezetű helységet, Zathmár Vármegyébe, a' Várhoz tartozandót, melly Péter, és János, Domonkosnak fiai, és Zathmári Várnak jobbágyi által birattatott, azoknak magva szakadtával, *Nog - Semijeni Istvánnak, István fiának, a' maga kedves, és Udvari hivenek, és az ő atyafiainak, Chengery Miklósnak, és Jánosnak, Péter fiainak, a' Zathmári Várnak hatalmából kivéven ajándékozta. Wissegrádon Kis - Karátsony után való hatodik napon, Urunk 1330.!*

Azért fele része Kállaiak által, kik *Bolok Simian* Magyar nemből vették eredeteket, (a' mint Kérnek leírásában látni fogjuk) más hason fele Chengeriek által, kik *Reszegeieknek* nevezték magokat, birattatott már 1327. Eszt.

1375.

1375. Rezegey Balás Eleknek fia fele részét bírta, kinek jobbágyit Csomaközy György, és Miklós, és Károlyi Mihály megverték, ötnök a' szakállát ki tépték, és 100. kalangya szénájokat elégették.

1381. Cháholy Sebestyén, és János, Nagynak nevezettek János Mesternek fiai, Abaháza pusztá helységet Rechegei rész jószágért eltserélték Kállay Istvánnal, Istvánnak fiával, a' mint Abaházának leírásában is előhozzuk, a' hol Rezege helysége, máskép *Radolphnak* nevezetik.

1420. Mindszenty Ambrus, és Zarvady Jakab egy részét,

1422. Rezegey György, Balásnak fia más részét bírták.

1423. Rezegei pusztát; Vámosgyörki Pohárnok András, és Kidey nemzetség magok között felosztották.

1465. Rezegey Balásnak magyaszakadtával egy része Botka Andrásnak, Királyi adománnyal adatott.

1641. Zóltán Jó'sa,

1720. Jásztrábszky János egész Rezegei pusztába Királyi adomány mellett békítatattak, a' kinek maradványai újra megnépesítették, és ezen helységtől veszik elé neveket.

§. 20. *Mező-Petri* falú, szomszédja keletről Iriny, Vezend, Károly, éjszakról hasonlóul Károly, nyugatról Szaniszló, Rezege, délről Dengeleg, 's Piskólt Bihar Vármegyébe. Lakossai Svábok, Római Katolikusok, Templomok téglából épültt, mostani Megyés Papjok Breszty Jakab. A' lakosok szorgalmatos fáradságok után mindennel bővelkednek. Földgyek fekete, és termékeny, szénát a' szomszéd helységnek határjain szereznek. Piattzok Nagy-Károly tsak egy mértföldnyire. Van két erdeje, az egyike az Uraságé, a' másik a' helységé, és ennek a' végibe az helységnek szép termő szőlős kertye. Van itt a' Vármegyének

rek Katonái szállásnak épített háza. Első birtokos benne Gróf Károlyi nemzetség, utánna Mészáros János Hadi Vezér özvegye, Mészáros Sándor, Pogány Lajos maradéki, Bagossy, Irinyi Nemesek.

Régenten a' Kaplonyi nemből eredett Vaday nemzetség birta.

1396. Bagossy Péter, Vethéssy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jakab, mint Kaplonyi nemből eredett Nemesek, Vaday Andrásnak, Feketének neveztetett András fiának magva szakadtával Petri helységet magok között felosztották.

1420. 1422. 1426. Vetéssy nemzetség birta, a' hol már Mező-Petrinek neveztetik.

1518. Báthory György, István, és András, Károlyi István Papnak magva szakadtával felkérték, de birtokában nem léphettek.

1552. Zennyessy Lukácsnak egy rész benne adott.

1572. Vetéssy János, Márton, Péter, és László birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1576. Rezegey Annának Bognár Pál feleségének egy része.

1642. Báró Károlyi Adámnak-is rész jószág benne új Királyi adománnyal jadatott.

§. 21. *Szent - János* pusztája Mező - Petrivel határos, a' hól Gróf Károlyi Uraságnak majorsága van gyon.

§. 22. A' *Kidei* pusztá - is itten helyheztetik, régenten népes helység, és *Kidiy* nemzetségé vala, mellytől vette nevezetét.

1327. Kydiy Jakab, Bertalannak fia, és Kydey Tyba, Jánosnak fia birták, a' mint Vezendnek leírásába láthattjuk.

1423. Vámosgyörki Pehárnok András benne Kidey Nemesekkel osztozkodott.

1466. Pilissy Bertalan benne részt nyert.

1549. Hogy a' *Ravazlik* hely, mellett fekvő, és a' *Kereszt* útnál *Nyiressi* erdőre véggel járó szántó földek a' *Kidei* határban legyenek, ítéltetett.

1588. Zentmiklóssi Pongrácz Fridriknek,

1591. Szabó Danielnek benne rész jószág adatott.

1612. Még népes helység volt, mert Báthory Gábor Erdélyi Fejedelem parantsolta: hogy *Bodzsátelek*, és *Dőghalma* fordulók, 's a' *Csere* erdő a' *Kidei* lakosoktól elvételessenek, és a' *Zanizlói* lakosoknak adattassanak.

1719. Gróf Károlyi Sándornak egész *Kidei* pusztá Királyi adománnyal ajándékozottatott, kinek maradéki által birattatik.

§. 23. *Endréd*, Oláhul *Andrtd.* Elegyes Magyar, és Oláh falú, birtokossai Geötz Ferencz Királyi Tanátsos, Bokor Susánna Bottka Menyhártné, Domahidy László, Okolicsányi Jánosné, iklódy László, Gencsy Miklós, Domokos Jakab, Uray, Irinyi, Fényes, és egyéb Nemesek. Lakossai Reformátusok, Eggyesült Oláhok, és Katolikusok. A' Reformátusok Temploma téglából, az Oláhoké pedig fából épült. Papjok helybéli, de a' Római Katolikusok Mező-Petri Papi Megyéhez járútnak. Földgye fekete, mindenféle életet, és jó szénát terem, az eleséget Károlyba, és a' marháikat híres Margitai Vásárba szokták eladni. Élelmeknek módgya szekerezés-is; mert szüret után az *Érmellyéki* borokat széjjel hordják. Az *Ér* pataka a' falu mellett foly-el, a' mely Gencsnél szakadván ki, az *Érmellyéknék* nevet ad. Két erdője vagyon.

A' Jeles *Endrédi* nemzetségtől vette nevezetét, mely régi *Zovard* Magyar nemből származott. Mert:

1398. *Endréd* Tamásnak *Zovard* fiainak fia egészen bírta, kinek több mint ezer hólndnyi szántó földjeit Dengelegy Bertalan felszántatta:

1507. Nátafalussi Csontos Jánosnak, Beregszázi Megyés Papnak, és az ő testvéreinek Ferencznek, és Simonnak benne egész rész jószág.

1642. Báró Károlyi Ádámnak is benne rész Királyi adománnyal adatott.

§. 24. *Dengeleg*, Oláhul *Dingyilak*, Magyar, és Oláh falú, birtokossai: Irinyi nemzetség, Décsey Ferencz, Bük László, Darvay Ferencz, és Imre, Osváth Miklós, Solymossy Anna, Veres János, Gencsy Miklós, Fényes, és más feles Nemesség. Szomszédja keletről Pér Erdélybe, nyugotról Reszege, délről Endréd, éjszokról Iriny, és Pórtelek. Lakossai Reformátusok, és Oláhok, Papjok, Templomok helyben, a' Reformátusoké téglából, régi Katolikusok Templomából megújítva, az Oláhoké fából. A' földgye fekete; három nyomásbéli minden féle gabonát terem, réttye kétszer kaszálható hasznos füvet hoz; legellője elegendő, mind az Uraságnak, mind a' helységnek különös erdője, azért tűzre, és épületre való fája, makkoltatása, szőlőjek egy mértföldnyire, a' hol jó borok teremnek; a' községnek közönséges réttye 22. kaszás alá való; száraz malma három, vízi pedig két helyben, a' falú alatt az *Ér* pataka foly, a' hel itatója.

Régentén a' Dengelegy Jeles nemzetség bírta, mellytől vette nevezetét, és most-is az *Ér* pataka alatt a' falú végén régi Kastélyának romladékjai látszatnak.

Már 1327. Dengelegy Pongrácznak fia említettik Vezendnek leírásában.

1510. Petri Dersy Kelemennek benne rész jószág adatott.

1597. Dengelegy Miklós bírta, a' ki az *Élés* Hadi Tárnak Fő gondviselője volt. 25. Törv. Tzik.

1604. Az Ország határjai igazításában kirendelt bíró vala. 15. Törv. Tzik.

1632. Még Dengelegy Miklós bírta, hanem Dengelegy Annának is Byk Sigmond feleségének benne rész adatott.

1746. Gróf Károlyi Ferencz egy részét Királyi adománnyal felkérte.

§. 25. *Iriny*, Magyar, és Oláh falú, az most is virágzó régi Irinyi Nemes nemzetség bírja egészszen, mellytől vette nevezetét, lakossai leginkább Reformátusok, és egyesült Ó hitűek, kevés Katolikusok. A' Reformátusoknak, és Katolikusok téglából, az Oláhoknak fából épült Templomok, és a' Reformátusoknak helyben Papjok, de az Oláhok Pórtelekről, a' Katolikusok Mező-Petriből hordanak Papot az Isteni tiszteletnek végben vitelére. Földgye fekete, búzát, tengerit, és zabot terem, és a' terméseit a' Nagy-Károlyi piattzon árulják el, az élelmek módgya, szántás, vetés, és marhákkal való kereskedés, mellyeket a' szomszéd híres Tasnádi vásárba szokták eladni, jó szénát termő kaszáló réttyei, és két erdője.

1278. Eszt. Az Irinyi Jeles nemzetségnek levél tárában még most is eredetben szemlélhető adományi Levél bizonyította: „Hogy midőn IV. László Magyar Király a' Csehek roppant hadi tábora ellen *Stilurit* várára körül *Morawa* vize mellett hartzolná, bámulva tsudálta a' Király: miként *Vid Ventsel*, és *László* két egy testvér atyafiak földre terítvén, az ellenség Királyt *Ottakert*, annak *Marcellinus* fiát elevenen megfogva lánczon kézbe szolgáltaták, melly remek vitézségeknek minémű megjutalmaztatására (*redhostimentum*) *Irintnek* nevezetett földet, Zathmár Vármegyében nekik ajándékozta.“ Mellynél fogva *Irinyi Irinyieknek* hivattatnak az óta. A' Czimek is az: hol az ifjú Királyi Herczeg a' maga fényes köntössében, a' melyén tsillag villogván, és lántzon lábánál lévén egy veres bársony párna Királyi koronával, és páltzával láttatik.

1420. Irinyi Tamás egészszen bírta, hanem

1460. Pilissy Boldisárnak, és Jánosnak benne rész adatott.

1544.

1544. Hogy *Ménes-Táva* nevű rét, és *Nagy-erő* az Irinyi határhoz tartozandó íteltetett.

§. 26. *Portelek* falú. Szomszédgya keletről *Tasnád* Erdélybe, és *Iriny*, nyugatról *Szaniszló*, délről *Endréd*, éjszokról *Károly*. Lakossai *Oláhok*, fából épült *Templomok*, *Papjok* helyben. Földgye fekete, terem búzát, tengerit, és zabot. *Piattza Nagy-Károly*. Kaszáló réttye kevés, de jó szénát ad. Földes *Urai*: az *Irinyi* nemzetség, *Geötz Ferencz Királyi Tanácsos*, *Zimány Ferencz*, *Okolicsány Jónás*, 's más többek.

Régenten a' *Porteleky* nemzetség bírta. Mert:

1385. Tanú vallatás tétetett: miképpen *Porteleky Jakab*, *János*, *László*, és *Pál*, az ellenek vallott *Irinyi Jánosnak*, *László fiának* *Prókátorát* megölték?

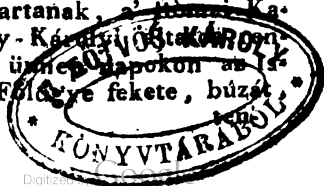
1420. *Porteleky László*, és *Miklós*, *Pálnak* fial egész helységet bírták.

1422. *Ersébetnek* *Jánossi Kántor* *Domonkos*, és *Annának* *Rezegey György* feleségeinek benne rész adatott.

1548. Tanú vallatás tétetett: hogy azon szántó földek, mellyek a' *Barátok Kúttya* felett fekszenek, a' *Porteleki* határhoz tartoznak, és azért talán a' *Barátok*-is, kik alább *Vezend* helység alatt említetnek, azon kúthoz közel lakhattak.

1747. Egész helység *Eötvös Józsefnek* *Királyi* adományal adatott.

§. 27. *Mező-Terem* falú. Szomszédgya keletről *Gencs*, nyugatról *Gsomaköz*, délről *Portelek*, és *Iriny*, éjszokról *Nagy-Károly*, és *Kaplony*. Lakossai egygyesült *Oláhok*; és kevés számból álló *Római Katolikusok*, mind a' két renden lévőknek téglából épült *Templomok*, az *Oláhok* *Papot*-is tartanak, a' *Római Katolikusok* *Templomába* a' *Nagy-Károlyi* *Ünnepeken* minden lévők közül egyik szokta *ünnepnapokon* a' *isteni szolgálatot* véghez vinni. Földgye fekete, búzát

tengerit, és zabot terem. Rétyeik jók. Piattzok Nagy-Károly. Földes Ura Gróf Károlyi ház, mellynek az határjába derék, és nagy kiterjedésű kerített fátzányos kertye vagyon, mulatságos sétálások esnek benne rendre ültetett fák között, helyenként a' pihenésre tsinált ülő helyek lévén készítve. Vagyon tava-is, és ennek közepén egy szigetetske festet korlátokkal körül véve, nem messze hozzá alkalmas fürdő hely. Ezen tó egy malmot-is hajt, mellyben a' legapróbb liszt láng készítetik. A' tó, és a' vízi malom között két sorjába magas jegenye fák vannak ültetve.

Vagyon a' Nagy-Károlyi határhoz tsatolva egy *Pusztá-Terem* nevű pusztá-is. Ez-is a' Gróf Károlyi házé. Mind a' kettőről ilyen Jel- és Ok - Levelekre akadtunk:

1418. 1420. Vetéssy Jakab bírta.

1420. Csáky István tanú vallatást tétetett Vetéssy Jakab ellen: hogy a' maga Teremi jobbágyait a' fogházból kiszabadította.

1423. Csáky György Zathmár Vármegyei Fő-Is-pány Terem helységét elpusztította, a' jobbágyokat vagyonnyaiktól megfosztotta, és megsebesítette; azért Királyi parantsolat mellett ezen hatalmaskodás Király, embere által vizgáltatott.

1428. Károlyiak-is bírtókában vóltak.

1430. Báthory nemzetség egy részét felkérte.

1552. Zennyessy Lukácsnak egy rész Mező-Terembe Királyi adománnyal adatott.

1572. Vetéssy János, Márton, Péter, és László egész helységnek bírtókában új Királyi adomány mellett megerősítettek, kiknek maradéki *Mező-Terem* Vetéssieknek nevezték magokat.

1601. Mező-Szent-Miklóssy János Mező-Terembe részt Királyi adománnyal nyert.

1697. Köpösdi Tolvaj Gábornak, és azon Esztend. Báró Károlyi Istvánnak, és Sándornak egész Mező-Terem helysége Királyi adománnyal adatott.

Emlékezetünkre Károlyiak engedelmeből RácZ De-meter bírta, kinek magva szakadtával ismét Gróf Károlyi házra szállott.

§. 28. *Vezend* falú, szomszédgya keletről Iriny, nyugatról Mező-Petri, éjszokról Hatvan Erdélybe, délről Dengeleg. Lakossai Oláhok, téglából épült Templomok, Papok helyben. A' földgye fekete, mindenféle életet megterem, Kaszálló réttyei jók, erdője vagyon. Piattza Nagy-Károly. Nagyobb része a' Gróf Károlyi házé, hanem a' Csomaközy ivadékoknak is van benne kevés része.

Régenten a' Kaplonyi nem, és a' *Keresztes* rend tulajdonának lenni állítatott. Mert:

1327. „ Gróf Sándor, I. Károly Királynak Ud-
 „ vari Birája Gewri Kapitány, és Vas Vármegyei Fő-
 „ Ispán eleibe Eury István Mester a' Királyi Udvar-
 „ nak jegyzője, és az ő testvére Pál idézték Györgyöt,
 „ Eudusnak fiát, és Zongának neveztetett Pétert a'
 „ *Kaploni* nemből valókat *Vezend* helysége eránt.
 „ Melly per folyás harmadik törvénykezésnek idejére
 „ a' Király Úrnak parantsolattyaából halasztatván, a'
 „ nevezett Eury István Mester, és Pál előadák, hogy
 „ nékiek a' Királyi Úr a' *Vezend* helységet ajándékoz-
 „ ta, mellyben való béiktatásoknak először a' *Szent*
 „ *János Jerusálemi Keresztes rendjének Mestere*, azon
 „ rendnek jussa eránt ellene mondván, azon ellent
 „ mondásról lemondott, és a' Királyi adományt hely-
 „ be hagyván, a' *Vezend* helységét a' Fel-pereseknek
 „ birtokában hagyta; az után fél esztendő múlva em-
 „ litett György, és más rokoni *Kaplon* nemből valók,
 „ Filep Nádor Ispán Úr által Zathmár Vármegyébe
 „ tartatott közönséges gyűlésben a' béiktatásoknak el-
 „ lent mondotnak, és as ellent mondasnak okát kérő
 „ perben Péter Pap, és András Ügy védőik által elo-
 „ gendő Prókátori levéllel megjelenván, a' nevezett
 „ C 2 „ Ka-

„ *Kaplóni* nemből eredett Nemesek ellentmondások-
 „ nak azon okát adák: hogy a' *Vezend* helysége az
 „ ő örökségek. A' per folyás tehát folytattatván, mi-
 „ dőn a' nevezett Királyi Udvarnak Birája három íz-
 „ ben a' személyesen jelen lévő István Mestertől, és
 „ az ő testvérétől Páltól Pókátora által megtudakozta
 „ volna: ha ezen per folyást bajvivással-é? vagy a'
 „ hitnek letételével elvégeztetni kívánnák? és ezek a'
 „ hit letétel által léendő elítéltetését választanák, ak-
 „ kor az Ország Fő-Zászlósaival, és Nemesseivel a'
 „ nevezett Királyi Udvarnak Birája széket ülven, ítél-
 „ tetett: hogy a' *Koplónyi* nemből eredett Nemesek,
 „ ki ki közzülök magával ötöd Nemesekkel a' Váradi
 „ Káptalan előtt, Minden - Szentek ünnepének nyolc-
 „ zadján esküdjön - meg. A' mint a' határ nap el-
 „ jöven; említett György *Dengelegy* Pongrácz fiával,
 „ *Kydy* Jakabbal, Bertalannak fiával, és más két Ne-
 „ mesekkel, utánna Dean, Eudusnak fia, Chepánnal,
 „ Illyésnek fiával, Jakabbal, Domonkos fiával, és más
 „ két Nemesekkel, az után Zongának neveztetett Pé-
 „ ter *Mezeo Rezegei Egyeddel*, Lászlónak fiával,
 „ Sándorral, ugyan tsak Sándornakfiával, és más két
 „ Nemesekkel, azonkívül Márton Péternek fia Lőrincz-
 „ zel *Kaasy* Iwánka fiával, *Kydey* Tybával, János-
 „ nak fiával, és más két Nemesekkel, Miklós, András-
 „ nak fia *Rezegei* Pállal, Oiywernek fiával, *Mind-*
 „ *szenty* Kis Péterrel, 's más két Nemesekkel Simon
 „ Andrásnak fia Miklóssal *Zennesy* Abba fiával, 's
 „ más három Nemesekkel, Mihály, Andrásnak fia *Pe-*
 „ *lizneky* Lászlóval, Miklósnak fiával, és más három
 „ Nemesekkel, utólyára Merhárd Andrásnak fia *Pirz-*
 „ *chey* Miklóssal, Márknak fiával, és más három Ne-
 „ mesekkel megesküdtek: hogy azon *Vezend* helysége az ő valóságos örökségek légyen. Ezen hit leté-
 „ telnek folyamattya az után azon Minden Szentek ün-
 „ nepének tizenötödjén a' Királyi Udvar Birájának elő-
 „ adatván, ő, a' ki az Isteni kegyelemnek ingerlésé-
 „ ből, 's a' Királyi Úrnak akarattyából a' Magyar Or-
 „ szági köz társaság Biróságának fő póltzát rend sze-
 „ rént azért nyerte - el: hogy kinek kinek, a' mi az
 „ övé, felválaltt hivatallyának, 's hatalmának tisztyéből
 „ megadni tartozzon; az Ország Fő-Zászlósaival, 's
 „ Nemes-

» Nemesseivel öszve ülván, sokszor nevezett *Vezend*
 » helységet minden haszonvételeivel, 's hozzá tarto-
 » zandóival a' *Koplonyi* nemből eredett Nemeseeknek
 » oda ítélte, és megadta maradékról maradékra örö-
 » kösön bíratandót. Költt Magyar Ó-Váron, Minden-
 » Szentek ünnepének tizenötödje után való tizedik na-
 » pon, Urunk' 1327. Eszt. «

Mivel pedig a' Szent János Jérusalemi Keresztes
 rendje Mestere-is *Vezend* helységet a' szerzete tulaj-
 donának lenni állította, ezen Szerzetnek Monostora-is
 közel lehetett.

1012. Eszt. kezdődött ezen Szerzet, minekutánna
 a' Saracenusok Jérusálem Várossát elfoglalták. Tem-
 plomok Sz. János tiszteletére vólt építve, a' Szarán-
 dok Keresztényeknek szállást adtak, és azért szállást-
 adó (*Hospítalarii*) alamisnás Sz. János Szerzetessei-
 nek neveztetetnek.

1099. A' Szent föld a' Keresztények által vizsszá-
 vétetven, nem csak szállást adó, de a' Pogányok ellen
 harczoló Vitézi-Renddé-is lett.

1308. A' Törökök által szorongattatván a' Rhódus
 Szigettyét elfoglalták, és *Rhódussi* Vitézeknek nevez-
 tettek. Még

1522. Vitéz ellent állás után onnét a' Törökök ál-
 tal kiszorítatván.

1530. A' Maltha Szigettyébe menedék helyet ke-
 restek, és *Malthai* Vitézeknek mondattak, de a' mí-
 időnkbe Napoleon mostani Frantzia Tsászár, az után
 az Angolyok által onnét-is kiforgattattak.

1160. II. Geyza Király által Magyar Országba
 béhozattattak, elterjedvén, sok Monostorokat bírtak,
 Fő-Kormányozójok az *Auranai* Perjel lévén. A' *Ve-
 res* Barátoknak eltörlésével (*Templarii*) azoknak Klas-
 tromjaik ezeknek adattak.

Szathmár Vármegyébe, vagy ahhoz közel Monostoraik lehettek: *Várad* mellett, *Telegden* Bihar Vármegyébe, melly az előtt a' *Veres* Barátoké volt, *Lelei* a' Szilágyságon, *Ükür*, most vagy *Ökör-Tó* Kézép-Szólnok, *Ökörítő* Szathmár Vármegyébe, a' mint Pray az Auranai Perjelségről, Fuxhoffer a' Monostorokról, és Keresztúry a' Várad Püspökségről írják, és a' Szathmári Ökörítőnek leírásában - is még IV. Béla Király idejében volt *Klastrom* említettik.

1396. Vadai Andrásnak, Feketének nevezetett György fiának magva szakadtával Bagossy Péter, Vettéssy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jakab, mint Kaplonyi nemből eredett Nemesek, Vezend helységét - is magok között felosztották.

1419. Károlyi Bertalan, László, András, János, és Jakab birtokában Királyi adomány mellett megerősítettek.

1423. Károlyiak bírták.

1518. Báthory György, István, és András felkérték Károlyi István Papnak magva szakadtával, de birtokába nem léphettek.

Ezt is emlékezetünkre Rác Demeter, jeles erkölcsű, 's tudós férjfiú bírta, a' ki a' Gróf Károlyi ház jószáginak Fő meghatalmozattya lévén, Gróf Csáky Rósáliát, Gróf Károlyi Ferencz feleségének Kristinának testvérjét hites társúl vette, 's ezen helységgel éltéig Gróf Károlyi Ferencz Sógorától megajándékoztatott. Ez Görög hiten lévén építette itten a' lakosok számára a' Templomot - is. De semmi maradéka nem maradván, ezen helység ismét a' Gróf Károlyi házra szállott.

§. 29. *Gencs* Magyar, és Oláh falú, birtokossai: Way Mária, Laskay Sámuel, Iklódy László, Szekeres Antal, Csomay, Sántha, Szováthi, Erdélyi, és több számos Nemesség. Többnyire Nemes emberek lakják, lakóssai Reformátusok, és Ó hitűek, ezeknek Templomok fából épültt, és Rapjok mind a' két renden lé-

lévőknek, a' Reformátusoknak kö Templomok vagyon. A' Földgye fekete, mindenféle gabonát terem; terméseit a' Károlyi piatzon közel eladgyák, nevezetes kaszáló réttyei, mellyek a' legjobb szénával kedveskednek, élelmek módgya: szántás, vetés, kaszálás. Az úgy nevezett *Ér* pataka a' falú alatt foly-el tavaszi, és esős időkbe. Az határja nagy térségű, minden erdő nélkül, azért az agarazás itten nagy betsben vagyon.

Régenten a' Gencsy nemzetség bírta, mellytől vette nevezetét; hanem

1407. Báthory Istvánnak benne rész jószág adatott.

1420. 1428. A' Gencsy, és Báthory nemzetségeknek birtokában volt.

1428. Nemes Gencsy, és Báthory birtokosok határját járatták, Maythéntól, és *Ktta-Zent-Miklós* helységétől megkülömböztették.

1431. Határját Bobáld felől Károly János, Lászlónak fia járattatni akarta, de Gencsy Orbán, Jánosnak fia, Mihály Pálnak, Tamás, más Tamásnak fiai meg nem engedték, és e' miatt a' Királyi ítélő Udvarban meghívtattak.

1436. Ezen per folyás Genchy Tamás részére, Károlyi Jakab, és az ő Domonkos fia ellen, Pálóczy Mátyás Nádor-Ispán által Sz. Mihály Arkangyal ünnepeinek nyóltzadjára halasztatott.

1458. Tanú vallatás tétellett Genchy Tamás, és Sarollyány Mihály részére: hogy a' Gencsi Nemes udvarhelyekre István Endrédy Zowárdnak fia, Egry Imre, Péternek fia, Mikolay Tamás, Lászlónak fia fegyveres kézzel reá rohantak, onnét ingó jószágait elvitték, Gencsi jobbágyikat minden vagyonoktól, és ruháiktól megfosztották.

1514. A' Gencsi Nemesek a' Kereszes pártos parasztokhoz állottak, és azért a' jószágok Báthory Andrásnak adatott. I. Rész §. 58.

1545.

1545. Gosztonyi Miklósnak,
 1551. Farkas Gergelynek, Gencsy Jánosnak, és
 Hatvany Jánosnak,

1587. Balásházy Andrásnak, Ferencznek, és Mártonnak, Sarollyány Lászlónak, és Györgynek, Dabóczy Imrének, és Tamásnak, Erdélyi Ambrusnak, Kerky Balásnak, Nobis Mihálynak, Sándorházy Lászlónak, Gáspár Jánosnak, Gálffy Ferencznek,

1588. Fodor Jánosnak, és Györgynek, Gencsy Vinczének Csúry Miklósnak,

1589. Rakamaz Jánosnak,

1611. Gencsy Istvánnak rész jószág.

1747. Báró Lossonczy Bánffy Farkasnak, Way Lászlónak, és Mihálynak, Hatvany Istvánnak, Sarkady Mihálynak, és Péternek ezen Nemes ülésű (*Curtialis*) egész helység, hol Királyi, hol Nádor-Ispányi adománnyal adattak; nem tsuda hát: hogy ennyi Nemesség bírja.

§. 30. *Esztró*, Oláh falú, birtokossai: Pogány Sigmond, Linkner Mihály, Szabó, és Bódy nemzetségek. Lakossai Ó-Hitűek, határbéli földgye két nyomásbéli, melly őszi, és tavaszi veteményt terem, rétye marhának alkalmas szénát hoz, Nagy-Károly piatkozása,

1489. Egy negyed része Csáky Benedektől, Ferencznek fiától Drágffy Bertalan részére elíteltetett.

§. 31. *Szent - Miklós* falu. Szomszédi keletről *Esztró*, és Király-Darócz, nyugotról Gencs, délről Mind-Szent Erdélybe, éjszakról Mezöterem. Lakossai Oláhok, Templomok fából épültt, Papjok helyben. A földgye fekete, mindenféle gabonát terem, nevezetesen pedig jó dohánnya által híres. Piattza Nagy-Károly, rétyei jók, földes Ura Gróf Károlyi nemzetség.

Régenten a' Zent - Miklóssy nemzetség bírta, de annak magva szakadtával,

1417. Báthory Istvánnak, és Benedeknek Királyi adománnyal adatott.

1455. Malomvizi Kendrys Jánosnak, és Kende Lászlónak-is rész,

1511. Károly Sófiának Csobay János feleségének, és Kasuhy Borbálának, Károlyi Mátyás hitvessének hasonlóképpen benne rész adatott.

§. 32. *Nagy-Majtény* nevezetes Mező-Város a' Kraszna partján. Ez előtt Református Magyarok lakták, minek előtte Montecuculi Hadi-Vezér, és a' Török hadak elpusztították volna, most tsupa Katolikus Svábok lakják, kiket Gróf Károlyi Sándor ide béhozott, 's ezen elpusztultt Mező-Várost velek megnépesítette. Szép tornyos Templomok nem régen épültt. Megyés Papjok Dubinszky Mihály Al-Esperes. Határoztatik éjszakra Kis-Majténnyal, délre Király-Daróczal, és Esztróval, keletre Gilvácsal, nyugotra Nagy-Károlytal. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház. Vízi malma a' Krasznán, szép gyümölcösse, gazdag búza termő földgye, kaszálója, jó bort termő dombja. Lakóssai tehetős gazdák, nem a' jobbágyi rend szabás, de a' Gróf Károlyi Sándorral tett alkú szerént dolgoznak, és adóznak. Hajdan a' Kraszna partján szép Kastélya vala, mellynek fenék kövei még látszatnak.

1360. Miklós, és Petten Zánthoui Tomay fiai bírták.

1417. Báthory Istvánnak, és Benedeknek Nagy-és Kis-Majtény Királyi adománnyal adattak.

1428. Genes helységétől a' határjai megkülömböztek a' Báthory, és Gencsy Nemesek részére.

1430. Báthoriak egészszen bírták.

1467. Báthory András, és Domanhidy András *Kereszt-Allya* szántó földeket Domanhida, és Kis-Majtény között határ hányásokkal elmesgyélték.

1519. Majtény Uradalomnak (*Dominiium*) mondatik, és abban Báthoriak fiú ágon léendő magvok szakadtával Rozgonyi Istvánt, iffiabb Jánosnak fiát Lajos Királynak helyben hagyásával téstvéreknek örökbe fogadták.

1609. Bokor Mártonnak, és Gergelynek egy Nemes ülés, Érsek Gergelynek, Chyorvász Kiss Mártonnak, Kerekes Péternek, Benedeknek, és Györgynek egy egy ház hely Majthénba, Báthory Istvánnak végső rendelése szerint adatott.

1614. Majthény Márton-is azon végső rendelésből egy Nemes Udvar helyet nyertt.

1638. Majthén Mező-Város különös kiváltságot tulajdonítván magának, a' Vármegye hatalma alá vetetett. 67. Törv. Tzik.

1647. A' Vármegye részére taksáltatott. 30. Törv. Tzik.

Azután az Eesedy Uradalomhoz tartozott, 's vele egy földes Urat esmért.

1661. Montecucculi Hadi-Vezer Kemény Jánosnak segítségére küldetvén Nagy Majténynál öszve tsatolta vele húsz ezer Katonából álló taborát.

1662. Hol Német, hol Török hadaktól szorongatvatván, égettetvén, Majtény egészszen elpusztúltt.

1711. Nevezetes lett a' Szathmári béke kötéstől, melly a' Rákóczy pártján itten táborozott Magyar hadaktól az alatt a' hegy alatt, melly most szőlővel van béültetve, elfogadtatott. Bell Mátyás kéz íratyában így írja le: „ Károlyi Sándor a' többi öszve szövett, „ kezett Magyarok részéről is 27. Apri. Pálffy János- „ sal a' békességet megkötvén, megakarta mutatni: „ mitsoda készséggel fogadnák azt a' Vezérlésétől függő Magyarok? azokból tizenkét ezernél többet a' „ Maj-

„ Majthényi mezőn hadi rendjeikbe állított. A' hová
 „ midőn Gróf Pálffy János a' maga késérőjével elér-
 „ kezett volna, elöibe terjesztette Gróf Károlynak
 „ általa tett ígéreteinek bétellyessítését. A' ki azonnal
 „ parantsolá a' táborozó Magyaroknak: hogy a' sze-
 „ renrentsésen megköttetett békességnek örvendező je-
 „ léül háromszor egy más után sütnék ki a' puskájo-
 „ kat. Mellyet megtsелеkedvén, parantsola: hogy a'
 „ Zászlóikat földbe ütven, azok mellé rakásonként hán-
 „ nyák-le a' fegyvereiket. Ezt-is megtsелеkedték,
 „ elébb 160. Zászlóikat, a' földbe szegezvén, mellyeket
 „ tüstént a' Gróf Pálffy Jánost késérő Német katoná-
 „ ság elfoglala. Akkor Gróf Károlyi Sándor újra meg-
 „ szóllítá őket: hogy a' kinek tetszik, hadi szolgálatot
 „ a' Tsászár ö Felsége hadánál vállalhat, a' kinek pe-
 „ dig tetszik, haza mehet, és ezzel a' hadat elbo-
 „ tsáta. “

§. 33. *Kis-Majtény* falu a' Kraszna partyáh. Ha-
 tárja éjszakra a' *Tagyi* puszta, és Domahida, délre,
 és nyugotra Nagy-Majtény, keletre Dob, és Gilvács.
 Itten kezdődik a' *Kasodi* úgy neveztetett tsinált út,
 mellyet az I. Rész. §. 36. leírtuk. Földes Ura a' Gróf
 Károlyi ház, lakóssal Református Magyarok, egygye-
 sültt Oláhok, Templokjok, Papjok. Halászó vize a'
 Kraszna, tsikászó helye a' Láp, földgye fekete, bú-
 zát, árpát, zabot, tengerit bőven terem. Vásáros he-
 lye Károly, Szathmár. Nagy-Majténnyal egy forma
 viszonsagságot szenvedet, 's vele egy földes Urat es-
 mért.

§. 34. *Domahida*, régenten *Dománhida*, Ma-
 gyar falú, nem régen épültt a' Kraszna partyán, mert
 a' régi Domahida túl a' Krasznán feküdtt. Éjszokról
 Bagossal, délről, és Keletről Nagy- és Kis-Majténnyal,
 nyugotról Nagy-Károlyal határos. Földes Urai: Do-
 mahidy József, László, Sigmond, Gábor, Dániel The-
 resia Buday Józsefné, Eötvös Ersébet Kállay Leóné,
 Gróf Károlyi ház, Gróf Teleky Ferencz, Majtényi,
 Kapossy, és Sipos Nemes nemzetségek. A' múlt szá-
 zadokban a' régi Domahidába a' Vármegyének szok-
 szor gyűlései tartattak I. Rész. §. 40. Lakossai Refor-
 má-

mátusok, és egygyesült Oláhok, mind a két vallásnak helyben Temploma, 's Papja. Földgye fekete, jó búzát termő, kaszálóji igen nevezetesek, és hasznosok, mind a' gyepen, mind a' lápon, mert az Ecsedi láp Domahida alatt kezdődik. Vásáros helye Nagy-Károly, és Szathmár.

A' régi, és most is virágzó Domahidy nemzetsegtől vette nevezetét, melly már 1369. 1415. 1417. 1420. 1424. Eszt. bírta egészen. *Domán* volt a' törökje, (*Damianus*) de hídat a' Krasznán állítván; *Dománhídnak* neveztetett.

1394. Illsway Lewkös Nádor Ispány Domahidy Miklósnak, Miklós fiának, Chaholy Sebestyén, István fia ellen indított per folyását a' Királyi ítéletnek tizenötödik napjára halasztotta.

1413. Báthory Jánosnak a' Dománhídi határban vám-szedő szabadság adatott, de azt a' Domahidy nemzetség elfoglalta.

1414. Ezen vám-bér Báthoriak részére egy harmad részben megállapítatott Pálóczy Mátyús Nádor Ispán által, mint hogy a' kérdésben lévő vámos hídat, még néhai *Domán*, *Dománhídiaknak* Őse építette.

1423. Báthory Istvánnak, és Andrásnak benne rész jöszág Királyi adománnyal adatott.

1430. Dománhídy György, és László 150. új forintot a' Dománhídi vám bérnek kiváltására Almossy Lászlónak, és Jánosnak, a' Leleszi Konvent Segrestyéjébe letették.

1449. Dománhídy Györgynek hirtoka új Királyi adományi Levéllel megerősítetett.

1453. Domahídy Mihály, András, Gergely, 'Sigmund, és Miklós, Györgynek fiai benne osztozkodtak.

1467. Dománhidy András, és Báthory András, *Kereszt - Allya* földeket, Dománhida, és Majtén között határ jelekkel elmesgyélték.

1515. Ungai Hajas Tamásnak,

1517. Gúthy Ferencznek, és Imrének,

1558. Borsovai Oláh Andrásnak,

1562. Suhó Ferencznek, és Sukáán Jánosnak,

1581. Majthyényi Kutron Miklósnak,

1590. Monos - Béli Bély Pálnak.

1602. Pethő Istvánnak,

1750. Nagy Sándornak, és Györgynek benne részjóság Királyi, és Nádor Ispányi adománnyal adatott.

§. 35. *Kaplyon* falú, nagyobb részét a' Gróf Károlyi ház, 's Bagossy Jeles nemzetség bírja, hanem Dombrády, és Horánszky Neméseknek-is van kevés birtokok benne. Lakossai Németek Katolikusok, Magyarok Reformátusok, Oláhok egygyesültt Ó - Hitűek, mind a' háromnak helyben Temploma, a' Katolikus Plébánosnak kötelességét teszik az itten fundáltt Sz. Ferencznek szorosabb szabású Szerzetes fiai, vagy - is Magyarúl: Szürke Barátok (*Franciskánusok*) a' Reformátusoknak helybe lakó Prédikátorjok szolgál, az Ó - Hitűek a' Nagy Károlyi Pápjokhoz járúlnak. Sikszágon helyhezttettetik ezen helység, éjszak felé Kraszna vizéből kiszivárgó tavai, határja három nyomásbéli, mindenféle veteményt jól terem, plattza Nagy-Károlytsak egy órányira.

Nevét vette a' Magyaroknak Pannóniába lett utólsó bėjövetelekor, vitézkedő, 's édes Hazánkat vérrel foglaló egygyik Magyar nemből, melly *Kupulonnak* neveztetett; és itten vára - is vólt.

Már 1212. Eszt. a' tüzes próba Könyvben van emlékezete 379. Tzik. „Bubus a' Zothmári várnak „jobbágya perben fogta *Kupulon* Nemnek jobbágyát, tudni illik *Krachint* a' lopásért, kiket *Bank* Nádor - Ispány megítélvén, *Luger* nevezetű Perestöldő által küldötte Váradra a' *praudára*, a' hol „*Krachin* hordozván a' tüzes vasat, igaznak találattott. “

Prau

Prauda Tót szó, igazságot tészén, az az: küldötte Váradra: hogy igazságot szolgáltatassanak nékik.

1234. A' Gróf Károlyiak Levél-Tárában-is említetik e' következő Jel Levélben: „ András Isten kegyelméből Magyar Országnak Királya, Krisztus minden híveinek, kik ezen Levelet látandgyák üdvösséget az Úr Jesus Krisztusban. Minnyájoknak, mind a' mostaniaknak, mind az utánnunk következőknek tudtára ezen Levelünk' erejével kívánnjuk adatni: hogy Mi bizonyos földet *Galian* nevezetű, Zothmár Vármegyébe, mellyet Mi néhai, jó emlékezetű *Ypoche* Grófnak sokféle szolgálatiért örökös igazsággal adtuk, és a' melly földet maga azon Gróf e' világból ki mulván, a' maga leányának *Kathai* nemből eredett István Gróf feleségének hagyott, azon Aszszonytól száz Gyran megvettük, melly földét a' nevezett Aszszony eladott a' *Koplon* nemből eredett *Gohe* fiától Pétertől sokféle képpen boszszontatván. A' melly földnek az árrában adtuk bizonyos földünket *Zounuk* Vármegyében, az *Erdőkön*-túl lévő ke-
rületen fekvőt, azon Vármegyének hatalmából kivé-
vén *Scilovas* nevezetű 50. Gyra pénzekben, és azon földnek birtokában nevezett Aszszonyságot a' Mi hívünk Péter Ákos fia által bé-is vezettük, a' hátra lévő 50. Gyrát pedig ezüstben megfizettük. Hogy tehát a' nevezett *Scilvas* földet Mi utánnunk következő vissza ne vehesse, vagy valamely pat-
varos elperelni ne próbállya, de mindenkor épen, és megmozdíthatatlanul maradgyon, mind a' nevezett Aszszonyságnál, mind az ő maradékinál, ezen Levelünket adtuk kétszeres petsétünkel örökre meg-
erősítve. Költt Urunk születésének 1234. Országlá-
sunknak 30. Eszt. “

A' Vármegye Levél-Tárában-is ilyen régi Jel-
Levél találtatik felőle:

1267. „ Illyés, és Péter, *Kaplani* nemből valók,
„ *Vada* nevezetű örökös földgyeket eladták Péternek,
„ és Eudusnak, Gróf *Eurdungh* Simon fiainak. “

Vada

Vada puszta (mint fellyebb) Ömböly mellett fekszik, és most-is a' *Kaplonyi* nemnek öröksége.

1278. Andrásnak, Jakó fiának, *Kaploni* nemből lévönök, rettenetes, és vakmérő tselekedetét, midőn Hazánknak törvényes, és felkenetett Királyát buzogánnyal megütögette, azon IV. László Királynak leveléből *Aranyas-Megyesnek* leírásában előadgyuk, melly miatt *Megyes* mellett épített *Jákó Várát*, és Uradalmát elvesztette.

1298. Miklós Deák Szállást-adó Ház (*Domus Hospitaliariorum*) Mesterének, és Keresztes Papok Sz. István Király Esztergami Szentegyháza Konventyének Levelében említettik Nemes férjfiú, Gróf Jakab, Sándornak, *Kaplion* nemből valónak fia: hogy *Mur* helységét, Gróf Péternek, *Heuzel* fiának 30. Gyrájért egy esztendőre elzálogosította.

1342. Gróf Pál, Ország Fő-Bírája nyugtató Levelet adott öt Gyrákról Simonnak, Miklósnak, Mihálynak, és Merhárdnak, *Urdungnak* neveztetett András fiának, mellyeket Zongának neveztetett Péterrel, Péternek fiával, és *Kaplonnak* neveztetett Pállal; és Miklóssal eszközlött megbékéllésért nékie fizettek. Wisegrádon [a' Viz-Keresztnak nyóltzadjan.

Ezen nemből több jeles Magyar nemzetségek származtak, a' mint mutatya a' Leleszi Konventben lévő Osztály - Levél, 18. Köit. melly szerént

1396. Nemes Bagossy Péter Wethéssy Lőrincz, és Miklós, Chomakeozy János, Károly László, András, és Jakab, *Kaploni* nemből eredett Nemesek, magva szakadtt attyok bátya fiának (*fratris patruelis*) néhai *Vaday* Andrásnak, *Feketének* neveztetett *Vaday György* fiának jószágát, *Vada*, *Vezend*, *Petri*, egész helységekben, *Kaplioni*, és *Embelli* rész jószágokban magok között felosztották.

A' Királyi Itélő Udvar által helybe hagyott ágazattyok, kár: hogy az esztendők számának jegyzése nélkül! e'képpen vagon: Tör.

Törsöknek tétetik *Kapuloni Nem*, és ebből eredt *Kaplyon* János, ennek fia Simon, egygyik unokája András, a' ki *Eurdunghnak* neveztetett, és ettől eredtek *Károlyiak*, úgy mint *Eurdungh* Andrásnak két fia: valának: *Eudus*, az az: Medárd, és *Kaplyoni* Eurdung Simon, Eudushnak három fiai, Mihály, Miklós, András, de ezeknek László, György, és Lőrincz fiaiba, hasonlóppen Lászlónak, *Eurdungh* Simon fiának Gábor, és György unokáiba fiú ágon magvok szakadott; hanem már *Károlynak* neveztetett Mihálynak, *Eördungh* Simon fiának *Beohky* Anna feleségétől ága szaporodott, úgy mint *Lancznak* neveztetett László fiától lett László fia, ennek fiai: Dienes, Sigmond, László, és János. 'Sigmondtól ismét László (a' többieket, kiknek fiú ágon magvok szakadott, elhagyván) ettől Ferencz, László, Kristóf, Katalin Bethlen István, Susánna Bethlen Gábor feleségei. Mihálynak második fiától Bertalantól származnak a' mostani Gróf Károlyiak e'képpen: Bertalannak fia volt János, kitől László, ettől Péter, a' ki Wethéssy Margith feleségétől Mihályt, és ez Perényi Ersébeth hitvessétől Bárá Károlyi Mihályt, ez Zsegnyey Borbálától Bárá Károlyi Lászlót, és ez Bárá Sennyey Ersébettől Gróf Sándort, a' ki a' Gróf Barkóczy Kristinától Gróf Ferenczet, a' ki Gróf Csáky Kristinától Gróf Antalt, és ez Bárá Harukker Jósefától Gróf Károlyi Jósefet nemzették.

Kaplyoni Jánosnak Simon fiától második unokája volt Péter, kinek *Zongdnak* neveztetett Péter fiától születettek Lőrincz, és Pál fiai, kik *Vethéssieknek* neveztettek ezen külömbséggel: hogy a' Lőrincznek maradéki *Mekő-Teremről*, Pálnak maradéki pedig csak *Vetésről* írták elő-neveiket (*praedicatum*).

Harmadik unokája volt *Kaplyon* Jánosnak *Eudus*; kitől nem régen fiú ágon elfogyott *Chmaköziek* származtak.

Kaplyon Simonnak testvér öttse volt még Péter, a' kinek Péter fiától *Bdgossiak* erednek. Jeles tetteis mind a' négy ágnek helyenként eléadgyuk.

1399. Kaplony helységet Károlyi László, és András; Marhárdnak fiai egészen birták.

1419. Károlyi Bertalan; László; András, János; és Jakab benne új Királyi adomány mellett megerősítettek, és 1423. birtokában voltak.

1518. Báthory György, István, és András ezt is az egész Károlyi jószággal felkérték, de birtokába nem léphettek.

1572. Vetéssy Jánosnak, Mártottnak, Péternek, és Lászlónak,

1625. Vetéssy Kókényesdy Péternek benne rész jószág adatott:

Hogy itten már 1267. Eszt. Monostor volt; a' Vármegye Levél-Tárában Dienes Nádor Ispánnak Levelében, és alább is a' *Koztrdi* pusztia alatt 1325. Eszt. *Keplon-Monosturti* ügy 1370. Esztendőben is említettük; de mellyik Szerzeté lehetett? nints kitéve.

Egy régi kéz íratott; mellyet Péterffy a' Magyar Egyházy gyülekezet. II. Rész. 282. lapon elő hoz: hogy a' Mária-Thali Klastromban régtől fogvást tartatott; azt jegyzette felöle: hogy elpusztulván Lukács Váradí Püspök 1398. megújította; és első Remeté Sz. Pálról neveztetett *Paulinus* Barátoknak által adta, alatta voltak Szilágyi Nagysfalú mellett, és más Váradhoz közel lévő Fügy Nemesek által Sz. Jeromos tiszteletére 1335. állított, és a' Kalodvai B. Sz. Szűz tiszteletére Arad Vármegyébe felállítatott Klastromok:

A' temploma igen régi; úgy mint 1080. Eszt. épült, és 1740. Eszt. Gróf Károlyi Sándor által megújított, a' mint a' báltoztatott tartó négy Gothuss munkájú oszlopok, és ezen reá írás bizonyíttya:

A' Templom hajóján:

qVoD anté bls terCentos, atqVe pLent
seXaginta eXstiterIM probat
annos, et testatVr Litera.

D

Asi

ast qVis annVs fLoreM rVrsVs
e Deserto retVLIt? Ista stropha,
sine nota; sensV pLeno pertVLIt.

As az:

hogy Már VaLék ezer nyóltzvan esztenDő fVtásábatl,
Így Van ÍrVa tanV - LeVÉL bizonyltó pontJában.
az hányaDik esztenDőben épÜLék - feL a' porból?
ki téVe Van Itt; VÍgyázVa hVzD - ki c' két Vers
sorból.

A Szenség tartó részén fél hóld formára:

VnVs ΔLeXanDer károLJI e seMlne kapLJon
perbene seLeglt slbl sorte faVentibVs astris.

Az az:

Ezt nyVgoVó sírnak VÁLasztá károLyI sánDor,
kapLonyI VÉR LéVén: Maga Vgy Végzette az ég - Is.

1370. László Opoliai Herczeg, Nádor Ispán, és
Kúnok Bírāja előtt Szathmár Várossa mellett Keresztelő Sz. János ünnepének tizenötödjén tartatott Zathmár, és Ugotha Vármegyéknek közönséges gyűlésében *Karuly* Lászlónak, Simon fiának kérésére, a' Fel - Ispány, Szolga, és Eskütt bírák azon hitre, mellyel az Istennek, és hívségre, mellyel a' Király Úrnak, és a' Szent Koronának tartóznak, meghiteltetvén vallották: hogy a' *Zopay* helység Zathmár Vármegyében vólt, és légyen a' *Kaplony Monosterhoz* minden jussal tartozandó. Várm. Lev. Tár.

A' mostani Templom, valamint a' Szerzetes Atyák Klastroma Kisztus Urunk születésére szenteltetett, három oltárja vagyon, nagyobb a' született Krisztusnak dítsőségére, két oldalon Seraf. Ferencz, és Pádua Antal Szenteknek tiszteletére.

Déli részen van Kápólnája, mellybe öt grádíttsal van léptső, és ottan B. Sz. Szűznek Oltára, alatta pedig temető

fémítő helye a' Gróf Károlyi nemzetségnek, vasas ajtóval elrekesztve, a' hová legelsőbbben temettetett veres részből mesterségesen készült Koporsóban Gróf Károlyi Sándor ezen Klastromnak alkotója, utánna Ferencz fia, Antal unokája, és József, az unokájának fia; Koporsójoknak reá írásit I. Részben neveik alatt eléadtuk. Hanem nyugósznak még itten Ersébetnek Gróf Károlyi József leánykájának tetemei- is ilyen reá írásal: „ Gróf Waldstein Ersébettől született Gróf Károlyi Ersébeth; Gróf Nagy-Károlyi Károlyi Józsefnek; 's szüleinek kedvelt leánya, született 15. Nővemb. 1791: meghólt 22: April. 1795. “

Vagyon más halotti bóltózat- is a' Templomnak hajója alatt; a' mellybe a' Jeles Károlyi nemzetség régi eleinek hamvai feküsznek. Tsak kettőnek a' Koporsó köveinek reá írásit émlitti Bokatz János, melyeket ő versekben foglalt;

1587. Károlyi Lászlónak, a' ki 1575. Békessy Gáspárral szerentsétlenül hadakozott Erdélyben, Báthory István Vajda ellen;

Ossa Ladislai sunt hoc sita pulvere terrae
Károlyii; coeli spiritus astra tenet.

Az az:

Károlyi Lászlónak e' föld pora zárja
Csohtyait: de lelke a' Menynek polgárja.

Vagy pedig Idő - számos versben:

károLyI Lászlónak Vagyon eLhÜLtt teste Lezárva
t' por aLá; Menyben JVst VeVe LeLke feLÜL.

1599. Károlyi Istvánnak, a' ki Báthory István Lengyel Király táborába ezer Gyalog Magyarok Kapitányja lévén, azokkal igen vitézül forgatta magát Vielőlkü megvételeben 1580. Eszt. és János nevű Attyával, és Ferencz testvérével egy sírba temettetett:

Ecce sub hoc uno post ultima fata sepulchro
 Károlidum placide corpora trina jacent.
 Cum genitore duo nati; virtutibus orbem
 Hungariae implerunt. Urna sat una tribus.
 Jane Pater, Stephane, et Francisce, O! Nobile fra-
 trum
 Par; Vos olim suscitet alma Trias.

Az az:

ez egy bVs kö Lezár két, 's egy testet; ennek;
 ALatta károLyI hÜLtt tagok plhennek.
 atyáVaL két fiJa: híréVeL e' Vérnek
 bétöLtt hazánk; 's hárMan egy sírba bésérnek,
 János Atya, IstVán, ferentz, e' nyVgtotok
 heLyéböL Vr Isten köLtse - feL porotok.

A' mostani Klastromot építette Gróf Károlyi Sándor, a' régi Monostornak omladékjaiból, Telekessy István Egri Püspöktől 1713. Eszt. elhányattatására engedelmet nyervén.

Már 1711. Eszt. a' Rákóczy támadását közben járásával letsilapítván, hogy a' Tiszán túl való kerületben terjessze jobban a' közönséges Római Hitet, a' mint Csanáros, Majtén, Bétek, Erdöd, úgy Kaplyon helyégeit-is nagy részint külföldi Katolikusokkal meg szállította, úgy azon Hitnek nagyobb gyarapítására hogy Kaplyonba a' Franciskánus Atyákat béhozni szándékozik, a' Szerzetnek jelentette.

1712. Gyülekezetet tartván Galgócson a' tartománybéli előjárójok Nagy János Atya, a' helyet elfogadta, és hogy a' Klastrom épülettyének előmozdítója légyen, Debrödy Benedek Atyát Kaplyonba elküldötte. Melly

1719. Elkészülvén, Gróf Károlyi Sándor újjabb levele által folyamodott a' Szerzethez, melly anyai nyelvünkre fordítva e'képpen vagyon: „Tisztelendő „meghatározó gyülekezet! (*Definitorium*) Friss em- „lékezetébe lehet: miképpen elmúlt 1711. Eszt. je- „lentett

„ lentett szándékomat elfogadta legyen? mely ajánlások-
 „ hoz tartván magamat, azonkívül különös buzgó szere-
 „ tettel viseltetvén ezen Sz. Szerzethez, a' Kaplonyi Klas-
 „ tromnak építéséhez fogtam, és Istenünk segedelmé-
 „ vel annyira vittem már: hogy jövő Karátsony nap-
 „ jára abban kirendelendő Szerzetes Atyák bėjőhetnek.
 „ Azért tehát a' mint ezen szándékommal tsupán Iste-
 „ nünk Szent Nevének dítsõítésére, és a' közönséges
 „ Anya Sz. Egyháznak gyarapítására tzélozom; úgy
 „ ezen kegyes hagyományról költt, és hitves társom
 „ által is megerõsített Levelemet ide rekesztve Atya-
 „ ságtoknak által küldöm, elvárván jóvá hagyásokat,
 „ 's viszonyos lekötelezéseiket, és tartandó Kari ének-
 „ lésekrõl (*Chorus*) 's egyéb Istenes szolgálattyról
 „ kiszabandó szertartásaikat, fiúi buzgósággal marad-
 „ ván rendeléseiknek véghez vitelére engedelmes Szer-
 „ zeti társok (*Confrater*). Nagy - Károlyban 28. Má-
 „ jusban 1719. Eszt. Gróf Károlyi Sándor. t. k.

A' kegyes hagyományról szõllõ Levél Magyar nyel-
 ven írva e'képpen vala: „ Én Nagy - Károlyi Gróf
 „ Károlyi Sándor, Felséges Római Császár, 's koro-
 „ nás Király kegyelmes Urunk Ö Felsége Consilia-
 „ riussa, Feld-Marschal Lajdinontya, 's Nemes Szath-
 „ már Vármegye Fõ - Ispánnya, adom tudtára minde-
 „ neknek, a' kiknek illik, ez Levelemnek rendiben:
 „ hogy megemlékezvén az én bõldogúl kimúlt édes
 „ eleimnek az néhai *Kaplonyi* nemzetségbõl való ere-
 „ detérõl, már alkalmas esztendõkkel ez elõtt elvégez-
 „ tem vala magamban, Nemes Szathmár Vármegyében,
 „ *Kaplony* nevü faluban lévõ megromladozott, és el-
 „ pusztúlt Sz. Egyháznak megújítását, és hajdani
 „ *Monasteriumnak* fel építését; de mivel az idõnek
 „ mostohasága mind eddig abban akadályt vetett,
 „ mostan már Isten õ Sz. Felsége közelebb folyt há-
 „ borúkat letsendesítvén, és egész hazánknak kevés
 „ pihenést engedvén, tovább semmiképpen nem szen-
 „ vedhetem, hanem hogy ne tsak romlásából építtessék
 „ fel, de Istennek nagyobb dítsõségére, 's az hivek lel-
 „ keinek is következendõ épületire, úgy az keresztény
 „ Hitnek ezen a' földön nagyobb terjedésére, és gya-
 „ rapodására lehessen, a' *Monasterium-is restabilid-*
 „ tas-

„ *tassék*, melly ámbár bizonyosan ne tudassék-
 „ *mitsoda Szerzetbélieké* lett légyen hajdon? mind az
 „ által mind magam, 's mind feleségem Tekintetes,
 „ és Nagyságos Szalai Barkóczy Kristina, az nevezett
 „ Sz. Egyház mellé, a' *Salvator Provincia*-béli *Sera-*
 „ *phicus* Sz. Ferencz Szerzetén lévő *Pater Francis-*
 „ *canusokhoz* viseltetett szeretetünkől ő kegyelmek
 „ számára egész Klastromnak-is felállítását resolváltuk,
 „ és elvégeztük, úgy hogy azon Klastromra (melly
 „ már Isten kegyelméből nagy részint fel-is állítta-
 „ tott) mint magunk, mint Isten kegyelméből fenn
 „ maradandó maradékink, és *suocessorink* mostani
 „ tett *fundationk* szerént esztendőnként 1000. Rforin-
 „ tokat kész pénzből, vagy *naturalékból* folyó áron
 „ tartozni fogunk, és maradékunk, úgy *successorink*-
 „ is fognak tartozni *evolálni*, kivéven véletlen hábo-
 „ rúknak ideit; kit ha elmúlatnánk, vagy *praescri-*
 „ *ptusink* elmúlatnának, *praesentibus* adatik *facultas*,
 „ és *plenipotencia* nevezett Klastrombéli akkori *Syn-*
 „ *dicus Confraterének desumptiójára*, hogy *vigore*
 „ *harum* az *denotált fundationalis* summát, úgy mint
 „ ezer Rforintokat az Erdödi *Dominiumnak proven-*
 „ *tussából desummálhassa*, és a' Klastrom szüksé-
 „ gére fordíthassa. Ezenfelül noha tartozásképpen e-
 „ gyébbel nem fogunk tartozni, de egyéb *natura-*
 „ *lékből*-is kívánunk alamisnául *succurrálni*, és arra
 „ a' maradékink-is intetnek, még bizonyos kaszáló ré-
 „ tet-is fogunk *excindáltatni*, tüzi fáról-is provide-
 „ áltatni. (Következnek rövideden a' Szerzetes Atyák-
 „ nak kötelességei) hogy az Gvárdiánság felállítván,
 „ a' *Chorus continuáltassék*, holott pedig a' *Chorus*
 „ *cessalaa*, a' *fundationalis* summának felével *con-*
 „ *tentáltassanak*. Mint hogy a' Sz. Egyház Krisztus
 „ Urunk születésére *dedicáltatott*, a' Sz. Pápától *in-*
 „ *dulgentiákat* nyervén azon Sz. ünnepekben eszten-
 „ dőnként az egész Magyar nemzetünk egyességéért,
 „ 's lelki testi tsendességéért *solennis devotiók* tar-
 „ tassanak, úgy Sz. Márton ünnepe napján-is, mint
 „ hogy a' régi levelekből *constál*: hogy a' régi *Mo-*
 „ *nasterium* Sz. Márton Püspök tisztességére volt ál-
 „ lítva. Minden héten két két Misét mondani tartoz-
 „ zanak, egyiket a' *Kaplani* nemzetből származott

„ 's bóldogúl kimúltt híveknek lelkekért; a' másikat
 „ azon nemzetből álló igazságnak úttján lévőknek gya-
 „ rapodásáért, és vakságban, 's tévelygésben lévők-
 „ nek Isten kegyelméből való megtérésekért. Károly-
 „ ban Káplányúl egy betsületes *Patert*-is adni tartoz-
 „ nak, és midön *publica devotiók* szoktanak lenni,
 „ annyin, a' mennyin lehetséges, Károlyban Keresz-
 „ tel jelen lenni. Datum Károly die 27. Maji, Anno
 „ 1719. Gróf Károlyi Sándor. p. h. Barkóczy Kristi-
 „ na. p. h.

Mivel pedig ezen kegyes hagyományúl rendeltt ezer forint a' Szerzetesek élettyek módgyával meg nem egyezett: hogy szükséges eleséget magoknak kész pénzül bévásárolhassanak, újra a' Károlyi Grófi Házzal megegyeztek: hogy tsak 300. forint fizetteszen nékiek ruházattyokra, a' többi hagyomány pedig borúl, gabonáúl, szalonnában, olajban, vajban, főzelékben adattassék ki.

Azon Eszt. Ezen kegyes hagyomány VI. Károly Tsászárnak helyben hagyásával - is megerősítetett, a' mellyben ezen Szerzetnek az Anya Sz. Egyházhoz, és a' Hazához mutatott sok érdemei e' képpen elő számláltatnak: „ Mí tehát az említett Grófnak, és a' Szerzetes Atyáknak alázatos esedezéseket fellyebb írtt módon kegyelmesen kihalgatván, és azoknak engedvén, mint azért, mint pedig ájtatos, 's Felségünkkel született buzgóságtól, 's ezen Sz. Szerzetnek szerzőjéhez Seraf. Sz. Ferenczhez lévő tisztelettől indítatván, azon kívül azon Szerzetnek sok érdemeit tekintvén: midön azok még a' Törökök igája alatt hosszas időkbén nyögvén, a' Keresztényi lelkeknek szüntelen való gondoskodását szíveiken viselték, az Istennek ígését számtalan üldözések, zaklatások, kegyetlen verések, tömlötözések, kínzások, öldöklések között hirdették, és ezeket békességes türéssel az Istenért, és a' lelkeknek üdvösségéért szenvedték, a' felyebb írtt kegyes hagyományt helyben hagytuk. 's a' t. Költt Ostriai Bécs Városunkban 30. Octob. 1719. Eszt. Károly. t. k. Gróf Illésházy Miklós. t. k. (P. H.)

1722. Galgócson tartatott Szerzetes gyülekezetben a' Kaplyonyi Klastrom annak rendi szerént való Szerzetes gyülekezetnek (*Conventus*) megesmértetett, és oda Gvárgyiánnak Borich Gábor rendeltetett.

1724. És következő három Eszt. a' bõltselkedõ, a' józan, és a' vallásbéli tudományok itten tanítattak Spányi Mihály, és Pap Lõrincz Tanító Atyák által.

Építettet pedig ezen Klastrom négy szegelet formára, két emeletre, 18. Papi hajlékot, egy ebédlõ nagyobb szobát foglalván magában. Az udvara, és a' kertye tágas, konyhára való zöldségekkel, 'a' mindenféle veteményekkel bõvelkedõ.

A' Klastromnak Elõljárói ezek voltak :

Eszt.

1719. Móra Balás.

1720. Rolly Péter, egyszer'smind Tartománybéli Elõljáró.

1721. Snyava Narciss.

1722. Borich Gábor első Gvárgyián.

1724. Sebestyény Márton.

1725. Sükösd Joakim.

1726. Csiszer Máthé.

1727. Terenyey Kapistrán.

1728. Gyõry Ferencz.

1729. Fõczén Szerencsés. (*Fortunatus*).

1730. Csiszer Máthé.

1731. Terenyey Kapistrán.

1733. Olasz Remig.

1734. Terenyey Kapistrán.

1735. Pap Lõrincz.

1736. Terenyey Kapistrán.

1737. Ladislaides Pál.

1741. Kovács Orbán.

1742. Mándly Miklós.

1743. Szent-Királyi Imre.

1744. Ró'sa Jaczint.

1745. Csapó Florentin.

1746. Kmoll Modest.

1748. Ledl Ágoston.

1749. Palicsovich 'Sigmund.
 1751. Kriston Filep.
 1752. Geskovich Péter.
 1753. Budiács Máthé.
 1755. Hozúmezey Demeter.
 1756. Taródfay Tamás.
 1757. Benyó József.
 1758. Badzey Sándor.
 1759. Hihalmy Athanás,
 1760. Sárváry János.
 1763. Chifáry Miklós.
 1764. Farkas Jakab, nevezetes férjfiú. 1757. Károlyi Lovas Seregének Táborigazda, és Gróf Károlyi József Fő-Ispánnak nevelője vala. I. Rész. §. 161.
 1765. Dudás Máthé.
 1766. Muharay Ferencz.
 1769. Kanyó Jakab.
 1770. Langa Márton.
 1772. Nyers Miklós.
 1773. Álló Sámuel.
 1775. Tek György.
 1776. Kosztolányi Sándor.
 1777. Gáspár Ferencz.
 1780. Tek György.
 1783. Kovács Ádám.
 1784. Kosztolányi Sándor.
 1785. Gyurtsánszky Bálint.
 1792. Ráb Leopold.
 1797. Volpath Jeremiás.
 1800. Sinczky Ferencz.
 1802. Likler Modest.
 1805. Királyi Ferencz.
 1806. Csimány Didák, a' ki most is az.

§. 36. *Kozárdi puszta, régenten Kozarnak, a' Kazaraktól neveztetett.*

1535. Népes helység volt, *Kaplan Monostornak, Károly, Bobald, és Tubul-teleke* helységeknek határai között feküdt, a' Váradai Káptalan előtt Péter, Sámsoni Mihálynak fia felét zálogban vetette Miklósnak, Simonnak, Mihálynak, Marhárdnak, Urdungnak nevez-

neveztetett András fiainak, Györgynek, és Demeternek Eudus fiainak, és Mártonnak Péter fiának 20. kisebb Gyrákért, mindeniket 50. garassával, és négy pénzes Gyrákért, mindeniket tíz pénzével számlálván három esztendőre olyan kötéssel: hogy ha a' kiszabott időre ki nem váltaná, azonnal két anyyiban marasztaltasson. Költt Sz. Márton Hit-valló nyolczadján.

§. 37. *Kálmand*, régenten *Kamyn*, *Kamond*, Sváb falú, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, lakóssai Katolikusok, szorgalmatos gazdák, még az aszssonyi nem is minden mezei munkát, még a' kaszálást is a' férjfiával egyenlően viszi; Templomok, és Megyés Papi házak a' helység közepin, mostani Megyés Papjok Rendlsteiner József; határja fekete föld, mindennemű termést bőven ad, jó dohányt is terem, éppen a' Nagy-Láp oldalán fekszik, és ez okon szénája elég van, jó lóvakat, és tehéneket tartanak, erdeje minden gazdának, és az Uraságnak is különös, midőn a' Kraszna vize kiönt, ár vizet is szenved, de a' szántó mezejét nem éri, szőlője is nagyon lapos sík földön, azért a' bora savanyú, nádot bővségesen vághat a' lápon, és csíkot, halat foghat, határoztatik a' Kaplonyi, Károlyi, Csanálósi, és Börvelyi határokkal.

1392. *Kamynnak* neveztetett, és az Erdői ke-
rülethez Balk, és Dragh Mármárosi Fő-Ispányok el-
foglalták.

1413. Rosályi Miklós, és Jakab, Kúnnak neve-
zetett Lukácsnak fiai,

1424. 1428. Báthory nemzetségek bírták, a' hol
sok károkat tettek nékie, Lancel, Bertalan, Jakab, De-
meter, és János Károlyról neveztetett Nemesek.

1427. Gachály Lászlónak Eleus fiának része Ku-
sali Jakch Mihálytól, és Lászlótól, Jakch Istvánnak
faitól, Gachály Tamásnak, Tamás fiának oda ítélte-
tt, és az erdejé megbetsültetett.

1462. Báthory Andrásnak, Istvánnak, Lászlónak, Pálnak, és Miklósnak benne rész jószág -

1614. Az Ecsedi Uradalom midőn a' Királyi Fiskus részére elfoglaltatott, Báthory Istvánnak végső rendeléséből, Zabó Jánosnak itten egy telek, és Kovách Mártonnak-is egy telek a' Királyi Biztosok által -

1634. Czéglédy Istvánnak, és Jánosnak benne 8. telek Királyi adománnyal adatott.

Az után az Ecsedi Várhoz Bethlenek, és Rákócziak által bíratott, míg-nem pártos II. Rákóczy Ferencznek hívségtelensége által Királyi adománnyal Gróf Károlyi házra szállott; a' mint Ecsednek leírásában előadgyuk.

§. 38. *Börvely*, régenten *Berve*, *Bervej*, Reformatus lakosokkal bőven megrakatott Magyar falú, szélessen elterjedett lápja vagyon, a' hol nádat kívánsága szerint vághat, szénát elegendőt tsinálhat, terméseit Károlyba közel jó pénzen eladhattya, tsíkot, halat foghat, mivel a' Kraszna vize a' lápját majd minden esztendőben megmossa. Ez előtt, szarvasok, özek, és vad sertések laktak benne, a' szántó földgye igen termékeny, szép Temploma vagyon a' helység közepén, a' határnak fekvése egyenes, és fekete föld, erdeje-is vagyon tsupa vad körtvély fákból álló, egészszen Gróf Károlyi ház bírja, mellynek vad sertéses kerített erdőből álló kertyében több számú vad sertések fajznak, és neveltetnek; a' lakosok minnyájan lovakat tartanak.

Hajdanába volt *Guth-Keled* nemzetsége, mellytől származottak bírták, úgy mint: 1372. Buttkay Péter, Pálnak fia.

1417. Felosztották magok között Buttkay, Báthory, és Bervej, mint egy törsoékből, *Guth-Keledtől* származott ágak.

Azon Eszt. Buttkay Mihály, és Péter magok részeket Báthory Andrásnak örökösön eladták.

1420. Károlyi András, Jakab, és László ottan vámot állítottak, ellent mondván Jánossy Bálint, a' ki *Kántornak* nevezetett.

1421. Márky nemzetség-is bírt benne rész jószágot, melly Buttkaival egy törökből származott.

1423. Egész Bervei helységet magok között felosztották, Pál Mester, Buttkay Miklósnak fia, János Istvának, más János, és Loránd Buttkai Widnek fiai.

Azon Eszt. határja *Vossian*, és *Gáva* helységek-től megkülömböztetett.

1430. A' Nádor - Ispánnak ítélete mellett, Ráskay Istvánnak, László Vid fia fiának, a' ki Buttkaival egy nemből származott, rész józága törvényesen elfoglaltatott. Geugler Jánosnak Kassai Polgárnak részére az ő megvéreztetéséért, úgy mint 35. jobbágyi telek, köből épített Anya Templommal, toronnyal, és temető hellyel, szántó földekkel, egy mértföldnyire hosszú, és széles, *Eger*, *Nyaras*, *Csókás*, *Thókerek*, *Agerdö*, *Merkyochere*, *Zepenrextve* nevezetű, és a' falú végén lévő *Diósberek* erdőkkel, *Karacznia* szigettel, a' hol régenten *Ziget* vár volt, halas tavakkal 3000. tanyára, rétekkal, és a' Bervei vámmal; hogy a' ki váltásig nevezett Kassai Polgár törvényes birságban, és Gara Miklós Nádor-Ispán birságos részében bírják. A' melly foglaló Levélből kitettzik: hogy hajdanában a' Börvelyi szigetben vár volt, mellyről Bell Mátyás-is kéz íratyában emlékezik, és *Börvelyt* még a' Hunyusok által épített Földvárnak nevezi.

1461. Petri Dersy Gergely, Ágoston, és Péter,

1465. Bottka András Bervei rész jószágban Királyi adomány mellett béiktattak;

1480. Ráskay Jánosnak, és Balásnak rész jószág benne,

1489.

1489. Báthory Andrásnak,
 1517. Báthory Györgynek egész helység új Királyi adománnyal adatott.

1609. Berzy Lőrincznek, Csókás, másképp Illosvay Barbély Péternek, és Pribék Pálnak 30. darab szántó-föld hív szolgálattyyokért Gróf Báthory István által hagyatott, és

1614. Ezen rendelkezését az Ecsedi Uradalomnak Királyi részre lett elfoglalásnak alkalmatosságával a' Királyi Biztosok-is megerősítették.

Az után Börvelynek azon birtokossai vóltak, a' kik az Ecsedi Uradalomnak, úgy mint Bethlen, Rákóczy, és Gróf Károlyiak.

§. 39. *Csanádos* a' Vadai pusztának szomszédságában Svábi kerületből kivándorlott Katolikus Német főbb igyekezetű, és szorgalmatos szántó vető lakósokkal megszállított népes falú, Gróf Károlyi háznak örökje, a' földgyek mivel fekete, munkájok után mindenféle gabonát, és termést ad, szénája-is igen jó terem, mellytől a' lovai frissek, a' teheneik pedig igen tejesek, homok földgye-is vagyon, de ez-is elegendő rozst ad; a' Templomjok szép, a' Megyés Papi házok-is tsinos, mostani Megyés Papjok Kramer Mihály, erdeje minden gazdának külön van, de azt pusztítani nem szabad; ha valamellyik a' lakósok között kárba esett, az olly' szerentsétlent a' többiek egyenlő erővel felsegítik. Szőlőjek-is vagyon, de mivel lapos helyen fekszik, ámbátor bőven terem, a' bokrok savanyú, és inkább válagatott gyümölcsökkel kedveskednek szőlős kertyeik. Határoztatik Kálmandal, Károlyyal, Vadával, Váalajjal, Börvellyel, és a' Pórházi pusztával.

1423. Már Károlyiak bírták.

1518. Báthory György, István, és András felkérték vólt, de birtokába nem léphettek.

1576. Bognár Pálnak, és feleségének Rezegey Annának benne rész jószág adatott.

§. 40.

§. 40. Van Csanálóssi pusta - is, melly
1720. Vékony János Kapitánynak VI. Károly Császár által ajándékozott, kinek érdemeit Zemplén Vármegyének leírásában előadtuk.

1725. Csanálóssi, és Ónadi puszták Kis - Rhédei Rhédey Lászlónak, és Adámnak Királyi adománnyal újra adattak.

§. 41. Vállaj Posta, homokon építettett helység; lakossai Római Katolikus Svábok, jó rendet tartók, szép Templomok, Megyés Papjok Spanrafft Pál, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, mellynek itt majorsága, udvar, ser, és pálinka főző háza. Nagyobb része a' határjának homok, de a' gazdáknak serénységek által termékeny, szénájok elegendő, minden gazdának teleke után szakasz erdeje, és szőleje van a' homok dombokon, határoztatik Puszta - Teremmel.

Régenten Eleus Mester, az után Kusalyi Jakch bírta:

1423. Vállaj helységnek egy része Báthory Istvánnak, Benedeknek, Tamásnak, Mihálynak, és Bertalannak Királyi adománnyal adatott.

1427. Elítéltetett egy részben Mihálytól, és Lászlótól, Kusalyi Jakch István faitól, és oda ítéltetett Tamásnak, Gáchály Tamás fiának, mint néhai Lászlónak Elleus fiának öröksége, és erdejé - is határ hányasokkal megkülömböztettek.

1428. Báthoriak magok részeitet bírták.

1430. Báthory Miklósnak, Berecz fiának részét az ő rokonai új Királyi adománnyal felkérték.

1462. Báthory András, István, László, Pál, és Miklós Valaji részekkel osztozkodtak.

1614. Sipos Györgynek benne egy Nemes ülés Királyi helybe hagyással adatott.

§ 42. *Mérk* elegyes falú. Határja. éjszakra Fábriánháza, délre Válahaj, keletre az Ecsedi láp, nyugotra Pusztaterem, mellyről §. 27. emlékeztünk, Magyar lakóssai Reformátusok, kiknek Templomjok, és Papjok van, a' Svábok Római Katolikusok a' Vajlaji Megyész Paphoz tartoznak, az Oroszoknak van ugyan Templomok, de Fábriánházára járnak. A' mint mindenkor az Ecsedi Uradalomhoz tartozott, s vele egy Urat esmért, úgy most is Ecsednek földes Ura a' Gróf Károlyi ház bírja. Földgye homok, jó búzát, és rozst terem, szép, és hasznos erdeje, Nyíri szőlője, kaszálója elég. Vásáros helye Károly, Báthor, és Szathmár.

§. 43. *Szalmad* falú. Szomszédja keletről Encsencs, éjszokról, s nyugotról Gelse, délről Miháldi Szabolcs Vármegyébe. Lakossai egyesültt Görög Hitűek, Templomjok, Papjok nintsen, földgye sívatag homok, rozsnál tengerinél egyebet nem terem, kaszálója nints, azért a' lakosok szegények. Piatzozása Debreczen. Birtokossai: Zsiday Pát, Molnár György, Kulin Ádám, és Pál, Gróf Kállai János, Hetey Mihály, és Miklósné.

Régenten a' Gelsey nemzetség bírta.

1499. Mághy Pálnak benne rész jószág Királyi adományyal adatott.

§. 44. *Encsencs, Pars-Encsencsnek* mondatik: hogy a' Szabolcsítól megkülönböztessék, mivel egy része azon Vármegyébe fekszik. Magyar falú, a' Szathmári részt Zanathy Mihály özvegye bírja. Lakossai Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' két rendbélieknek Templomok fából épültt, és Papjok helyben, határja homok dombokból, s közöttök Zsombékos helyekből áll, rozsnál, és kevés tengerinél egyebet nem terem. Erdeje meglehetősen kiterjedésű, de fája csak tűzre való.

1415. 1428. Báthory nemzetség bírta.

1430. Báthory Miklósnak, Berecz fiának magva szakadtával a' része János, András, és Lewkes atyafiara szállott.

1614.

1614. Vetéssy Lászlónak,
 1638. Király Daróczy Debreczenyi Tamásnak.
 1656. Ghiczey Gábornak.
 1696. Ramechaházy Györgynek, benne rész jó-
 szág,
 1697. Báró Károlyi Istvánnak, és Sándornak e-
 gész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 45. *Nyír-Vasvári*, a' Nagy-Károlyból Kas-
 sára, Tokajba, és Egerbe vezető Ország-út mentibe
 épültt Orosz falú. Határoztatik Nyír-Báthorral, és
 Pusztá-Teremmel. Lakossai Katolikusok, és Oroszok.
 Ezeknek régi Templomjok, 's Papjok helyben; ama-
 zoknak új Templomot Luby Károly Királyi Tanácsos
 épített, melly Vallajnak filiája. Birtokossai nevezett
 Luby Károlynak özregye, és Péchy Antal. Van szép
 erdeje, szőlős kertye, Bátor, Szalka, Bákta, Károly
 Vásáros helye.

1371. Perényi Pál, Miklósnak Miklós fiának fia
 azt állította: hogy az ő eleji *Zepse* földgyét Vasvári
 helységért *Kántornak* nevezetett Berecz elejével, úgy
 mint Kárászy Miklóssal, és Sándorral elterelték volna.

1430. Egy részét Báthory nemzetség,
 1450. Más részét Hódaszi Kántor Lucza Királyi
 adománnyal felkérték, a' hol Vasvári *Réth* pusztának
 neveztetik.

1455. Vethéssy Miklósnak,
 1519. Zéthényi Fodor Imrének rész adatott benne.
 1554. Perényi Mihály Vasvárinak harmad részét
 Kákonyi Jánoshnak, és feleségének Sárközy Borbálának
 örökösön eladta a' Jászai Konvent előtt.

1582. Almássy Adám egy Nemes ülést, és négy
 telket, és Vitkay Szikszay János,
 1609. Possay Sigmónd,
 1627. Debreczenyi Tamás, és felesége Tarjányi
 Margit benne részt,
 1633. Badaloi Bálintffy Waszily ezen helységnek
 felét,

1635.

1635. Barkóczy László a' többi részét Királyi adománnyal nyerték.

§. 46. *Baromlak* puszta mellette, mellyet 1431. Báthori István Vasvárihoz foglaltt, a' Bagossiak pedig, Károlyiak; és Vetéssiek magokénak lenni állították.

1499. Mághy Pálnak Királyi adománnyal adatott.

§. 47. *Fábiánháza*, elegyes Magyar Orosz falú, földes Ura a' Gróf Károlyi Uraság; lakossai Református Magyarok; és egyesültt Oroszok, mind a' kettőnek Temploma, Papja, földgye homok, dombos, jó gabonát, kendert; réttye néhol sovány fűvet terem. Nyíri szőlője most nevededik, tűzi fája, vízi malma, Vásáros helye Nagy - Károly, Máthé - Szalka, és Báthor.

Hajdanában *Fábián* nemzetségé volt, melytől vette nevezetét, de ennek magva szakadván,

1422. Báthory István, Jánosnak fia, és más István; Zaniszlónak fia felkérték, és az Ecsedi Uradalomhoz tsatolták, azolta azon földes Urakat esmérte, kik az Ecsedi várat bírták.

1427. Határjai Gebetül, Csáholytól megkülömböztettek, a' nevezett Báthoriak, és Cháholy János, és László Istvánnak fiai között:

1430. Báthory Miklósnak; Berecz fiának maradéka nem lévén, annak része a' fiú ágon lévő atyafiainak adatott:

§. 48. *Ecséd, Nagy-Ecséd* Mező - Város; a' lának szélin, nagyobb része a' Gróf Károlyi házé; hanem a' Domrády, Katona, Itinyi, Vitkay, Beleznay, Gsanády, Sággy, Verebélyi, Császy, Csomay, Kellay, és Eötvös Nemzetségeknek is van benne egy egy Nemes ülések. Határozttatik: Sz. Mártonnal, Börvellyel, Tynkoddal, Porcsalmával, Kocsordal, Cháholy, és Kis - Ecsedi pusztákkal, hánt; és hordott földre van építve

építve a' lápon nagy munkával, melly onnét - is kiteszik: hogy a' midőn most nem régibe a' tartománynak fundamentomát letették, a' mélységben színnel a' láppal azon ép Zsombékokat találtak. Noha igen szoros helyre szorítottatott, de nagyon népes, és felette sűrűek benne a' házak. Népeességének főbb oka az: hogy 1490. Eszt. Báthory Andrástól adatott szabadsági levelek szerént, az Uraságnak semmi egyéb szolgálatot nem tettek, tsak egy Vonás forintot fizetnek fejenkint, melly 51. krajczárt téssen. E' mellett a' tüzi rendtartásra vigyázni, a' vár körül lévő folyásokon a' jeget vágni, a' midőn a' külső Fejedelmeknek Követtyei a' várnak látogatására jöttek, a' város kapuja előtt fegyveres kézzel állani tartoztak. Mert ez előtt köfalakkal kerített város volt, záros kapuval, melly előtt széles-sen kiterjedett folyás, előtte az első erősségek, strázsaházak, és vigyázatra tsinált dombok valának, és oda-is tsak a' hídon lehetett menni. Lakossai nagyobb részint Reformátusok, kevesen Katolikusok. a' határa tsupán tsak lápból áll, és a' midőn a' Szamos, és Kraszna vizek kiöntenek, a' víznél egyebet látni nem lehet. Nádja, hala, tsíkja, és szénája bőven vagyon, és a' lápon egy nagy kerek tó, mellyből a' víz soha ki nem apad, de mindenkör egyenlő mértékben tálatatik, benne vad madarak, úgy halak, és tsíkok nagy sokasággal laknak. Vannak a' lápnak Éger fás, fűz, és rekettyés helyei is, mellyeket tsak akkor lehet használni, midőn a' láp keményen megfagy, külömbben itten járni nem lehet. Ennek előtte vad sertéseknek, és őzeknek lak helye volt, de már azok igen ritkán tálatatnak, mivel ennek a' lápnak próbált leszivárogtatása után, az láp a' földhez ragadott, és a' reá jönni szokott víz azt, mint elébb, fel nem emelheti, mellyen-is úgy lehetett járni, mint a' hajló deszkán, minden leszakadás félelme nélkül.

Ama nevezetes vára pedig, mellyről Hazánk történeteinek íróji mint megvehetetlenről emlékeznek, a' Kraszna vízének szigettyébe építettetett, a' mint látszik, négy szegeleltre, sántzai termés kövekkel, és téglákkal voltak megerősítve. Ecsed felől való oldalán, és az első kapuja előtt egy nagy messzire látó domb volt

volt tsinálva, a' melly most-is a' maga valóságában fent áll, a' várból nagy kimenő sántz volt, onnét a' második kapura kimenetel, mellynek most-is fen álló falai kemény erősséget mutatnak. Ezen kapu előtt szélessen elterjedett mindenkori víz folyás volt, és ezen híd állott, mellynek lábai nem régen kiásatván, a' régiségnek miatta igen leketévé váltak, és felette megkeményednek, azért is belölk az ahöz értő mester emberek szép munkákat tettek. Ezen tón által jöven a' a' város felé, egy szigetben állott a' Templom, melly most is fenn vagyon, és az előtt sántz lévén, a' város felől hídon kellett abba járni, a' hajdani várnak pedig tsak némelly leomladozott falai látszatnak, minden sántzai, és azokban volt épületek lelévén döntve, tsak szomorú omladékokat mutatnak.

Hogy az Ecsedi lápon már a' Magyarok béjövételével erősség állott fenn, és *Saruvárnak* nevezitett, arról Béla Királynak levelesse bizonytságot téssen 21. Tzik. és a' helyét-is az utóbbi várhoz közel I. Rész. §. 27. megírtuk.

Istvánffy 22. Könyv. az utóbbi várat úgy írja-le: „ hogy az temérdek szélességű, és mélységű tavak között fekszik, hév vizekkel úgy körül vétetve; „ hogy azok akár melly télnek, és hidegnek kemény-ségével meg nem fagyaltatnak. ”

1217. *Euched* helységnek már a' tüzes próba Könyvben emlékezete vagyon, a' mint Szathmár Várrossa leírásában a' Várbéli Kapitányok között I. Rész. §. 171. előadtuk.

1325. I. Károly Király Jánosnak, Andrásnak, Lőrincznek, Miklósnak, és Lewkesnek, Bátor Berecz, *Guthkeled* nemből származott András fia fiainak, *Eched* helységét Királyi adománnyal ajándékozta, és megengedte azon *Guthkeled* nemből származott Nemesseknek: „ hogy az Ecsedi réteken, vagy is tavak között várat építhessenek, melly az ő Királyhoz, és Sz. Koronához mutatott szeplőtelen hívségektől *Hýw-seegh* várának neveztessék. “ De ezen nevezetét a' közel

közel fekvő *Ecsed* helyisége miatt elvesztette, és csak *Ecsedi* várnak neveztetett. I. Rész. §. 27.

1423. 1425. Sárnyár-Monostorával, és Sz. Mártonnal Báthoriák birták, és már akkor *Ecseden* vár említtetik.

1427. *Ecsednek* határi, mellyet akkor Báthory István Jánosnak, és más István, Zaniszlónak fiai birtak, megkülömböztettek Gebétől, és Cháholytól, mellyeknek Cháholy János, és László, Istvánnak fiai birtokában voltak.

1430. A' magva szakadt Báthory Miklónak, Berecz fiának részét Báthory atyafiak felkérték.

1492. Micsoda nagy költséggel erősítette meg? és messze terjedő pinczékkel bővítette az *Ecsedi* várat Báthory András? micsoda felül írást hagyott emlékezetül? I. Rész. §. 145. megírtuk.

1519. Báthoriak, fiú ágon léendő magvok szakadtával, II. Lajos Királynak reá állásával Rozgonyi Istvánt az *Ecsedi* Uradalomba örökösöknek fogadták. I. Rész. §. 147.

1530. Zápolya János a' várat hatalmába vette, mert Nádasdy Tamásnak ezeket írta: „Leveledet vet-
 „tük, a' mellybe írod: hogy a' Németek Bóldogkeő
 „várának ostromától elszaladtak, örömeosebber értettük
 „vólna: ha őket tovább kergettétek vólna, de mivel
 „az akaratumkat tovább érteni kívánod, a' mi akara-
 „ratunk az: hogy Nagy Gáspárt az *Ecsedi* várnak
 „örizetére száz válogatott levasokkal hagyván, Te
 „minden hadaiddal a' Mí Felségünkhez éjjel, nappal
 „siess, ottan bővebb rendelést fogsz venni, mit kel-
 „lessék tselekednied? külömben ne tselekedjél. Költt
 „Budán Sz. László Király napján, 1530. Eszt. János
 „Király. t. k.

Volt-is Zápolya Jánosnak, és fiának hatalmában mind addig, még

1561. Azon várnak örökösét, és birtokosságát Báthory Miklóst a' báltya Bandi (*Bonaventura*) a' várral együtt vizsza húzta, a' Ferdinánd Király hűségére.

1562. Egy hiteles kézi írott írja: hogy midőn a' Törökök Szathmár Vármegyét tüzzel, vassal pusztították, akkor az Ecsedi várnak Mikes Mihály Kapitánnya vala, kinek testvérét elfogván, a' Törökök azzal fenyegették Mikes Mihály Kapitányt, hogy ha a' várat fel nem adgya, ők a' legkínosabb halálnak nemével ez életből kivégzik az ő testvérét. Hogy tehát a' Törökök előtt mentsége lehessen, és azoknak dühösségétől a' testvére ment legyen, a' várbéli Kapitányság elvételét tőle, és

Azon Eszt. Székely Antal Ecsednél 5000. Katonáival táborozott, midőn a' Törökök Zápolya hadaival Szathmár várát keményen ostromlatták, és nem csak elegendő puska port vitt a' várat őrző katonáknak, de az ostromtól is szerentsésen megmentette. Istvánffy 21. Könyv.

1561. Hogy Szirmay Lajos össeinknek rokona vólt az Ecsedi várnak Kapitánnya hóltaiján, az több leveleinkből ki tetszik, kivált a' hol azon Szirmay Lajost Ecsedi vár Kapitánnyát az ostrom alatt mutatott hírszerűségéért 1567. Eszt. Báthory Miklós Ország Fő-Bírája Száraz-Bereki jószággal Szathmár Vármegyébe megajándékozta.

1564. Maga Zápolya János Sigmund 16. ezerből álló táborával Ecsedet megszállotta, de Báthory Miklós Ferdinánd Királynak hive fenyegetését minden félelem, és tartózkodás nélkül megvetette annyira: hogy lakadalmi multságában, mellyet katonái közzül valakinek tartott, sem magát, sem a' vendégeket az ostrom nem akadályoztatta, és ebből is a' várnak erőssége ki tetszik. Ezek Istvánffynak 22. Könyv. szavai; de ezen lakadalmaskodó vitéz Szirmay Lajos akkor is a' várnak Kapitánnya vala, a' mint ezt a' Szárazberki jószágaról költt levelének hátra felírta ilyen képpen:
„ Lagzi-

„ Lagzimat tartottam akkor Body Bórka asszonial, né-
 „ hai Chianadi Pewspeog, és Beregzazi Pelebanos hu-
 „ gaval, kemennien ittuuk, mint a' Pereeny Teoro-
 „ kek, es tanzoltunk, Kegielmes Uram mindenkor biz-
 „ tatvan engemet; *Zyrmay Lajos eleul jar, Erdeely*
 „ *had vlijon bar*, melire en is egizereebe felelek;
 „ *Magiar Magiart rontia kar, baar teobb saze volna*
 „ *mar*, es ez Kegielmes Uramnak felette meg tetzveon,
 „ Janos Kirali fianak meg izenee, es neekem meg ada
 „ ezen jozagamat. “

1565. Ezen ostromot nem sokára követte a' bé-
 kesség, mellynek kötésebe I. Ferdinánd Király olly
 nagyra betsülte Ecsed várát: hogy János Sigmondnak
 felső Magyar Országba mindeneket által engedvén,
 csak Ecsedet kívánta kikötni, és hogy a' Királyi neve-
 zetről lemondana.

1607. Ecsed várába a' gonosz lélek maga szem-
 fényvesztéseit tette, kövekkel hajigálván az embereket,
 és az ételeket eltserélvén. Závodszy Nappaló-
 könyv.

1608. Midőn az Orzágnak erősségeit Naprágy De-
 meter Püspök a' Német birodalmi rendek előtt elő szá-
 lálta, Ecsedet első karba helyeztette, melly az Or-
 szág által is nagyon megerősített. 15. Törv. Tzik.

1613. 8. Törv. Tzik. Báthory Gábor Fejedelem
 jószáginak ingyen való munkáji az ő Ecsedi várához
 forditattak.

1614. Gróf Báthory Istvánnak hagyományossai:
 Csoknay Benedek, Possay Sigmond, Macskásy Mi-
 hály, Csorvászy Tamás, Vetóssy László, Apáthy Mi-
 hály, Chomakózy Péter, Ankreyter Mihály hív szok-
 gája, Hagymássy István, Kiss Lőrincz, Kovács Már-
 ton, Kerekes Benedek, László Boldisár, Vitkay Mi-
 hály, és Zénássy Mihály, a' Királyi biztosoknak hely-
 ben hagyásával egy egy Nemes ülést Ecseden nyer-
 tek, a' vár pedig a' Király részére elfoglaltatott.

1618. 25. Törv. Tzik. Báthory András, Nádasdy Katalin, Drugeth György felesége, és Wárday Katalin hozzá just tartottak, azért annak megvizsgálására Nádor Ispány rendeltetett.

1621. Az Országnak Szentséges Koronája Bethlen Gábor által Ecsed várába hurtzoltatott, és ottan őriztetett.

1624. Bethlen Gábornak Királyi adománnyal az Ecsedi vár, és Uradalom adatott.

1627. 1633. Iktári Bethlen István, és Péter benne béiktattak.

Az Ecsedi Uradalomhoz akkor ezek tartoztak: Az Ecsedi vár, Kis Ecsed, Fábiánháza, Ecsed-Szent-Márton, Merk, Vallaj, Szoldobágy, Bervej, Kálmand, Terem, Vasvári, Majtén, Gilvács, Tagy - Nemessi Udvarhellyel, Töke - Terebes, Szent - Miklós, Dob, Nagy - Sadány, Ombod, Amacz, Krassó, Tarpa, Penige, Matócz, Nabrád, Geberjén, Oroszi, Kis-Námén, Kölcse, Cseke, Ricse, Udvari, Gyügye, Csáhócz, Nagy - Szekeres, Sikárló, Iloba, Sebespatak, Bucsák, Bartfalva, Apa, Monostor, Alsó - Misztótfalú, Zaniszló, Kenéz, Madaráz, Gyarmath mező város, Sárköz, Lápos - Bánya, Görbed, Berencze, Jósefháza, Lipó, Borhida egész helységek. Encsencs, Domaháda, Ökörítő, Porcsalma, Kis-Ar, Abrámfalva, másképp Abrám rész jószágok. Aranyas - Megyes mező városnak fele Szathmár Vármegyébe. Báthor mező város, egy részint Szathmárba, más részint Zabólc Vármegyébe fekvő. Pócs, Bakta, Lorántháza, Gyulaj, Lugas, Tésh, Királytelke, Vencsellő, Timár, Böd, Kis-Falud, Nagy - Létha, Pród, Tedej, Levelek egész helységek, Bűszörmény mező város, Nyir - Egyháza, Nyir - Fejértó, Rakomaz, Szent Mihály, Nyir-Adony rész jószágok Szabólc Vármegyébe, Csetfalván rész jószág Bergebe, Gyöngyös mező város Hevesbe, Szikszón négy szőlő Abaújba, Aszalón szőlő Borsódba, mind az Ecsedi várnak részei.

1633.

1633. Badalai Bálintffy Vaszilynak hív szolgálattyáért Ecseden egy Nemes ülést Bethlen István, és Péter vallották.

1645. III. Ferdinánd Császár, és I. Rákóczy György között kötött Linczi egygyezésben, Ecsed vára, és Uradalom, a' hozzá tartozandókkal, Gróf Bethlen Istvánnak, a' ki tsak ugyan Ecseden meghalálozott, és Péternek, magva szakadtával, nevezett Rákóczy György Fejedelemnek, 's mind a' két ágon léendő maradéknak által adattak, és ezen által adás

1648. Királyi adományi Levéllel megerősített. Rákóczy György Fejedelem is az Ecsedi várba gyakran mülatozott, a' várat meg jobban megerősítette.

1657. II. Rákóczy György a' Lengyel Országi Koronát erő hatalommal keresvén, 's onnét megszasztatván, midőn a' Lengyelek Szathmári, és Bereghí jószágit tüzzel, vassal pusztítának, Ecseden kereste menedék helyét, a' hol a' feleségét, 's magzattyát mint bátorságos helyen hagyta vala.

1662. Ecsedi Prédikátor volt Várallyai Lőrincz, hanem Báthori Sónia Fejedelem Asszony által onnét ki hajtatott. Várm. Lev. Tár.

Azon Eszt. Az Ország Gyűlése előtt panasz tétett: hogy Báthory Sónia, a' fiával Rákóczy Ferenczel az Ecsedi Prédikátorságnak két faluit, mellyeket Bethlen István annak örökösön bévallott, és Bátor mezővárosnak határából járó dézma részt, azonkívül a' Matólczy malmokból jövő Szombati jövedelmet, mellyeket Báthory, és Bethlen földes Urak az Ecsedi Prédikátorságnak örökre által adták, az Katolikusoknak részére elfoglalta, és a' Vármegyének több megintéseire 1647. 13. 14. törvény ellen vissza adni nem akarta.

1664. A' Törökkel kötött béke kötésbe Ecsed vára Leopold Tsászárnak által adatott, és Német katonák tétettek belé őrizetre az Orzágnak panaszszával. Kazy 3. Kött. 37. lap.

1671. I. Rákóczy Ferencz a' Veszselényi támadásába belé keveredvén, minek utánna fejének, és jószágának váltságáért az annya Báthory Séfia nagy summa pénzt fizetett vólt I. Leopold Tsászárnak, ezen summában az Ecsedi Uradalmat az Annyának lekötette. Zempl. Tört. 223. lap.

1681. 1687. Az Ország Gyűlésén panasz tétetett: hogy az Ecsedi Református Templom, és a' Prédikátori jövedelem a' Katolikusok részére elfoglaltatott.

1695. A' Reformátusok vissza vették, és Prédikátornak tétetett Sárhegyi Mátyás. Várm. Lev. Tár.

1701. II. Rákóczy Ferencz elszökése után erőssége lerontatott, a' mint Cserey kéziratban feljegyzette.

1705. Rákócziak újra megerősíteni próbálták, a' mint Szathmár Várossának leírásában eléadtuk.

1712. Az Ecsedi Uradalmat II. Rákóczy Ferencz párt ütése miatt, mint Ura veszet jószágot, VI. Károly Tsászár Gróf Károlyi Sándornak ajándékozta.

1777. Gróf Károlyi Antal az Ecsedi Uradalmat, azon Szathmár Vármegyei helységekkel, mellyek Bethlen István, és Péter adományi levelében fellyebb nevezettek, új Királyi adománnyal, részszerént Rákóczy hívségtelenség neme által, részszerént Gróf Aspremonthnak örök vallása után Királyi megegygyezéssel felkérte, és béiktattatott.

1779. Újváros mező-várossát-is, sok helységekkel együtt, úgy mint régenten az Ecsedi vártól elszakasztatott ragasztékokat nevezett Gróf Károlyi Antal új Királyi adománnyal nyerte, 's ezekben-is béiktattatott.

1805. Tsászári, 's Királyi Fő-Hertzeg József Nádor-Ispányunk az Ecsedi várnak romladékjait megszemlélte, annak minden szegeleteit, a' Templomnak helyét feljárván, a' Dobolóra, a' Strázsa dombra felmenvén, mint egy egy óráig ottan mulatozott.

Mivel

Mivel a' Jeles Báthory nemzetségnek egy ága Ecsedtől neveztetett, Bethlenék adományi, és több oklevelek szerint is Báthornak egy része Szathmárhoz tartozott, ezen nemzetségnek ágazattját is nevezetes férjfaival előadgyuk, kik által viselt fő hivatalokról Hazánk törvényei is emlékeznek.

1042. Báthoriak származtak *Guthkeled* nemből, melly a' Svábi kerületből Péter Királlyal jött, midőn Henrik Tsászárnál menedék helyet keresett.

1076. Ezen nemzetség Salamon, László, és Geyza Királyok alatt nagyon felemeltetett, kivált *Wyd*, a' ki Salamon Királynak belső, és fortélyos Tanácsosa vala. Thúrócz. Kron. II. Resz. 12. 16. Tzik.

1270. Legelső András V. István Király alatt, mivel igen *Bátor-sztuü* Vitéz, és, a' mint a' Kolos-Monostori Konventbe a' Báthory nemzet sorába írva vagyon: „Mikor Otaker Magyar Orzagoth rablana, „égi riagi Chiehhel bajt vett, es meg solte volt, *Bátornak* neveztetett, és a' Királyt is Rapeha vizénél „Ottakerrel tartatott ütközetbe így hátorította: *ne fély Király Uram! Bátor András bátorittya szivedet!*“ Ezen ütközetet Katona Hazánkfia 1271. Eszt. teszi. Ennek két fia Benedek, és György kihalván.

1310. A' középső fia Berecz, Mihály, és Vid rokonival osztozkodott, és már Báthorinak neveztetett. Vólt egy leánya Klára, Batiz, Unghi Jakou fia felesége, és öt fiai János, András, Lőrincz, Miklós, és Lewkes, kiknek

1325. Károly Király Ecsedet ajándékozta, mint fellyebb.

1351. Báthory László Szabolcsi Fő-Ispány Annát, Moroczhidai, és Megyés-Allyai Vajda Miklós fiának Móricznak leányát vette házas társúl, melly *Pók* nemből eredett, 's általa a' Somlyai Uradalom reá szállott, és a' maradéki *Somlyai* Báthoriaknak mondatk.

tak. Vólt Ersébeth leánya Debreczeny György felesége, és három fia György, László, és Zaniszló.

1329. 1345. II. András Berecznek fia, elébb Ó-Budai Prépost, az után Váradí Püspök, Szent Klára rendjén való Apóczákat Velenczén fundálta.

1366. István Váradí Kanonok, Humruki Esperes, János Mesternek, Báthory Berecz fiának fia nevezetik a' Váradí Káptalannak levelében.

Péter Lewkesnek fia az Ecsedi Várat osztályba nyerte, és ennek ága Ecsedi Báthoriaknak mondatott.

1400. János Katalin feleségétől, Jánosnak, Zánthoi Pethő fiának leányától Orsolya leányt Gyulaffy István feleségét, és hat fiakat nemzett, de két fia Péter 1408. Szathmári Fő-Ispány, és Bertalan, a' Huszszitákkal lett ütközetben elesetek, más három fiai pedig férjfi maradék nélkül kihaltak, és csak egy István fia maradt.

1435. 1440. Ez Sigmund, Albert, I. Ulászló Királyok alatt fényes tisztségeket viselt, Zathmári Fő-Ispány, Fő-Asztalnok Mester, Ország Birája lett, Bujáki Uradalommal megajándékozott, és a' Várnai ütkezetbe, a' hol az Ország dandárját vitte, elesett, felesége vólt Orsolya Kis-Tapolchay György leánya. Tamás testvérének Margit leánya Kállay János hitvesse lett.

1470. Báthory Lászlót Zathmári, és Zarándi Fő-Ispányt,

1477. Báthory Istvánt, Ország Fő-Biráját, Erdélyi Vajdát,

1494. Báthory Andrást,

1514. Báthory Györgyöt Fő-Lovász Mestert.

1519. Báthory Andrást,

1553. Báthory Bonaventurát, másképp Bandit,

1567. Báthory Miklóst,

1585. Báthory Istvánt Ország Fő-Biráját, utólsót az Ecsedi ágából, a' Szathmári Fő-Ispányok között érdemeikkel I. Rész. eléadtuk.

1526. Legnevezetesebb volt VII. Báthory István Temessi Bánból Országának Nádor - Ispánnya, a' ki a' Mohácsi veszedelemből nehezen kiverődven, II. Lajos Királynak eleste után minden erővel azon, volt: hogy a' Felsőleges Ostriai Háznak országlását hazánkba megállapítsa. Zápolya János által minden jószágától megfosztatván, a' Divényi Uradalmat nyerte jutalomúl, a' hol 1535. Eszt. meghalálozott. Sónia feleségétől Massoviai Herczeg leányától csak egy leányt Klárát nemzett, de ez - is Münsterbergi Károly Fejedelemnek eljegyeztetvén, házassági öszve párosodása előtt megholt. Az özvegye pedig Pekry Lajoshoz Fő-Asztalnok Mesterhez férjhez ment. Ezeken kívül még éltek:

1474. Miklós, Szeremi Püspökből Váci Püspök, ki 1492. a' törvénynek alá írtt. Galeót Martius Mátyás Király Könyv. Házának örzője nagy dítsérettel emlékezik felőle.

1461. Margith Szilágyi Mihálynak, az után Bánffy Pálnak, Katalin Marczaly Györgynek, Borbála Perényi Imrének, 's Nádor - Ispánnak, Ersébeth Thelegdy Jánosnak hites társai. Ezek mind az Ecsedi ágból. Hanem még IV. Báthory Andrásnak

1584. volt egy gyalázatos Klára leánya, először Homonnay Drugeth István, az után Lossonezy Antal derék férjfiaknak, harmadszor Bókessy Jánosnak, utóliyára Benkő, máskép Palay Kóvác Bálint alá való inassainak felesége, és hogy a' második férjét latorczinkossa által megölette volna, akkor élt Forgách Ferencz írja, és a' Leleszi Levél-Tár-As bizonyítja.

Utolsó Ecsedi Báthory Istvánnak testvér húga volt Ersébeth, 1618. Nádasdy Ferencznek házas társa, kitől, és testvéreitől származnak: Eszterházy, Nádasdy, Zichy, Forgách, Cziráky, Van-Dernath, Csáky, Berchény, Orsich Grófok, Báró Révaiak, Zayak, és sok Nemes nemzetségek. Testvéreit alább elé számlállyuk.

1551. Báthory Lászlónak Zaniszló fiától Báthoriaknak egy ága.

1590. *Zaniszlóffy* Báthoriaknak neveztetett.

1422. 1462. *Zaniszlónak* fiai István Erdélyi Al-Vajda, László Királyi Fő-Asztalnok,

1498. Domokos unokája Praemenstratensisi Szerzetes rendnek Jászai Prépostya vala.

1520. *Zaniszlóffy* István, László, János, és Péter, néhai Megyessi Morócz Istvánnak jószágga felett sokáig az Ecsedy Báthory ággal perlekedvén, megalkudtak I. Rész. §. 146. de mind ezek

1590. Férjfi maradékokba kifogytak, utólsó volt Ferencz, felesége Strauz Susánna, és tsak leány magzatokat hagytak: Annát elébb Nagy-Mihályi Dienesnek, az után Agárdy Lászlónak, Margithot Sempsei Lászlónak, Magdolnát Tunyoghy Imrének, Borbálát Irinyi Ferencznek, Sófiát Tegzes Antalnak, Veronikát Zokolyi Miklósnak, Potyinkát Kállai Lőrincznek, Advigát Kenderesi Lászlónak, Katalint Lónyay Istvánnak feleségeit, és egyebeket, kiknek maradéki most a' Tiszántúl való kerületbéli Táblán ama nevezetes *Zaniszlóffy* perben állanak.

A' Somlyai Báthory ág legtovább virágzott.

1529. István Erdélyi Vajda élete fogytaig Zápolya Jánosnak részét követte, felesége volt Thelegdy Kata.

1571. István, elébb Erdélyi Vajda, azután

1576. Legnevezetesebb Lengyel Országi Király, hanem a' Lengyelek által még is gunyoltatott azért: hogy tsupán Országolni való kívánásból életét megvesztegette, Annát a' Jagelloi Királyi vérből utólsót, és 50. esztendő leányt feleségül vevén, a' mint kezünknel lévő akkori gunyoló Lengyel Kép bizonyította, mellyen Báthory Király vén Banyáját egy kezével illettén, más kezével a' Lengyel Koronára mutat: *per hanc, ad illum.*

1576. Báthory Kristóf, első felesége Bochkay Kriszta, második Lengyel Radzivil Anna.

1588. Báthory Sigmund, a' hi

1594. Boldisár rokonát megölette. 'Sigmondnak felesége volt Kristierna, Felséges Ostriai házból; Boldisárnak Kendy Mária.

1599. Báthory András Kardinál, és Warmay Püspök.

1608. Báthory Gábor, felesége Palóchay Anna, mind Erdélyi Fejedelmek.

1626. A' mint első volt Bátor András, úgy utolsó is volt fiú ágon VIII. András, kiről 1618. 25dik Törv. Tzik. emlékezik, ennek Zakreska Anna Lengyel feleségétől két leánya, született. Adviga, Lupstovszky Lengyel férje meghalálozván, Sz. Benedek rendjén Sztanguska Klastromba Apáttzává lett; Sónia Rákóczy György Erdélyi Fejedelemhez méne férjhez.

Ezen Báthory nemzetségnek eredete, és származása Magyarúl van megírva Erdélybe a' Kolos-Monostori Konventbe 1669. Eszt. de helyesebben a' Királyi ítélő Udvar előtt folyt perekben, a' hol még ezek találhatóak.

1605. Báthory Istvánnak első hűgától Ersébettől Nádasdy Ferencznétől Nádasdy Pál fián kívül született Katalin leánya Homonnay Györgyné, kinek fia János Ország Birája, kitől György Kassai Hadi Kormányozó, kinek fiai: Bálint, Sigmond, János, leánya Kristina Forgáchné.

Második hűga volt Báthory Istvánnak Klára, Wárday Miklós felesége, kinek leánya Katalin, Nyáry Pál hitvesse, ennek leánya Nyáry Katalin, először Thurzó Imrének felesége, kinek leánya Ersébeth Eszterházy Istvánné, kitől Eszterházy Orsolya, Eszterházy Pálnak házas társa. Az után Nyáry Katalin Eszterházy Miklós Nádor-Ispányhoz ment férjhez, kivel nemzette Eszterházy Lászlót, Pált, Ferenczet, Anna Juliát Nádasdinét, Máriaát Homonnainét.

Harmadik hűga volt nevezett Istvánnak Báthori Sónia, Figedy András felesége, kitől származott Figedy

ly István, és Borbála leánya, Cseby Pogány György-
nek felesége.

Báthoriak Czimere volt Sárkány, a' farkát szájjá-
ba tartván, 's annak belső kerületén három sár-
kány fog. Az az köz vélekedés felöle: hogy első
Bátor András az Ecsedi tóba lakó kártékony sárkányt,
melly talán Krokodil, vagy különös nagysagú Kígyó
lehetett, megöltt volna.

Az I. Részb. 102. lap. említett Bonaventura, máskép
Báthory András Zathmári Fő - Ispánynak temető helye,
a' Mária - Thali Klastromban Bethlen Gábor alatt há-
borgó hazafiak által fenekestől felsorgattatott, kik ot-
tan tetemeivel sok kintset eltemetve lenni gyanítottak,
de a' temető helyének Deák reá írását azon Klastrom-
nak anya Könyvéből már az I. Résznek kiadása után
vévén, ez-is általunk szóról szóra Magyarra fordítva
ide béiratik eképen: „ Allj megútazó! Itt nyugszik
„ Második Báthory András, Ország Fő-Bírája, Erdé-
„ lyi Wajda, Zathmári, Zabolchi, Somogyi Fő-Ispán,
„ a' ki mint Második Antal a) ülve, Istene, Királya,
„ Hazája mellett mindenkor állott. Körül hordoztatván
„ a' karos, és halotti székébe, mint az ágyon, itthon,
„ a' háborúba, és mindenütt szerentsét hordozott ma-
„ gával. A' lábain nem járhatván, a' legjobb Vezér-
„ nek tisztségébe, hol parantsolva, hol tanátsolvá
„ el járt. Mindég beteges állal futotta Magyar Ország-
„ got ép elméjével; mindenütt jelen, mert mindenütt
„ Tanátszó. Megindíthatatlan a' székébe háborúkat in-
„ dított. A' népnek felzendülését tsendes székéből le-
„ tsendesítette. Maga megmozdíthatatlan látott maga
„ körül mindeneket mozgásba lenni. A' lábait elvivén
„ a' köszvény: hogy rútvál el ne szaladgyon, vissza
„ adta a' fejének: hogy okossan fussa pálya futását.
„ A' Magyar hadak Fő-Vezérijévé a' Tsászártól tétetvén
„ Schwendi Fő - Hadi Vezérnek társúl adatott: hogy
„ azt tanátsával, és serénységével vezérellye, és a'
„ győ.

a) Kétség kívül ezen reá írásból vette Istvánffy sz. Könyv.
ezen szavakat: *instar Antonii Levae egilla gestabatur.*

„ győzedelmének új nemét mutatván a' fegyvernek ki
 „ vonása nélkül ejtsen sebeket, szemeivel szállja meg
 „ a' várakat, és megvegye. Ne viaskodjon, és ditső-
 „ ségesen győzzön, sőt a' hadakozó Schwendit tegye
 „ győzedelmessé. Parantsoljon parantsolatlyával a' ka-
 „ tonáknak győzedelmeskedni, kik az benne nem egy-
 „ szer tapasztalták: hogy a' Fő, és nem a' láb parantsol,
 „ és hogy nem csak a' Rómaiak győztek" ülve. Ezen
 „ gondokkal terhelt Hőst a' táborban nyilván megtá-
 „ madni nem mervén a' halál, semmi mesterséggel
 „ meg nem győzhető házi belső áskálodással ölte-meg,
 „ parantsolván: hogy szálljon le az ör álló székéről,
 „ s mennyen az örökké tartandó nyugalomra. A'
 „ mint-is mint egy Királyi székébe ülve elfogadta a'
 „ halálnak ezen végső ítéletét. Nyugodjon békével!

§. 49. A' Kis - Ecsedi pusztát szomszédságban
 bérelték a' Nagy - Ecsedi lalósok Gróf Károlyi háztól,
 mellynek öröksége. Ennek határja részszerént fekete,
 részszerént homok föld, mindenféle gabonát, és szénát
 bőven termő. Erdőtskéje is vagyon. Határoztatik Nagy-
 Ecseddal, Fábianházával, a' Cháhollyi, és Sz. Mártoni
 pusztákkal.

§. 50. *Geba* Oroszúl *Gebu*, elegyes Magyar, és
 Orosz falú, birtokossai: Gróf Teleky Józsefné, Bay
 György, Péchy Antal, idősebb Irinyi Lászlóné, Czer-
 jék Lázár Özvegye, Csanády József, Bölényi Gáspár,
 Vitkay József, Csomay Pál, Varga, Szarka, Pap, Kel-
 lessy, és több Nemesség. Lakóssai Reformátusok, és
 egygyesültt Oroszok, Templomja, és Papja mind a'
 kettőnek, határja térséges, és homokos, három nyo-
 másbéli, rozsot, kukuritzát, kéndert, lent, és görög
 dinnyét leginkább terem, fája nem sok, szőlője kevés,
 szénából-is szükölködik, piattza Bátor, Szálka, Bakta,
 Károly.

1427. Cháholy János, és László, Istvánnak fia
 birtak, és határát Bátortól, és Császáritól megkülöm-
 böztették.

1497. Butkay Péternek, és Mihálynak,

1546. Peökry Pálnak benne rész jószág adatott.

1547.

1547. Cháholy Imrének leányi, Anna Melith Györgyné, Katalin Petrichovich Miklósné, fiú ágga tétetvén egész helységet felkérték.

1659. Kapu Katalin,

1727. Bencze, máskép Zathmáry Sámuel benne részt Királyi adománnyal nyertek.

§. 51. Császári, Orosztól Oszari - Császártól, Orosz Tótfalú, Gróf Hallerék öröksége a' Baktai Uradalomhoz, de most Péchy Antal bírja. Lakossai egy- egyesült Oroszok, Templomjok, Papjok helyben, élel- mek szántás, vetés, vásáros helye Nyír-Báthor, föld- nye három nyomásbéli, mellyben kevés búza, de köz- bővebben terem, réttyei kevesek, de jó füvet termők, legellője kevés, fája, nádja sintsen, éjszokról Ders, délről, és nyugotról Nyír-Báthor, keletről Gebe szomszédi.

Régentén Chazarok építették I. Rész. §. 4. a kiktől eredett Nemes Chazary nemzetség, nevezotesen 1330. Chazary Péter, Mihálynak fia bírta. 1468. Mághy Demeternek benne rész jószág a' datott.

1550. Chazary Ferencz végső rendelése által György fiának Báthory Andrást gyámattyának rendelte. 1580. Komoróczy János benne részt vett.

A' Császáry nemből nevezetes férjfiú vala 1408. Chacháry György Fel-Ispány I. Rész. §. 51. és ez volt a' Cháholczai határ járásában is 1425. a' Ki- rály emberé.

§. 52. Ders, Orosztól Derzsú, Órosz falú, birto- kossai: Eördögh György, Szartóry Nathanael, Imre, és József, Way József, és László, Ibrányi Mihály, Szak- lóczy Miklós, Szabó Sigmond, Szegedy Ferencz. Éjszokról Iklód, és Jánossy, délről Császáry, és Nyír- Báthor, keletre Hodász, nyugotra Gyulaj szomszédi. Lakossai Ó-Hitűek, templomok, Papjok helyben, Vá- sáros helye Nyír-Báthor, Nyíri erdeje is vagyón, föld- gyének

gyének egy nyomása, jó tiszta búzát, a' többi tsak rozsot terem, réttyei ligetes helyeken soványak, száraz malmi helyben.

Régenten a' Petri Derzsy nemzetség birta, mellytől vette nevezetét.

1381. Ersébeth Királyné Ders Mesternek, az anyja udvarnokjának, és a' maga Udvari hív katonájának Ungh Vármegyei Fő-Ispánságnak hivatallyát adta Q-Budán. Várm. Lev. Tár.

1450. Hodaszi Kántor Lutzának Dersen rész jószág,

1458. Way Balásnak hasonlóképpen,

1460. Sásváry Miklósnak - is rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

1461. Petri Dersy Gergely, Ágoston, és Péter, a' Királyi adományi levéllel benne megerősítettek.

1478. Petneházy János, és Miklós - is benne részt vettek.

1481. Báthory Andrásnak,

1492. Báthory Miklósnak,

1500. Rohodý Péternek benne rész jószág adatott.

1505. Cháholy Bertalan egész helységbe beiktatott.

1507. Zéthény Makó Adviga benne részt nyert.

1517. Ibrányi István, és Miklós,

1519. Zéthényi Fodor Imre,

1539. Jánossy Ádám, Kántor János, és Mihály,

1541. Mághy Demeter.

1564. Kántor Dorottya, és Anna, Erdélyi György felesége, és Zoltán János,

1579. Ibrányi László, és Pál a' Dersi rész jószágának, és hozzá tartozó *Ruszká - Táblás - Teleke, Réth - Vasvári, Kupán - Teleke, Balog-Jánossi* pusztáknak birtokában Királyi adomány mellett behelyeztettek.

1590.

1590. Balásházy Andrásnak,
1593. Tatai Istvánnak-is benne rész jószág ad-
tott.

A' Dersy Jeles nemzetség *Cewr* régi Magyar
nemből vette eredetét.

1243. Legelső említették Saul, *Dersnek* fia, *Cewr*
nemből való, IV. Béla Királynak Zordahelyi jószágról ada-
tott adományi levelében: „hogy a' Tatárok által meg-
„ győzetett Királyt Dalmát Országba késérvén, ottan
„ hív, és kedvellett szolgálatokat tett légyen nékie. „

1310. Említették Zerdahelyi második *Ders*, ennek
két fiai Miklós, és Péter.

1356. 1356. Két ágakra szakadtak, Miklósnek ma-
radéki *Dersfiaknak*, Péternek fiai pedig *Petri-Der-*
syeknek, sőt

1376. *Imre* rokonoknak maradéki *Imrefieknek* ne-
vezték magokat.

A' *Dersfiék* ágokból igen nevezetes férjfiaik vol-
tak Magyar hazánknak:

1336. Dersy Miklós az első Remete Sz. Pál rend-
jén való Barátok Klastromát Zerdahely, és Thermoch
közt fundálta.

1405. György Királyi Fő-Asztalnok,

1421. Zamaszló 'Sigmund Királynak minden hada-
kozásiban késérője volt, 's általa a' Sztreoseni Ura-
dalommal megajándékozott.

1556. István Kassai Fő-Hadi parantsoló.

1594. Ferencz Királyi Fő-Pohárnok, és Sáróssi Fő-
Ispány.

1597. A' Pápai várnak megvételeén jelen volt.

1606. A' Bécsi szerződés emlékezik felőle.

1619. Miklós Honthi Fő-Ispány Katalin leányt ha-
gyott, Wesselényi István feleségét, és Wesselényi
Ferencz Nádor-Ispánnak anyját. Ferencznek-is Császár
Orsolya házas társától csak egy Orsolya leánya mara-
dott, melly először Magóchy Ferenczhez, az után Gróf
Eszterházy Miklóshoz Nádor Ispányhoz férjhez men-
vén, a' Ditső Eszterházy Hertzegi, és Gróf nemnek
anyja lett.

Dersy Péternek maradéki a' Szabolcsi Petri, és Szathmáry Dersy jószágokba letelepedtek, Kapos várát is bírták, de

1554. azt a' Törökök Dersy Farkastól elvették, ennek fia István Szathmár Vármegyébe bujdosván, és a' Dersy Péter eleje rokonának, kinek már akkor fiú ágon magva szakadott, jószágát haszontalan perlekedéssel vissza venni kívánván, Anárchi Tegzes Antalnak Borbála leányától tsak egy Anna leányt nemzett, Dengelegy Bernárd feleségét.

1588. Dersy Margith vólt előzők Móré János, az után Zekell Benedek, utólyára Réway István Tokay Kapitánynak felesége, a' mint Szathmár várossának, és Madarász helységnek leírásában láthatni, ennek mostan élő maradéki Trebosztói Révay ágon származott Lajos, Dienes, Ferencz, és Pál Réway Nemesek.

1407. Említették Petri Dersy László: hogy Misi-chei Kuthur Sándri leányától született. Ennek fiai:

1422. Péter, Benedek, Gergely, Ágoston, Márk, és

1456. Lutza leánya, Kis-Tárkányi Boda Oswald felesége.

1489. László öt fiának maradéki, Péter, Tamás, Balás, és István unokáiban fiú ágon mind kifogytak, és tsupán Istvánnak Anna, és Sónia két leányi marad-

ván, nem tudatik hová lettek? Lutza leányától

1485. Kis-Tárkányi Boda László unokája lett. Ennek

1513. Sónia leánya Rosályi Kún László felesége. Ennek László fiától, 's megint László unokájától

1602. Magdolna uhoka leánya Wajai Ibrányi Ferencz felesége, ennek

1626. fia Ibrányi László, felesége Dóczy Anna Nagy-Udvari jószágát vissza szerzette. Kinek

1643. fia Ibrányi Ferencz, ennek

1660. fia Ibrányi János, és Anna Way-Ábrahám felesége, kitől származnak a' mostan élő Wayak, és Ibrányiak, a' mint a' Királyi Itélő Udvar előtt folyt perből kiírtuk.

A' Dersy nemzetségnek Czimere volt: a' Magyar Koronán fenn álló koronás orosz lány, egyenesen álló koronás paizson.

§. 53. *Hodasz Magyar, és Orosz falú, földes Urai:* Báró Way László, Way József, Kiszely György, Eördögh György, Ibrányi Mihály, Kabos, Császy, Karancsy, Irinyi, Komoróczy, Szűcs, 's több Nemeség; lakóssai Ó-Hitűek, és Reformátusok, mind a' két vallásnak helyben Temploma, és Papja, a' Zsidóknak is Szinagogájok van, három nyomásbéli földgyei leginkább rozsot, kukuritzát termenek, erdeje a' Nyirhez képest igen szép, kevés szőleje, vásáros helyei: Máthé-Szalka, Bakta, Nyír-Báthor.

1416. Hodaszi Kántor Bálint határit *Balog*, máskép *Kis János*tól megakartta járátni, de az Iklódy Nemes nemzetség ellent állot, a' hol Hodasz, máskép *Hetenek* neveztetik.

1417. Kántor Jánossi Kántor nemzetség bírta.

1419. Kántornak neveztetett István, Jánossy Miklósnak fia, a' maga testvéreinek hamis vádolásokból az Erdélyi Püspöknek Kép viselője által Egyházi átok alá vettetett, és a' miatt Hodasz helységnek felét elzálagosítani kéntelenítettett, de ártatlanságát megmutatván, a' nékie okozott kárért a' testvérei 400. arany forintba marasztaltattak.

1450. Hodaszi Kántor Lützának benne fész jószág, *Hetenyi* pusztával adatott.

1458. Way Balásnak,

1460. Sásváry Miklósnak,

1461. Petri Dersy Gergelynek, Ágostonnak, és Péternek,

1478.

1478. Pétneházy Miklósnak,
 1481. Báthory Andrásnak,
 1487. Orosz Jánosnak, és Mihálynak,
 1492. Báthory Miklósnak,
 1500. Rohody Péternek,
 1505. Cháholy Bertalannak,
 1507. Zethényi Makó Advigának,
 1517. Ibrányi Istvánnak, és Miklósnak,
 1519. Ze hényi Fodor Imrének, benne rész jószág
 Királyi adománnyal ajándékozottak.

1525. Határi Jánossi helységtől, *Georges*, és *Rus-
ka* pusztáktól megkülönböztettek.

1539. Jánossy Ádám, Kántor János, és Mihály
 birtokokban új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1541. Mághy Demeter,
 1564. Zoltán János, és felesége Kántor Anna, Er-
 délyi György, és felesége Kántor Dorottya,
 1579. Ibrányi László, és Pál,
 1590. Balásházy András,
 1593. Tatay István benne rész jószágot Királyi
 adománnyal nyertek.

§. 54. *Iklód* Magyar falú, földes Urai az most-is
 fent álló *Iklódy* Nemes nemzetség, mellytől vette ne-
 vezetét, *Elek*, *Böszörményi*, *Kakas*, *Jeszenszky*, és
 más Nemesek. *Lakóssai* Reformátusok, határja két
 nyomásbéli, és mint hogy homokos, leginkább rozso-
 terem, erdője kevés, vásáros helyei *Bakta*, *Báthor*,
Nagy-Károly, és *Máthé-Szálla*.

1423. *Iklódy* István, *Barla*, *György*, *Mihály*,
Bertalan egészen birták, és határát *Kántor-Jánossi*-
 tól megkülönböztették.

1456. *Rohody* Andrásnak, és *Antal*nak egész hely-
 ség Királyi adománnyal adatott, a^o hol *Kis-Jánossi*-
nak, másképp *Iklódnak* nevezetik.

1459. *Gúthy* Illyés, *Kahady* Antal, és *Petnehá-
zy* Benedek némelly részébe, és *Piroska* *Olchváry* *Ta-
más* felesége bizonyos szántó földekbe béiktattattak.

Azon

Azon Eszt. hogy *Nagynarasztdja* rétek, és szántó földek egész a' *Kútfő esuén* nevezetü útig Iklódhhoz tartoznak, elítéltetett.

Iklódy nemzetségből több Jeles Prékátorok voltak, mellyeket az I. Rész. §. 169. előadtuk.

1639. Nevezetes volt Iklódy István, a' ki a' Helvetzia vallásból az Katolika Hitre állott, és a' Radi Minoriták Klastromába Baráttá lett. Ezt, midőn alamisanát koldulna, a' Kis-Géressi Zemplén Vármegyei erdőben (a' mint a' Minorita atyák előadák) meglesvén két atyafiai, a' Katolika Hitnek eltagadására kényszerítették, de midőn abban állandóan megmaradna, egy fához kötözték, a' fején karddal keresztet vágtak, és torkát megmetszették. Simándy Erdélyi Püspök, és a' Leleszi Prépost a' Leleszi Sz. Kereszt Kápolnájába temettette, és már a' mi időnkbe 1773. Eszt. azon Szerzetből lévő XIV. Kelemen Pápa, és a' Kardinálok gyülekezete előtt ügye fent forgott: hogy mint Mátyr a' Szentek közzé számláltasson, hanem az úgy nevezett *Rómái kerek ördögének* (*Diabolus rotæ*) ellen vetésére elegendő bizonyságok nem lévén arra: hogy a' hitnek gyűlölségéből megöletett, tsak boldogútnak ítéltetett, a' mint ezen perfolýását az Imregi Barátok Klastromába Kovács Dienes Szerzetes atya velünk közlőtte. Minden előadás (*allegatio*) így kezdődik: „*si verum fuit, et est*, ha igaz volt, és most - is az: hogy keresztet vágtak a' fejére, a' mint szemmel látott tanú Simándy Püspök bizonyíttya, tehát az eretnekek hitnek gyűlölségéből tselekedték bizonyosan.“ A' kerek ördögének felelete: „Ha igaz volt, és most-is az: hogy karddal keresztbe való vágás nem mindenkor a' Hitnek gyűlölségéből, de történetből is megeshetik, és ha igaz volt, és most-is az: hogy ezen láterságot nem tsak az eretnekek, de egyéb kóborló tolvajok, és pártos katonák nem a' hitnek gyűlölségéből, de a' koldulónál öszve gyűjtött prédát gyanítván, és remélvén tselekedhették, tehát a' kereszt vágás más bizonyságának nem léte mellett a' Mátyromságnak megbizonyítására nem elegendőnek találtatik.“

§. 55. *Kántor-Jánosi*, népes Magyar falú; földes Urai: Way József Udvari Tanácsos, Ibrányi Mihály, és László, Komoróczy Lajos, Szakadáty Miklós, Eördögh György, Bakay Ádám, és László, Becsey. Kosztolányi, és több Nemesség. Lakóssai Reformátusok, és egyesültt Oroszok, mind a' kettőnek Templomja, Papja, földgye fekete homok, jó búzát, rozsott terem, erdeje, és Nyiri szőlője szép; vásáros helye Bakta, Báthor, Károly, és Máté-Szalka.

1323. Puszta-Darócznak leírásában említendő *János*, Tamásnak Lázár fiának fia bírta ezen földet, kitől *Jánossinak* neveztetett.

1349. Jakabnak, *János* fiának, a' Várad Sz. Egyház *Kántorjának*, az az: éneklőjének osztályba jutott, kitől *Kántor-Jánossinak* mondatott, és az atyafiaira is ezen elő-név reá ragadott.

1408 *Jánossi Kántor Péter*, és *Bálint Sigmund* a' Király ellen támadást indítottak, és azért ezen helység *Báthory Péternek*, és *Chazáry Györgynek* a' Király által adatott, kik az ártatlan *Kántor Lászlónak* részét is elfoglalták; de *Sigmund Király* nem tsak vissza nem adatta, hanem *Péter*, és *Bálint* testvérjei is kegyelmet vettek. I. Rész. §. 51. és ezen helységet egészszen

1417. *Kántor Jánossi* nemzetség bírta.

1423. *Kántornak* neveztetett *Péter*, *László*, *Bálint*, és *Barla*, *Jánossihoz* tartozandó darab földért *Iklódy István*nal, *Barlával*, és *Bertalannal* perlokedtek, és azt barátságos alku szerint *Iklódnak* tsatoltatni engedték.

1450. *Hodaszi Kántor Lutz*a, *Jánossi helységbe*, és *Balog Jánosi* pusztájába részt nyert.

1458. *Way Balásnak*,

1460. *Sasváry Miklósnak*,

1461. *Petri Dersi Gergelynek*, *Ágostonnak*. és *Péternek*,

1478. Petneházy Jánosnak, és Miklósnak,
 1481. Báthory Andrásnak,
 1500. Rohody Péternek,
 1505. Cháholy Bertalanak,
 1517. Ibrányi Istvánnak, és Miklósnak,
 1519. Zetényi Fodor Imrének benne rész jószág,
 a' *Boglás* fordulóval egygyütt Királyi adománnyal
 adatott.

1525. Határjai Hodasztól, Eörtől, *Georges*, és
Ruska pusztáktól elválasztattak.

1539. Jánossy Ádám, Kántor János, és Mihály
 bírtokjokban új Királyi adomány mellett megerősít-
 tettek.

1541. Mághy Demeter,

1547. Cháholyi Imrének leányi hasonlóképpen Ki-
 rályi adománnyal részt nyertek.

1560. Wékey Ferencz Jánossiba bíratott részét
 Debrethei Telekessy Imrének hív szolgálatyáért örök-
 ösön által adta.

1564. Zoltán Jánosnak, és Kántor Annának Er-
 délyi György feleségének,

1579. Ibrányi Lászlónak, és Pálnak,

1582. Ibrányi Ferencznek,

1593. Tatay Istvánnak,

1630. Barkóczy Lászlónak benne rész jószág aján-
 dékkoztatott.

Jánossy Gáspár jó Magyar Vitéz volt Mátyás Ki-
 rály idejében.

1469. Ez fogta el György Cseh Országi Király-
 nak Viktoria nevezetű fiát.

1552. Jánossy Miklós Egri várban vitézkedett, a'
 a' honnan kifsapván, a' Törökök elfogták, és igen kí-
 nos hatással kivégezték.

Jánossy Pál Fülek várának Kapitánnya, melly az
 ő vigyázatlansága által jutott Török kézre, Balog vá-
 rába szaladván, bújában kevés napok múlva megholt.

§. 56. Eör Magyar falú, földes Urai: Way László, Krasznay József, Dózsa Imre, Czövek János, Kömüves László, és Sándor, Szabó, és több feles Nemeség. Lakossai Reformátusok, Templomjok, Papjok; vásáros helyei Máthé-Szalka, Báthor, és Mada, élleme a' szántás vetés, Nyiri szőlő hegye is van, híres a' len termesztésről.

1345. Vajának, és Eörnek határjai megkülönböztettek. Vaját birta akkor István Mester a' Királynak különös levelesse (*specialis Notarius Regius*) Eörnek birtokossai voltak a' Laskadi Nemesek.

1405. Bessenyei Saár Jánosnak fele Királyi adománnyal adatott.

1417. László, és Péter Jánossy Kántornak fiai, a' Sigmund Király ellen lett támadásban Qlnodi Zudar Benedeknek két jobbágyit Eörbe felégették.

1419. Az Eörtheleki, és Jubán földé peres földdek eránt volt villongás Vaja, és Eör helységek között eligazittatott.

1431. Vajától, és Papostól határi újra megjárattak.

1498. Rohody Péternek, és feleségének Eüry Ersebethnek benne rész jószág adatott.

1503. Rohody Péter abban Királyi adománnyal megerősített.

1665. Wass Márton egy részébe béiktattatott.

1720. Baranyi Mihály egész helységet Királyi adománnyal felkérte.

§. 57. A' Gothárdi pusztának emlékezete nagyon :
hogyan

1450. abban Kántor Lutzának rész adatott.

1519. Zétényi Fodor Imre Királyi adománnyal felkérte, a' mint abból kitetszik, Jánossi, Hodasz, és Ders között helyeztetik.

§ 58. Rohod Magyar falú, Református lakosokból áll; Temploma kies homok dombon, és a' helységnek

nek egy része is fentebb való helyen fekszik, más része alacsonyabb fekvésű, mellyet a' tövében való tó mindenkor nedvesít, 's a' kertyeiket-is elönti. Ezen tóban nevezetes nagyságu tsíkokat, tzigány halakat, kárászokat, és ketsegéket lehet fogni, vízi vad madarak-is itten bőv mértékben találtnak. A' határja ámbátor homok dombokból, és völgyekből áll, de bőv mértékben ad mindeféle gabonát, szénája kevés terem, úgy erdeje-is kitsiny. Több számu földes Urak bírják. Nevezetesebbek Way Ádám, és József Udvari Tanácsos, Gróf Fay Ágoston Ugócsai Fő-ispán, Ujlaky, Irinyi, Becsky, Hetey, Gelyvássy, Papp, 's több Urak. Szülő hegye-is vagyon, melly nem régen pflántáltatott. Szomszédi Mada, a' Sigei pusztá, Bakta, és Vaja.

1377. Rohody András, Jánosnak fia, Péter, János, Jakab, és Miklós, Rohody Lászlónak fiai magok között egész helységet felosztották.

1418. Még a' Rohody nemzetség egész helységnek birtokában volt.

1424. Rohody István birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettett.

1429. Már Way János, és Gergely Tamásnak fiai bírták némelly részét.

1450. Határjai Cháholtól megkülömböztettek a' Rohody, és Way Nemesek részére.

1492. Rohody Fodor Péternek rész jószág,

1551. Muchey Pálnak, és Ujlaky Tamásnak egész helység Rohodiak magva szakadtával adatott.

1587. Makray Anna, Kérchy Istvánnak, és Borbála Petneházy Péternek feleségei benne részt nyertek.

1609. Lugassy János,

1652. Way Péter némelly részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 59. *Sige*, most pusztá, hajdan falú volt, ez homok dombos, és völgyes helyen feküdvén, a' határja rész szerént szántó, rész szerént ligetes erdőből áll. Földes Urai a' Rohody, Petneházy birtokosok. Szomszédjai: Rohod, Petneháza, Kárász, és Mada.

Ez-is

Ez is régenten a' Rohödy nemzetségé volt, de annak magva szakadtával

1652. Way Péternek Királyi adománnyal adatott.

§. 60. *Kis-Mada* Magyar falu. Ez Nagy-Madával, melly Szabolcs Vármegyébe helyeztetik öszve lévén kaptsolva, tsupán tsak a' belső telekbéli bírtok van megkülömböztetve, a' külső pedig mind a' két Vármegye részéről elegyesen. Kevés lakókat foglal magában; határja dombos, homokos, de termékeny, kaszálója kevés. Földes Urai: Ludányi Bay Sándor, és István, Baji Patay, Péchy, Jármy, Illosvay, Hunyady, Korda, Csebi Pogány Urak. Lakóssai Reformátusok, kiknek nagy kö Templomjok, és Prédikátorok vagyon, és rész szeréat Oroszok.

Régenten Nagy-Madával egygyütt a' Maday nemzetség bírta, melly Witkának leírásában említettik, és ennek magva szakadtával

1564. Abrámffy Istvánnak, Melith Györgynek, Gyalui Vass Györgynek, és Ibrányi Ferentznek Királyi adománnyal adatott.

1571. Megyery Miklós, és Pazonyi Cseres Györgybenne részt nyertek.

Fellyebb írtt Abrámffy István igen régi Magyar nemből származott, a' mint az Itélő Királyi Udvar által helyben hagyott ágazattya mutattya. Törsökének 1264. Esztendejében tetetik Gerla; ennek 1312. fia Dienes, 1350. Abrám Mester unokája, kitől Abrámfiak. Fiú ágon kifogytak, leány ágon pedig maradéki: Nádányiak, Pyber, Teleky, Bethlen, Sigay Grófok, Báró. Ghillányi, Kendeffy, Barcsay, Thöldy, Beöthy, Somossy. 1432. Abrámffy Tamás Kaproncza várát építette. 1533. János volt Váradí Káptalannak Felolvasója.

§. 61. *Póka-Teleke*, és *Teukes* puszták, Kis-Mada mellett.

1564.

1564. Abrámffy Istvánnak, Melith, Vas Györgynek, és Ibrányi Ferencznek Királyi adománnyal adattak.

§. 62. *Illk* Magyar falú, nagyobb részét a' Gróf Károlyi ház bírja, egyéb birtokossai: Eördögh György, Lónyay László özvegye, és János, Kendeffy Sándorné, Kötvös, Töldy, Szabadszállássy, és a' Királyi Kamara. Lakóssai Reformátusok, határja homok, dombos, és völgyes, de bőv mértékben adgya rozs, kereszteteket, úgy a' teugert, krumpért, a' lapos földgye pedig mivel trágyáztatik, búzát, zabot, árpát, és jó féle kendert, úgy kölest-is terem, kaszálója kevés, mivel a' határnak nagyobb része homok, ligetes erdeje meglehetősen, piattza Munkács.

1411. Butkay, Ráskay, Márky egy törökből eredt nemzetségek bírták.

1426. Málczay nemzetségnek-is, mint osztályos atyáinak benne rész adatott.

1497. Buttkay Péter, és Mihály benne új Királyi adománnyal megerősítettek.

1584. Lónyay Istvánnak benne rész jószág,

1696. Absolon Dánielnek, és feleségének Zauner Karicskának. (*Charitas*) egy rész Város-Naményi Kastélyához Királyi adománnyal adatott.

Itten neveztetett Absolon Dániel Késmárki fi, Tökölyi Imrének nevendék korában nevelője, az után levelesse, és meghitt baráttya,

1674. Warsavi Lengyel Országi gyűlésre Tökölyi Imre által küldetett, a' hol Sobiesky János Lengyel Országi Királynak választatott; ottan Lillenbergnek változtatván a' nevét, Tökölyi Imrének, és az ötöt követő nyughatatlankodó Magyaroknak részére mind az új Királyt, mind a' Frantzia Országi Követet Marsigliai Püspököt meghódítani sikeretlenül próbálta, és már Erdélybe visszá menni szándékozott, midőn Mar-
kéz

kéz Bethunra Frantzia Királynak rendkívül való Követtyére akadott; kinek kedvét intselkedései által annyira megnyerte: hogy ez a' Lengyel Országi Királynénál elébb, azután Frantzia Országba vissza térvén XIV. Lajos Királynál véghez vitte a' nyughatatlankodó Magyaroknak pártfogását, és ezen válaszzal

1677. Eszt. a' Fogarassi tartománybéli gyűlésre Erdélybe Absolon vígan visszá tért, és onnét Párisba XIV. Lajos Királyhoz Apaffy Mihály Fejedelemnek titkos levelével küldetett, az után Tökölyinek minden táborozásaiba hív követője vala.

1687. Tökölyi Imre már a' Törökök birodalmába takarodván, midőn a' felesége Zriny Illona Munkácsi várába a' Császári hadak által keményen ostromoltatna, az ő tanátságból a' várat feladta, és vele egygyütt Bécsbe vitetett, a' hol a' Tsászári belső Tanácsosoknak, kivált pedig Kollonich Kárdinálnak, és Bécsi Eiszebnek annyira kedvében esett: hogy a' Svétzia Országi Királyhoz küldetett Követségi Titoknoknak, és onnét a' Tsászári Udvar nagy meglegedésével vissza jöven, az Erdélyi hadak Fő-Hadi Bisztossának tétetett, és azon Magyarok, kik Karaffa Hadi Vezér által Eperjessen felmészároltattak, ártatlanságáról bizonyosságot tett. Evangelika vallását hőlíig megtartotta, noha Kollonich Kárdinál megtéríttetésén eleget iparkodott.

1712. Illk helységnek nagyobb része Gróf Károlyi Sándornak,

1757. Absolon része pedig Hötvös Sándornak Beregh Vármegyei Fel-Ispánynak Miklósnak, és Lászlónak, a' Vásáros-Naményi Kastélyhoz ajándékozott.

§. 63. Bacsó pusztának emlékezete vagyon:

1417. Hogy azt, mint Illk helységhez tartozandót Buttkay Péter, és János magok között felosztották.

1426. Falú volt, és Maday, Buttkay, Márky, Málcsoy, egy törökből származott nemzetségek által bírattatott.

§. 64.

§. 64. *Gyüre* Magyar falú, nagyobb része Szabolcs Vármegyébe fekszik, a' Tiszához közel, azért a' kaszálói gyakran ár vizet szenvednek; birtokossai: Eördögh György nagyobb részébe, a' többibe: Gróf Gyulay, Nagy László, Udvarhelyi József, és László, Jósza Miklós, Moré Ferencz. Téréséges határja, egy része homokos, a' más része fekete föld, de mind a' két rész jó termő, legellője tágas, halászó tava, és erdeje vagyon.

1332. Miklós, András, és László, Buttkay Andrásnak fiai ezen egész helységet örökre ajándékozták Gróf Pettennek, és az ő testvéreinek Jánosnak, és Istvánnak.

1356. Ó-Vossántól, és Új-Vossántól (melly most *Varsány*) határjai különböztettek, Cháholy Sebestyénnek, és Buttkay Pálnak, Miklós fiának részére, a' hol említetik a' vele határos *Ligeth* erdő.

1369. Rosályi Kún Györgynek, Gergely fiának fia elfoglalta vólt, de Cháholy Sebestyén vissza foglalta.

1420. Breda asszony, Attyay Tybának leánya bírta: de tőle Kúnnak neveztetett Rosály Miklós, és Jakab, Lukácsnak fiai elfoglalták.

1489. Advigának, Malomvízi Kenderes László özvegyének benne rész adatott.

1573. Dálnoki Zekell Gáspár, és Böldisár, Maghy Sónia. Zekell Antal felesége benne rész jószágot Királyi adománnyal nyertek.

§. 65. *Vitka* Magyar falú, a' Tisza vizének mentébe, mellynek árjai a' gyümölcsös kertyeit, és a' kaszálóit gyakorta megmossák. Lakóssai Római Katolikusok, Ó-Hitűek, és Reformátusok. A' határának főbb része agyagos, és feketés földből áll, melly mindenféle termést bőven ad, homokja-is van, mellyben tengeri, rozs, krumpér bőven terem. Szénája elegendő, és ligetes erdeje van. Örökös földes Ura a' Witkay nem-

nemzetség, melly ezen helységtől veszi előnevét; de nagy részét birják: a' Gróf Károlyi ház, Way László, Lentsés Miklós özvegye, Makó, és Bégányi Urak. A' Reformátusoknak szép Temploma, a' Katolikusoké romladozó félben vagon, Megyés Papjok Némethy Imre.

1366. A' *Ligeth* nevű erdeje Naménytől, Kápolnától, Karostól, Gemzétől elmesgyéltetett.

1378. Thaby Jánosnak, és Miklósnak,
1412. Witkay Lászlónak, és Péternek egész helység Királyi adománnyal adatott.

1415. Witkay Andrásnak ordejét Maday László, Bertalan, és János elpusztították.

1429. A' Witkay földeket a' Maday Nemesek elfoglalták.

Azon Eszt. Witkay Sigmund, Péter Deák, György, és Balás az egész helységet bírták. Szőlők is voltak, mert a' Witkai jobbágyok Maday Lászlónak szőlejét elpusztították.

1498. Bakthay Máté benne részt nyert.

1500. Mikai Bereghy Lászlónak részére egy darab Witkay föld Mikajhoz ítéltetett, Witkaról a' Csáholyba vezető útnak mentébe.

1503. Bakthay Máthé a' maga részében Királyi helyben hagyással megerősített.

1542. Szent Demeteri Bessenyő Mártónnak,

1543. Vajai Way Péternek, és Tamásnak, Petry Tamásnak, és Zennyessy Imrénnek,

1544. Way Demeternek, Antalnak, és Péternek benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1545. Witkay Imre,

1551. Witkay Ambrus részekbe új Királyi adománnyal megerősítettek.

1550. Kákonyi Péternek is rész adatott.

1554. Perényi Mihály Vitkai helységnek harmad részét Kákonyi Jánosnak, és feleségének Sárközy Borbálának örökösön eladta, a' Jászai Konvent előtt.

1560. Illósvay Mihály, Uray Albert, és Tamonyay Nagy Demeter ezen helységnek fele részébe béiktattattak.

1573. Mághy Sófiának, Dálnoki Zekell Antal feleségének, Zekell Gáspárnak, és Bóldi'sárnak benne rész jószág,

1575. Witkay Margitnak, Csápy János házas társának másfél telek,

1582. Witkai Zikszay Jánosnak,

1590. Nagy Jánosnak,

1604. Kérchy Jánosnak,

1609. Lugassy Jánosnak.

1622. Kákonyi Ersébetnek,

1630. Osgyányi Bakos Istvánnak, és Lónyay 'Sigmondnak,

1643. Witkay Györgynek rész jószág,

1658. Nagy Tóbiásnak négy telek,

1662. Verebélyi Ferencznek egy rész benne hol Királyi, hol Nádor-Ispányi adománnyal ajándékoztattak.

§. 66. *Kápolna* most pusztá, Witka helység mellett, de mint falú említetik: hogy

1412. Witkay Lászlónak, és Péternek,

1414. Maday Lászlónak, Jánosnak, és Bertalanak rész jószág,

1438. Bessenyödy Istvánnak hat telek,

1498. Baktay Máténak-is rész jószág benne adattott.

1542. Már pusztának neveztetik, és Sz. Demeteri Bessenyei Mártonnak,

1544. Kápolna teleknek mondatott, és Way Demeternek, Antalnak, és Péternek,

1545. Witkay Imrének,

1550. Kákonyi Péternek, benne rész jószág Királyi adománnyal ajándékozott.

1554. Perényi Mihály-is maga részét Kákonyi Jánosnak eladta.

1560. Illósvay Mihály, Uray Albert, Tamonyai Nagy Demeter fele részébe,

1564. Melith, Abrámffy, és Vass György,

1582. Witkai Zikszay János,

1630. Osgyányi Bakos István benne Királyi adománnyal részt nyertek.

Volt ezen Bakos István Osgyányi Bakos Pál maradéka, a' ki 1457. Eszt. Tokay várnak Kapitánya, felesége Orsolya, Lorándffy Jánosnak, Derenchény Borbálától való leánya vala. Ettől két fiai maradtak, úgy mint: Bakos János, és Pál, János Dersffy Borbált vette el.

1643. Witkay György,

1662. Verebélyi Ferencz részeibe béiktattattak.

§ 67. *Olszva - Apáthi*, ez régenten *Olswdnak* mondatott, hanem Apátúrság az határán épülvén, *Olswa - Apáthinak* neveztetett. Hogy a' Praemonstratensis Szerzetnek Apátúrsága volt itten, arról Stivagi Húgó Károly Lajos, azon Szerzet-történeteinek hiteles frója II. Kött. 391. l. bizonyoságot tészon, hanem *Ocrának* nevezi, Sz. István Váradi hegy fokának Prépostságához, és Egri Püspöki Megyéhez tartozottnak teszi. Hogy *Olsva* helyet *Ocrának* nevezte, az nem tsuda; mert külföldi ember lévén, a' Magyar neveket elváltóztatta, a' mint Szala Vármegyében lévő *Türje* Prépostságot - is hol *Thurienek*, hol *Thyrlének*, sőt *Jur-lének*-is írták ezen külföldiek. De hogy a' Praemonstratensiseknek a' Váradi Prépostsághoz tartozandó Apátúrsága volt ezen *Olsván*, azt Layrüels Servatius Lotharingiában Mussánpontai Apátúr, Wagner Károly, Mallyó József, azon Szerzetnek tudós férjfia, és Fuxhoffes Demjén a' Monostorokról írt munkájában bizonyítják.

nyítták, és *Olsának* nevezik; de onnét is világos: hogy *Olchva* mint Egyházi jószág Bereghszázon fundált Sz. Ferencz, és Sz. Domokos Szerzetesseinek osztán adatott által, a' mint alább ki fog tetszeni. Hogy pedig az Egri Püspöki Megyéhez tartozónak tették, noha Szathmár Vármegye régenten az Erdélyi Püspöknek Egyházi hatalmához tartozott; az onnét eredett: hogy nevezett Húgó Apátúr, 's a' többiek magok munkáikat Pázmány Péter Érseknek jegyzéseiből írták, a' midőn már Szathmár Vármegye Egri Püspökséghez tartozandó vala, a' mint az azon Püspökségnek újabb lajstromai is az *Okrai* Prépostságot Egri Megyébe helyeztetik. De hogy ezen *Olchvai* Apátúrság nem sokáig virágzott, hanem, a' mint VI. Kelemen Pápának leveléből gyanítani lehet, a' Tatár járáskor több Monostorokkal egygyütt elpusztult; kitetszik a' Vármegyébe Levél Tárában található foglaló levélből, melly szerént

1312. Eszt. midőn Kopoz Nádor-Ispánnak parantsolattýára Sisciai Ábrahám annak embere, a' Váradí Káptalannak bizonyosságával László éneklő Pappal *Olchva* helységet, a' négy Szolgabíráknak ítéllete szerént, Zungának neveztetett Péternek, Urdungh Andrásnak, és Györgynek, Rudus fiának részére elfoglalni akarták, akkor Zumizegi Beke Mesternek Tisztýei ellentálván, őket bé nem bocsátották.

1325. A' Váradí Káptalan előtt Nemes férjfiak, Urdunghnak neveztetett András, Miklós, és Simon fiaival, György, Rudusnak fia, Zungának neveztetett Péter, 's az ő rokonok János osztokodván *Olchva* helység *Mike Thalamus* földgyével jutott Urdunghnak neveztetett Andrásnak, és az ő fiainak. De a' Leleszi Konventben található

1363. Ok-Lavélben is *Olchva* birtokossának *Olchvay* László Simonnak fia, mellette lévő *Apáthy* birtokossainak pedig Nemze, Miklós, és Mihály Istvánnak fiai téretnek.

1408. Károlyi László Marhárdnak fia *Olechvdt*, mint örökségét a' Vármegyének Törvény-Széke előtt perrel megnyerte.

1421. Károlyi András, Marhárdnak fia, és István az ő fia, azonkívül János, tanú vallatást tétettek Lengyelnek neveztetett Rezegey János, Pelseuczy Nagy János, és Ólnodi Zudar Jakab ellen, a' kik *Károly-Apáthi* helységjeiket felgyújtották, lakóssait rabságra vitték, és ez által a' Károlyi Nemeseknek 2000. arany forintára kárt tettek.

1472. Vetéssy Istvánnak Apáthinak fele,

1513. Katalinnak Lónyai Menyhárt feleségének *Apáthiban*, és *Olechován* rész jószág adatott, a' melyből ez-ís kitetszik: hogy *Olechva* és *Apáthi* akkor külön helységeknek tartattak.

1550. Nagy-Kállai Leukes János Panyolai helység birtokossa egy részről, más részről *Apáthi*, és *Olechva* Károlyi Nemeseknek helységei között, a' mak termő erdőknek határjai igazítottak.

1561. Eszt. Sigler Mihály Erdélyi Szeben Városának Jegyzője, 's üdö Számoló (Chronologus) Olczovát Mező-Városnak írta, és hogy annak megerősített Kastélyát a' hol a' Szamos vize a' Tiszába foly, Ferdinánd Tsászárnak a' Katonái megszállották, és Januarius Hónapnak másodikán megvették; feljegyzette (*Sigleri Chronolog. Edit. Poson. pag. 84.*) Mivel pedig a' Ferdinánd hadai között Zekell Antal, Gáspár, és Boldi'sár három testvérek legserényebben viaskodtak, az *Olechvai Uradalom* nékiek jutalomúl adatott.

1572. Azon Királyi adomány Levélben, mely szerint Zekell Gáspárnak, 's Boldi'sárnak két Klastromok, egygyik Sz. Ferentz, másik Sz. Domokos Szerzetebéli Beregszázon *Olechva* helységgel adattak, az mondatik: hogy *Olechva* Szathmár Vármegyében régenten említett két Klastromhoz tartozott. Leleszi Konvent.

1573. Mághy Sóbának, Dálnoki Zekell Antal hitvessének *Olohva - Apáthiba*, melly már akkor egyesültt falú volt, ezen Királyi adományból rész adatott.

Ezen Zekell nemzetségnek eleje

1380. Zekell Péter Mossony Vármegyébe Óvári Kereskedő volt. Eljárt Auszriába is hivatala üzésére, és ott némelly lakósok néki tetemes károkat tettek; azért 'Sigmund Király néki szabadságot adott arra; hogy ha Bécsi, vagy Óstriai Kereskedőket talál, azokat letartóztassa, egyszer'smind meg Nemesítette őket, Kereskedői vas matskát adván Czimerül ő nékie.

1448. Zekell János a' Nagy Hunnyady Jánosnak nemzetségébe házassodott, a' kivél elment a' Törökök ellen a' Rigó mezei ütközetre, és ott el - is esett.

1480. Zekell Jakab Jánosnak fia vette - el Fridrik Tsászártól Pettau, és Rakelsburg várait, ostromlotta Németh - Újhelyt, és Stájer Ország igazgatójává lett.

1489. Zekell Tamás Auránai Perjel volt.

1543. Zekell Lukács Kevendi, és Órmosdi Báró, Jakab fia ostromlotta Csáktornyát, és

1549. Zrinyi Miklós Bánnal egygyütt verte - meg a' Törököket.

1572. Ennek fiai voltak fellyebb nevezett Zekell Antal, Gáspár, és Böldi'sár, kik jó szolgálatokat tettek Ferdinánd Királynak Telekessy Imre vezérsége alatt, kivált Antal a' Nagy-Szőllőssi Kastélyt vitézül őltalmazta.

1558. Kaza falúnál Szikszóhoz nem messze a' Törököket,

1561. a' pártos Moldvaiakat keményen megverte.

1562. Ecsednél véres tsatát tartott a' Törökökkel, és Szathmárt az ostromtól megszabadította.

1563. Az Oszság-Gyűlésén a' Tisza melyéki Vármegyék panaszt tettek ellene, de ő abból kitisztította magát azt adván elő mentiségére: hogy az akkor történt, mikor azon Vármegyébéli Nemesek Zápolya János 'Sigmondhoz állottak.

1575. Ezen már megöszültt nagy vitézre tulajdon felesége Mághy Sónia gyilkosokat küldvén, megölette.

1598. Zekell György fia Ormósi Báró Kállai Fő-Kapitány volt.

Mostanában Olchva-Apáthit egészen a' Gróf Károlyi ház bírja, a' hol Kastélya-is volt, de Gróf Károlyi Antal széjjel hányatta. Olchva a' Kraszna vizének nap nyugotti oldalán, Apáthi pedig a' Szamos vizének nap keletről való oldalán fekszik, melly két víz itten egygyé válván, csak közel a' Tisza vizével egyesítettik, fél mértföldnyire-is kitetszik folyások, a' Szamos vize zavaros, a' Tisza pedig tiszta lévén. Magyar falú, lakóssai Reformátusok, mind a' két helységbe Templomjok vagyon, hanem egy Prédikátor végzi a' kötelességet. Szántó földgyei három nyomásbéliek, mindenféle gabonát termők, réttyei kétszer kaszálhatók, a' marháknak hizlalására való szénát hoznak, legelője ámbár nem nagy, de mindenféle marháinak alkalmas; fája elég van. *Bajos* nevezetű erdőn makkoltatása, hasznos gyümölcsös kertyeik, jó féle halakat foghatnak, malmok közel.

§. 68. *Papos*, homok dombok között épült falú, lapos, és sáros helyen, mivel a' föld árja vizét semmiféle nem lehet leereszteni, lakóssai Katolikusok, kiknek helyben Templomok van, de a' Witkai Plébániához járúlnak. Reformátusok, 's ezeknek-is helyben Templomok, és Oroszok. A' határja homok, dombos, és völgyes, de jó gabonát termő, kaszálója, úgy mondván, semmi sints, ligetes erdeje-is tsekély. Birtokossai: Simonyi Mihály, Kendy Mihály, Szombathy György özvegye, és Sándor, Papp János, 's egyéb Nemesek.

1377. Takussy Elek, Gergelynek fia határát járatta.

1388. Takossy Miklós, Gergelynek fia Papossi birtokában, a' Nyiri kerületben, új Királyi adománnyal megerősítettetett.

1398. Mikay Sebestyén, Lőrincznek fia hatalmaskodásért marasztaltatván, Veronikának, Barlabássy Mihály, Iván fia özvegyének a' Papossy rész jószágát zálogban vetette.

1409. Lutza, Papussy Ördögh Istvánnak, Illona Chernavoday Györgynek feleségei, néhai Thakussy Lászlónak leányi, Scepeffy János Királyi adomány mellett a' Thakussy fiú ágnak magva szakadtával, a' Papossi rész jószágba béiktattattak.

1410. Haraszthy Erasmusnak-is rész jószág adott benne, Barlabássy Andrásnak, Erueo fiának hívségtelensége által, mivel ezen Vármegyébe támadást gerjesztett Sigmond Király ellen.

1412. A' Charnavoday nemzetség bírta nagyobb részét.

1413. Haraszty Erasmus, és György Baranya Vármegyébe valók Barlabássy Andrásnak felkért részét Perényi Péternek a' Székelyek Ispánnának örökösön eladták.

1416. Margitnak, és Katalinnak, néhai Thakussy Sándor leányinak, mellyek Egyed, és János nevű nemtelenekhez mentek férjhez, a' leányi negyed Paposról kiszabatott.

1468. Hethey Gábornak Paposnak fele, Királyi adománnyal ajándékozott.

1544. Makray Danielnek,

1587. Makray Annának, Kérchy István feleségének, és Borbálának, Petneházy Péter hitvessének rész adatott benne,

§. 69. *Parassnya*. Ez is homokon épült Magyar falú, lakóssai Reformátusok, Oroszok, és Római Katolikusok. A' határja homok dombos, és völgyes, búzát keveset, rozstot, és tengerit meglehetősen terem. Kevés nevendék erdeje tölgy, nyír, és nyárfákból áll, szénának való fűvet-is keveset kaszálhatnak a' homokon. A' Reformátusoknak, és Oroszoknak Templomjok vagyon. Földes Urai: Császy István, és József Fő-Szolgabíró, Pogány Sigmund, Csarnovszkiné, Gróf Teleky József, Sulyok István, Jármy József, Bay István, Irinyi, és Witkay Urak.

1415. Jakab, és László Fel-Cseby Mihálynak fiai egész helységet bírták.

1419. Cháholy János, és László, Sebestyénnek fiai perben idézték néhai Miklósnak Leleszi Prépostnak, és Udvari Al-Kantzellárnak Orosz nevezetű atyafiait ez eránt: hogy ök Klára testvéreknek, Kis-Zudar nevezetű Péter özvegyének a' Paraznai rész jószágot leány negyedben csak életéig adták, még-is annak képzelt hívségtelensége által nevezett Miklós Prépost az atyafiainak részére a' Királytól felkérte.

1426. Birtokossai voltak: Charnaveday Krizogon, Tasnádi Esperest, és az Erdélyi Püspöknek a' lelkiékben helytartója, Dorottya, és Anna Zepessy Jánosnak leányi, Anna Tákossy Gergelynek leánya, Papossy Ördögh László, Posaházy István, kiket Cháholy János, és László a' birtokokban háborgatták.

1429. Cháholyi János, és László egész helységbe béiktattattak.

1497. Buttkay Péter, és Mihály benne részt nyertek.

1547. Cháholy Imrének leányi Anna Melith Györgyné, Katalin Petrichevich Miklósne fiú ággá tétetvén, és Magdolna, Cháholy Miklósnek özvegye Királyi adománnyal részekbe megerősítettek.

1659. Kapy Katalinnak,

1727. Bencze, máskép Szathmáry Sámuelnek - is benne rész adatott.

§. 70. *Jármí* Magyar falú, földes. Urai: Kulin István maga rokonival, Tatay Lajos, Gacsály János, Kömives, és több feles Nemesség, mivel majd nem egészen ezekből álló ezen helység. Lakóssai Reformátusok, kevés egygyesült Oroszok, és Zsidók-is találtnak. Temploma téglából építetett. A' mezeje ámbátor homok, de még-is mindenféle gabonát termő, szénát ugyan keveset csinálhat kevés kaszáloi lévén, erdeje tilalmas, de ez-is igen kitsiny. Nemes Kulin Istvánnak szőleje-is vagyon egy kies homok dombon, meg lehető bort termő, piattza Debreczen.

1329. A' *Jármí* nemzetség bírta, mellytől *Jármí-Telekének* nevezetett.

1401. *Jármí Mihály*, *Miklósnak* fia rokonival tanú vallatást tétetett: hogy *Jánossi Kántor Péter Jármí helységnek* ördejét levágatta.

1414. A' *Jármí* nemzetségnek birtokában volt egészen.

1429. *Cháholy János*, és *László Királyi* adomány mellett benne béiktattattak.

1481. *Cháholy Pálnak* ezen helységnek fele,

1516. *Jármí Balásnak* benne egy Nemes Udvarhely új Királyi adománnyal,

1546. *Csili Peökry Pálnak* rész jószág

1547. Már másutt említett *Cháholy Imarének* leányi fiú ággá tétetvén nékiek-is rész jószág,

1551. *Apáthfalvy Andrásnak* magva szakadtt *Jármí Barnabás* része,

1590. *Balásházy Andrásnak* benne egy Nemes ülés Királyi adománnyal adattak,

§. 71. *Nyir-Megyes*, Magyar falú, a' *Bereg Vármegyéből* Debreczen felé menő Ország-út mellett. Lakóssai

kóssai Reformátusok, kiknek van Templomjok, Papjok, kevés egygyesültt Oroszok, és Zsidók. Földes Urai: Irinyi Antal özvegye, Újhelyi Antal, Korda Ferencz, Bay György, Gróf Teleky József, Sulyok János, Varga, Kovács. 's több számos Nemesség. Földgye jó féle, lapály, homokos, búzát, rozsot terem, szép haszonvehető erdeje. Vásáros helyei: Nagy-Károly, Maté-Szalka, Báthor, és Debreczen.

1300. Eszt. Tozokus nevezetű,

1383 Tövised Jakab, Istvánnak fia bírta, [melly nemzetségnek magva szakadtával

1429. Cháholy János, és László egész helységbe Királyi adomány mellett béiktattattak, a' hol két olyan nevezetű falú, egy más mellett, úgy mint: *Tozokus-Megyes*, és más *Megyes* említettik Monostoros Cháholynak szomszédságában.

1448. Wajai Way Pálnak Megyesnek fele,

1546. Peökry Pálnak rész jószág benne; Királyi adománnyal adatott.

1547. Már másutt nevezett Cháholyi Imrének leányi, ebben is fiú ággá tétetvén, béiktattattak.

1640. Anárchy György Nagylaky Györgyöt törvényesen meg-intette; hogy a' Nyir-Megyessi rész jószágát botsássa ki.

1659. Kapy Katalinnak,

1727. Szathmáry, máskép Bencze Sámuelnek is benne rész adatott.

§. 72. *Cháholy*, Nyir - Cháholy, most pusztá, ez előtt nevezetes helység, Magyar, Oláh, Középső, és Monostoros-Csáholyra vólt felosztva, mostani birtokossai: Gróf Teleky József, és Gróf Károlyi ház, Újhelyi Antal, Irinyi, Way, Patay, Bay, Pogány, Korda, Sulyok, Nemes Nemzetségek, régi Templomának egy dombon, a' lábán pedig halas, és békás tavoknak helyei látszatnak, mellyek mesterséggel készíttetek

tek, határja szélessen elterjedett, homok dombos, és völgyes, ligetes erdőkből, szántó földekből, és kaszálókból áll, kevés búzát, de rozsot igen bőven, úgy tengerit, és szénát-is, a' lópja pedig igen szép nádat bővséggel terem.

Régenten a' Jeles Cháholyi nemzetségnek, és Uradalmának fő helye volt, melynek ékes Kastélyával díszeskedett. A' Cháholyi Uradalomhoz sok helységek tartóztak, melyeknek neveik alább 1429. Eszt. ki fognak tetszeni.

1277. Eszt. Cháholyiak származtak *Kátha* Magyar nemből Béla Királynak levelesse emlékezik, és Csenger mező várossának leírásában-is láthatni, hogy *Ponith* Grófnak eleje vólt, ez pedig a' következő Ok-Levélben így említettik: „ Gróf Gotthárd, és az ő felesége, 's azoknak veje *Abrám Ponithnak* fia, 's az ő felesége, említett Gotthárdnak leánya végső rendelést tettek, Wyda kiküldetett Váradí Kanonok elölt, a' mellybe sok szolgálókat, és szolgáló leányokat egymásnak hagygyák, és sokakat halálok után arany szabadsággal megajándékozzák, (*aureae donarunt libertati*). Az ingatlan jószágiról nevezett *Abrám* így szól: hogy ha felesége előtt meghalna, nékie hit részében, és hozományában hadgya helységeit, úgy mint: *Chaholt*, *Scekét*, *Arutlonhydat*, vámjával, *Kenemet* hozzá tartozandóival, ha az anya előtt meghalna, *Kuchurdhydai* vámot nékie hadgya. “

1281. Hogy *Abrámnak* fia *Péter* vólt, kitetszik ezen Királyi adományi Levélből: „ Mí *László* Istennek kegyelméből Magyar Országnak Királya adgyuk emlékezetül mindeneknek, a' kiknek illik: hogy *Nemes Aszszonyság Abrám* Mesternek, *Ponith* fiának özvegye a' maga kisdéd fiával *Péterrel* személyünkhöz járulván, előnkbe nyújtotta a' mí legkedvesebb bődög emlékezetü atyánknak *István* Király Úrnak ki nyílt Levelét, kérvén minket esedezéssel: hogy azon Levelét helyben hagyni, a' mí kinyílt Levelünkkel megerősíteni méltóztatnánk, a' melly Levelnek fo-

„ lya-

lyamottya ilyen: Mi István Istennek kegyelméből Magyar Országának Királya, adgyuk tudtára mindeneknek, a' kiknek illik, ezen Levelünknek rendében: hogy *Abrám*, *Ponith* Grófnak fia, *Receh*, és *Kostatun* nevezetű földeket Zathmár Vármegyében lévőket magának általunk adatni kívánta, de mivel azon földeknek állapotjáról tudósításunk nem volt, a' mi híveinknek a' Váradi Káptalannak parantsolatban adtuk: hogy azon földeknek állapotjáról, nagyságáról, és környül állásairól, ha Ura veszett jószág é? és tartoznak-e a' mi adományunkra, vagy nem? nekünk bizonyos tudósítást tegyenek; a' kik vévén parantsolatunkat, e'képpen írtak nekünk vissza: hogy az említett földekben a' mi emberünk *Luka*, *Kaamnak* fia, az ő bizonyosságok előtt, minden határosoknak, és szomszédoknak jelenlétében, és senki ellene nem mondván, előhozott *Abrámot* bé iktatta. Azért Mi azon földeket azon *Abrámnál* örökre akarjuk hagyni, más jussának sérelme nélkül. Adatott *Cittnán Sz. Mihály* Arkangyal nyóltzadján, Urunk 1271. Eszt. Mi pedig mivel az említett Levelet kitörülve, vagy valamely részébe meghamisítva nem találtuk, szóról szóra bététetvén helyben hagyni eltökélttük, petsétünknek bélyegével meg erősítvén. Adatott *Zoloch* mellett *Sz. Mihály* Arkangyal nyóltzadján, Urunk' 1281. Eszt. "

1296. *Miklós Oliwernek* fia, Királyi Fő-Pohárnok Mester, hasonlóképpen *Cháholyiak* eleje *Szathmár Vármegyének Fő-Ispányi* hivatalát melly dítséretesen viselte? I. Rész. §. 127. 163. eléadtuk.

1335. Hogy pedig nevezett *Péternek* fia *Cháholyi János* volt, kitetszik abból: „ hogy *Mihály*, *Thunughi Gergelynek* fia, *Thunughi* helységnek felét, mellyet *Bagych*, *Illona*, és *Bagur Nemes* Aszszonyoknak hit részben, és leányi negyedben által adott volt, de per folyás által tőlök vissza vette, által adta *Cháholyi János* Mesternek, *Péter* fiának, mint közelebről való atyafiának *Károly Király* előtt *Wissegrádon Minden Szentek ünnepe* előtt való napn. 1335. Eszt. "

1381. Hogy Cháholyi Jánosnak két fiaí voltak vi-
 lágos azon tsere Levélből, mely szerént: „ Cháholy
 „ Sebestyén, és János, Nagynak neveztetett Cháholy
 „ Jánosnak fiaí, Istvánnak, Györgynek, és Dienesnek
 „ Sebestyén fiaínak nevével - is Abaházát *Radolphért*,
 „ mely most Rehegének neveztetik, Kállay István-
 „ nak fiaíval el tserélték. “

Azon Eszt. Cháholyinak határjai Abaházától, Me-
 ggestől, és Radolphtól megkülömböztettek.

1427. Cháholyt Cháholyi János, és László, Ist-
 vánnak fiaí bírták, és határjait újra megjáratták, Eesed,
 Fábíánháza, Vasvári, és Báthor felől.

1429. „ Sigmund Király Cháholyi Jánosnak, Ist-
 „ ván fiaának, a' maga Udvaíi hívének, és Cháholyi
 „ Lászlónak azon szolgálattyokért: hogy a' Királlyal
 „ Bosnyák Országban katonáskodván, a' Törökök ke-
 „ gyetlen rabságába estek, minden jószágáikat új Ki-
 „ rályi adománnyal megerössítette. A' jószágok ezek:
 „ Panyth, Felsew-Chahol, Orothlan-Chahol, Keene,
 „ Magyar-Chahol, Bayon, Sewliche, Kopazwara, Ku-
 „ lywmezew, Marawara, Chyzer, Monostor-Chahol,
 „ Zent-Miklós, Gere, Bechk, Thuzokus, Tharkan,
 „ Megyer, Megyes, Jármi, Parazna, Thorcztelke,
 „ Wassan, Thyk, Bochar, Ders, Remetezeg, Zalka,
 „ Erdew-Zada, Elek, Sandor, Remethzek, Hydas Ko-
 „ chord, Nagy-Kochord, Thwnyogh, Geergtelke, Ba-
 „ dorfelde, Saly, Angialos, Izgeyb, Chenger-Jánosy,
 „ Thybateke, Koztoton, Cheger, Senye, Lukos, Re-
 „ chege, Hozwtelek, Chegyes, máskép Sonkad, Kom-
 „ lowd, Doubos, Zarazbereg, Both-Palagya, Sonkad,
 „ és Magyar-Ligeth, Zatmár, és Közép-Zólnek Vár-
 „ megyékben. “

1431. Cháholyinak Királyi mérték szerént három
 ekényi peres földgye megjárattott Dobos, Papos, Eür,
 és Waja, máskép *Kustosvég* között.

1436. A' Cháholyi régi per folyásnak elhalasztá-
 sát eredeti Ok-Levélből e'képpen szórú szóra fordítot-
 tuk:

tuk: „ Mí Pálóczy Mátyás Magyar Országának Ná-
 „ dor-Ispánnya, és Kúnoknak Bírája, adgyuk emléke-
 „ zetül: hogy azon per folyást, mellyet Cháholy Já-
 „ nos, és László, a' kikért Nabiadi Antal Leleszi Kon-
 „ ventnek Levele mellett meghatalmazott Prókátor ál-
 „ lott Maday László ellen, kinek nevében Phylpessy
 „ Bálint Deák Váradi Káptalannak Levele mellett meg-
 „ jelent, néhai Garay Miklós Úrnak idézésére, és a'
 „ melly per folyást Kis-Karátson ünnepének nyóltzad-
 „ jára már halasztottuk, azon ünnepnek nyóltzadján
 „ említett László megkettőztetvén négy gyrából álló
 „ bírságunknak két részét, és egy harmadát a' Fel-
 „ pereseknek; megint a' Prókátoroknak megegyezé-
 „ séből közelebb jövendő Sz. György ünnepének nyólt-
 „ zadjára halasztottuk e'képpen: hogy említett Lász-
 „ ló a' mí bírságunkat ismét megkettőztesse. Költte
 „ Budán a' határ napnak negyven hetedikén, 1436.
 „ Eszt. “

1450. Rohod helységnek határit Rohodi, és Wa-
 jai Nemesség Csáholytól megkülömböztette.

1497. Cháholy Veronikának Dobó Domokos özve-
 gyének rész jószág Csáholyba adatott.

1500. Cháholyi Gáspár Jászai, Prépost volt, a'
 ki, a' mint azon Konventnek Levél tárja mutatya
 1502. Eszt. ottan meghalálozott.

1505. Bertalan a' Vármegyének Követtye volt az
 Ország Gyülésére. I. Rész. §. 57.

1514. Cháholyi Ferentz Chanádi Püspök alá írta
 nevét a' Haza Törvényének.

1526. A' Mohácsi veszedelembé elesett. I. Rész.
 §. 64.

1545. Cháholyi Anna hajadonnak, és Tardy Mi-
 hálynak Cháholyi Uradalomnak része Királyi adomán-
 nyal adatott, úgy mint: Cháholy, Gebe, Megyes,
 Szálka, Parazna, Sándor, Remeteszeg, Tunyogh, Er-
 dő-

88. Szada, Nagy-Kis-Kocsord, Györgyteleke, Jánossi, Sály, Angyalos, Újfalú, Csenger, Nagy-Kis-Both-Palád, Sonkád, Magyar-Oláh-Középső-Csáholy, Pányit, Költse.

1547. Cháholyi Imrének leányi, Anna Briberi Melith György, Katalin, Radnóczy Petrichevich Miklós feleségei Királyi jóva hagyás mellett a' Cháholyi Uradalomba fiú ággá tétettek, és béiktattattak.

1549. Nádasdy Kristófnak, Cháholy János, és Miklós minden jószágai Királyi adománnyal adattak.

1562. Illósvay Péter, ki először Debreczenbe, az után Wittenbergába tanútt, az Isteni előre való elrendelésről (*praedestinatio*) mélyebb gondolkodása miatt magát Cháholyban felakasztotta, a' mint Verántz Antal Püspök Egerből Forgách Ferenczhez 25. Aug. írta, mint Püspöki Megyéjében történt dolgot, azért Szathmár Vármegye már akkor Egri Püspökséghez tartozott.

1568. Melith Györgynek Cháholyi Annától született fiai Melith István, Pál, és Péter a' fellyebb irtt Cháholyi, és Csengeri Uradalmokban új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1569. Prépostváry Bálintnak, Tardy Istvánnak, Dorottyának, és Sulyok Katalinnak rész ezen jószágban megint fiutás mellett adatott.

1574. Láz, mak termő erdő, máskép *Kocsordi Mész-Szél* kögy Cháholyi határban légyen, itéltetett.

1727. Szathmáry, máskép Bencze Sámuelnek,

1747. Gróf Teleky Adámnak benne rész jószág adatott.

A' Cháholyi Nemzet sora-is meg vagyon nálunk, mellyet a' Királyi Itélő Udvar Levél Tárából irtunk-le. Törsöknek tétetik Cháholy Péter Chahul-Monostráról neveztetett, ennek 1343. fia János, 1379. unokája Sebestyén.

bestyén. 1410. Dienes, és István. 1429. János, és László, kinek felesége Kállay Klára. 1454. János, István, Mihály, László, Bertalan felesége Lossonczy Bánffy Anna, Miklós. 1486. Péter. 1498. Margith Buttkay András özvegye. 1450. Mátyás, Pál, György, Sebestyén, András. 1484. Illona Malomyizi Kenderes Jánosnak felesége. 1517. János, Lukács, Péter, Miklós felesége Zóltán Magdolna. 1502. Gáspár Jászai Prépost. 1517. Ferencz Csanádi Püspök, más Ferencz felesége Fánchy Ersébeth, Imre Felesége Pálóczy Katalin, Borbála, Perényi Miklós, Lutza Mariássy István, Katalin Tunyogy Imre házas társai. 1499. Gáspár, a' ki Raguzába elvándorlott, ottan Mililla feleséget vett, és József, Jakab fiakat, Marilla, Vita leányokat nemzén, most-is maradéki fent lenni mondatnak. 1527. Imre Ráskay Kristinától született leányai, Katalin Petrichevich Horváth Miklós, Anna Melith György Feleségei, és Péternek hasonlóképen leánya Anna, először 1549. Tardy Máthé Deák, az után 1552. Sulyok Ferencz házas társa, mint fellyébb, fiú ágga tétettek, és leány ágon Melith, és Sulyok maradékokba fent vagynak.

Cháholyi Imre, kinek leányi meg fiúsítottak, volt I. Ferdinánd Királynak nagy híve. Mert a' mint a' Királyi adomány Levél, és a' Leleszi Konventben található tanút vallatása bizonyította, 1545. Eszt. Zápolyiak által minden Zathmári jószágától megfosztatott, és az anyyával Pálóczy Katalinnal a' Czekei Kastélyba Zemplén Vármegyébe vette lakását, ottan-is Perényi Gábor által ostromoltatott, de Caernáhónál táborozó katonái Perényinek hadait elszélesztették.

Flú ágon utolsó volt Ferencz, nevezett Imrének fia, a' ki Károlyi Frusina feleségével gyümöltstelen házassági életet élvén 1569. véget vetett a' Cháholyiak jeles nevének.

A' Cháholyi Kastélynak pedig felforgatása, és a' helységnek elpusztítása történt 1605. Basta György hadi Vezér által, a' mint az ellene tett panasz bizonyította.

§. 73. *Abaháza* régentén falú, most puszta.

1381. Cháholyi Sebestyén, és János Kállay István-
nal eltserélték *Radalph* (most *Reáhege*) helységért a'
Leleszi Konvent előtt Sz. Lőrincz virradóján.

Azon Eszt. határjai megjárattak Cháholy, Megyes,
és Radalph felől.

§. 74. *Máté-Szalka* Mező-város, lakóssai Magya-
rok, főbb részént Reformátusok, de Római és egy-
gyesült Katolikusok-is találtnak itten, Zsidók pedig
sokan laknak. Temploma elég tágas, tornya régi épí-
tés téglából lévén a' teteje hegyessen felépítve, melly-
ben óra-is vagyon, a' Zsidóknak-is különös Könyörgő
házok vagyon. Földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Way
József Királyi Udvari Tanácsos, Patay András, Kördögh
György, Jeszenszky János, Irinyi, Witkay, Mándy,
Géressy, Fogarassy, Kovács, Sulyok, Pogány, Mé-
száros, Bakay, Rókász Urak. Szántó mezeje nagyobb
részint homok dombokból, és völgyesebb helyekből áll,
búzát, rozsot, tengerit bőven terem, kaszáló réttyeik
jók, erdeje két szakaszban, tölgy, nyír, nyár fákat
termő, szőlejek-is némellyeknek a' homoki dombokon jó
nyári bort teremnek.

1360. A' Tatár járás után Máthé, Zalka Grófnak
fia, V. István Királynak Udvari híve megnépesítette,
a' kitől nevezetét vette. Ennek unokája

1369. *Magyarnak* neveztetett Zalka Pál Konch
Istvánnak örökösön ajándékozta a' Leleszi Konvent előtt.
A' ki megint

1391. Margithnak Debreöy Péter feleségének zá-
logban adta. Ennek fia

1403. Debrewi István pártoskodása által elvesztet-
te, és Miklós Leleszi Prépost Királyi Udvari Al-Kan-
tzellár *Oroszoknak* neveztetett atyjának részekre felkér-
te. De

1419. Cháholyi János, és László Sebestyénnek fiaij
ellent állottak, azt feleselvén: hogy Péter özvegyének
tsak élte napjáig a' leányi negyedben zálogban adatott.

1421. Orosz László még ezen Zalkai rész jószágot bírta, azért is Gháholyi László, és János minden gyümöls fájit kivágatták.

1489. Advigának Malomvízi Kenderes László özvegyének rész adatott itten.

1514. Zalkay László Váczi, az után Egri Püspök, 's nem sokára Esztergami Érsek, a' ki a' Mohácsi veszedelemben elesett, ezen mező városba való fi vólt, szegény szüléktől, a' mint alább ki fog tetszeni, születvén, tanulása, 's tudománya által Magyar Ország legfőbb Papi méltósóságra emeltetett. Nevelője, és ápolgatója vala Bakacs Tamás Kárdinál és Esztergami Érsek, a' mint Erdődön Szathmár Vármegyébe született Bakacs Tamásnak anyja után, talán rokona is lehetett.

Viselt dolgait több hiteles írók megírták:

1524. 6. Májusban Esztergami Érseké lett, VII. Kelemen Pápa megküldvén nékie az Érseki Palástot arra serkengette: hogy a' Cseh Országba bétsúszott Luther újjításait vagy szép móddal megtérítés által, vagy II. Lajos Királynak fegyverével fojtsa-el. A' mint e' végre Prágába el-is ment. De mivel hazájába azon újjítás terjedni kezdett, haza hivatott. Írja Oláh Miklós.

Magyar Országba és Erdélybe, kivált Nagy-Szebenbe, és Brassón a' Luther követőit Egyházi átok alá vetette, de azon Pásztori Levelét a' Szebeni Esperes, és Plébános tartván a' Luther követőinek sokaságától ki nem hirdette, azért a' Nagy-Szebeni lakósoknak nagyobb része a' Reformációt bevette. Írja Bzenszky Rudolf Jesuvita jegyzéseibe.

A' Királyi Udvarba, Gróf Frangepán Kristóffal öszve vezett, a' kinek midőn a' szakállát megtépte volna, ez Zalkay László Érseket Katonáson pofon vágta, és keményen meg - is öklözte. Írja Istvánffy 8. Könyv.

A'

A' Hatvani zenebonás gyülekezeten a' Királynak hatalmát fent tartotta, és hogy a' Király azon gyülekezet végezésének alá írjon, nem engedte. Isthvánffy 8. Könyv.

Ott ötet a' zenebonáskodó rendek, mint *Vargának* fiát méltatlannak kiáltották az Érseki méltóságra, és az Ország Kintsei pazárlójának nevezték. A' mint ott feljegyeztetett.

1525. Ő volt azon Törvénynek eszközlője: hogy a' Lutheránusok égettessenek meg.

1526. A' Mohácsi ütközetbe a' Király oldalánál állott, és ottan vitézül el-eset. Isthv. 8. Könyv.

Az ütközet után Solymán Török Tsászár midőn eleibe hozattattak az el-esett két Érseknek, és öt Püspököknek vérengező fejei, neveiket tudakozván, „ a' többieket nevetéssel megtsufolta, Zalkay László fe-
 „ jét pedig megutállással elvetette, mondván: ez volt
 „ az a' rút fősvény, a' ki a' maga Királyját, midőn
 „ olly nagy hadi szükségbe tőle pénzt költsön kért,
 „ nem segítette, noha az arany, és ezüst nagy mér-
 „ tékben a' Kintsei között találatnak. Írja Jóvi Pál
 „ 28. Könyv. “

Két testvérjei maradtak.

1527. Szalkay Márton hűségesen őltalmazta Eger várát Bodó Ferencz ellen, a' ki azt Zápolya János számára akarta elfoglalni.

1558. Szalkay Balás Szarvaskői Kapitány vala.

Szalkay Nemesek most-is ezen Megyébe Garbócz helységbe laknak.

1546. Tanú vallatás tétetett: hogy *Bagohdza* nevezetű földek a' Zalkai határban helyhözteinek.

1547. Cháholy Imrének leányi fiú ággá tétetvén Zalka helységébe-is béiktattattak.

1550. Zován erdő, Keszete, és Radna földek Má-té-Szalka, és Pályi között elmezsgyéltettek.

1580. Erős Gáspár feleségének Nagy Mihályi An-nának egy telket végső rendelkezésébe hagyott.

1602. Baloghi Szabó Péternek egy Nemes ülés,

1727. Bencze, másképp Szathmáry Sámuelnek rész jószág,

1747. Gróf Teleky Ádámnak is,

1748. Gróf Károlyi Ferencznek-is rész jószág ben-ne Királyi adománnyal adatott.

§. 75. Sándor falú a' közelebb múltt századnak elein pusztult-ol, melly-is a' Kraszna vizének két öl-dalán lévén építve, a' gyakori ár vizeket ki nem ál-hatván a' lakosok a' helységet oda hagyták, és ezen pusztá már most rész szerént szántással, rész szerént kaszálással használtatik, mint nádat, mint szénát jót ad. Ezen pusztának a' határán végeződik a' láp, melly kezdődik a' Domahídi határon, és a' mellynek mint egy öt mértföldnyire terjed a' hossza, a' szélessége pedig hol egy, hol két mértföld. Birtokossai: Irinyi, Way, Patay, Eördögh, Sulyok, Pogány, Császy, Je-szenszky, Mándy, Szabó, és több Uraságok.

Ez-is a' Cháholyi Uradalomhoz tartozott régenten.

1547. Cháholyi Imrének leányi megfiúsítatván ezen helységbe-is bé iktattattak.

1550. Tanú vallatás tétetett: hogy Kisa nevezetű tő Sándor helységhez tartozik.

1592. Szent-Miklössy Pongrácz Gáspárnak,

1727. Szathmári Bencze Sámuelnek - is rész ada-tott benne.

§. 76. Kocsord az Ecsedi lápnak egymástól való megszakadásában épült Magyar falú, régenten Nagy-és Kis-Kocsordra osztatott, most a' Kraszna vize mel-lett posványos helyen lévén, sok hídakkal, és töl-ések-vel tartatik. Nagyobb része lápból, és rétből álló,

a' Szamos, és Kraszna vízteiől sokat szenved. Nádja, szénája elegendő, egy kis erdőtskéje, a' határja rész szerént fekete nyirok, rész szerént homokos mindenféle gabonát bőven termő, csíkot, halat elegendőt foghat, ez előtt vidrákat-is. Lakóssai Reformátusok. Templomjok téglából épült régi munka, mellyben-is azon időben, midőn a' Kocsordiak Törököknek hódoltyai voltak, a' Prédikátor prédikálván, és tanításában az Apostolok tselekedeteiből Cappadóciát, Pontust, Pámfiát, és Efezust emlegetvén, a' Török, a' ki ezeket halgatta, ezt mondotta: *hallo-d-é! mind ezeknek hadj békét, mert azok a' mi hatalmas Császárunk. é, elégedj-meg Te Kis- és Nagy - Kocsordal, többet ne kívánj!* Ezen helységnek földes Urai: Gróf Telekiek, Sulyok, Ujhelyi, Korda, Irinyi, Patay, 's több feles Nemesek.

1272. „ Henrik Chizar fia atyafiságos szeretetből a' maga atyafiának Abrámnak, *Ponith* Gróf fiának *Kuchurd* nevezetű örökös földgyéből ajándékozott egy ház helyt, és egy Nemesi ülést, *Kuchurd* vezéből eredő halas tóval egygyütt, a' Váradí Káptalan előtt, Batur. Úr Prépostya, Iván Éneklője, Egyéd Kints - Tartója azon Káptalannak lévén. “

1277. Már a' Kochordi hidaktól vám szedetett, a' mint Cháholyak leírásában láthatni.

Az után a' Cháholyi nemzetség bírta, kinek *Kátha* Magyar nemből eredett *Ponyith* Gróf eleje vala.

1399. Mácha helységnek elpusztításával megnépesítetett, a' mint Mácsának leírásában látni fogjuk.

1466. Báthory Andrásnak, és Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott, de birtokában nem léphettek Cháholyiaknak ellent mondása miatt.

1547. Cháholyi Imrének leányi fiú ággá tétetvén itten - is béiktattattak.

1638. Melith György itten Kastélyt épített, és azt Melith Péter ötsének hagyta végső rendelkezésében.

1569. Kapy Katalinnak

1727.

1727. Szathmári Bencze Sámuelnek-is rész adatott benne.

§. 77. *Porháza* régi pusztá Csanálosnak szomszédságában, mellyet

1431. Báthory István elfoglalván, Vetéssy, és Károlyi Nemesek tanú vallatást eránta tétettek.

§. 78. *Szent-Márton* most pusztá, hajdan falú, az Ecsedi láp mellyékén, erdőből, kaszálóból, és szántó földből áll, inkább homok, mint fekete föld, mellybe az erdő szaporítás véget az Uraság tölgy makkot vettetett. Az fel álló erdeje nyír, tölgy, nyar, és cserfákból áll, és más mindenféle réti, és gazallya fák találtatnak itten elég sűrűséggel. Tilalomba lévén, őz k, farkasok, rókák, nyúlak, fajtók, és foglyok lakják, a' láp oldal mind nemző, mind menedék helyet adván nékik. Ez is a' Gróf Károlyi háznak öröksége.

Régenten Sz. Márton tisztességére fundáltt Klastromhoz, vagy Apátúrsághoz tartozott, melly *Sárvár Monostornak* neveztetett, de mellyik Szerzeté lehetett? nem tudatik.

Kétség kívül ez-is a' Tatár járásban elpusztulás, világi kézre jutott.

1322. *Elleus* birtokosa *Guthkeled* nemből való Zathmári Al-Ispány, ezen Monostortól *Szent-Egyház Mesterének* mondatott. I. Réz. §. 132.

1400. Tsak ugyan *Guthkeled* nemből származott Báthoriak a' Sárvári Monostorral egygyütt birták, a' hol *Szent Márton* népes helységnek, *Sárvár - Monostora* pusztának íratik, 's *Eger* erdeje említetik.

1415. Lossonczy Sigmund elfoglalta azért: hogy ő véle Báthory László, és István a' Törökök ellen nem mentek; de még azon Eszt. Erséboth Királynó nékik vissza adadni parantsolta.

1423. Báthory István, Benedek Tamás, Mihály, és Bertalan új Királyi adománnyal birtokában meg-erősítettek.

1427. Gachály Tamásnak, Tamás fiának azon rész oda íteltetett, melly néhai Lászlóé *Elleus* fiáé vala, és Mihály, és László Kusalyi Jakch István fiai által bírattatott.

Az után az Ecsedi várhoz kaptoltatván, vele azon egy Urat esmért, a' mint Ecsednek leírásában látni lehet.

II. *A' Kraszna - Közi járásban.*

§. 79. *Tunyogh*, Magyar falú, földes Urai: Gróf Károlyi ház, Korda, Illósvay, Szücs, és több Nemesek, lakóssai Reformátusok, kiknek kö Templomok, 's Prédikátorok van. Fekszik a' Szamos parton, földgyei bőven termők, sok réttyei vagynak, erdejek nints, nád-dal pótollyák - ki ezen szükségeket.

1535. Thunyoghy Gergelynek fia Mihály Thunyogh helységnek felét, mellyett Illona, Bagich, és Bagur Nemes Aszszonyoknak hit részben, és leányi negyedben által adott volt, de per folyás által tőlök vissza vette, által adta Cháholyi János Mesternek, Péter fiának, mint közelebről való atyafiának Károly Király előtt Wissegrádon.

1578. Daróczy Zük Márknak, Andrásnak, és Imrének ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

1580. Határjai járattak minden határozás nélkül.

1419 Cháholyi János, és László az ítélő Királyi Udvar eleibe idézték néhai Orosz Miklós Leleszi Prépostnak, és Királyi Al-Kantzellárnak atyafiait: hogy Tunyoghi rész jószágokat Klára Testvéreknek, Kis-Zudarnak neveztetett Péter özvegyének képzelt hívségtelensége által igazságtalanul a' Királytól felkérte.

1421. Ugyan azok Tunyogon Orosz nemzetségnek minden gyümöls termő fajt levágatták.

1547. Cháholyi Imrének leányi meg fiúsítván ezen helységbe is béiktattattak.

1592. Nagy Kállai Leökös Lőrincz,

1650. Kozák, máskép Rácz János,

1717. Korda Mihály benne részt egy malommal Királyi adománnyal nyertek.

1725. Géressy János, és felesége Tunyoghy Ersébeth egész helységet,

1758. Szücs Mihály, János, Márton, Miklós, és Ferencz egy Nemes Udvarhelyet, és 16. telket benne Nádor Ispányi adománnyal felkérték.

§. 80. *Győr-Telek*, régenten *György-Teleke*, Magyar falú a Szamos parton, birtokossai: Gróf Károlyi ház, Gróf Teleky Jósefné, Illósvay, Irinyi, Patay, Uray, Filep, Radványi, Kubinyi, Gersenyi, Dombrády, és mások. Lakóssai Reformátusok, fa Templomok, Papjok van. Határja két nyomásbéli, őszi, tavaszi vetést meglehetősen, réttyei elég szénát teremnek. Határán jön-le a Szamos vizébe ama nagy költséggel készültt árok, mellyet Gróf Károlyi Antal készítettett a végre: hogy a lápról a Szamosba szivárognak a vizek. Piattza Szathmár.

1335. Cháholyi Sebestyén György fiának adta: hogy abba ártatlanul tölthesse mezei életét, és azt *Gerg-Telekénck* nevezte. Lelesz. Konv.

1380. Még Cháholyi György bírta, a mikor már népes helység volt.

1399. *Mácho*s helységnek elpusztításával jobban megnépesítettett, a mint Mácsának leírásában látni fogjuk.

1546. Peökry Pálnak,

1659. Kapy Klárának is rész jószág adatott benne.

§. 81. *Ökörűs* Magyar falú, birtokossai: Szuhányi János Fel-Ispány, Lukácsi Ferencz, Báró Barkócziné,

eziné, özvegy Witkay Lászlóné, Kállay Antal, Illósvay, Kormos, Szaploneczay, Becsky, Rapolti Nagy, Szentmariay, Mátay, Gulácsi Nemzetségek, földgye igen termékeny, sok szénája van a' lapokon, lakossai leginkább Reformátusok, kiknek derék kö Templomok, 's Papjok helyben.

1352. Midőn Nemes férfiak János, Jakab, András, Mihály, és Miklós Mesterek, Kulchey Dienesnek fiai, *Ukuritov*, és *Ukuritov-Etety-Kudya* helységeket, és *Macha* helységnek felét Domanhidy Miklósnak, Miklós fiának megölettetéséért, az ő fiainak, és testvéreinek által adták, Tykudy Péternek Amade fiának, mint Király emberének, és Tisztes Miklós Papnak, Váradi Sz. Egyház Karja; és Szent Üdveztők Öltárja igazgatójának jelen létében, akkor bemutatták néhai IV. Béla Király idejében azon helységekről költt határ levelét, melly e'képpen vala: „1238. „Esz. *Tykudi* pusztának határja *Penty*, és *Saul* helységekkel, onnét a' *Bolkani* úton, és a' *Bolkannak* szegeletein, déli részről egyenesen *Hapuriassa*, onnét *Eger* réttyére, onnét *Nyny Egerhez* „*Ana* halas tó körül, melly egészszen a' *Klastromhoz* tartozik, onnét *Kerekteonek* a' közepén, és az „*Aruknek* végén egészszen a' *Zomusig*, a' hol határjok végződik.“ Költtt Sz. Jakab Apostolnak nyolctzadján, 1352. Eszt. Tisztes férfiak Filep Prépost, Benedek Fel Olvasója, László Éneklője, Gergely Kiats-Tartója Kanonokjai, és Mesterei a' Váradi Sz. Egyháznak üdvösségesen lévén.

1395 Dománhidy nemzetség bírta.

1399. Cháhelyi Dienes, és István Miklósnak fiai felét elfoglalták mind a' két Ökörítónak, az az Ukuritov - Etetykudyanak is.

1435. Báthory Istvánnak, és Andrásnak benne rész,

1448. Lónyay Andrásnak is benne rész Hunnyady János Ország Fő-Kormányozójának adományával adatott. Vólt ez Beregh Vármegyei Követ 1447. a' Budai

Budai Ország gyűlésére, midőn Hunnyady Jánosnak Buda várát gondviselésére bízták.

1449. Dománhidy György birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettett.

1453. Dománhidy Mihály, András, Gergely, 'Sigmond, Györgynek fiai benne osztozkodtak.

1515. Ungai Hajas Tamás,
 1517. Gúthy Ferencz, és Imre,
 1562. Suhó Ferencz, és Sukán János,
 1624. Kürthi Pogrányi György,
 1630. Chapy Sónia, és Mosdossy Imre,
 1642. Laskay János.
 1659. Jékey András,
 1717. Viszocsányi Sándor,
 1729. Jékey Sándor,
 1750. Nagy Sándor, és György benne részt Királyi adománnyal nyertek.

§. 82. *Mácsa* fellyebb írt helység, most pusztá Ökörítő mellett.

1352. Kölehey nemzetség által Dománhidiaknak fej váltságba fele által adatott, mint fellyebb.

1399. De azt Cháholyi Dienes, és István elfoglalták, és a' lakóit akkor megnépesített *Kochord*, és *György-Teleke* helységekbe szállították.

1414. 1417. Felét Kölehey nemzetség bírta.

1423. Már pusztá volt, Báthory Istvánnak, és Andrásnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1431. Határit jártni a' Báthoriak nem engedték.

1448. Lónyay András,

1750. Nagy Sándor, és György egy részébe békítettattak.

§. 83. *Rápolth* Magyar falú, Reformátusok lakják, kiknek Templomok, Papjok van, földes Urai: *Rápolthi nagy nemzetség*, *Pötsök*, *Kormos*, *Kanisay*. Erdé-

Erdélyi, Szabó, Kászonyi, Gersényi, Sándorházy, és több Nemesek, a' Szamos vize partján fekszik, határja búzát, tengerit, árpát, zabot, szénát jól terem. Piattza Károly, Szathmár, és Tisza-Ujlak.

Régenten a' Rápolthi nemzetség bírta.

1430. Dománhid György, és László elfoglalták volt, de Rápolthi Andrásnak, László fiának 'Sigmund Király vissza adatta.

1590. Rápolthi Nagy Mátyásnak,

1602. Ezen Vármegye Fel-Ispánnának,

1665. Thúry Sófának, Várallyai Horváth István feleségén k, Máriának Kende János hitvessének, Thúry Susánnának, és férjének Sándorházy Ferencznek benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1711. Rápolthi Nagy Pál - is ezen Vármegyének Fel Ispánnya vala.

§ 84. *Porosalma*, Magyar, Oláh, és Orosz falú, földes Urai: Szaplóczay Antal, ki főbb részét bírja, többi birtokossai: Szuhányi János Fel-Ispány, Gróf Károlyi ház, Kállay Antal, Marsóvszky Sámuel, Súly, Ványi, Lázár, Kovács, Galgóczy, Bajnay, Szentmariay, Czibere, és Balla nemzetségek, lakóssai többen Reformátusok, és Ó Hitűek. határja nagy és sík mező, kiterjed az Ecsedi nagy lápig, búzát, tengerit, zabot, árpát, szénát jól terem, erdeje nints, de nádgya elég, Szathmár piattza.

1397. Drágh, és Bálk Vajdák bírták.

1399. Cháholyi Dienes, és István Miklósnak fiai Eke-Tyukodja helységét elfoglalván, annak lakóssait Porcsalmára szállították.

1423. Báthory Istvánnak, és Andrásnak,

1449. Domahidy Györgynek benne rész Királyi adománnyal adatott.

1453. Domahidy Mihály, András, Gergely, 'Sigmund, Miklós, Györgynek fiai benne osztzkodtak.

1515. Ungai Hajas Tamás,
 1517. Gúthy Ferencz, és Imre,
 1562. Suhó Ferencz, és Sukán János,
 1612. Kapy Sándor, és András,
 1624. Nemes-Kürthi Pogrányi György,
 1630. Csápy Sófia, és Mosdossy Imre,
 1689. Jászay Mihály,
 1687. Rápolthi Nagy Pál,
 1729. Jékey Sándor, és Maria Radich Sigmund felesége.

1750. Nagy Sándor, és György benne rész jószágot Királyi adománnyal nyertek.

§ 85. Sályi Magyar falu, Reformátusok lakják, kiknek kő Templomok, és Prédikátorok van, birtokosai: Domahidy László, Sulyok, Majos, Biró, Kolláth, Marsovsky, Uray, Balla, Horváth, Gerzsényi, Ajtay, Maróthy, Rápolthi Nagy, és Eötvös Imréné. Földgye fekete, jó termékenységű, erdeje nints, hanem a' Szamos vize mellett szép gyümölcsös kertyei, piatza Szathmár, és Károly.

1350. András, és Dessou, Imbregi Dienesnek fiai Sály helységet Péterrel, Abrám fiával, *Katha* nemből valóval, Cháholyi nemzetségnek elejével Vassian helységért eltserélték, kik által a' Csáholyi Uradalomhoz tsatoltatott.

1541. Peökry Pálnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1547. Cháholyi Imrénének leányi megfiúsítván benne béiktattattak.

1558. Soós János,
 1561. Karansehessi Nagy Mátyás,
 1640. Laskay János,
 1642. Báró Kárelyi Ádám benne részt,
 1663 Vass Márton egy Nemes ülést Királyi adománnyal nyertek.

§. 86. *Pátyod* Tót falú, birják *Eötvös Imréné*, *Domahidy László*, és *'Sigmund*, *Geötz Ferentz Királyi Tanácsos*, *Majos Jósefné*, özvegy *Kovács Jósefné*, *Galgóczy Imre*, és *Simonyi István*. Lakóssai *Katolikusok*, és *Evangelikusok*; határja két nyomásbéli, búzát, tengerit, árpát szénát jól terem, piattza *Szathmár*, és *Károly*.

1396. *Pátyody Balás*, és *Ambrus* bírták.

1498. *Rohody Péternek*, és feleségének *Eury Ersebethnek*,

1501. *Zoltán Jánosnak*,

1504. *Zoltán Istvánnak*, és *Ferencznek*.

1549. *Báthory Andrásnak* benne rész *Királyi adománnyal* adatott.

1580. *Nemes Egly Anna* egész rész jószágát *Pátyodon Balog Istvánnak*, és *Jánosnak* 104. forintba elzálogosította.

1667. *Gróf Lónyai Margit*, *Gróf Csáky István* házas társa *Szinyér-Várallyai* némely jobbágyságait *Mikolay Bóldisárral Pátyodi* jobbágyságokért elterelte.

1663. *Wass Márton* egy *Nemes Udvarhelybe*,

1724. *Bagossy László* az egész *Pátyodi pusztába* béiktattatott, melly az után népesített meg *Tót lakóssokkal*.

§. 87. *Angyalos Magyar* falú, birtokossai: *Diószeghy*, *Kerekes*, *Domahidy*, *Szintay*, *Gróf Teleky Jósefné*, *Báró Barkócziné*, *Szuhányi János*, és más *Nemesek*. Lakóssai *Reformátusok*, *Templomok*, *Papjok* vagyon; fekszik a' *Szamos vize* mellett *Csengerhez* közel, határja három nyomásbéli, tiszta, és kétszeres búzát terem, malma helyben, réttyei jó szénát teremnek, erdeje nints, piattza *Szathmár*.

Régenten a' *Cháholyi Uradalomhoz* tartozott.

1381. *Balk Vajda Cháholyi Sebestyénnek* lovait, és azokon vitetett sóját *Angyaloson* elvitte.

1545. Bornemisza Boldi'sár, Cháholyi Anna hajadon leány, és Tardy Mihály Királyi adomány mellett Angyaloson béiktattattak.

1547. Cháholyi Imrének leányi,

1568. Melith István, Pál, és György, mint Cháholyi Annának fiai,

1569. Tardy Dorottya, Sulyok István, és Katalin,

1592. Szentmiklóssi Pongrácz Gáspár hasonlóképen.

§. 88. *Tyukod* Magyar falú, két fordulója van, őszi, tavaszi vetést jól terem, kaszálója a' lapon sásas, a' mezőn jó, vízes határa lévén, a' lapon szélén egy nagy vájás tsináltatott ez előtt 67. esztendővel egyenesen azon árokba, melly *Ecsedtől* a' Györteleki határon egész a' Szamosba vitetett, mellyen az árvizek a' haszon hozó földekről tsak hamar leszaladnak, lakóssai Reformátusok, téglából épült templomok vagyon. Földes Úrai: Rápolthi Nagy, Uray, Szalay, Gyene, azonkívül sok Nemesség lakja.

Régenten két különös helység volt: *Tyukod* mostani *Tyukod*, és *Egyed-Kútya*, mellyet a' régi tudatlan írók *Etyety-Kudjának*, az után *Eke-Tyukodnak* nevezték.

Etyety-Kudya hogy régenten *Kulchei* nemzetségé volt, és

1352. Dománhidy nemzetségnek fej váltságban által adatott, azt *Ököritónak* leírásában láttuk, a' hol *Tyukody Péter*, *Amadénak* fia említettik.

1380. *Tyukodot* *Tyukody László*, *Jakab*, és azoknak rokonai *István*, és *András* bírták, és annak birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1389. *Ersébeth*, és *Anna* testvérjekkel osztózkodtak.

1395. *Eke-Tyukod* *Dománhidy Miklós*nak birtokában volt.

1399. Domahidy Miklós Miklósnak fia perben fogta Chánolyi Dienest: hogy *Eke-Tyukodja* helységét elfoglalták, és a' lakóinak egy részét akkor megnépesített Porcsalma helységbe szállították.

Azon Eszt. az Erdélyi Fejérvári Káptalan bizonyító Levelet adott: hogy Tyukody András Pálnak fia, és Tyukody Amadé Istvánnak fia, Nemes Tyukody Margith aszszonynak 60. arany forintba a' leányi negyedet kifizették.

1406. Eöry Ambrusnak, és Bálintnak benne rész,
1424. Kazai Kakas Miklósnak, és Kazoni Pogány Domokosnak három telek,

1448. Domahidi Györgynek Tyukodon, Lónyay Andrásnak Ethet-Tyukodján,

1449. Jármy Lászlónak, Ramocsaházy Tamásnak, Sadányi Tamásnak, és Santhus Miklósnak Tyukodon rész Királyi adománnyal adatott.

1476. A' Tyukodi, és Urai Nemesek megalkudtak a' villongásban volt szántó földgyeik eránt.

1514. A' Tyukody Nemesek a' pártos *Keresztes* parasztokhöz állottak, és azért a' jószágok Báthory Andrásnak adatott. I. Rész. §. 58.

1544. Peőkry Pál-is Királyi adománnyal részt nyert. Vólt ez azon Pekry Lajosnak Báthory Ersébetától született fia, a' ki mivel Ferdinánd Királyt illetlenül tsúfolta, Gréczben, és Insprukban hét esztendeig fogságban tartatott.

1550. Hogy *Chenger út* mellett való, *Chenger útra* menő, *Mihály Jakab rétye* táján lévő földek, *Haldszó-Tó* táján lévő mező, és *Varadicstó* halas tó a' Tyukodi határhoz tartozandók elítéltetett.

1665. Sófia, Várallyai Horváth Istvánnak, Mária Kende Jánosnak, és Thúry Susánna, Sándorházy Ferencznek feleségei Tyukodnak részeibe,

1750. Nagy Sándor, és György Eke-Tyukod egész helységbe béiktattattak.

§. 89. *Bürgezdn* puszta Tyukod mellett, azért Tyukodnak éjszak felől való sőr úttzája *Bürgezdn*nek neveztetik.

1546. Még népes helység volt, *Bylgezdn*nek irattott, és benne két Nemes Udvarhely Pekry Pálnak Királyi adománnyal adatott.

§. 90. *Ura* falú, ez előtt bellyebb feküdt a' Kraszna felé, de azon víznek árja láppá tévén határát, elpusztultt, a' régi Templomának fenék kövei most is jól kitetszenek, az után mint puszta úgy használtatott, megint a' láp szélin helységgé vált; gyülevész Oláhokból áll, kiknek Templomok nints, szomszéd helységben járnak, határja termékeny, mindenféle veteményt, és sok sásas szénát terem a' láp mentében, nádja, és csikászó helyei, mellyekből télnek idején a' vidéket is részeltetik. Bírja most is a' fiú ágon virágzó Uray nemzetség, melly innét veszi nevezetét, és sok érdemes Al-Ispányokat, és Szolgabírákat adott ezen Vármegyének. I. Rész. §. 163. 165.

1414. Egészszen Uray nemzetség bírta.

1476. Tyukod, és Ura között a' villongásban lévő határok eligantattak a' Tyukodi, és Urai Nemesek között.

1551. Hogy *Kis-Balkdn* hát forduló az Urai határhoz tartozandó, elíteltetett.

1642. Báró Károlyi Ádámnak benne rész jország Királyi adománnyal adatott.

§. 91. *Csenger* Magyar mező város, régenten meg erősített Kastélya vala, mellynek helyét most is *Kastély domb*nak nevezik, népessége 350. gazda, éjszakeről a' Szamos vize keríti, a' mellyen a' Vármegye nagy költséggel álló híd tart. Közötte és Pátyod között fekszik *Pusztá-Jánossi*, igen jó földgye van, mellynek,

nek, és Csengernek földes Urai: Gróf Teleky, és Károlyi házak, Báró Barkóczy Ferencz özvegye, Kölcsei Kende Pál maradéki, Eötvös Lajos, és Klobusiczky Tzitzele Eötvös Imre özvegyei, Kállay Léo, és Josef, Rápolthi Nagy Ferencz özvegye, Szuhányi János, Fogarassy László, Jékey István, Uray Sigmund, és Ferencz, Ujhely Antal, Korda Ferencz, Becsky János, Matay; Riskó, Osváth, Hadady, Belényessy, s több Nemes nemzetségek. Lakóssai Katolikusok, és Reformátusok, mind a' két rendbelinek Temploma, a' Katolikusok mostani Papja Jávorszky Sándor Sz. Ferencz Rendén való; három nyomásbéli szántó földgyei, és réttyei termékenyek, piattzozása Szathmáron; és Károlyban, malma helyben, dohány termesztésről híres.

1217. Eszt. már vagyon róla emlékezet I. Rész. §. 122.

1239. Még a' Zathmári Királyi Várhoz tartozott; mert a' Királyi Kamara Levél-Tárjában van bizonyító Levél: „Hogy Dienes Nádor Ispány, és Zounuki Főispány előtt pereltek Gróf Ponyth Kathai nemből való Mátyás, és Miklós Chengeri helységből való Zathmári várnak jobbágyival két ekényi föld eránt, és ügy megalkudtak: hogy Ponyth azon földket Mátyásnak, és Miklósnak engedte, ők viszont Ponythnak Chengerbe adtak egy Nemes ülésnek való helyet, és egy malom helyet a' *Bomtus* vizének össze folyásán. 1239. Eszt. ”

Ezen Ponyth Grófnak Jakab fia, 1286. Eszt. mindön Pál nevű Tárnok Mester *Chehl* nevű falút el akarta tőle foglalni, a' Tárnok Mesternek fejét vette.

1322. András Erdélyi Püspök a' Csengerieknek különös Kápolnát építeni engedett: „Mí András Istennek, és az Apóstoli Széknek kegyelméből Erdélyi Püspök adgyuk emlékezetül, kiknek illik: hogy Mí gondolóra vévén a' Chengeri népnek ájtatosságát, és az ő lelki hasznokra vigyázzván János Mester, Ivánissy Péter fiának alázatos kérésére, és ájtatos cse-

1

deze-

„ dezésére különös kegyelmünkből megengedtük, hogy
 „ Chenger helységben lából Kápolnát az Isteni tiszte-
 „ letnek nevedezésére, Sz. Margith tiszteletére épít-
 „ tetett anya Templomnak sérelme nélkül építhessen,
 „ úgy : hogy Sz. Margith Templomának Papja az em-
 „ litett Kápolnának Tisztyét viselvén, mindenkor azon
 „ Kápolna említett Sz. Margith Templomához, mint
 „ anyához tartozzon, a' mint régtől fogvást maga
 „ Chenger helysége-is azon Templomhoz tartozandó
 „ vólt, azt hozzá tévén : hogy ha említett János Mes-
 „ ter, vagy az ő maradéki, avagy atyafiai más Pa-
 „ pot azon Kápolnában rendelnének, azon jussokat,
 „ mellyet a' Kápolnához tartottak, azonnal elveszittsék.
 „ Költt Fejérváron Sz. Katalin ünnepének viradóján. “

1330. I. Károly Király Rezegéről adatott adomá-
 nyi levelében *Chengery* Miklósról, és Jánosról, Pé-
 ternek fiairól emlékezik, a' mint Rezegének leírásában
 eléadtuk.

1404 'Sigmund Király Csengernek mezőségén gyű-
 lést tartott. I. Rész. §. 49.

1414. 1420. Már a' Cháholyi nemzetség bírta, a'
 mint Cháholyinak leírásában látni.

1429. Cháholyi János, és László új Királyi ado-
 mányal benne megerősítettek, a' hol Csenger már
 mező városnak neveztetik.

1445. Cháholyi Annának, Péter leányának,
 1446. Magdolnának Cháholyi Miklós özvegyének,
 benne rész,

1470. Pottyinkának (*Potentianae*) Cháholyi Já-
 nos özvegyének a' Csengeri vámnak fele oda íteltetett.

1497. Cháholyi Veronikának Dobó Domokos özve-
 gyének-is benne rész adatott.

1530. Cháholyi Imre birtokosa Ferdinánd Király-
 nak híve lévén, Zápolya János Csenger várossát Pe-
 kri Miklóknak ajándékozta.

Vólt.

Volt ez Pekry Jánosnak Testvére, a' kik a' Törökök 1521. Eszt. elfogtak, Török vallásra kényszerítették; de a' Mohácsi veszedelem előtt vagy két nappal által szökött a' Magyarok táborába, és az ütközet elején elesett. De

1552. Pekry Miklós-is Perényi Péterrel öszve szürvén a' levét, midőn Solymán Török Császárnak tiszteltetére mentek, és ez őket intselkedve letartoztatni akarta, védelmére kardot rántván; minek utánna maga előtt egynéhány Jantsárt a' más világra küldött volna, öszve kontraktatott. Istvánffy.

1545. 1547. 1551. Cháholyi Imre leányi fiú ággtétetvén, a' Csengeri Uradalmat-is magokévé teték.

1547. Patobázi Horváth Györgynek három telek,
1549. Báthory Andrásnak rész jószág,
1565. Weszprémi Szabó Bálintnak egy Nemessi Udvarhely Királyi adománnyal adatott.

1568. 1579. István, Pál, Péter, Melith Györgynek, Cháholyi Annától, Imrének leányától született fiai a' Csengeri jószágban új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1575. Cseuke Kelemennek egy telek,
1576. Nagy-Szántói Bognár Pálnak egy Nemesi ülés,

1577. Zudroi Beszprémi Bálintnak egy telek,
1633. Csenger várossa polgárinak minden dézma, Királyi adománnyal,

1659. Kapy Klárának rész,
1672. Divényi Ferencnek azon rész, mellyet Péthy Anna Melith Sigmond özvegye bírt.
1739. Gróf Teleky Mihálynak is rész adatott benne.

§. 92. Csenger-Ujfalu az előbbeni városiak szomszédságában, lakossái Ó-Hitűek, és Reformátusok; neknek helyben Papjok, Templomok; határja hasonló Csengerihez, és igen jó, hanem az árvíz járja,

azért nádja elég van. Régi birtokossal azok voltak, kik Csenger várossának, mint hogy s hoz tartozott, hanem

1547. a' Cháholyi leányok fiú ággá tétetvén, ezen helységbe-is béiktattattak.

1747. Gróf Teleky Ádámnak rész jószág Királyi adományal adtott benne.

Mostani földes Urai: Gróf Teleky József özvegye, Gróf Degenfeld Maximilián, Jékey István, Osváth Gergelyné, Uray Györgyné, Izák Gáspár, Vályi Györgyné, Ujhelyi Antal, Szuhányi János, Korda Ferencz, és Koroknay.

§ 93. *Bagos*, Magyar és Oláh falú, bírja Bagossy János, kiknek lakó helye itt vagy n; lakóssai Orosz egygyesültt Katolikusok, kiknek fából épült Templomok, és Reformátusok, kiknek kő tornyok és Templom k van, szántó földgyei három nyomásban termékenyek, legelője és rétye sok.

A' régi 's most is virágzó *Bagossy* nemzetségtől vette nevezetét, melly a' Gróf Károlyi házzal, *Vetessy*, és *Csomaközy* nemzetségekkel a' *Kaplonyi* törökből származott, mellynek régiségét, 's attól származását *Kaplony* helységnek leírásában eléadtuk. A' mint a' *Vármegye Levél Tárában* kitetszik, már

1354. Eszt. *Badán Sz. Máthé* Apostol napján I. Lajos Király Nemes férjfiaknak, Pál, Miklós, és Lőrincz Mestereknek *Vetessy Zonga Péter* fiának, és *Bagossy Si nonnak* János fiának, és azok maradékinak adott olyan szabadág levelet: hogy a' gonosz tévőket magok helységjékben, és józágaikban magok, vagy *Tisztyek* által megítélhessék, magok pedig minden *Egyházi* és *Világi* bírónak, *Vármegyebé* ieknek tudni illik, és *Városbéli*eknek, azok *Ispánn*yainak, és *Szolgabiráj*inak ítélő hatalmából kivéve legyenek, és tsupán tsak a' Királyi Ítéző *Udvar* eleibe íéztethessenek, 's ottan ítéletnessenek. Melly szabadságikat

1395. Maga hívének Bagossy Máthénak, Péter, Simon fia, János fia fiának, és az ő atyjának nevezett Péternek, azonkívül Mihálynak, Lászlónak, és más Péternek, az ő rokonoknak, Miklósnak, és Lőrincznek, Vetéssy Zsuga Péter fiának, és osztályos atyafiáknak részére, és

1409. Nemes, és Serény férjfiúnak Ambrusnak, Vetéssy Lőrincz fiának részére Sigmund király két függő pésztyeivel megerősítette.

1405. Bagoson Kállay János is bírt egy részt.

1424. Bagossy Péternek, Péter fiának, Bagossy jobhágyn Bélteki Drágh György, és Sándri kegyetlenül megverték.

1429. *Faltha*, és *Hozzyu-Telek* puszták, Bagos helyéghz, és a' Bagosy nemzetséghez tartozandóknak írták.

1435. Hogy nevezett *Hosszú-Telek*, és *Csalkonya* pusztákat, *Folta* földgyét, és a' *Kraszna* íbét, mellyek Bagos helységhez tartozandók, a' Csengeriek, és Újfalussiak hajalvasú elöglalták.

1513. Hogy *Kraszna-réte*, *Geche-réte*, *Aszthalmi-rét*, *Közép-rét*, és *Tóháti-rét* a' Bagossi határon helyhezetnek, tanú vallatás tétetett.

1505. A' Rákos mezőn tartatott Ország gyűlésén Bagosy Mihály a' Királyi Táblának Biráji között téteték.

1540 Bagosy István, és Sebestyén Bagossi jószágokba új Királyi adomány mellett megerősítetnek.

A' többi nevezetes férjfiat ezen Jeles nemzetségnek I. Rész. § 105. 163. 165. oléadtuk.

§ 94. *Óvári* flú a' Szamos partján, lakóssai Magyarok Reformáta vallást tartók, és egygyesült Oláhok, mind a' két felekezetnek Temploma vagyon, népessége 120. gazda határa egyenes, és termékeny, föl.

földes Urai: Szilágyi, Matay, Pogány, Peley, és Rápolthi Nagy Urak.

1338. Drágh, és Balk Marmarossy Fő-Ispányok perben idézték Cháholyi Istvánt, Djenest, és Györgyöt, Sebestyénnek fiait: hogy három Óvári jobbágyaikat megszécsítették.

1408. György, és Sándri Bélthei Drágh Vajdának fiai birtokokban új Királyi adománnyal megerősítettek.

1413. Sándri, Bélthei Drágh Vajdának fia Darahy Jánosnak Óvári rész jószágát hogy igazságtalanul elfoglalta, tanú vallatást tétetett.

1418. Drágffy nemzetség birta.

1426. Darahy György, és János, Bélthei Drágh Györgyel, és Sándrival ezen helységet magok között felosztották.

1463. *Lukus-Teleke* pusztja, Csenger és Óvári köz't határ hányásokkal elmesgyéltetett.

1470. Csatóházi Csató Gergelynek benne rész jószág.

1483. Zakoly Jánosnak Chanádi Püspöknek, Albert és András, testvérjeinek egész helység Királyi adománnyal adatott.

1579. Báthory Miklós egész helységbe, és Báthory Istvánnak az Ecsedi ágból utólsónak fiú ágon magva szakadván,

1609. Mezőteremi Vethóssy László-ia egész helységbe,

1746. Ráthonyi Sigmund egy részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

§. 95. *Vetés* a' Szamos partján népes helység, lakóssai Református Magyarok, és egyesült Oláhok, mind a' két felekezetűeknek Papja, és köből épült Templomai. A' Reformátusoké igen régi, melyet 1460.
Eszti

Wethéssy Albert Weszprémi Püspök épített. Jó határa, földgye egyenes, és termékeny, a' Balkány vize délről keresztül folya határát. Földes Urai: Vethéssy Ambrus, Darvay Gábor, Szerdahelyi Sigmend, Ferencz, és László, Horváth Györgyné, Szilágyi Ersebeth, Markotsán Péter, Korda István, Kerekes Gáspárné, Muray Miklós és Lajos, Szent Lászlóy István, és Ferenczné, Gróf Teleky Ferencz, Bakay Ádám, Kállay Leo, Bottka Lajos, Várady Sándor, Uray Antal, Kengyel Gábor, Patay Mihály, és Matay Urak.

Hajdanában ezen helység Gróf Kristófnak, György fiának hagyományából a' Váradi Szent Egyházhoz tartozott; de

1241. Eszt. a' siralmas Tatar járásban elpusztulván;

1265. Eszt. V. István Király, Gróf Simonnak, András fiának, most-is fiú ágon virágzó Jeles Vethéssy nemzetség eleinek ajándékozta ezen adományi levéllel: „Mí István, Istennek kegyelméből Magyar Országnak iffiabb Királya, Erdélynek Fejedelme, Kúnoknak Ura, adgyuk tudtára mindeneknek a' kiknek illik: hogy mink Váradi Sz. István Szent Egyházának földgyét, *Vetys* nevezetűt, mellyen épült Sz. Miklós Templá, és a' melly Gróf Kristófnak, György fiának hagyományából említett Szent-Egyházra szállott, hanem most pusztá, és minden lakók nélkül való, annak minden haszon vételeivel, és és hozzá tartozandóival Gróf Simonnak, András fiának adtuk örökösön bírattandót, igérvén azon földért említett Szent Egyháznak, midőn tetszeni fog azon Sz. Egyház Pappainak, akár pénzt, hogy érette tőlünk vissza vegyenek, akár hogy annak tserébe más földet adándunk. Adatott *Beltuk* helységbe Minden Szentek Ünnepeének virradóján, Urunk 1265. Eszt. (p. h.)

1312 Kopoz Nádor Ispánynak parantsolattyára László a' Váradi Káptalan éneklő Karjának Papja, és Sz. László Király Öltárának a' Székes Egyházban Káplánnya, mint bizonyság, és Sisci Abráham a' Nádor Ispány

Ispány embere, Péter Mestert, Péternek fiát, és Urdungnak neveztetett Andrást, azonkívül Györgyöt, Eudusnak fiát, úgy mint közelről való rokonit Andrásnak, *Myke* fiának *Vetye* helységnek birtokában úgy behelyhezttették: hogy nevezett *Myke*, és András özvegyeinek hit részét kifizessék 50. gyrákban, akár pénzül, akár jószágban illendő bets szerént, Péternek Zothmáci Plébánosnak, és négy Szolgabíráknak ítéllete mellett, két meghatározott napra, és akkor az özvegyek az Ok-Leveleiket kiadni tartozzanak; ha pedig a' határ napra le nem fizetnék, két annyiba marasztaltassanak, és az özvegyek holtok napjáig Vetés helységet bírassák.

1325. A' Váradi Káptalan előtt osztózkodtak Nemes férjfiak: Urdungnak neveztetett András, Miklós, és Simon fiaival, György Eudusnak fia, Zungának neveztetett Péter, és Simon Jánosnak fia, a' hol *Wetye* helység jutott Eudus fiainak, ottan épített templomnak pártfogói hatalmával.

1354. I. Lajos Király mitsoda szabadságot adott Wethéssy Pál, Miklós, és Lőrincz Mestereknek, Zongának neveztetett Péter fiainak, és maradékjoknak?

1395. 1409 Ezen szabadságaikat 'Sigmond Király miképpen erősfítette meg? azt *Bagosnak* leírásában eléadtuk.

1366. Wethéssy Lőrincz, Péternek fia, *Gelényes* földgyének nagy részét Vetéshez elfoglalta.

1407. 'Sigmond Király, Tamás Váradi Káptalan Prépostjának kérésére, azon Káptalannak Aszaló mező városát ajándékozta. Hogy ezen Tamás Wethéssy nemből való volt, kitetszik: mert

1416. 1420. egész Vetés helységet Wethéssy Jakab, és Tamás Váradi Prépost bírták, és a' Királyi Ítéltő Udvar által is helybe hagyott Wethéssy nemzetség ágazattyában ezen Tamás Váradi Prépostnak, 's nevezett Jakab testvéreinek tétetik.

1420. Csáky István tanú vallatást tétetett: hogy Vetéssy Jakab maga Vetéssy jobbágyit erőszakosan a' a' fogházból kiszabadította.

1459. Vetéssy Miklósnak Királyi Levél által engedelem adatott: hogy Zamos vizén Vetés mellett hidast állittson, és rév bért szedhessen.

Azon Eszt. Wethéssy Albert Weszprémi Püspök lett.

1460. Ötet küldötte I. Mátyás Király Olmutzba Követségbe: hogy ott a' Cseh Király köz bírósága alatt a' Fridrik Tsászár Követeivel békességet kösson.

1473. Azon Király ismét ötet küldötte Nissa várossába: hogy ott a' Pápa Követe közbenjárására a' Lengy leekkel megbékéllyen.

1486. Meg hólt.

1515 A' Báthoryak ezen helységet Károlyi István Papnak magva szakadtával felkérték; de Vetéssiek a' Károlyiaknak rokoni ellent álvaa., bírtokába nem léphettek.

1526. Vetéssy Mihály II. Lajos Király Udvarában lakott, a' Mohácsi veszedelem előtt ő küldetett véres pallóssal, és palástal, Szathmár, Bereg, Kraszna, Szólnok, Ugocha, és Mármaros Vármegyékhez: hogy a' katonákat menél hamarább küldgyék a' Törökök ellen. Úti költségül 25. forintot kapott. I. Rész. §. 64.

1549. Hogy *Iváncs* erdeje a' Vetéssi határhoz tartozandó, elítéltetett.

1552. Zennyessy Lukácsnak benne rész adatott.

1572. Mezöteremi Vetéssy János, Márton, Péter, és László ezen helységnek bírtokában új Királyi adomány mellett megerössítettek.

1612. Kaszás Bálint egy részt a' malommal,

1616. Pethő István-is egy malmot a' Szamos vizén,

1625. Kökényesdy Péter-is rész jószágot benne, *Háború* nevezetű egész pusztaival, Királyi adománnyal nyertek, ellent mondván a' Vetéssy fiú maradékok.

1632. Azon Kökényesdy Péter tanú vallatást tétetett: hogy *Tövös* nevezetű föld nem a' Szathmári, de a' Vetéssi határhoz tartozandó.

1650. Kökényesdy Susánna, és Borbála, Péternek, Pál fiának Vetéssy Pottyinkától, Jánosnak leányától született leányok, Szilágyi Ferencznek, és Dolhay Pálnak házas társai, Gróf Pálffy Pál Nádor Ispány parantso-lattya mellett kényszerítették a' Vetéssi fiú ágot az osztályra, a' hol Vetés mellett fekvő *Vetés-Kékes*, más-kép *Háború* nevezetű pusztá-is említetik.

1651. Ellent mondván ezen osztálynak - is a' Ve-téssi fiú ág.

1734. Vethéssy László egy Magyar gyalog Rege-mentnek tulajdonossa, nevezetes Hadi Vezér volt, és VI. Károly Császár által Bárói méltóságra emeltetett, de nőtelen életet élvén, maradékot nem hagyott.

A' többi nevezetes férjfiait ezen régi Jeles Vetés-sy nemzetségnék I. Rész. §. 119. 163. 165. úgy Gróf Károlyiakkal egy törsoékből, ama híres *Kaplóni* nem-ből való származását, nem külömbözen *Zongának* neveztetett Péternek fiaiban, Lörinczben, és Pálban, Mezöteremi, és Vetéssi ágakra lett szakadását, *Kap-lónynak* leírásában már elé adtuk.

§. 96. *Gyülvéss* ez előtt falú, most pusztá, Ve-téshez tartozandó.

1515. Báthory György, István, és András, a' Ve-téssiek közt megeseit vérség fertöztetése miatt, melly akkor hívségtelenség neve vala, felkérték.

1552. Zennyessy Lukácsnak benne rész jószág adatott.

1572. Vetéssy János, Márton, és Péter birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1601. Mező Szentmiklóssy Jánosnak.

1612. Kaszás Bálintnak,

1625. Kökényesdy Péternek - is rész ajándékozott benne.

§. 97. *Gelényes* régenten falú, az után puszta, a' mint az Ok-Levelekből kitetszik, Vetés, és Szathmár Várossa közt.

1341. Drugeth Willermes Nádor Ispány *Gelényes* mellett ezen Vármegyének közönséges gyűlését tartotta. I. Rész. §. 48.

1366. Vetéssy Lőrincz, Péternek fia *Gelényes* földgyének nagy részét Vetéshez elfoglalta.

1367. *Gelényes* helységet Nagy Mihályi nemzetség bírta, és Domokosnak Zathmári polgárnak zálogba vetette.

1465. Már puszta, és a' Vetéssy nemzetség birtokában volt.

1609. Határjai Szathmártól megkülömböztettek.

§. 98. *Dob Magyar* és *Oláh* falú, a' *Balkány* pataka mellett, azért régenten *Balkun - Dobnak* neveztetett. Birtokossa Geötz Ferencz, Császári, 's Királyi Tanácsos. Lakóssai Ó - Hitűek, és Reformátusok, mind a' két vallásnak kö Temploma, és Papja van. Szántó földgyei három nyomásbéliek, mellyeknek két harmad része nintsen a' víz áradások alá vetve, 's mindenféle veteményt megterem trágyázás nélkül is, réttyei tágasok, 's jó füvet teremnek; kiterjedt nagy erdeje, legellője elég. Nagy Károly, és Szathmár piatkozása.

Régenten Bessenyeiek (*Bisseni*) lakták, kiknek eredetét Stiling Bosnyak Országból teszi, Pray hazánkfia pedig a' Kúnokkal, és Patzinatzitákkal egy nemzetnek mondgya. De ezek

1241. kétség kívül a' Tatár járásban kivágattak.
Mert

1261. V. István ifjabb Király, Zothnár Várme-
gyébe *Balkun-Dob földgyét*, melly ez előtt Bessesyei-
kéé vala (*terra Bissenorum*) maga hívének *Apor*
Giófnak ajándékozta.

Ezen *Apor* nemzetségből valók voltak:

1307. Laczk Erdélyi Vajda, a' ki Ottó Királytól
e' koronát elvette.

1348. I. Lajos Királlyal Olaszországba oda járt:
hogy ott az András halálaért bosszút álljon.

1349. 1351. Laczk András Szathmári Fő - Ispány,
és Székely k Ispánnya volt. I. Rész. §. 134. 135. Kz. is
Lajos Királlyal oda járt Olaszországba, a' Tatárokat
Erdély szélén elzélyesztette, *Atlamos* vezérjeket meg-
ölte. Testvére volt Petten, a' ki *Zantouinak* nevez-
tetett.

1379. János, és István Zanthoui Petten fiai ezen
helységet bírták.

1398. Katalin Asszony, néhai Jánosnak Zantoui
Petten újának leánya, és Báthory János Mesternök,
Péter fiának felesége, Báthory Jánossal Györgynek fiá-
val, és Istvánnal Zaniszló fiával, nevezett Györgynek
rokonával, az ő *Thagh* nevű helységjeknek Dob, és
Gylvach helységeknek léendő elhatározások eránt meg-
alkudtak.

1417. Báthory István, és Benedek egész Dob hely-
ségébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

1593. Lőrinczfy Gáspárnak egy Nemes ülés benne
Báthory István által béiratott.

1609. Szénássy Mihálynak benne rész jószág, más-
kép *Tagysszeg* nevezetű,

1614. Csoknay Benedeknek, Possay 'Sigmondnak,
Macskássy Mihálynak, Csorvássy Tamásnak, Vetéssy
Lász-

Lászlónak, Apáthy Mihálynak, Csomaközy Péternek, Ankreyter Mihály szolgának, Báthory Pál törvénytelen fiának, Béczy Lőrincznek, Kerekes Benedeknek, és Györgynek, László Boldisárnak, Barbély Péternek Hagymassy Istvánnak, Kiss Lőrincznek, Kovács Mártonnak, Vitkay Mihálynak benne rész jószág hív szolgálattokért Gróf Báthory Istvánnak végső rendelkezéséből kihasználtatott, melly az Ecsedy Uradalomnak által vételekor a' Királyi biztosok által jóvá hagyatott.

Ezen itten nevezett Ankreyter Mihály volt azon Német eredetű szolga, a' ki által Gróf Bathory István II. Rudolf Császárnak vissza küldötte a' Királyi pet.ét, midán Bocskey hadához állott. I. Rész. §. 100.

1626. Bedeghi Nyári Benedeknek benne rész jószág adatott. Az után Ecseddel egy földes Urat esmért, és

1777. Gróf Károlyi Antal is, úgy mint Ecsed várhoz tartozandót új Királyi adomány mellett felkérte.

§. 99. *Tagy* helységet, melly most a' Dob, és Domahída határai közt pusztá,

1385. Báthory Zaniszló Lászlónak fia,

1402. Báthory István Zaniszlónak fia bírták.

1609. Tedy Bálintnak benne egy telok Báthory István hagyományából adatott.

§. 100. *Zsádány* falu, lakóssai Ó-Hitűek, 100. gazda, Templo ujok, Papjok helyben, birtokossai Báró Thoroczky Rosália Gróf Teloky-Ferencz özvegye, Báró Szalai Satojka Sigmend, Daniel Theresia Buday Joséné, Kállay Leo, és Domahídi Urak. A' határja jó búzát, tengerit, zabot terem, az Homorod patakja keresztül foly a' helységen, erdeje kitsiny, piattza Szathmár.

1379. János, és István Zanthoui Petten fiai bírták.

1417. Báthory István, és Benedek Királyi adomány mellett Nagy-Zsádányba béiktattak.

1423.

1423. Nagy- és Kis-Sadányt, Sadányi Tamás bírta, kinek Kis-Sadány határon termett szénáját Báthory Tamás, és Mihály felégették.

1425. Nagy-Sadánynak, és Hodesnak határi választott bírák által megkülönböztettek Pálfalvay István, Nagy Sadányi Tamás, és Piskárkossy György között.

1431. Sőháznak Kis-Tárkányi Miklós Mátyus fia hitvessének, és nevetlen aszszonynak Vetéssy István feleségének rész adatott benne.

1449. Sadányi Tamás új Királyi adomány mellett birtokában megerősítettet.

1544. Pálfalvai Buryan Lászlónak, és

1548. Remetey Lőrincznek, és Lászlónak Kis-Sadányba,

1609. Maoskássy Mihálynak Nagy-Sadányba,

1632. Némethy Jánosnak-is Nagy-Sadányba rész jószág Királyi adománnyal adatott.

Azért ezen helység régenten Nagy- és Kis-Sadányra osztatott.

§. 101. *Madarása* falú, régenten széjjel szórva, most egyenes három úttzára épült 200. telkes, Ó-Hitű, és Sváb gazdák lakják, helyben Papjok, Templomok az Oláhoknak, a' Svábok Erdőre járnak Templomba, a' Gróf Károlyi ház bírja; határja sovány, víz állásos, cserjés, most tisztítatik, *Kömöső* nevezetű patak foly rajta, melly az Erdődi határon veszi eredetét, és a' Homorodba megyen. Piattza Erdőd, és Szathmár.

1492. Móre György bírta, a' ki két Török fejekkel rakott szekerekkel jött Budára a' Királyhoz, melyért Szörényi Bán lett, a' mint Istvánffy írja.

1505. Belgrádi Bán volt, és a' Rákos mezei híres végezésnek alá írta a' nevét. Maradéki nagy Úrakká lettek,

lettek, a' Csulai, Körös-Bányai, Palotai, és Vöröskői Uradalmakat bírták.

1526. Móré Filep Pécsi Püspök volt, és a' Mohácsi veszedelembé elésett.

1549. Madarászt még Móré János bírta, a' ki Ballassa Menyhártal tolvaj módon zsákmányolta a' Bánya városokat, az Ország rendeléséből Gróf Salmi Miklós ellenek küldetett, a' ki Móré Jánost Léva várában elfogván sokáig rabságban tartatott.

1588. Ennek hívségtelensége által, és magva szakadtával Rudolf Császár, és Király Madarász helységét Révay Istvánnak, és feleségének Dersy Margitnak ajándékozta.

1616. Révay Ersébeth Petróczy Mártonnak hitvesse ezen egész helységet Nagy-Luchei Dóczy Andrásnak, és feleségének Paczóth Juditnak 6000. forinton elzálogosította.

§. 102. Töke - Terebes Oláh, és Sváb falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakóssai Katolikusok, és Ó-Hitűek, mind a' két felekezetnek Temploma, Papja van, határja jó búzát, rozstot, tengerit, zabot terem, szép fiatal erdeje vagyon az Uraságnak, piattza Szathmár, és Károly.

1407. Báthory Jánosnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1412. A' többi részét Darahy János bírta, de a' Sigmond Király ellen gerjesztett párt ütésbe keveredvén, azt Sándri, Bélteki Balk Vajdának fia a' Király részére elfoglalta.

1417. Báthory István, Benedek, Tamás, Mihály, és Bertalan az egész helységet Királyi adománnyal felkérték, és az Ecsedi Uradalomhoz tsatolták.

1615. Spán György Ecsedi Tisztartó erdejének határát Gilvácstól megkülömböztette.

Az

Az után az Ecsedi Báthory ágnek magva szakadtával Bethlenekre, Rákócziakra, és Gróf Károlyiakra Királyi adománnyal szállott.

§. 103. *Gilvács* Sváb falú tér helyen, a' Kraszna vize partján, földes Ura Gróf Károlyi nemzetség, lakóssai Katolikusok, határát szorgalmatosságok által mindenféle őszi, 's tavaszi mag termésre alkalmatossá tették, az erdő telek számra köztök felosztva lévén, azaz kómélve bánnak, szép szarvas marhákat, és jó lovakat tenyésztenek, piattzok Nagy-Károly.

Régenten Miklós, és Petten Zántoui Tomay fiaí bírták. Mert

1398. Katalin néhai Jánosnak, Zanthoui Petten fiának leánya, és János Mesternek, Báthory Péter fiának felesége *Tagh* helységtől határát elválasztatta.

1417. Báthory István, és Benedek benne Királyi adomány mellett béiktattattak.

1609. Ecsedi Báthory ágnek magva szakadtával egész helység Tedy Bálintnak Királyi adománnyal adatott.

1615. Tanú vallatás tétetett az Ecsedy Tisztartónak Spán Györgynek részére: hogy Tedy Bálint nem *Gilvács*hoz, de a' *Majtény*hoz tartozandó erdőt elfoglalta, és a' Kraszna vizének folyását a' *Gilváci* malom kedvéért másfelé fordította.

Az után megint az Ecsedi Uradalom bírtokossáta, és azokról Gróf Károlyi házra szállott.

§. 104. *Piskárkos* Oláh falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakóssai Ó-Hitűek, Templomjok, 's Papjok van, földgye búzát, tengerit, árpát, zabot terem, szép tilalmas erdeje is van, piattza Szathmár, és Károly.

1370. Piskárkossy János Györgynek fia bírta.

1449. Sadányi Tamásnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1489. Egy negyed része Csáky Benedektől Ferencz Bától elítéltetett, és Drágffy Bertalannak adatott.

1551. Annának Drágffy Gáspár feleségének egész helység.

1660. Zodoray Mihálynak benne rész jószág Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 105. *Kirdly-Darócz* Mező város, egy része Szathmárhoz, más része Szólnok Vármegyéhez tartozik, nagyobb részét Gróf Károlyi ház bírja, a többiben birtokosok Szilágyi József, Veres Ádám, és János, Fekete, Kiss, Kengyel, és több számos Nemeség, lakóssai leginkább Reformátusok, és Ó-Hitűek, földgyei mindenféle gabonát bőven teremnek, réttye szénát eleget, és hasznosat ad, Szathmár, és Károly piattozása, legellője tágas, elegendő fajzása, káposztát bőven természetnek, szőlős kertyeik tágassok, malmok helyben a Kraszna vize végig folyván.

1217. Eszt. *Solymosnak* neveztetett, mivel Királyi *Sólyom* madarakkal bánó Vadászok lakták a Tatar járás előtt, a mint kitetszik a Váradai tüzes próba Könyvből 255. Tük. „Pál a Vadászoknak Ispánnya, vádolta Feherát *Solumusi* major házból valót a bős, szorkánysággal, Birája lévén Miklós a Zothmári Al-, Esperes, Perest öldő János. Fehera a tüzes vasát b hordozván Váradon, ártatlannak találtatott.

Már ezen ítéletből azt ki lehet hozni: hogy mivel ezen Vadászok a Szathmári Esperes által ítéltettek, a Szathmári Espérestséghez voltak tartozandók a *Solymosi* majorból, a hol a Király számára Sólyom madarakat neveltek, és tanígtattak. Ezen *Solymosi* major pedig akkor ott feküdt, a hol most Király-Darócz mező város fekszik. Mert a Tatar járás után

1262. Eszt. V. István ifjabb Király midőn *Aladár* Grófnak, *Ents* nemből eredett Mihály fiának *Solumusi* föld.

K

földgyét Zothmár Vármegyébe ajándékozta, azt mond gya: „hogy ez lakók nélkül való, de ez előtt Királyi „Solymosoké volt. (*terra Draucariorum Regionum*) *Drauch* szó du Fresne Magyarázattya szerint *Solyom* madarat tészén, de ez nehéz kimondású lévén a' lakó-oknál, az Oláhok *Draucznak*, a' Tótok *Dravecznek*, a' Magyarok *Darócznak* nevezték, melly mái napiglan is *Elő* nevét a' Királytól megtartya, és *Király-Darócznak* mondatik, sőt a' Hit szegők is tölök Deákúl *Aucariusoknak*, Magyarúl a' Madarakról *Lúdasoknak* neveztetek, a' mint a' Magyar példa beszédekben (*Hungaria in parabolis*) 94. lapon megmutattuk.

Ezen Gróf *Aladár* maradékinak egy ága *Daróczyiaknak*, más ága *Váradaiaknak* nevezte magát, 's ezektől származott a' Jeles *Kisvárdai* nemzetség is, a' mint *Kis-Várda* is ez előtt Deákúl *minus Varadinum*, Magyarúl *Kis-Váradának* mondatott.

1369 Simon, Horváth és Dalmát Országi Bán volt.

1382. Daróczy, és Váraday nemzetségek bírták egészszen Király-Daróczot. Leleszi Konv. Hanem

1385. Daróczy Tibóld, és Kis-Váraday Domokos Csáky Istvánnak örökössön eladták, és

1414. Már Csáky Miklós és György, Istvánnak fiai bírták.

1449. Szepessy Péternek, és Istvánnak benne rész jöszág adatott.

1489. Csáky Benedektől Király-Darócznak egy negyed része a' malommal egygyütt Drágffy Bertalan részére elíteltetett, a' hol Király-Darócz már Mező városnak neveztetik.

1551. Annának, Drágffy Gáspár feleségének egy Nemes ülés adatott benne.

1580. Szent-Mártonyi Farkas Pál egy Nemes Udvahelyben, és két telekben béiktattatott; a' hol *Nagy-Darócznak* mondatik ezen város.

1585.

1585. Vörös Jánosnak, és Lukácsnak egy Nemes tilés új Királyi adományát adatott, mivel a' Tatar rablásban leveleiket elvesztették. I. Rész. §. 78.

1638. Debreczeny Tamás elő nevént (*praedicatum*) Király-Daróczról írta, mellynek birtokossa vala.

A' fellyebb említett Daróczy, és Kis-Váraday nemzetségek, a' mint fellyebb láttuk, régi Magyar *Kürs* nemből vették eredeteket.

1585. Daróczy Tibóld Király-Daróczról elszakadván Borsod Vármegyében vette lakását azon helységbe, melly most is tőle *Tibóld-Darócsnak* neveztetik, a' mint a' fiú, és leány ágak közt a' Királyi Tábla előtt folyt per mutattya. Vólt pedig fia ugyan tsak Tibóldnak, a' ki Aladárnak, ez Mihálynak *Kürs* nemből származottnak fia vala. Mostani fiú ágon lévő maradéki *Tibóldoknak* nevezik magokat, leány ágon lévő ivadéki pedig az említett per folyásban tétettek: Dacsó Anna Blaskovich József felesége, Kesselőkői Majthényi Károly, Imre, János, Gábor, és Péter, Zsádányi, és Főrök Széntmiklóssi Almássy János, Kellemessy Melczér György, és Fáji Fáy László számos maradéki.

Tibóldnak rokonai *Filleg*, és *Lázár* tsak ugyan Szathmárba letelepedtek, kiktől nevezeteket veszik más két helységek: *Fülpös*, és *Lázár*, most *Pusztá-Darócz*, a' mint azoknak leírásában látni fogjuk.

1550. Eltt Daróczy Szerafin, kinek első leánya Sónia Albessi Zsólyomi Miklós felesége, ennek fia Zsólyomi Dávid, ennek leánya Kristina Perényi Gábor felesége, ennek Mária Báró Barkóczy Sándor, ennek megint Juliánna Báró Sennyey Pongrácz, ennek ismét Borbála leányi Báró Wécsey László feleségei, kitől származott Báró Wécsey István Hadi-Vezér, és ennek Fesztetich Judith feleségétől született Báró Wécsey Miklós mostani nagy érdemű Fő-Ispány.

Második leánya volt Katalin Kubinyi Lászlóné, leánya Borbála Galambos Lászlóné, ennek ismét sári leánya Nagy-Lónyay Lónyay Ferencz felesége, ennek Gábor fia, János unokája, a' ki tsak ugyan Lónyay Florentina feleségétől nemzette Lónyay Gábort, Császári, 's Királyi Kamarást, Sz. István Jel s Rendjének Vitézzét, és Zemplén Vármegyének mostani Felispányát.

A' Kis-Várdai ágból Jakab, és II. Aladár legelőször említetnek.

1311. Azon Egrí Káptalan levelében, a' melly szerént Kassa várossának kezességül által adattak addig, még Amade Nádor Ispánynak fiai, és Kassa várossa I. Károly Királlyal egygyességre léphetnek.

1357. Említetik János, a' ki a' Kis-Várdai várat építette, és Margittól, Marthonusi Zoehud fiának leányától született, és ennek két fiai Miklós, és Domokos, a' ki

1380. A' Szathmár Vármegyei jószág eránt Báthoriakkal pereltt. Ennek négy fiai voltak: 'Sigmund, ki nek leánya Katalin Albessi Zsolyomi Tamásnak felesége, Miklós, Pelbárt, és Mihály. Ez 'Sigmund Királynak úti társa volt a' Német, Frantzia, és más Europai tartományokban, és

1471. Adviga leányt Agárdy Péter feleségét, és László, András, János fiakat hagyott.

1455. Miklós Királyi Kintstartó, és Zabólczi Főispány,

1459. III. Aladár Királyi Fő-Pohárnok, és Zabólczi Fő-Ispány, ki nek Perényi Katalintól született egyetlen egy leánya Frusina Csebi Pogány 'Sigmund felesége volt.

1524. Lászlónak leányi említetnek: Judith Kállay Jánosnak, Klára Verebélyi Jánosnak, Katalin Csábrági Erdődy Bálintnak hitvessei.

1454. Várday István Erdélyi Prépostá,
 1457. Kalotsai Érsekké,
 1468. Kárdinállá lett.
 1481. Péter hasonlóképen Kalotsai Érsekké, és
 Udvari Fő-Kantzellárrá, de Hollós Mátyás Király ellen
 szabadabban, a' mint illet, beszélvén;
 1486. fogságra tétetett. Incze Pápa közben vetette
 magát, de Mátyás el-nem álván boszszú álló haragjá-
 tól, tsak
 1491. II. Ulászló alatt szabadúlhatott-ki fogságá-
 ból, és a' Kalotsai Érsekségbe vissza helyeztetett.
 1501. Meg halálózott.
 1486 Mátyás Bosnyáki Püspök,
 1501. Pál Esztergami Kanonok, és Földvári Apá-
 tur,
 1509. Máthé Temessi Gróf,
 1510. Ferencz Királyi Kintstartó, Váczi, az után
 Erdélyi Püspök,
 1521. Pál Budai, Prépostból Weszprémi Püspökké,
 és Királyi Kintstartóvá,
 1524. Egri Püspökké,
 1526. Esztergami Érsekké,
 1543. Királyi helytartóvá lett. I. Ferdinánd Ki-
 rály nagy hetsben tartotta.
 1526. Imre a' Mohácsi veszedelembé elesett.
 1544. Ambrusnak Bánffy Petruska feleségétől Klá-
 ra leánya Serédy István házas társának íratik.
 1545. Tamás Egri Kanonok,
 1547. Más Tamás a' törvényes dolgokban Királyi
 helytartó,
 1579 Mihály Királyi Fő Pohárnok, felesége Dobó
 Kristina, leánya Anna, Zokolyi Miklós házas társa,
 1580. Miklós a' Kis-Várdai nemből fiú ágon utól-
 só volt.

§. 106. Géres Magyar helység, fekszik Farkas-Órra
 nevű hegy alatt; földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Köl-
 csey Balintné, Rác Farkas, Ottlik Károly, és Balogh
 nem-

nemzetség; határbéli szántó földgyeik három nyomásbéliek, mellyek búzát, kukuritzát, zabot jól teremnek, piattzozása Szathmáron, és Károlyba.

1489. Negyed része Csáky Benedektől Drágffy Bertalan részére elítéltetett.

1628. Csepei Zoltán Jánosnak benne rész jószág adatott. Vólt ez Zoltán Jósefnek unokája, a' kinek nagy Apja Lossonczy Istvánnal egygyütt óltalmazta Temesvárt, és ott 1552. Eszt. a' Prajkó Kapú előtt levágták a' Törökök.

§. 107. *Gyöngy*, Oláhul *Gyüngyes*, Oláh falú, egészen a' Gróf Károlyi házé; lakóssai O. Hitűek, fekszik a' Kraszna vizéhez közel, szántó földgyei három nyomásbéliek, de soványak, azért tsekélyen termik a' búzát, zabot, és tengerit, piattza Béktek, és Károly.

Csáky Benedek bírta vólt; de
1489. tőle Drágffy Bertalan részére elítéltetett.

§. 108. *Bóldád* - Alsó- és Felső, régenten *Bodvaj*, egészen Gróf Károlyi Uraságé, Oláh falúk, lakóssai egygyesültt Görög Katolikusok, Templomok fából, Papjok helyben, a' *Bóldádi* patak végig foly az úttzáin, mellyről vették nevezeteket, eredeti ennek a' Kis-Szokondi határban vagon, piattzozások Erdődön, és Szathmáron, nem régebben szőlő hegyet is kezdettek építeni, határbéli földgyei, réttyei soványok, legellőjök tágas fajok mind a' kétféle van.

1511. Károlyi Sófának Csobay János feleségének, és Kasuhy Borbálának Károlyi Mátyás hites társának Királyi adománnyal adatott.

1518. Puszta vólt, és Báthory György, István, és András felkérték, de a' Károlyiak ellent álván, listokába nem léphették.

§. 109.

§. 109. *Dobra* Magyar falú, lakóssai Reformátusok, egészen a' Gróf Károlyi házé, a' határa három forauloba használtatik, búzát, zabot, és tengerit terem, mellynek egy részét a' Kraszna vize kiavadása gyakorta elborítja, vannak szép szőlő hegyei, és erdeje.

A' mint a' Béltcki Uradalomhoz tartozott mindenkor, úgy a' Béltcki földes Urak-is bírták; hanem

1561. Karansebessy Nagy Mátyásnak határjában egy szőlő,

1636. Prépostváry 'Sigmondnak, és feleségének Széchy Katalinnak egész helység Királyi adománnyal adatott. Vólt ez Prépostváry Bálintnak fia, kiről Béltcknek leírásában lessz emlékezet.

1778. Gróf Károlyi Antal a' Béltcki Uradalommal felkérte.

§. 110. *Rákos - Terebes*, Oláhúl *Rákova*, falú, 109. házból áll, lakóssai Ó-Hitűek, helyben Papjok, és kőből épült Templomok, a' Gróf Károlyi ház bírja, a' határja hegyes, völgyes, sovány, *Bikacza* pataka a' határán, 's *Bogdány* a' falún végig folynak, mellyek hó olvadással, sebes essözéssel megtelvén, nagyon rontják mezeit, sőt a' házaikból-is kihajtyák, most más rendbe szedi lakó helyeiket az Uraság; erdeje cserfás, és mustaj, de ritkás, mivel sok hamúzsirt főztek benne. Piattza Béltck, és Tasnád, a' Béltcki Uradalomhoz való.

1893. Megyessy Simon Bánnak fiai bírták.

1646. Kemény Jánosnak, és feleségének Kállay Susánnának Királyi adománnyal adatott.

§. 111. *Alsó - Szopor* falú, a' lakosok Ó-Hitűek, 150. gazda a' Szathmári részen, mivel más 60. gazdából álló része Szólnok Vármegyéhez tartozandó, kő Templomok, Papjok helybe; Birtokossai a' Szathmári rész.

résznek: a' Királyi Kintstár, Gróf Andrassy Károly, Gróf Károlyi ház, Sándorházy János, István, József, Gúthy János maradéki, Gróf Teleky Imre. A' határja sovány búzát, zabot, tengerit keveset terem, és azért napszámmal a' szőlő hegyeken, és az üveg tsináló műhelyben keresik élelmeiket. Piattzok Tasnád Szólnok Vármegyében.

§. 112. *Felső-Szopor* falú, a' Kraszna vize mentibe, a' Szathmári részen 100, házzal bíró gazdák lakják, Ó-Hitűek, Templomok fából, Papjok helyben, birtokossai a' Királyi Kintstár, Gróf Andrassy Károly, Gróf Károlyi ház, Bökényi Ferencz, a' határja sovány, többnyire napszámmal keresik élelmeiket, erdeje cserfás pusztult félben, a' réttyeiben a' Kraszna áradási sok kárt tesznek, piattza Tasnád.

Régenten ezen két helységet Szopory, az után Felső-Szopot Szily nemzetség bírta.

§. 113. *Illósva* Oláh falú, mellynek tsak egy részeskése van Szathmár Vármegyében, nagyobb része pedig Kraszna Vármegyében. Földes Urai: Gencsy József, és Sándor, Kéttzery István, Szikszay Ferencz, lakóssai Ó-Hitűek, határja hegyes, völgyes, agyagos, fája, szőlője elegendő, piattza, és Papja Somlyón van.

1489. Mándy Ambrus Kraszna Vármegyének Felispánnya egy részét bírta.

§. 114. *Kegye* Oláh falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakóssai Ó-Hitűek, Templomok fából épült, és Papjok helyben, az határja hegyes, völgyes nagy kiterjedésű, földgye fekete, terem búzát, rozst, és tengerit, a' terinéseit Tasnádon, és Károlyba szokták eladni. Kaszáló réttyei jó szénát adnak, van nagy kiterjedésű három, és a' Papjoknak tartására különös, *Bajas* nevezetű erdeje, szőlő hegye, kő vágó bányája, hamú zsirt főző háza, és az Uraságnak tsinos kertye, mellybe szép Udvar ház, istálló épített, keresztül foly a' hegyekből a' legegéségesebb, 's kimeríthető.

len

len víz forrás, és az Erdélyiekkel vetekedő szép lovak nevedeknek benne.

1410. A' Báthory nemzetség bírta.

1417. Három helységre, Magyar, Várallya, és Oláh - Kegyére osztatott, Szólnok Vármegyéhez tartozott, de Báthory Istvánnak, és Benedeknek kérésére Királyi rendelő végzés puellett Szathmár Vármegyébe által tétetett, kik benne új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1421. Szakácsy János Dengelegy 'Sigmondnak jobbagya lefizetvén a' földes Urának a' föld válttságot, által akart menni lakni Kegyére Báthoriak helységébe, de említett Dengelegy elvitte 2. asztag élettyét, 9. ökreit, 4. méh kassát, és 60. sertéssét.

1423. Ugyan Kegyén Majady György a' Báthoriak jobbagyát megölte.

1629. Bethlen Istvánnak, és feleségének Széchy Máriának Alsó. 's Felső-Kegye Királyi adománnyal adatott.

1633. Nyáry Bernártnak Alsó-Kegye falú, és Felső Kegye pusztá Királyi adománnyal ajándékoztatott, az után Rákócziak bírták, kiknek hívségtelensége által,

1719. Gróf Károlyi Sándor Alsó - Felső - Kegyét mint régenten az Ecsedi várhoz tartozottat felkérte.

1777. Gróf Károlyi Antal benne új Királyi adomány mellett, és Gróf Aspremonthnak örökös bévallása által megerősítetett.

§. 115. Nantü, Oláhul Huresz falú, a' lakosok Római, és Görög Katolikusok, 115. gazda, az Ó-Hitű bélieknek fa Templomok, és Papjok helyben van, a' Római Katolikusok pedig a' Bélteki Plébánushoz járúlnak. Határja sovány, trágyázással élék, kétszeres életet, zabot, kevéssé tengerit, földi almát terem. szőlő hegyek

hegyek szép fekvésű. *Korond*, *Rakond*, *Nánda* patakjai folynak a' határokon, Közép-Szolnok Vármegyében veszik eredeteket, és a' Kraszna vizébe folynak-bé. Erdeje szép tser, és musdaj fás, özek, nyúlak lakják, kivált a' kártévő sasoktól sok károkat szenvednek apró marhájokban, mellyek a' Báró Wesselényiek *Volusa* nevezetű roppant erdejekbe tenyésznek Piattza Béltek, és Tasnád. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház.

1646. Kemény Jánosnak, és feleségének Kállay Susánnának Királyi adománnyal adatott.

§. 116. *Lophágy* falú, a' lakósok Ó-Hitűek, 47. gazda, fa Templomok van, de a' Nagy Szokondi Pap szolgál benne. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház, határjának földgye sovány, tengerit, zabot, rozsot terem, erdejek igen nagy bikk, és musdaj fákból álló. Nap számmal a' Szathmári, és Erdödi hegyen keresik élelmeiket. A' Bélteki Uradalomhoz tartozandó.

§. 117. *Nagy-Szokond* falú, lakóssai Svábok, Katolikusok, 51. házból álló gazdák, Templomok helyben, de a' Sándorfalúsi Papi Megyéhez tartoznak, kevés számból álló Ó Hitűek-is lakják, kiknek Templomok fából, és Papjok helyben, Gróf Károlyi Uraság bírja, határja sovány, vetnek búzát, zabot, és kevés tengerit. Szőlő hegyek szép fekvésű, jó borok terem, erdejek tölgyes, cserés, piattzok Erdőd, Béltek, és Szathmár.

§. 118. *Kis-Szokond*, Oláhul *Szokonczel*, falú, lakóssai Ó-Hitűek, Papjok helybe, fa Templomok, 39. gazda, Gróf Károlyi ház bírja, földgye közepszerű, tengerit, zabot, rozsot terem, erdeje bikkos, musdajos, mellyben özek, nyúlak találtatnak, piattza Erdőd, és Szathmár, a' hol napszámjaikkal keresik élelmeiket.

Ezen két helység is a' Bélteki Uradalomhoz tartozandó.

§. 119. *Szoldobágy*, Oláhul *Szolduba*, falú, lakóssai Ó. Hitűek, 40. gazda, fából készült ótskás Templomok, Medessi Pap jár hozzájuk, a' határjok terméketlen, sovány, köves, de tölgyes, bikkes, cserjés erdejek igen szép, mellyben őzek, nyúlak találatnak. *Peruhy* nevezetű patak foly keresztül a' helységeken, melly a' Bik tetőről veszi eredetét, a' hol egy régi pusztá várnak omladékjai látszatnak, melly árokkal körül volt véve, alatta *Dedemes* nevezetű helység lévén. A' lakósok a' Szathmári, és Erdödi hegyeken kapálással keresik élelmeket.

1546. A' Váradi Káptalan előtt Machyádi Miklós, Albertnek fia, *Dedemes* helységét *Zaldubog* árka mellett Karuly Simonnak, András fiának 8. gyrában addig birtokában hagyta, még azon helységnek haszna vételéből magának eleget tehet. Várm. Lev. Tár.

Az után *Szoldobágy* helységgel egygyé lett, és most a' Gróf Károlyi ház által az Erdödi Uradalomhoz bírattatik,

§. 120. *Oldh-Hodos* Oláh falú, Gróf Teleky Imre, Szelezcki Szelezcky János Királyi Tanácsos, és Dobos János bírják, Ó. Hitűek lakják, mint egy 50. házból álló gazdák, Templomok fából, Papjok helybe, határja, 's földgye sovány, a' *Hodos* pataka, melly a' birkőről veszi eredetét, folydogálván az útzájokon a' Krasznába veszi folyását, erdeje cserés volt, de már pusztuló félben van, szőlő hegyet-is nem régen kezdettek építeni, élelmek módgya kevés szántás, és marha tartás, de kivált napszámmal való kereset a' Szathmári, és Erdödi hegyeken, mindenkor a' Bélteki Uradalomhoz tartozott.

§. 121. *Béltek*, Oláhul *Beltuk* Mező város, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, lakóssai Katolikusok, helybe Templomok, Megyés Papjok Török János, szántó földgyei mind a' három nyomásban termékenyek, réttyei jók, piatkozása Szathmáron, mind épületre, mind tűzre fájok van, szőlő hegyei, és pintzéji igen jók, a' hamu - zsir ház-is tsak egy órányira van.
A'

A' nevének eredetét az Eleiknek előadásából a' lakósok onnét hozzák-ki: hogy midőn 1086. Eszt. Salmón Király a' Kúnokat segítségre híván, azok ellen ezeken a' részeken Szent László Király hartzolna, ezen a' vidéken, a' hol most *Béltek* fekszik, nagyon megszemjühözött, a' katonáj tehát barral megtöltött *tököt* hozának nékie, a' mellyből édesdeden iván, be édes *Béltü-tök* ez! tréfából így felele, a' hol az után helység épülvén ezen Sz. Királynak emlékezetére *Bél-töknek* neveztetett, 's a' régi, 's a' mostani Temploma is a' Béltékieknek ezen Sz. Királynak tisztetére szenteltetett.

1216. Már van róla emlékezet a' Váradí tüzés próba Könyvben 243. Tzik. „ Pál *Béltük* helységből való perben fogta az egész *Batári* helységnek *Flandriai* lakóssit Benedek testvérének megölettetésséért, mellyet midőn az említett *Flandriaiak* nem tagadnának, de hogy úgy mint latrot ölték volna meg, állítanak; Esau Hugósi Fő-Ispány a' Királynak parancsolatryából megítélven őket, Márton nevezetű *Perest* öldő által küldötte Váradra a' tüzés próbának ítéletére, a' hol Pál hordozván a' tüzés vasat, igaznak találatott. “

A' *Flandriaiak* voltak *Flandriából* származott *Batári* lakósok, kiket *Thúróczy Kron. II. Rész. 22. Tzik.* *Rajna* mellyékieknek nevez. *Esau Fő-Ispányt* *Ugocsa Várm.* esmérétében lásd.

1301. *Zudarnak* neveztetett *Domokosnak* Királyi adományyal adatott, mellyben

1312. az ő fiai Péter, István, Simon, Mihály, György, János, és Imre új adomány mellett megerősítettek.

1354 *Kállay László*, és *Demeter*, *Ivánnak*, *Egyedfiáknak* fiai, nevezett *Zudar Péternek*, *Istvánnak*, *Mihálynak*, és a' többieknek, úgy mint *Domokos*, *Buchul Diones* fia *Kállay Katalintól* született fiainak *Béltek* helységét leányi negyedben által adták, és ezen által adás Királyi jóvá hagyással meg is erősítetett.

1395.

1395. *Bolchui* Zudár Péter Bánnak fia tanúkat vallattak Károlyi András Marhárdnak fia ellen: hogy a' Béltekhez tartozó erdejeket vágatta.

1398. Ugyan ők tanú vallatást tettek Csomaközy János ellen: hogy az ő Béliheki jobbágyokat le nem fizetvén a' föld váltságát (*terragium*) Csomaközre elvitte.

1399. Ugyan ők perben idézték Báthory Györgyöt: hogy hat réf Cseh Országi posztót az ő Béliheki jobbágyaiktól elvitt.

1401. Ugyan ők már Ólnodi Zudariaknak irattak, és perben idézték Ólnodi Zudar Simont, Péter Bánnak fiát azon hatalmaskodásért, mellyet a' többi atyafiának Béliheki jobbágyin elkövetett.

1410. Béliheket még Ólnodi Zudar nemzetség bírta, hanem 'Sigmund Királyhoz hívségtelenek lévén, a' mint I. Rész. §. 51. megírtuk.

1412. A' Béliheki jószágok Sándrinak, és Györgynek Drágh fiainak adatott, a' kik ezentúl Béliheki Drághfiaknak nevezték magokat. Kállay nemzetség ezen Királyi adománynak ellent mondván.

1424. Béliheket Drágffy Sándri, és György Királyi parantsolat mellett elfoglalták.

1426. A' Kállay nemzetség Királyi ítélő Udvarba meg hívta őket Béliheki birtokok eránt.

1427. „ 'Sigmund Rómaiak, Magyar, Cseh, Dalmát, és Horváth Országoknak Királya tekintvén érdemeit, és Vitézi tetteit Kállay Jánosnak, Miklós Leukes fia fiának, kivált hogy Marodi János Mesternek, Machoviai Bánnak Zászlója alatt katonaszkodván Havas alföldön a' Törökök, és hívségtelen Radul Vajda ellen dítőségesen harczolt, Béliheki helységét Zathmár Vármegyébe új adományi levéllel ajándékozta. Költi Hozzi mezya Havas alföldön,
„ gyén,

„gyén, Fekete Vasárnapon 1427. Eszt. “ De ezen Királyi adomány mellett sem bődögülhatván Kállaiak;

1431. Zudariakat Bélteknek birtokába ismét behozták; mert midőn Nemes Károlyi Lancz Téglási pusztájának határit Béltek felé járatta, és igazította volna, Ólnodi Zudariak ellent mondtak: Hanem csak ugyan Drágfiak léptek újra Bélteknek birtokába, és

1444. Budán a' Várnai ütközet előtt tartatott Ország gyűlése végezésének, melyről I. Rész. §. 54. emlékeztünk alá írt Bélthekey Miklós, és Drágh Miklós-nak fia.

1470. Drágffy Bertalan Bélthekey Mihálynak Haza sértésnek vétké miatt minden jószágit Királyi adománnyal felkérte. Azt mondgya Mátyás Király ezen adomány levelében: „hogy Bélteki Drágffy Mihály maga törvényes feleségét meg ölte, és egy Nemes szolgáját, egy asszony miatt, mélyel parázuául élt, minden vétke nélkül keserves halállal kivégezte e' világból. Birták-is Drágffiak Bélteket,

1555. Esztendeig, melyben utolsó Drágffy György-nak magva szakadott.

1556. Béltek Királyi jószág volt, és Mező város-nak szabadsággal ruháztatott fel.

1569. Annak lakóssait minden Királyi adózásoktól Makszimilián Tsászár, és Király hat esztendőkre menté tette azon sanyargattatásért, melyet az Erdődi erőzségnek megvételekor, a' Törököktől szenvedtek.

1597. A' Bélteki Templomba temettetett Prépostváry Bálint Királyi Tanácsos,

1561. Székely Antallal ment Moldvába Heraklides Jakabnak a' Vajdaságba való beállítására 24. esztendő korában, ott-is maradt, de az Oláhoknak támadásai miatt onnét kiszökött.

1574. A' Kassai várban hadnagykodott, és a' Szikszai várba a' Törököket Rakóczy 'Sigmondal megverte.

1575. Kállai Kapitány volt, és vitézeivel Békessy Gáspárt Erdélybe békisérte Báthory István ellen.

1588. Makszimilián Herczeget Lengyel Országba követő Magyaroknak ő volt a' vezérjek.

1594. Egri Kapitány,

1595. Kassai Kapitány volt, felesége Csáky Anna.
A' Koporsójának felyül írása ez:

Anna Valentino locat haec monumenta marito,
Non leve *Csákiadum* sanguinis ante decus.
Ossa quibus tantum, gelidosque recondidit artus,
Caetera namque viri non potuere tegi.
Aethereos ultra servatur spiritus orbes,
Nomen, honosque super, qua patet orbis, erunt.
Praestitit officium vivus patriaeque, Deoque,
Consiliis patriae, Religione Deo.
Cum petiisset opem dūris Ecclesia rebus,
Quam potuit, semper ferre paratus erat.
Publica res operam moto si forte duello
Posceret, auspiciis induit arma bonis.
Pax foret, ipsa viri quoque mox Respublica gratae
Usa ministeriis tempore pacis erat.
Testis *Kállóvia* est, testis *Cassovia*, testis
Agria, quas ductu rexerat ille suo.
Strenuus, et prudens, fortis, pius, acer, ubique
Ille dabat Magni monia fida Ducis.
Et nisi morborum quassatus mole fuisset,
Inferior nullo milite miles erat.
Non tamen est animus tenuato corpore fractus,
Quippe fuit cunctis altior ille malis.
Dotibus his titulos, magnos et adeptus honores
Pars Procerum turbae conspicienda fuit.
Nec fuit opprobrio gradui virtute parato,
Vix magis hoc quisquam dignus honore fuit.
Praestiterat multis generis splendore superbis,
Virtus quippe genus vincere clara solet.
Virtutem ergo cole, O! qui vis clarescere! virtus
Nomen, opes, genus, et Regna, Polumque dabit.

Az az:

Anna, a' ki létét Csáky vérből vette,
 Bálint hív férjének e' sírkövet tette;
 De tette tsak tsontja, 's több fagyos tagjára,
 Mert többet e' Férjből ez alá nem zára.
 Lelke a' levegön túl van más világban,
 Neve, 's betsi meszse terjedt az Országban.
 Míg élt, eleget tett Hazának, 's Istennek,
 Amannak tanáttsal, szent hitével ennek.
 Midön a' Szentegyház bajban vólt, készséget
 Mutatott ahoz-is, nyújtván segítséget.
 Ha a' Nemzet, hadja támadván, őt' kérte,
 Ez jó szerentsével fogott fegyvert értte.
 Ha békesség vala, annak folyásával
 Az egész közönség élt szolgálatjával.
 Kálló, Kassá, Eger ennek bizonyága,
 Mellyeket vezérlett éles okossága.
 Jámbor, serény, erős, okos, kegyességgel,
 Nagy Vezéri - Tisztet folytatott hívséggel.
 'S ha őt' meg nem törte vólna betegsége,
 Nem lett vólna nagyobb senki vitézsége.
 De lelke, bár teste túrt, nem gyengélkedett,
 Mert minden bajokon győzedelmeskedett.
 Illy érdemmel nyere Tisztet, 's czímet nevé,
 Hozzánk Nagyjai közt fényes taggá leve.
 Jól állt azon helyen, mellyet így érdemlett,
 Arra senki méltóbb ő nálánál nem lett:
 Soknál, kit kevélyit törsökje, vólt felsőbb,
 Mert a' virtus minden nemzetségnél elsőbb.
 Kövess Virtust, Te ki Nagy kívánsz maradni,
 Hírt, pénzt, Nemet, Tisztet, 's Mennyet fog az
 adni.

1633. Béli Kastély, Uradalom, és Mező város
 Lokáci Prépóstváry 'Sigmöndnak; nevezett Bálint fia-
 nak Királyi adománnyal adatott, mellyhez tartozandó
 egész helységek vóltak: Szákos, Sándorfalva, Bécs;
 Pethe, Rente - Közép - Felső - Homorod, és Dobra, Esz-
 trón, és Göngyön rész jószágok.

1681. 6. Törv. Tzik. Béli várát a' Tizántúl
 való részeknek megtartására vég várnak felépíteni ki-
 vánták:

1778. Gróf Károlyi Antalnak Bélteki Kastély, Mező város, és Uradalom, Sándorfalva, Szakas, Felső-Közép - Alsó vagy is Rente - Homorod, és Dobra helységekkel Királyi adománnyal adatoit.

Két nevezetes magva szakadt Nemzetségeknek Zudáriaknak, és Drágffiaknak lakó helye, és birtoka volt.

Zudar, ez előtt *Bulchu* igen régi Magyar. Mert már Béla Királynak nevetlen Író Deákja *Bulchu* nemről emlékezik, Thúróczy pedig Kron. II. Rész. *Bulchu* Zóltán Fejedelem katonáját legdítsőségesebbnak, és Szent István Királyunkal atyafiságosnak nevezi.

1228. *Bulchu* Győri Prépost, és II. András Király Kantzellárja,

1250. Chanádi Püspök,

1264. *Bulchu* Dienes V. István Király alatt nevezetes volt. A' fia

1301. *Bulchui* Domokos minekutánna I. Károly Király mellett fegyvert fogott, és minden vagyonától, és ruhájától az ellenkező rész által megfosztatván, a' Király elejébe: *mivel zudar lenne*, nem akart járúlni, *Zudarnak*, neveztetett.

1342. Voltak hét fiai Kállay Katalintól, kinek leány negyedébe Balkány, és Gűth Szabolcsba, Bétek, Bánháza, Körtvélyes Szathmárba, Dersik Kraszna Vármegyébe Királyi jóva hagyással adattak.

1370. Ezen hét fiúk Mykch. Bán maradékitól Újvár várát Sáros Vármegyében a' Zágrábi jószágokért tsero képén megszerzették.

1358. Péter nevezetes férjfiú volt, I. Lajos Királynak minden hadakezésiben társa. Először Sárossi Főispány, és a' Diós-Győfi várnak Kapitánnya; az utánt Királyi Fő-Pohárnok Mester,

1360. Egész Horváth Országnak Bánja, végtérő Galicz, és Lodomér Országoknak Vajdája, igen sokáig élt,

éltt, az Ónodi várat jutalomúl nyerte, a' mellynek *Ládi* pusztáján

1387. György testvérével az Első Remete Sz. Pál Szerzetesseit fundálta.

1378. István Királyi Fő-Ajtónálló Mester a' Makoviczai Uradalmat szerezte.

1376. Mihály, ez-is Királyi Fő-Ajtónálló Mester maradék nélkül meghala. Az özvegye a' Pataki Klastromba Apátzává lett.

1370. Simonnak már nints emlékezete, azért ifjúságában meghólt.

1373. György Sárossi Fő-Ispány, és a' várának Kapitánnya, az után Királyi Fő-Udvarnok, 's nem sokára Fő-Pohárnok,

1382. Az Orosz Tartománynak (*Russia*) Fő-Vajdája vólt.

János Olasz Országban vándorlott, a' hol a' tudományokban elő menvén Székes-Fejérvári Prépost vólt.

1396. Meghólt.

Imre-is a' tudományok mellett jó erköltsel tündökölvén Kalotsai Prépostból Egri Püspökké lett, 's inét az Imolai Püspökségre Olasz Országba V. Orbán Pápa által vitte.

1422. Fellyebb nevezett Péternek három fiai: Péter, Simon, és Jakab maradtak. Péter, és Simon 'Sigmund Király eránt hívségtelenek lévén a' Bélteki jószágokat elvesztették. Péternek, és Simonnak magva szakadott, Jakabnak pedig Katalin feleségétől vóltak megint Simon, és Jakab fiai.

Simon I. Ulászló, és után lett László (*posthumus*) Királyok alatt Fő-Pohárnok,

Jakab

Jakab Hollós Mátyás alatt Fő - Udvarnok,
 1460. Királyi Fő-Ajtónálló, 's ezen Királynak nagy
 barátja volt, kihez tulajdon kezével írott leveleit ösz-
 ve szedte Wagner a' maga gyűjteményeiben. De ennek
 1470. Mind a' két nemen magva szakadott.

A' Zudarok Czimere volt egy ró'sa, egy kerék-
 nek a' közepébe, felette kereszt, a' mint Zudar Simon-
 nak petsettyéből feljegyeztük. Körül írás: *Stgillum*
Simonis Zudar de Ólnod.

Drágfiaknak eleji Oláh Országi *Dragomer* nevű
 Bojeroktól származtak, a' mint Balknak, és Drághnak
 testvére János 1581. Eszt. *Oláhnak* - is (mint Tisza-
 Becs alatt) neveztetett.

1367. *Dragomér Oláh* Miklós I. Lajos Király alatt
 Erdélyi Vajda volt, a' mint írja Thúróczy III. Rész.
 Havas - Alföldén a' pártos Vajda ellen hartzolván ha-
 lálával petsételte Királyához való hívségét, és Kővár
 várát Zólnok Vármegyébe nyerte jutalomúl. Három
 fiat hagyott Balk, Drágh, és Jánost.

1381. Balk Zarázberegről írta magát, és Márma-
 rossi Fő - Ispány volt.

1387. Drágh Erdélyi Vajda, és Zathmári Fő - Is-
 pány három fiat: Imrét, Sándrit, és Györgyöt nem-
 zett, kik Bélthekei Drágfiaknak nevezték magokat.

1470. Sándrinak fia Mihály Iator élete miatt min-
 den jószágát elvesztette.

1436. Györgynek fia Kállay Ágotha feleségétől
 Miklós volt. Ennek Juliánna leánya Zekolyi Miklós-
 hoz férjhez menvén, Ferenez, György, és Péter fiai
 pedig kihalván, csak Bertalan maradéka maradt. Ez
 a' legnevezetesebb Magyar férjfiak között való volt,
 Hollós Mátyás Királynak nem csak Fő-Pohárnok Mes-
 tere, de minden hadakozásaiban társa: Jelen volt
 Bécsnek megvételén, és abba Mátyás Királynak győ-
 zedel-

zedelmes bémenetelén. II. Ulaszló Király alatt Fő-Kamarássa,

1493. Erdélyi Vajdáva, és pártos Ujlaky Lőrincz ellen, kit a' Királynak engedelmességre hajtott. Fő-Vezérré tétetett, az

1495. hozatott törvényeket, mint Erdélyi Vajda alá írta.

1498. 22. Tzik. Ország Fő-Zászlós Urai közzé tétetik, a' hadat tartott jobbágyinak száma szerint. Két fiat hagyott Györgyöt, és Jánost. György nőtelen korába megholt.

1511. János Fő-Pohárnok, az után Fő Asztalnok, a' keresztes parasztok támadásába

1514. vitézül óltalmazta hazáját, és a' Törvénynek alá írta magát.

1518. Fő-Tárnok Mesteré, Közép-Zólnoki, és Krasznai Fő-Ispány, az után Ország Fő-Bírájává lett.

1526. A' Mohácsi ütközetbe az Ország dandárját vitte, és ottan végezte életét. Sófia leánya Perényi Jánoshoz férjhez ment. Gáspár fia pedig

1545. Zólnoki, és Krasznai Fő-Ispány a' Katolika hittől elálván a' Reformáta vallásnak Tisza mellyéki részeken legfőbb terjesztője, és védelmezője volt. Ennek Somlyai Báthory Anna feleségétől született

1555. György fia nevendék korában minden maradék nélkül meghalálozott.

A' Drágffiak Czimere, volt fen álló vas macska, koszorúval körül vétetve, oldalt két tsillag, a' mint Drágffy Bertalannak petsettyéről 1497. feljegyeztük, a' tetején B. D. W. T. az az: *Bartholom. Drágffy Wajvoda Transylv.* temető helyek volt Erdőd, a' mint annak leírásába láttyuk.

§. 122. *Sándorfalva*, Oláhul *Sandra*, 1387. Drágffy *Sándritól* nevezetett, a' ki megnépeessítette, Földes Ura Gróf Károlyi Nemzetség, lakóssai Katolikusok, Svábok, helyben Templomok, mostani Plébánusok Kálos István, határja három fordulóra hegyes, sovány, szőlő hegye sok bort terem, de csak esztendeig lehet tartani, szép erdejek van, piattza Szathmár, és Károly, nagy szükségét szenvednek a' víz nem léttében, nyárba a' szomszéd falúból hordják hordókkal.

§. 123. *Medes*, Oláhul *Medisa*, falú, lakóssai Ó-Hitűek, 30. házból álló gazdák, Papjok helyben, Templomok fából, a' Gróf Károlyi ház bírja, a' falún keresztül foly *Medes* patakja, melly itten veszi eredetét, és a' falú tőle nevezetét. Ez előtt hamú zsirt főztek határjában, de már az erdők elfogytak. Piattzok Szathmár, a' hol, és az Erdői hegyeken nap számmal keresik élelmeket, mert a' határjok sovány, Mindenkor az Erdői Uradalomhoz tartozott.

§. 124. *Gyűrűs*, Oláhul *Gyűrűssa* falú, lakóssai Ó-Hitűek, fa Templomok, a' helybe Papjok, 56. házból áll, *Banasa* nevű patak határjokból veszi eredetét, melly-is a' bokról essőzéssel megtelvé sokszor elhordgya a' széna rendjeket, földgye selejtes, mivel hegyes, völgyes, kukuritzánál, és zabnál nem terem egyebet, cserfás erdeje van, nap számjaikkal keresik élelmeket az Erdői, és Szathmári hegyeken. A' mint az Erdői Uradalomhoz mindenkor tartozott, úgy annak Urai Gróf Károlyiak bírják most-is.

§. 125. *Szakasz*, Oláhul *Retyesz*, Német, és Oláh falú, földes Urai Gróf Károlyi ház, és a' Vankay nemzetség, lakóssai Katolikusok, és Ó-Hitűek, fekszik Sándorfalvához nem messze, mellynek filiája, határja három fordulóra van osztva, melly búzát, zabot középszerűen terem, szőlő hegye, erdeje meglehető, piattza Szathmár, és Károly.

1424. Drágffy nemzetség bírta.

§. 126.

§. 126. *Sóbs* puszta, Oláhul *Szlatyina*, mellyen Gróf Károlyi Uraságnak nagy majorsága vagyon, az Erdői Uradalomhoz mindenkor tartozandó.

§. 127. *Erdőd* mező város, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, lakóssai Római Katolikusok, kiknek Megyés Pappok Laurensik Kerestely, szántó földgyei három nyomásbéliek, mellyek trágyázással mindenféle veteményt, rélyei jó szénát teremnek, két Országos vásár esik benne esztendőnkint, legellője elegendő, fája tűzre, és épültre, szőlő hegyei jó bort termesztének, a' legmagossabb szőlő hegyen Sz. Donát tiszteletére Kápolna építetett, a' mellyhez Sz. Gergely, és Sz. Donát napján bútsú járások tartatnak.

Régenten vára volt, de annak helyére a' hegy végére a' Gróf Károlyi ház tsinos Kastélyt építetett, a' négy szegeletén tornyokkal igen kies helyen fekszik, 36. szobákból áll, nap keletről szép békerítet, és Dám vadakkal meg rakott erdőtskét, délről Erdőd várossát, és a' Bik allya hegy oldalaiába lévő helységeket, nyugotról az Erdői nagy erdőt, és ezen keresztül vágatott utakat, éjszokról a' szép szántó földeket, Madarász helységét, és Szathmár várossát szemlélhetni. Itten tartya a' Károlyi Uradalom a' gonosz tévőket, ítéző székeit, itt van nyóltz rekeszekre felosztott fogháza köfal kerítés között. A' Kastélyból a' pintzbe lehet a' hegy alá lemenni, melly hét ágakra oszlik, hol kőből kivágva, hol bébóltozva, 500. hordó bor könnyen elfér benne. A' mint az ebédlő szobájának reá írása mutatya: „ 1730. Eszt. Első Nagy Károlyi Gróf Károlyi Sándor Istennek segítségével felépítette. “ Alatta a' Drágffy, és Károlyi Czimerek,

1216. Már emlékezete vagyon a' tüzes próba Könyvben 273. Tzik. „ István *Terepessi* helységből „ való, perben fogta azon falúsi aszszonyt Deduha nevezetűt, és az ő leányát Penát, és a' fiát Pousát a' boszorkányságért, Bírái lévén Abel, *Herdeudi* Esperes, és Gróf Joob bíró társa, Perest oldó *Herdeudi* Tamás. Deduha, Pena, és Pousa a' tüzes vasat hordozván ártatlanoknak találtattak.

1264. Woch Ugochai, és Herdeudi Ispány Szathmár várossának adományi levelében,

1323. Péter Erdewdi Gróf említették I. Károly Királynak oda ítélő levelében Lásár, vagy most Pusztá-Darócznak leírásában.

1392. Erdewd vidéke kerületnek neveztetett, és Balk, és Drágh Erdewdi Grófoknak írták magokat.

1427. György, és Sándri Drágh fiai, László Oláh Jánosnak fia, és János Sándrinak Balk fiának fia bírták.

1436. Eözvegy Jusztina, és Balk János birtokosai említetnek.

1481. A' régi várának reá írása ez vólt, a' mint Gróf Károlyi Sándor annak régi homlok kövérül leíratata: „Szent György napjának nyóltzadján Drágffy Bertalan kezdette tsináltatni ezen Erdewd várat, a' köfalaknak magosságát hatvan singnyire, szélességét „harmintzra, a' tornyok magosságát nyóltzvanra, a' kapu szélességét négy singnyire rendelvén el. “

1482. Az Erdödi Templomnak reáírása ez: „Drágffy Bertalan Erdélyi Vajda, a' hatalmas Mátyás Király idejében Nagy Bóldog Aszszony nyóltzadjára, „Istennek ditsőségére, és a' Nagy-Aszszonynak tiszteletére végezte - el ezen Nagy-Erdeudi Szent-Egyházat. “

1501. Ugyan azon Templomban reá írás: „Nagy emlékezetű Drágffy Bertalan Erdélyi Vajda, Szent Demeter napján, 54. esztendő korában ez világból Istenesen kimúltt.

1545. Drágffy Gáspár ezen Sz. Egyházat a' Helvetika valláson lévőknek által adta.

1736. Gróf Károlyi Sándor a' Reformátusoktól vissza vette.

1763. Gróf Károlyi Antal újjítani kezdette.
1777. Elvégezte.

1555. Drágffy Gáspárnak nevendék György fiában fiú ágon magva szakadván, az Erdödi vár, és Uradalom, mint Ura veszett jóság, a' Királyi Fiskust illette; de Báthory György Drágffy, Gáspárnak özvegyét Smlyai Báthory Annát feleségül vévén, hogy az Erdödi jóságot magáévá tehesse, Ferdinánd Királynak hívségétől elállott, és az Erdödi várat Izabellának, Zápolya János özvegyének, és fiának hatalma alá vetette. Tehát

1565 Schwendi Lázár, és Báthory András Szathmári Fő-Ispány Tsászári Vezérek nagy táborral Erdőd várát körül szállották; éppen akkor Báthory György a' vártól nem messze lévő vadaskertjébe mulatozott, és kevéssé múltt: hogy az előre küldött Magyar szágúldozó, Húszárok által el nem fogtatott, de serény paripáján elszaladván, noha ezen erősségbe az ostromot sokáig kiálhatta volna, mind az által Báthory András bátyjának közbenjárására bízván, a' várat ilyen alkú mellett feladta: hogy a' vár, és az Erdödi Uradalom minden benne lévő értékével Makszimilián Király részére elfogaltasson; a' mint a' sok ruházatokon, fegyvereken, boron, szemes élelen, szarvas marhákon kívül, csak kész pénz 15 ezer vertt tallér találtatott benne, a' vadaskerteknek palánkjai pedig feltüzeltetvén, a' vadak a' katonaság élelmére fordítattak; maga Báthory György ellopásáért veszítte el a' Bujáki várat, és egyéb Uradalmait, az után Királyi kegyelmet nyervén, Csicsva várával Zemplén Vármegyébe elégedgyen meg, a' hová ment lakni, és ott bújában meg is halálozott. András bátyja nagyon eszedezett mellette Schwendi Lázárnál: hogy ezen kemény feltételeket lágyitaná meg, de ez haragra gerjedvén, még Báthory Andrásnak jóságát is táborával pusztította, azért ezen derék Magyar Vezér is elkeseredvén, a' katonaságról egy ideig lemondott, és Ecsedre Miklós ötszéhez vette lakását, még a' tsászár által felélesztvén, a' Magyar katonának Vezérségét újra felvállalta, és jövő 1566. Eszt. a' táborozásban meghalálozott.

Az után Erdőd vára megerősítetvén, abban Lavenberg Német, és Jónyi János Magyar Ezeredések hadi parantsolóknak tétettek. Történt akkor: hogy Schwendi Lázár a' Templomba menvén, ottan két Német katonát a' Drágfiak temető helyeinek felfeszegetésén, és prédálásán találta, azonnal az egygyiket hegyes törével agyon szúrta, a' másik pedig megsebesítetvén, szökéssel megmentette életét. Isthványf 22. Könyv.

De ugyan azon Eszt. maga Zápolya János 'Sigmond, 25. ezer katonával, és Hassan Temesvári Begler-Bég, a' Budai, és egyéb Törököket, 15. ezerig hozzája tsatolván, ezen Erdödi várat megszállották, minék előtte az örző seregnek segítségére Bay Ferenczet, és Zeleméry Miklóst, két vitéz Kapitányokat 50. lovasokkal, és 200. gyalogokkal Schwendi Vezér előre küldött vala. Negyven napig faltörő ágyúkkal keményen lötte a' várat az ellenség, nyilások esvén a' köfalakon sokszor reá rohanással megvenni próbálta, de mindég viszá verettetett, még mind a' két hadi rendtartó Lavenberg, és Jónyi, nem külömbben a' Törökök részéről Kurta nevezetű Bássa, Hassan Begler-Bégnek atyafia vitézül elesvén, és a' Német örző sereg pártot ütven, és a' Magyar katonáktól elállván, a' Törökökkel alkudni kezdett; látván Hassan Begler-Bég a' meghasonlást, nagy sikóltással egész seregével a' várra ütött, és azt véres ostrommal meg is vette, az egész örző sereget megöletvén, hogy ez által Kurta Bassa atyafiának, kinek elestét tíz Erdödi várnál (a' mint mondotta) fellyebb betsülte, áldozatot tégyen. Kevesen a' szomszéd erdőkbe szaladhattak el, Bay Ferencz, és Zeleméry Miklós megsebesített vitéz Kapitányokat is János 'Sigmond dühösségektől nagy nehezen menthette meg, az Erdödi várat pedig Hassan Begler-Bég hosszúságába földig rontotta mely az óta fel sem épült. Isthv. 22. Könyv.

A' mostani Erdödi Kastélynak ebédlő szobájában is ezek olvastatnak: „ 1565. Eszt. János 'Sigmond Király ezen Erdöd várat egygyütt a' Törökökkel megszálván, negyven napi ostromlások után *Capitulat*
„ *tio*

„*tio* ellen a' népet fegyverre hánta, és rabságra vitte, te, a' várat földig rontotta.“

Azon Eszt. Zápolya Vajda, és a' Király között kevés időre a' békesség Erdődnél megkötetett. I. Rész, §. 78.

1569. Makszimilián Császár, és Király Erdőd helységnek inségén, és sanyarúságán, mellyet az ostróm alatt szenvedett, szánakodván, annak lakóssait minden adózástól, és köz terheknek viselésétől hat esztendőre menté tette.

1578. Uray Miklósnak, Sándrinak, és Györgynek, 1639. Czeger Istvánnak szölejek az Erdői hegyen felszabadítattott.

1629. 1632. Zsegnyey Borbálának, Báró Károlyi Mihály özvegyének az Erdői Uradalom Királyi adománnyal adatott vigasztalásúl: hogy a' férje a' Törökök által megöletett. I. Rész. §. 153.

1663. Báró Károlyi László benne új Királyi adomány levéllel megerössítettett.

Erdőd várossa arról-is nevezetes: hogy ama híres Erdői Bakacs Tamás Kardinál, és Esztergami Érsek, Kerékjártó atyától ottan születvén, tanulása, és jeles erköltse által hazánkba legfőbb Papi méltóságra emeltetett.

Ezen születését maga sem tagadta, *Erdődről* írván magát, végő rendelésében-is a' Tudós Kollárnak jegyzése szerént azt megvallani nem szégyenlette, sok hiteles íróink azt megerössítik, úgymint: Tubero, az után az Esztergami Érseknek előadása 93. lap. az Egri Püspökök leírása 44. lap. Bell 66. lap. Bodzás János (*Sambucus*) 1569. Eszt. írtt jegyzésébe azt jegyzette felöle: „Bakach Tamás Kardinálnak az atya Zatmár „Erdődön Kerékjártó volt, a' kinek a' felesége Tamás „fiával viselős lévén, hogy nem sokára lehetendő „feleségének enyhülésére téli időben tüzi fát hozzon,

az

„ az erdőre kiment, méglen pedig fát vágna, egy szarvas a' szekerének kerekjébe szarvainál úgy belébo-nyolódott: hogy kerekét-is öszve törvén, onnét sem-
 „ m'képpen ki nem szabadíthatta magát, még Kerekes
 „ Bakach Tamásnak az atya előjövén, a' szarvas-
 „ megölte, és a' rakás fára tévén, Tamás fiának éppen
 „ keresztségére haza vitte. Innét eredett a' Bakacsiak-
 „ nak Czimere egy törött kereken álló szarvas. “

Bell Mátyás írja: hogy látta, és olvasta Hollós Mátyásnak azon Czimeres levelét, melly szerint: „ Szat-
 „ már Erdődön született Bakach Tamást, Miklóst, Já-
 „ nos, Bálint testvérjeivel nemtelen állapotból Nemes-
 „ si rendben helyezettte, és születésének jeléül a' fel-
 „ lyebb írtt Nemesi Czimerrel megékesítette. “ A'
 „ kezüinknél lévő nemzetségének ágazattya-is nevezett
 „ testvérjeit mütattya.

Bika (*Taurinus*) István-is egy időben Bakach Tamással élvén, midőn ez Rómába készűne, jeles verseibe elé hozza alacsony születését:

Nusquam . . . . .
 Tam cito, quam Romae (modo sint virtutis amantes)
 Obscuris geniti natalibus alta bicornis
 Pallade, et obsequio transcendunt culmina mitrae.

Az az:

Schol elébb, mint Rómában Nagy emberré nem lesz-
 nek

Azok, a' kik szegény sorsú házból származást
 vesznek,

Ha tanulnak, ha engedők, 's minden virtust szeret-
 nek,

Püspökségből legfőbb Papi méltóságra mehetnek.

Most-is vagon az Erdődi hegyeken egy *Bakocz* nevezetű szőlő, melly hajdanában *Bakocz* Tamás Kar-
 dinál attyáé vala.

Már az ő viselt dolgait Hazánk írójki e'képpen ír-
 ják le: Bécsben elvégezvén a' böltsekedést, és az
 Isteni

Isteni tudományt, az Egri Püspök Rangoni Gábor udvarába író Deák, az után Tétuli Prépostá, Zágrábi, Györi, Egri Püspökké,

1497. Esztergami Érsekké lett.

1498. Érseki megyéjébe Egyházi gyülekezetet tartott.

1500. II. Ulászló Király, és a' Venetziabéliek között a' Törökök ellen frigyet kötött, és azok ellen hadakozó Magyar katonaságnak 20. ezer aranyakat adakozott. Mellynek megjutalmazására VI. Sándor Pápa Kardinálnak, és Konstantinápolyi Pátriárkának nevezte.

Azon Eszt. Esztergomba a' Magyarok Nagy - Asszonyának tiszteletére fekete márványból Kápolnát épített, melly most-is látható ezen reá írással: „ Erdő-„ di Bakocz Tamás Kardinál Esztergami Érsek a' Böl-„ dogságos Szűz Mária Isten Anyjának építette. “

1504. Bosnyák Országba a' Törökök bényomúlván testvéreinek fiaival nagy hadi segedelmet adott.

1508. II. Lajos Királyt koronázta.

1512. A' Lateranumi Egyházi gyülekezeten, és a' Pápanak választásán Rómába jelen volt, maga-is ezen Fő Papi méltóságot reménlette, melly végre nagy költséget tett, Magyar levassaival a' Római úttzakon ezüst ló patkókat hullattatott, de X. Leó választatott. Onét keresztes bútsúkat hozott, mellyeket jó szándékkal kihírdetvén,

1514. Véletlenül nagy támadásra adott okot a' parasztoknak.

1515. Mária Ostriai Fő - Hertzegnét II. Lajos Királynak, és annak Anna testvérét I. Ferdinánd Fő - Hertzegnek Bécsbe Sz. István Templomába házastársul eljegyzette.

1516. II. Ulászló Királyt Székes Fejérváron eltemette, nevendék fiát gondviselése alá ajánlotta X. Leo Pápa.

1520. Végső rendelést tett, sok kintset, és nagy jószágot hagyván Fő rendü méltósággal Péter, Pál, János, Bálint, István, Tóbiás: Farkas testvéreitől való unokáinak, azon kívül sok iffiakat nevelt. Ő nevelte Zathmáry György, Zalkay László, és Wárday Pál utáunna következett Érsekeket.

1521. Meghalálozott, és az Esztergami Fő-Székes-Egyházban temettetett-el.

Testvéreinek egy ágazattya tsak ugyan Bakacsoknak neveztetett.

1511. Bakach János Zágrábi Püspök,

1526. Bakach Sándor a' Mohácsi veszedelemben jelen volt, a' holott a' maga lovát Bánffy János alá adván, Török fogságba esett, de Bánffy kiváltotta őtet.

1619. II. Sándor volt Keszthelyi Kapitány, ennek ismét Sándor fia, Lukács, és Benedek unokái, Lukácsnak leánya Orsolya Szent-Györgyi Horváth Lászlóhoz, Benedeknek leányi Theresia Tállián Józsefhez, Viktória Deseiffy Ferenczhez mentek férjhez.

§. 128. *Felső-Homoród* Oláh falú, lakóssai Ó-Hitűek, 35. házzal bíró gazdák, Templomok elavultt fá épület, a' közép Homoródi Pap jár hozzájuk, határjok terméketlen, erdejek jó, cseres, - bikkos, *Homoród* nevű patak foly el a' fahú derekán, mellytől veszi nevezetét, kevés marha tartással, és kapálással a' Szathmári, és Erdödi hegyeken keresik élelmeket.

§. 129. *Közép-Homoród*, ez-is Oláh helység, 50. házzal bíró, Ó-Hitű gazdák lakják, erdeje szép vagon, cserfás, és bikkos, mellybe nyúlak, és őzek találtatnak, *Homoród* patakja ezen-is keresztül foly, Papja, és sa Temploma helybe van, földgye sovány, a' Szathmári hegyi munkával keresik élelmeket. Határjába

jába van hamú zsírt főző ház a' közel lévő üveg hutának fentartására.

§. 130. *Alsó - Homoród*, ez előtt *Rente-Homoród*-nak nevezetett, és Oláhok lakták, de 20. esztendőök előtt Gróf Károlyi Antal Svábokkal megszállította, 80. telkes gazdákból állanak, Katolikusok, Megyés Papjok Paar Fridrik Sz. Ferencz Rendgyén való, új Templomok téglából most építtetik, a' határjának egy része, soványabb, más része termékenyebb, erdeje tölgyes, és bikkes, özek, nyúlak találatnak benne, Bányáról Kis - Sikárlónál a' Szamoson keresztül jövőeknek Ország úttyába esik, a' piattza Szathmár, Várallya, Bányá, és Erdőd, élelmeket szántással, kevés marha tartással, és nem régen kezdett szőlőknek művelésével keresik, kivált pedig krumpér tenyésztéssel oltáplálják magokat.

1418. Drágffy nemzetség az Erdödi Uradalomhoz
1633. Prépostváry 'Sigmond a' Béltekihez birtak
Most Gróf Károlyiak megint Erdődhez birják.

§. 131. *Páczafalú*, régenten *Apáczafalú*, Ó Hitű Oláhok lakják 40. telkes gazda, Papjok helybe, és fából épített Templomok, határa sovány, bikkes erdeje szép, vaddal bővölködik, új hegyi szőlők is van, *Brán* pataka a' bik tetejéről vévén eredetét foly keresztül falujokon, és a' *Homoród* patakába mégyen.

1370. A' Szathmári Apátság birtokába vólt, kiktől vette nevezetét.

1668. Gróf Csáky Istvánnak Királyi adománnyal adatott, az után Báró Wesselényiek bírták, most egészen a' Gróf Károlyi házé.

§. 132. *Mogyorós falú*, a' Gróf Károlyi ház bírja, lakóssai Ó - Hitűek Templomjok, Papjok, határa sovány, tölgyes, bikkes erdeje, a' helységen keresztül *Mogyorós* patakja foly, mellytől vette nevezetét, 50. gazdából áll, piattza Szathmár, Várallya, és Nagy-Bányá, szántásból, vetésből, marha tartásból élnek. Mindenkor az Erdödi Uradalomhoz tartozott.

§. 133

§ 133. *Ó-Huta*, Oláhul *Egeristye*, a' bikk erdeje közt szerzte széjjel fekvő falú, lakóssai Oláhok, népessége 60. gazda, földes Ura, Gróf Károlyi Uraság, földgye trágyázva terem, nagy tölgyes, és bikkes erdeje, régi hutának, vagy üveg műhelynek helye.

§. 134. *Új-Huta*, Oláhul *Glód*, *Szelistye* nevezetű pusztán épült új Üveg-Műhely, a' népessége 15. ház, Csehek lakják, kik az üveg tsináláshoz értenek, semmi szántó, és kaszáló földgye nints, tsak nagy tölgyes, és bikkes erdeje, földes Ura a' Gróf Károlyi ház.

1272. *Stylitebuknak* neveztetett, talán a' külföldi írónak tudatlansága miatt. A' Tatár járás előtt Dienesnek fiai bírták, az után Mikolának Gróf Fylpy fiának V. István Király által ajándékozott, a' mint Fülpösnök leírásában láthatni.

Hajdanában föld vára-is vólt a' dombok között kőfallyal megerősítve, mellynek most tsak puszta helye látszatik.

1392. Az Erdödi Uradalomhoz tsatoltatott, és annak Urai által bírattatott.

§. 135. *Oláh-Tótfalú*, Oláhul *Szirb*, lakóssai Oláhok, népessége 90. gazda, Temploma vagyon, földes Ura Gróf Károlyi ház, határja szűk, és sovány, tölgyes erdeje van.

§. 136. *Oláh-Újfalú*, Oláhul *Buzesty*, lakóssai Oláhok, 65. gazda, Templomok helyben, földes Ura Gróf Károlyi, határa szűk, és sovány, ennek-is tölgyes erdeje.

Ezen két falú a' Megyessi Uradalomhoz tartozott.

1492. Megyesallyai Morócz István, Margith feleségével mind a' két ágra felkérte.

§. 137. *Farkas-Aszó*, Oláhul *Farkasé*, Oláh falú, lakóssai egygyesültt Katolikusok, helyben Templomok, népessége 115. gazda, dombon fekszik a' Szamos mellett, szántó földgyei jók, termékenyek, legelője elég, és jó, fája épületre, és tűzre elegendő, belső gyümölcös kertyei.

1392. *Aszszinaghnak* hivattatott, Balk, és Drágh Mármarosy Fő. Ispányoknak.

1641. Kállay Györgynek, Pálnak, és Istvánnak Királyi adománnyal adatott.

Mostani földes Urai: Szaploneczay Miklós, Kállay Antal, Ferencz, György, és László maradéki, Noszticzi Thurzó György, Krassay Mihály, és özvegy Irinyi Lászlóné.

§. 138. *Pap-Bikó*, Oláhul *Bgyiko din Padure*, Oláh falú, Temploma vagyon, magos dombon fekszik, népessége 30. gazda, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, földgye sovány, tölgyes, bikkes'erdeje.

§. 139. *Czikó*, máskép *Czikló*, Magyar és Oláh falú, két mértföldnyi távolságra bent dél felé a' Közép Szólnok Vármegyei helységek között dombon fekszik a' Szamos partján, a' hol hét igen magos hegyek között omlik ki a' Szamos vize Erdélyből Magyar Országára, melly völgyet kies vóltaért *Szép-Szorosnák* nevezik, lakóssai Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' két résznek Temploma, népessége 55. gazda, agy nyomású szántó földgyei jó termékenységűek a' Szamos vize mellyékén, a' dombjai soványok a' hol szőlőt természetnek, réttyei meglehetősen szénát teremnek, fája tűzre, épületre elegendő, földes Ura Gróf Thóldy Sigmond.

1431. *Csikud* falú, említetik: hogy Vetéssy nemzetség bírta.

§. 140. *Tomány*, Oláhul *Tomaje*, falú a' Szamos partján, lakóssai Oláhok, 120. gazda, Templomok, határ:

határjának nagyobb része túl a' Szamoson vagyon, földgye kövér, és termékeny, Földes Ura Kétheli Gróf Hunnyady József, erdeje nintsen:

1461. Thomonyának neveztetett, és Bélthekey Mihálynak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1629. Segnyey Borbála Bárá Károlyi Mihály özvegye,

1784. Gróf Haller Ersébet, Bárá Hunnyady János felesége Királyi adomány mellett ezen helységbe béiktattatott.

§. 141. *Erdő - Szada*, régenten *Erdőd - Szada*, Mező város egy magas dombon, földes Ura Gróf Hunnyady József, lakóssai egygyesültt Kátolikusok, 200. gazda, kőből épült Templomok, a' Szamos mellyékén igen jó termékeny földgye, szőlő hegye is vagyon, erdeje a' legszálassabb tölgy fákat neveli, esztendőnként négy vásárok tartatnak benne, éjszokról a' Szamos vize foly, mellyen az Uraságnak malma, és hídassa, a' domb tetetején Kastéllya vagyon, mellyről az egész vidékre bélátni.

1354. Szudusnak neveztetett, és Mihálynak Tyba fiának fia, Péter, és Tamás Mestereknek Tyba fiának, s rokoninak 200. gyarájért, mindeniket négy forintyával számlálván zálogba vetette a' Váradi Káptalan előtt.

Az után a' Cháholyi nemzetségé vólt, és a' Cháholyi Uradalomhoz tartozott.

1466. Csatóházi Csató Gergely benne vám, és révbéli bérnek a szedéséről Fejedelmi engedelmét nyertt:

1547. Pusztá vólt, és Cháholyi Imre már fellyebb nevezett leányinak,

1629. Segnyey Borbálának Bárá Károlyi Mihály özvegyének,

1784. Gróf Haller Ersébethnek, Báró Hunnyady János feleségének Királyi adománnyal adatott.

§. 142. *Aranyos*, Oláhúl *Aries*, közel az aranybányákhoz lévén, tölök vette nevezetét, Orosz, és Oláh falú, lakóssai O. Hitűek, 50. gazda, Templomok van, birtokossa Gróf Kornis Uraság, szántó földgyei közepszerű termékenységgel bírnak, de harmad részét alkalmasint elönti az árvíz, réttyei jók, vagyonyait Misztótfaluban, 's Bányán közel eladhattya, nyugotról a' Szamos, éjszakról a' Lapos vizei keritik.

1573. Dálnoki Zekell Gáspárnak, és Böldi'sárnak benne rész jószág,

1643. Perecsényi Ersébethnek, Lisibona János özvegyének egész helység Oláh - Kékes falúért tserében öt ezer forintban a' Királyi Kamara által béíratott.

§. 143. *Valaszút*, Oláhúl *Kalaszuta*, magas dombon fekvő falú, lakóssai Oláhok, népessége 50. gazda, Temploma vagyon, földes Ura Gróf Károlyi ház, földgyeit trágyával használlyák, szép erdeje, Oláhúl *Mora Borsinak* is hívják, melly Magyarúl *Bormalma*, mivel hogy, a' *Borpatakán* malma vagyon, az Erdői Uradalomhoz tartozik.

§. 144. *Barlafalú*, Oláhúl *Barlest*.

§. 145. *Szakállas - Bikó*.

§. 146. *Mező-Bikó*, három régi rendetlen falúból, most szép sorjába össze húzatott helység, lakóssai Oláhok, Oroszból egygyesültek, és Katolikus Svábok, népessége 150. gazda, az Oláhoknak két fa Templomok, a' Sváboknak egy, de kőből épült vagyon, Papjok Géczy József Sz. Ferencz Rendén való, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, szántó földgyei soványak, de trágyázva használlyák, szőlő hegye, és tölgyes erdeje szép, réttyei elegendők, Nagy - Bányán terméseit jól eladhattya, legellője elég.

Régenten *Barla - Teleknek* neveztetett.

1446. Puszta volt, és Bekényi Miklósnak, 's hites társának Bachkay Ágnesnek, és Dienes sógorának,

1495. Ujlaky Jánosnak, és Antalnak Királyi adománnyal adatott.

§ 147. *Balotafalú*, Oláhul *Acsova*, Oláh falú, a' Szamoshoz közel, lakóssai Ó-Hitű egygyesült Katoликusok, 50. gazda, Templomok vagyon, földgyei termékenyek, de felét gyakorta nagy vizek járják, 's illyenkor a' legellője-is szoros, halas tava, és füzesse vagyon.

1637. Ruszkaí Kornis 'Sigmondnak Királyi adománnyal adatott.

Mostani földes Urai Mindszenti Peley 'Sigmond, Miske Sámuel, Thóldy Miklós.

§. 148. *Remete mező*, Oláhul *Póm*, falú, közel a' Szamoshoz, lakóssai Oláhok, Templomok vagyon, népessége 200. gazda Nemesseivel egygyütt, földes Urai: Thóldy Miklós, Rókász János, Miske Sámuel, Cserényi Dániel, Horváth György, és Peley Urak, búza, tengeri, zab termő földgye, egyenes, és lápalyos, a' dombos helyein vagyon tölgyes cseréje, éjszokról a' Szamos vize.

Régenten Első *Remete* Szent Pál Szerzetesseinek Veresmarthi Klastromhoz tartozott, és azért *Remete mezőnek* neveztetett.

1637. Ruszkaí Kornis 'Sigmondnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 149. *Veresmarthi* falú, magas földön fekszik a' Szamos partyán, veres földgye, mellytül neveztetik, meszszi ré látszik, lakóssai Oláhok, népessége 140. gazda, Temploma vagyon, Földes Urai: Báró Wécsey Miklós, Urai Gáspár, Pál, és István, Cséh Ferencz, Papólczy Jósef, Vesmás Sámuel, földgye igen sovány.

zabnál egyebet nem terem, de a Szamos perondgyain jó tengeriek van, tölgyes, és cserés erdeje.

Bégenten Alsó- és Felső - Veresmarthra osztatott.

1302. Hogy *Chabanka*, most is virágzó Jeles *Rhéde* nemzetség eleinek rokona, úgy mint Péter, a' János fiaival Sámuellel, és Dáviddal itten fundálta volna Keresztelő Sz János tiszteletére első Remete Szent Pál fiainak Klastromát, Szentiványi a' Klastromok lajstromába feljegyzette. I. Rész. §. 121.

1409. Csáky György Királyi adománnyal felkérte, de bírtókába nem léphetett; mert.

1412. Veresmarthy János, Sándrinak fia bírta.

1492. Megyesallyai Morócz Istvánnak, és Margith feleségének, mind a' két ágra Királyi adománnyal adatott.

1588. Hagymássy György Felső Veresmarton négy telekbe,

1595. Thardy Vörös Sónia hajadon, az után Szirmay Györgynek felesége Felső - Veresmarthi rész jószagban,

1749. Gáspár Sándor egy részében Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 150. *Borhid* Oláh falú, földes Urai: Eötvös Sándor, Károlyi, és Teleky Grófok, Báró Wesselényi József, Gáspár, Pál, a' Szamos vize partyán fekszik, népessége 120. gazda, egygyesültt Katolikusok, Templomok vagyon, neveztetik a' *Bor* patakától, melly a' falút végig folya, *hid* van rajta, és malmot hajt, szántó földgyei soványok, 's árviz-is járja, gyümöltse, tengerije jól terem, réttyeik gazdagok, legellőjük jó fajok tűzre elég,

1399. Megyessy Bán fiai bírták.

1309.

1409. Csáky Györgynek Királyi adománnyal adattott.

1492. Megyesallyai Morócz István Margith feleségével benne béiktattott.

1699. Skotka Mihálynak, és feleségének Boros Máriának,

1749. Gáspár Sándornak benne rész Királyi adománnyal adott.

§ 151. *Lippó* a' Szamos partján fekvő falú, lakóssai Oláhok, fa Templomok vagyon, népessége 120. gazda, földes Urai a' Csomaközy nemzetségnek elágazott maradéki, mostani zálogos birtokossai Sztán István, és András özvegyei, földgye fejr agyag, és sovány, de trágyázva jó búzát terem, tengerijek, és gyümölsösök a' Szamos porondgyain, tölgyes erdeje.

Ezt is a' Megyessi Simon Bárnak fiai bírták.

1409. Csáky György Királyi adománnyal felkérte, de birtokába nem lépett, mert

1492. Megyesallyai Morócz István Margith feleségével új Királyi adomány mellett benne béiktattott.

§ 152. *Szinsfalú*, Oláhul *Szin*, Gróf Károlyi ház bírja, Svábok lakják, 63. gazda, 26. esztendeje hogy megszállották ezen helységet, ez előtt Oláhok lakták, bikkes, tölgyes erdeje, mellyben özek, nyúlak találtak, piattzok Szathmár, a' határja igen sovány, mindenkor az Erdödi Uradalomhoz tartozott.

§ 153. *Réztelek*, Oláhul *Tatares*, Oláh falú, birtokossai Szathmár Várossa, és a' Gróf Károlyi ház, lakóssai egygyesültt Ó Hitűek, fekszik a' Szathmári hegyek között, határja két nyomásbéli, tér helyen fejr agyagos földgye terem, kevés búzát, tengerit, és zabot, mak termő erdeje meglehetős, piattza Szathmár.

1411. Szathmár Várassával 'Sigmond Király által Wuchovich György Rácz Uralkodónak által adatott. I. Rész. §. 171.

§. 154. *Ivdescsó*, Oláhúl *Nyikopoj*, Oláh falú, földes Urai Hiripi, és Ivácskói Szuhányi János, mostani Fel ispány, Kállay Antal, Zanathy Mihályné, lakóssai Ó-H. tük, 55. házból álló gazdák, fából épült Templomok, Papjok helyben, határja sovány, három nyomásbéli, kevés kétszeres búzát, leginkább tengerit, és zabot terem közepszerűen, van tölgyes erdeje, piattza Szathmár, élelmének módgya kevés marhatartás, és a' szathmári hegyre napszámokra való járat, *Homoród* patakja, melly a' bik tetőről veszi eredetét, foly-el alatta.

Régenten *Ivdescsófalvának* neveztetett, és 1631. Király Daróczi Daróczy Istvannak,

1732 Bösörményi Sámuelnek, és Komáromi Andrásnak egész helység,

1765. Szuhányi Antalnak, és Lászlónak fele Királyi adománnyal adatott.

§. 155. *Oroszfalú*, Oláhúl *Russ*, nagyobb része Szathmár várossáé, hanem Nemes Dunka Jánosnak is van benne három telke. Lakóssai Görög Katolikusok, 65. gazda, fa Templomok, helyben Papjok, határát a' Szamos vizének áradási járják, de a' búzát, tengerit, zabot megtermi, *Homoród* pataka is, melly a' Bokről veszi eredetét, foly a' határán, piattza Szathmár, és Erdőd, mellyeknek hegyein napszámmal keresik élelmeket.

1673. A' Váradi Török Basák bírták, a' mint kitetszik most is a' Szathmár várossának Levél Tárában lévő levélből: „ Én Dervis Ispaija Hatalmas Török „ Császár Váradi várában az Zajin Urak, és Ispaijak „ ő Nagyságok, és ő Kegyelmeik egygyik Fő-Zászló tartó- „ ja, Isten akarattjából Földes Uratok. Szathmár „ Vármegyében lévő Oroszfalússi jobbágyim, hallom, „ hogy

„ hogy elszélyedtetek, azért ezen Úri levelünk látván,
 „ mindjárt haza szálljatok, az adótok, úgy mint a'
 „ summátok, a' mint a' Madarasiaktól izentétek, hat-
 „ van forint, egy fejős tehén legyen, a' Császár adó-
 „ ját is, a' miben lehet, azon lészek, hogy leszállít-
 „ sunk benne. Mí pedig fogadjuk Úri Török hitünk-
 „ re, hogy innét a' mí Török pártunkról minden há-
 „ borgatók ellen mególtalmazunk, ha haza szálljatok,
 „ a' mellynek elhitelére, 's erősségére küldöm hozzá-
 „ tok ezen Úri petsétemmel megerősített Úri hit le-
 „ velemet, azért egy hét alatt magatok hozzánk bé-
 „ jöjjetek, a' summátokból a' mit meghozhattok, meg-
 „ hozzatok, 's velünk szembe legyetek; ha pedig egy
 „ hét alatt bé nem jöttök, elhidgyétek, megkeresünk,
 „ jól tudgyuk, hol vagytok, ha onnét máshova men-
 „ nétek is, felkeresünk, ha az ökor szarvában, avagy
 „ a' nyakában rejteztek is, eleget vártunk eddig, ha
 „ azon hit levelemre bé nem jöttök, valami rajtatok
 „ esik, magatok légyetek oka, mind Isten, 's mind
 „ ez világ előtt, Isten mindnyájunkal. Datum in Vá-
 „ rad die Mensis 22. Maji 1673. Jó akaró Uratok, ha
 „ veszitek, Kupra. p. h.

§. 156. *Hirip*, Magyar és Oláh falú, bírtokossai nagyobb részében Hirippi Szuhányi János, a' többiben Kállay Antal, lakóssai egygyesültt Katolikusok, kiknek fa Templomok, és Reformátusok, kiknek köből épültt Templomok, népessége 130. gazda, határja lapályos, búzát, tengerit, zabot bőven, és igen sok veres hagymát terem, mellyekből pénzt szereznek a' lakósok, szép tölgyes erdeje vagyon, piattza Szathmár, a' Balkány vize a' falú végén, és a' határ közepén foly.

1393. A' Drágffy nemzetség bírta, hanem István Megyessi Bánnak fia 260. sertést elhajatott onnét, és az egész helységet elpusztította.

1406. 'Sigmund Királynak parantsolattyára, és Witkay Lászlónak, András fiának, Jakabnak, László, és Jánosnak István fiainak esedezésére Kis-Kólch helységnek határit Hirip helységnek határatól öszve híván a'

a' szomszédokat, és a' határosokat Sz. Zaniszló Mártyr ünnepe után hatodik napon megkülönböztették Kápolnay Balás Király embere, és Jakab Deák Leleszi Sz. Egyház Kárájának Papja, és azon Konventnek biznysága: „elkezdvén a' déli, és napnyugotti részek között *Folyó Balkan* vizének árka mellett, melly máskép *Ilydas Balkannak* is nevezetik, ottan régi két föld hányásra akadtak, mellyeknek egygyike *Nagy Kólch*, a' másika *Kis-Kólch* helységeknek határit elhasíttya, a' honnét nevezett *Folyó Balkannak* árka mellett nagy darabon napnyugot felé menvén, azon folyónak partján új határ hányást állítottak fel, onnét éjszak felé fordulván, és ottan *Tamás László fia réthe* mellett keresztel megjegyzett tölgy fának éjsz ki részén más föld határ hányást, és megint más keresztel tölgy fa alatt harmadik, 's ismét két oldaláról keresztel jegyekre bévágott tölgy fa alatt *Hangya-Kastély* nevezetű helyen megint közben fekvő határ hányásokat földből halmaztak fel, 's azon túl egy keresztel tölgy fát hagytak határ jelnek, 's annak helyét *Vayot heulynek* nevezték. Utóllýára éjszakfelé nevezett *Tamás László fia rétye* mellett mendegelvén mindég, jútottak *Záraz balkan* nevezetű helyre, a' hol egy tölgy fa alatt hasonlóképpen új határ jel föld hányásból állítottak, és ottan nevezett *Kis-Kólch*, és *Hyrip* helységek határinak eljelölését elvégezvén, úgy megkülönböztetett *Kis Kólch* nevezetű helységben, 's annak mindennemű tartozandójiban említett *Witkay Lászlót*, *Jakabot*, és *Jánost*, az őket illető jussal béiktatták. “

1420 Tanú vallatás tétetett Drágffy nemzetség részére: hogy ezen helységből egy aszszonyságot Miklós Jánosnak, Simon Megyessi Bán fiának fia erőszakosan elragadott.

1470 Csató Gergelynek benne rész jószág,

1579. Zeleméry Kamarás Miklósnak egy Nemes Udvarhely ezen helységbe Királyi adománnyal adatott.

Itten neveztetetett Zeleméry onnét mondatott *Kamarásnak*: hogy

1419. Zeleméry László volt a' Királyi Sónak *Kamarássa* Debreczenbe, ennek

1459. Kamarás Benedek fia, kinek Ujlaki Margittól

1515. Kamarás János fia született. Ez Ruszkai Dobó Anna feleségétől.

1579. Eléhozott Zeleméry Kamarás Miklóst nemzette, ez ismét Henyey Margittól Zeleméry Borbálát Lorántffy Mihály hitvessét, kitől Lorántffy Susánna I. Rákóczy György felesége, ettől II. Rákóczy György, kitől, és hitves társától Báthory Sófiától I. Ferencz, ennek Zrinyi Illona feleségétől II. Rákóczy Ferencz, és Juliánna Gróf Aspremonthné származtak.

1631. Király Daróczi Daróczy Istvánnak egész helység,

1732. Böszörményi Nagy Sámuelnek, és Komáromy Andrásnak hansonlóképpen egész helység,

1765. Szuhányi Antalnak, és Lászlónak ezen helységnek fele Királyi adománnyal adattak.

§. 157. - *Krassó* falú, a' régi Szamos hagyás partján, mellynek árjától nagy töltésekkel óltalmaztatik, lakóssai Magyar Refórmátusok, és egygyesült Oláhok, mind a' két rendbélieknek Templomjok, és még a' Zsidóknak is Sinagogájok vagyon. Népeisége 100 gazda Nemesseivel egygyütt Földes Urai Gróf Teleky, Wécsey, és Wesselényi Bárók, Darvay, Gáspár, Tárcsy, Egry, Solymossy, és Mándy Urak, hatara bőv, földgye termékeny, és három lábnyira alacsonyabb a' helység fekvésénél, jó búzát, sok gyümölcst, és tengerit terem, a' *Balkány* vize a' hatarán közödk, és a' *Szin* pataka is ezen helység, és a' Lippai hatarak között jön le a' bokról a' Szamosba, mellyek a' legellő mezejét gyakran nedvesítik.

1382. János, Simon Bánnak fia tanú vallatást tetett: hogy az ő *Krassou* nevezetű helységét Zarazberki Balk Vajda felégette.

1409. Csáky György egész helységet Királyi adománnyal felkérte, de birtokában nem léphetett, mert

1420. Miklós Jánosnak Megyessi Simon Bán fiának fia bírta.

1492. Megyesallyai Morócz István Margith feleségével új Királyi adománnyal mind a' két ágra a' vámajával együtt felkérte, és béiktattatott.

1498. Hogy *Zaldobószeg* erdő, és *horgas tó* közü rétek a' *Krassói* határhoz tartózkodók elítéltetett.

1632. Bagossy Pálnak ezen helységnek fele,

1637. Ugyan neki ismét más fele Királyi adománnyal adatott.

§. 158. *Nagy-Kólc* falú, földes Urai: Bagossy János, Vass Pál, és Schuller Leopold Hadi-Vezér özvegyei, Báró Sztojka 'Sigmond, Darvay Gábor, és Miklós, Diószeghy Sámuelné, Pál Simon, és Péter, Szamos vize a' határját mossa, sött némellykor házaikból is a' lakósokat kihajtya, népessége 60. gazda, gyümölcstösse, és tölgyes erdeje bőven vagyon, földgye lapályos de termékeny, Szathmár piattozása, lakóssai Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' két feleketnek fa Templomok van.

§. 159. *Kis-Kólc* falú, birtokossai: Gróf Teleky Imre, és Ferencz, Bagossy János, Báró Wesselényi Farkas, Darvay Gábor, Szeleczy János, Végh 'Sigmond, Marecz István, Bakó László, és Décsey Nemesek, a' Szamos vize a' határán foly, melly három nyomáshéli, búzát, kukuriczát, zabot, szénát terem, sük a' földgye, erdeje tsak tövisből áll, lakóssai Magyarok, és Oláhok, de tsak a' Reformátusoknak van fa Templomok, népessége 60. gazda.

1267. Mind a' két helységet a' Szamos vizén épült malommal *Kóch* Simon, Móricznak fia, György és Péter, *Kóch* Mártonnak' fiai bírták.

1278. *Kóch* nemből eredett Nemeseknek íratnak, és *Tussay* Nemesekkel egy törsoékből származtak, mivel osztály leveleikben *Tussa*, és Újfalú helységeket is Zemplén Vármegyében magok között felosztották.

Régenten Kis-Kölcs *Egyházas* - Kólchiának, az után *Myke* - Kolchiának, Nagy-Kölcs *Illie* - Kolchiának, az után *Paplan* - Kolchiának nevezetett.

Kétség kívül ezen nevezetek: *Myke* az az: Miklós, és *Illye*, az az: Illyés bírtokossaitól, *Egyházas* kisded voltától, *Paplan* pedig a' Menyegzői ajándéktól reájok ragadtak, a' mint kitétszik ezen Ok - Levélből;

1312. „ A' Váradi Sz. Egyháznak Káptalannya „ Kopez Nádor Ispánynak parantsolattýára kiküldvén „ Lászlót, éneklő karjának Papját, bizonyosságúl Sisciai „ Ábráhámmal a' Nádor Ispány emberével: hogy Zothmár Vármegyébe fekvő *Kulch* helységet Péter Mesternek, Péter fiának adnák által, ha a' Nádor Ispány által rendeltt határ napra *Myke*, és András „ *Illyés* fia özvegyeinek a' hit részt lefizeti, kik *Illie* - „ *Kolchiára*, a' hol az Andrásnak özvegye, és *Egyházas* - Kolchiára, a' hol *Mikének* az özvegye lakott, az elrendeltt határ napra eljövén, midőn a' „ nevezett Péter az említett özvegyeknek hit részét, és „ *Paplannak* nevezetett menyegzői ajándékát, Péternek Zothmári Plébánosnak levele szerént 50. nehéz „ gyrákban le nem fizethette volna, (*de dote, et rebus parafernalibus, jęgi ruha, et Paplani rees dictis satisfacere non potuisset*) két annyiban a' „ nevezett Pétert marasztalták, és hogy a' nevezett „ özvegyek holtok napjáig az *Illie* - *Kolchia* helységet bírassák, meghagyták. “

Már ebből méltán gyanítani lehet: hogy a' *Paplan* takaró igen régi nevezet a' Magyaránál, és Deákúl *Para-*

Paraphernumot tézsen; a' nevezetét pedig attól vehette: hogy a' leány az eljegyzés után *Pap leányának* neveztetett, kinek a' szüléi, vagy a' jegyesse *Pap leányi* ajándékban jegy ruhát, kivált pedig ágy takarót adni tartóztak, melly *Paplanynak* neveztetett.

1321. Fellyebb nevezett *Kóch* nemből való Péter, Péternek fia, a' ki *Petinának* is hivatott, mikor I. Károly Király Dó'sát, az Erdélyi Vajdát egy Moys nevű pártos ellen küldötte volna, Zathmár Vármegyébe sok embereket szedett maga mellé, és azokkal együtt a' pártos Móses mellett hadakozott a' Király népe ellen, melly hívségtelensége által a' jószágát elvesztvén, *Koleh* helységre *Csomaközieknek*, és *Witkainak* adatott.

1325. A' Chumaköziek osztályaiba *Myke-Kulchia*, és *Elia-Kulchia* helységek, mellyek ez előtt Péteré valának, *Eudus* fiainak jütottak. Várm. Lev. Tár.

1352. *Paplan - Kolchiát* Chumaközy Márton, *Myke - Kolchiát* pedig *Witkay* András, István, és László, Istvánnak fiai bírták, és a' villongásban lévő határjéránt a' Váradai Káptalan előtt eképpen alkudtak meg: „ hogy min-kutánna Nagyságos Miklós Úr Nádor Is-pány, és Kúnok bírāja előtt addig törvénykeztek „ volna, miglen mind a' két résznek hajvívás ítéltetett, „ akkor osztán a' nevezett Nádor Ispány Úr engedelméből a' jó lelkű férjfiaknak közben vetésére megal-kudván, a' kérdésben lévő földet határ hányásokkal „ eképpen jelelték-el: hogy éjszokról kezdvén, és a' „ *Zumus* vizétől egyenesen menvén bizonyos térség-nek, melly *Zumus - Mezonek* neveztetik, jobb ól-dalon lévő szélére, ottan egy vad alma fát kereszt vágással megjegyeztek, attól dél felé gyümöltst ter-mő fák között mendegelvén, jütottak bizonyos kört-vély fához, és azt is kereszt vágással megjelelték, „ megint által menvén egy berken, melly *Kesekun-beregnek* mondatik, ottan is egy tölgy fára kereszt jegyet tettek, és ottan egy nagy út a' határt hasít-ya, mellyre mind a' két résztől egy egy férjfiú a' „ Nádor Ispány embere előtt megesküdött: hogy ezen „ jelek

„ jelek igaz határi legyenek az egygyik Kólch, és a'
 „ másik Kólch helységeknek, és úgy a' villongásban
 „ lévő földnek napkeleti része a' nevezett *Nagy úton*
 „ túl maradtott Chumakuzy Mártonnak, és az ő mara-
 „ dékinak, a' napnyugottu része pedig Witkay István
 „ fiának örökre bírattandó. Mellyett ha valamellyik
 „ fél meg nem állana, azonnal a' bajvívásban ügye
 „ veszetnek) *succubitus duelli*) büntetését szenved-
 „ gye. A' bírákat pedig mind a' két rész egy formán
 „ kelélgittse. Költt Sz. Tamás Apostol. Ün. pe előtt
 „ harmadik napon, 1352. Eszt. “

1438. Nagy-Kolchnak egy darab erdejét mikép-
 pen Móricz Simonnak, néhai Megyesi Bán fiának fia
Georbed helységéhez foglalta? Görbednek leírásában
 eléadgyuk.

1406. Kis-Kólcsnak határi *Hirip* felől mikép já-
 rattak? Hiripnek leírásában eléadtuk.

1498. 1503. Bakthay Máthénak,

1543. Petri Tamásnak, Zennyessy Imrének, Way
 Péternek,

1544. Way Demeternek, és Antálnak,

1545. Witkay Imrének,

1550. Kákonyi Péternek Kis-Kólcson rész Királyi,
 adományal adatott.

1554. Perényi Mihály Kis-Kólchnak harmad ré-
 szét Kákonyi Jánosnak, és feleségének Sárközy Borbá-
 lának örökösön eladta a' Jászai Konvent előtt.

1560. Illósvay Mihály, Uray Albert, és Tamonyai
 Nagy Demeter Kis-Kólcsnak fele részébe,

1561. Fekete, máskép Baronyay Kelemenffy János,

1582. Witkai Zikszay János,

1637. Perényi Gábor, Palóczi Horváth György,
 Bornemisza Ersébeth Lónyai Menyhárt özvegye Kis-
 Kólcsnak részeibe Királyi adomány mellett béiktattat-
 tak.

1727. Bencze, máskép Szathmáry Sámuelnek Nagy-Kólcson rész jószág ajándékozott.

§. 160. Szamos-Kórógy falú, közel a' Szamoshoz, lakóssai Magyarok, és Oláhok, 85. gazda Nemesseivel egygyütt, tsak a' Reformátusoknak vagyon fa Templomok, bírtókossai: Özvegy Péchy Mihályné, Csabay Antal, Marecz Istvánné, Végh 'Sigmund maiadéki, Dobsa Ferencz özvegye, Cseh Ferencz, Rétsey Sándor, és József Urak, határja szűk, lapos, agyagos, egyéb aránt termékeny, hasznos gyümölcössei, egyéb fája galagonya tövisnél nints.

Régenten *Korognak* hivattatott, és a' *Korogy* régi Magyar nemzetség tőle nevezte magát, melly bizonyos abból: hogy több olyan nevezetű helység Magyar hazánkban nem-is találatik, és még bizonyosabban alább Korogy István bévallásából ki fog tetszeni.

1046. Eszt. Korogiaiak vóltak, a' kik Sz. Gellértet Vatanak bizgatására megölték, kiknek (a' mint hazánk történeteinek írói írják) a' vólt az Isteni büntetések: hogy ha valaki ezen nemből abba a' Templomba bément, melly a' Sz. Gellért hegye alatt azon Szentnek tiszteletére épültt, azon mindenkor az a' gyalázot esett: hogy hasát nem tartóztathatván, magát öszve motskoltá.

1387. Korogy István 'Sigmund Király idejében nagy vitéz, és Hadi Vézér, katonai szolgálati által ezen nemzetséget nagyra emelte, sokat fáradozott Mária Király Aszszonynak a' Palisnay János kezéből való ki szabadításában, a' pártosokat Valkó Vármegyében széjjel verte, és közülök sokakat fogva hozott 'Sigmundhoz. Azért-is 'Sigmund Király ötet Matsóvi Bánná, Ország Nagygyává tette, Harsányi, 's más nagy jószágokkal, mellyeket a' pártosoktól elvejt, megajándékozta.

1389. Ezen Korogy István Matsóvi Bán keveset ügyelvén a' Szathmár Vármegyei keves bírtókára, Korog helységét a' *Zomus* vize mellett Darahy Péternek, Berta-

Bertalan Mester fiának, 50. Báni gyrákért (*marcis Banalibus*) örökösön bévallootta a' Váradai Káptalan előtt, mivel lakásától távul esett, és mivel attyaffiát feleségül vévén, a' Pápa engedelméért sokat kéntelenítetett fizetni.

1452. Korogy János -is Matsói Bán volt, Fridrik Császár ellen a' Szövetség levélnek ő is alá írta a' maga nevét.

1456. A' mikor Hunyady János Belgrád alól nagy dítőséggel elverte a' Törököket, ő-is egy jó tsoport katonasággal segítségére ment.

1526. Korogy Péter II. Lajos Királlyal elesett a' Mohátsi veszedelemben, mindent megemésztő erős gyomrú ember volt, az eleven egereket, az úttzákon heverő megférgesedett ebeknek húsát, minden tsömör, és undorodás nélkül megehetette, a' mint Istvánffy írja, kiben a' Korogy nemzetségnek fiú ágon maga szakadott.

A' mi a' Korogi helységet illeti; azt

1410. a' Darahy nemzetség bírta.

1419. Petneházy Jakabnak, és Miklósnak egy negyed része Királyi adománnyal adatott.

1480. Tanú vallatás tétetett: hogy *Garabó* nevezetű földek a' *Kórogi* határhoz tartóznak, mellyeket Egry Imre Egry Miklóstól hatalmasúl elfoglalt volt.

1516. Hogy *Kedmenzég*h nevezetű rétek a' *Korogi* határban helyheztenek, elítéltetett.

1520. Bazani Dobay Demeter egy részében Királyi adomány mellett béiktattatott.

1539. Egry Péter, Dobay Jó Demetert egy jobbágy teleknek, és Berendy Jánost egy almás kertnek kiborsátása felől törvényesen megintette.

1544. Muchey Pálnak, Nagyváthy Jánosnak, és Ráczi Miklósnak,

1550. Pettyeni Jó Györgynek, Mihálynak, és Wilhelmnek Jó Demeter fiainak, Anna, és Katalin leányinak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1549. Tanú vallatás tétel: hogy *Grábó* nevezetű erdő, és abban *Pap palója* forduló a' Korogi határhoz tartoznak.

1559. Horváthy György,

1561. Fekete Balog János, másképp Kelemenffy benne Királyi adománnyal részt nyertek.

1583. Egry Kelemen a' Török rabságból való szabadulása végett Korogon egész rész jószágát Salgay Balintnak 600. forinton örökösön eladta.

1592. Ezen Salgay Bálint Királyi jóvá hagyással ezen rész jószágba beiktatott, kinek Salgay Kata leányát Perényi Gábor feleségül vette, és minden jószágának örökösse lett.

1594. Pethő Istvánnak, Tamásnak, és Pálnak egy Nemes Udvarhely itten Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 161. *Dobrács - Apáthi*. Ez régenten különös két falú volt. *Dobrách* azon nevezetű nemzetsége, mellette való *Apáthi* Olchvai Apátúrságé, melly az Apátúrság elvesztével idővel öszve tsatoltatott. Nem sokáig bírták a' Prémonstráti Kanonokok. Mert

1367. Ezen Apáthi Pettené, Petri Miklós fiájé.

1410. Dobrách pedig Dobráchy nemzetségé vala, mellynek egy ága *Pálfalvaiaknak* nevezetű, a' mint Pálfalvának leírásában eléadgyuk.

1563. Zabó Tamás Dobrácsnak egy részét, mellette lévő Apáthit pedig

1609. Farkas István, és Dengelegy Miklós Királyi adománnyal nyerték.

1632. Vetéssi Kökényesdy Péter a' Tökéssi határokat Dobrács felé megújította.

1667. Barkóczy Jánosnak Apáthi a' mellette lévő Dobrács pusztával Királyi adománnyal adatott.

Most Szent Kátolnai Cseh Ferencz nagyobb részét, a' többit Csabáy Antal, és Virág József bírják. Lakóssai Magyarok, Reformátusok, és egygyesült Oláhok, 50. gazda, mind a' két felekezetnek fa Templomaik, fekszik a' Szamos vize mellett, szántó földgyei kemény agyag, és lapályosok, egyéb eránt közép termékenységűek, nagyobb része réttyeinek kétszer kaszáltatik, fája tűzre, és épületre, almás kertyei.

§. 162. *Pettyén*, régl neve szerént *Baxiand*, *Bázand*, népes falú, ez előtt pusztá volt, most megint népes helység a' Szamos partyán, lakóssai Református Magyarok, 40. gazda, fából épült Templomok, határja igen szűk, a' Szamos árja rontya, egyéb eránt termékeny, földes Urai: Szeleczy János Királyi Tanácsos, Böszörményi Sándor, és Lajos, Virág József, és Péter, Décey László, és Ferencz, Szentkirályi Ferencz.

1417. Báthory István, és Benedek benne Királyi adomány mellett béiktattattak, a' hol *Baxiannak* nevezetik.

1550. Jó Györgynek, Mihálynak, és Wilhelmnek, *Pettyényi* Demeter fiainak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott, kiknek birtokától a' nevezete *Pettyényre* által változott.

1563. Zabó Tamás benne részt nyertt, a' hol már *Pettyénnek*, máskép *Baxádnak* mondatik.

1601. Mező Szentmiklóssy János *Pettyény*, máskép *Baxánd* helységnek részébe,

1667. *Bazúndi*, másképp *Pettyényi* egész pusztába Barkóczy János,

1726. Nagy, másképp Böszörményi Sámuelnek *Pettyénnek* részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 163. *Ombod* falú a' Szamos partyán, lakóssai mind Református Magyarok, 80. gazda, fából épült Templomok, földgye egyenes, és termékeny, hasznos gyümölcössei, 's tölgyes erdeji, földes Urai: Gróf Teleky Imre, és Szelezky János Királyi Tanácsos.

1405. Egész helységet Báthory István bírta, kinek a' Szamos vizén épített malmát Miklós, és Simon, Jánosnak, néhai Megyessi Simon Bán fiának fiai levágtatták.

1417. Báthory István, és Benedek új Királyi adomány mellett ezen helységbe béiktattattak.

1420. Azoknak Ombodi jobbágyi Nemes Mindszenti Ambrust megsebesítették.

1610. Kákonyi Istvánnak rész,

1625. Király Daróczi Debreczenyi Tamásnak is rész benne,

1758. Vasáros Naményi Eötvös Sándornak, és Lászlónak egész helység Királyi adománnyal átadtott.

§. 164. *Amacz*, elegyes Magyar falú, 80. telkes gazdából álló, lakóssai O-Hitűek, és Reformátusok, kiknek helyben Papjok, és Templomok vagyon, szántó földgyei termékenyek, réttye elegendő, itató helyei, tűzre való fája, hasznos káposztás, és gyümölcös kertyei. Jobb része Gróf Teleky Imréjé, a' többiben özvegy Szügyényi Józsefné, és Szelezky János birtokosok. A' Szamos vizének véletlen áradásinak kivagyontéve, a' határokon széjjel foly a' *Homoród* pataka.

1417. Báthory István, és Benedek benne Királyi adomány mellett béiktattattak.

1609. Szilágyi Jánosnak Királyi adománnyal által adátott.

1625. Király: Daróczi Debreczenyi Tamás,

1758. Eötvös Sándor, és László Királyi adománnyal nyerték.

§. 165. *Pálfalva* régenten népes falu, azután pusztá, most megint megnépessített, a' Szamos partján fekszik, népessége 22. gazda, lakóssai Magyarok, és Oláhok, földgye egyenes, és termékeny, tölgyes erdeje, nagyobb része Gróf Teleky Imréjé, a' többi Szelezcky János, Szügyényi, és Eötvös Uraké.

Régenten *Kis-Szent-Máriának* neveztetett.

1379. 1384. Dobráchy Sándor, István, és Miklós birták, 's tanúkat vallattak azon hatalmaskodások eránt, a' mellyeket János, Simon Bánnak fia ezen helységben elkövetett.

1399. *Pál*, Dobráchy Miklósnek fia testvéreivel felosztzkodván, 's nékie egész helység juttván, azt kereszt névéről *Pálfalvának*, 's magát *Pálfalvaynak* nevezte.

1423. Ezen Pálnak fiai, István, és Mihály egész helységet birták, és Pálfalvai *Burjánoknak* neveztek magokat, mivel hajdanában *Burján* nemből eredtek.

1431. Darahy Jánosnak, és Lászlónak egész helység,

1627. Király Daróczi Debreczenyi Tamásnak, és feleségének Tarjányi Margitnak rész;

1749. Eötvös Lászlónak, Sándornak, és Imrének egy Nemes Udvarhely benne Királyi adománnyal adátott.

III. A' Szamos - Közi járásban.

§. 166. *Lásdri* Magyar falú, nevét vette *Lásdri-tól*, kiről Pusztá-Darócznak leírásában lesz emlékezet, bő, és termő határja, 's kaszálói, két szakasz erdeje, lakóssai nagyobb részént Reformátusok, kiknek kő Templomjok; földes Urai: Eötvös Lászlóné, Nagy 'Sigmond, Gábor, és András, Daróczy 'Sigmond, Szerdahelyi 'Sigmond, és a' Becsly nemzetség.

1245. *Lásdri* nevezetű megnépesítette, és bírta.

1449. Scepessy Péternek, és Istvánnak benne részjóság,

1462. Nádasdy Ungor Jánosnak, és Drágffy Miklósnak ezen helységnek fele Királyi adománnyal adott.

1493. Charnavoday Egyed a' maga részét Matuzi-nay Miklósnak 400. arany forintba elzálogosította.

1526. Derenchény Pálnak, Péternek, és Tárkányi Miklósnak egy része, de a' Derenchényiek hívségtelensége által

1545. az ő részek Anarchy Péter Kapitánynak Királyi adománnyal ajándékozott. Hanem ez a' Derenchényiekkél megalkudván,

1553. Derenchényi István azoknak kiváltását Radák György vejének engedte.

Ennek fia Radák László Zápolya János 'Sigmondnek hűsége vezére volt.

1562. Ötet küldötte a' feltámadt székelyek ellen,

1563. a' Moldvai Jakab Vajda ellen.

1575. Békessy Gáspár mellett szerentsétlenül hadakozván Báthory István ellen, Magyar Országgra kiszökött, de három esztendő múlva Báthoritól kegyelmet nyert.

1597. Felső-Pulyai Bük Farkas benne részt,
 1602. Ruzskai Kornis Gáspár, és az ő fiai, 'Sigmond, és Böldi'sár egész helységet Királyi adománnyal nyerték.

1630. Határi Szathmár - Németitől megkülömböztettek.

1640. Torday János, és Göde Judith, Anárchy György felesége egy részébe,

1651. Csalay László, Kállay Klára, Susánna, és Katalin, Perényi György özvegye egész helységbe,

1652. Lónyay 'Sigmond Bereg Vármegyei Fő - Ispány - is

1687. Báró Károlyi László-is,

1717. Viszoesányi Sándor-is egy részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 167. *Pusztá - Darócz*, régenten *Lázár-Darócz*, Magyar falú, birtokossai Gróf Barkóczy Ferencz, Kanisay Ádám, Ferencz, és József, Nagy Gábor, Patay Mihály, Becsky Uraság, 's több Nemesség. A' hatá a nem nagy, de jó, hanem a' Szamos árvizei járják, kaszálója elegendő, és jó szénát ad, van szép erdeje, lakóssai Magyar Reformátusok, kiknek fából épült Templomok, öt Oláh-is lakik közöttök.

Lázár elő nevét vette *Lázártól*, a' ki a' Tatár járás után 1245. Eszt. körül első birtokossa lehetett, a' mint alább I. Károly Királynak oda ítélt levelelőből 1323. Eszt. fogjuk látni. Ennek maradéki hogy *Babonyi*, és *Halmi* vári, Ugócha Vármegyében fekvő helységnek, és várnak birtokosaival egy nemből eredtek, azon levélben kitett *Bábonyi*, és *Várallyai*, másképp *Halmi* birtokjokból világos.

Hogy *Bábonyi*, és *Várallyai* birtokosok, az után *Daróczyiaknak*, *Chernavodaiaknak*, és *Surányiaknak* neveztettek, az Ugócsa Vármegyének leírásából

157. 158. lapon kitetszik. Mivel tehát mostani *Pusza-Daróczot* Darócziaknak ága bírta, azt *Lázár* eljéttől *Lázár-Darócznak* nevezte. *Pusza* elő nevéé pedig, csak az elpusztulása után ruházták reá a' lakosok, a' mint alább fogjuk látni.

1349. *Babunt*, és *Várallyát* felosztó atyaflak között *Ugócsa* Vármegyének leírásában 158. lapon említetik *Fülep* rokonok-is, a' ki mivel *Daróczy* ágból származott, megint az harmadik *Darócz* tőle *Fülpös-Darócznak* mondatott.

1323. I. Károly Királynak eléhozott oda ítéelő levele pedig következik e'képpen: „ Károly Isternek
 „ kegyelméből Magyar, Dalmat, Horváth, Ráma,
 „ Rác, Galicz, Ladomer, Kún, Bolgár Országoknak
 „ Királya, Salernitani Hercege, és Sz. Angyal hegye
 „ Tisztességének Ura, 's a' t. hogy János, Tamásnak,
 „ *Lázár* fiának fia Királyi Nagyságunknak járulván
 „ személléhez, panaszolkodott Felségünknek e'képpen:
 „ hogy Péter *Erdewdi* Gróf némelly örökös helységeit,
 „ *Lazaar-Darouchot* Zathmár Vármegyében, *Bala-*
 „ *seit* Bereg Vármegyében, *Keech-Babunt* a' várá-
 „ nak a' hegyével egygyütt *Ugucha* Vármegyében Ki-
 „ rályi földeknek neve alatt elfoglalta, és mi azon Já-
 „ nosnak panaszszára törvényes bizonyság által tudó-
 „ sítatni kívánván, a' mi hibeinknek a' Váradí, és Egri
 „ Sz. Egyházak Káptalannyainak, és Sz. István hegy
 „ fokán lévő Váradí Konventnek megparantoltuk: hogy
 „ küldenék hiteles bizonyságait, kiknek jelenlétében
 „ Zathmári Gaál, vagy Uguchai Tamás, Pálnak fia,
 „ a' Váradí Káptalan, Máthé, Péternek fia az Egri
 „ Káptalan, Nabráthi János a' nevezett Konventnek
 „ bizonyságival, mint kirendeltt embereink tudnák meg-
 „ azon igazságnak valóságát: hogy ha az említett hely-
 „ ségek Jánosnak örökjei-é? és nekünk megrnák, a'
 „ mint valóságát találndják. Melly Káptalannak, és
 „ Konvent, úgy mint a' Váradí Mester Kanonokját,
 „ az Egri Miklós Mester olvasóját, a' nevezett Kon-
 „ vent pedig *Lewkeos* Grótot, 's *Tiszttyét* nevezett
 „ embereinkkel kiküldvén, úgy adák elé: hogy elő-
 „ szór Tamás Mestertől, Dienes fiától, és Uguchai
 „ Fő-

„ Fő - Ispánytól, az után a' Nempthi, és Zothmári
 „ polgároktól, megint a' Nemesektől, Pétertől Gyba
 „ fiától, Istvántól *Tatár* nevezetűtől, Chaaktól, és
 „ Pétertől, Mihálynak Barah fiának fiától, Tikuthi Ist-
 „ vántól, Urai Miklóstól, és Jánostól, az után Ugu-
 „ cha Vármegyében Ordón, Cheed, Kelementől, és Be-
 „ recztől, 's más sok polgároktól, 's ugyan azon Várme-
 „ gyében Zaazi lakósoktól, és négy szolga bírójától azon
 „ Vármegyének, Guba Pétertől, és Mathétól azon Gubá-
 „ nak testvérétől, Péter Mestertől, Saásváry György-
 „ től, Tamástól Tuke nevezetűtől, Chamafalvai Bekeé-
 „ től, Okly Jakabtól, Dobouchi Dompkostól, és Ma-
 „ thétól, és a' Luprechházi polgároktól, 's minden
 „ renden lévő emberektől szorgalmatosan tudakozván,
 „ találták: hogy az említett helységek Jánosnak vól-
 „ tak és lennének örökjei, 's ötöt illetnék. Azért mi
 „ itten meg adgya azokat Jánosnak). Költt 1323. Eszt.
 „ Juniusnak 14. Kalendáján. “

1462. Nádasdi Ungor Jánosnak, Drágffy Miklós-
 nak, és Zállási Erdélyi Péternek Lázár - Daróczi fiú ág
 magva szakadtával, Lázár-Darócznak fele Királyi ado-
 mányal adatott.

1469. Lázár - Daróczi határnak nagy részét, úgy
 mint *Horgastóhát, Adomazrihát, Began tava me-
 zeje, Homokos - Ligeth, Barthava mezeje* fordulókat,
 egész *Zyd, most Zigeth* pusztái, a' *Pethel* pusztát,
 és a' *Tatár* erdejét Csernavoday Egyed, és Domokos
 a' mellékes örökösödés jussán elfoglalták.

1493. Charnavoday Egyed *Lázár-Daróczi*, 's hoz-
 zá tartozandó rész jószágát Matuzinay Miklósnek 400.
 arany forintba elzalogosította.

1526 Derenchény Péternek, és Pálnak, Tárká-
 nyi Miklósnek, Lászlónak, és Ferencznek, Örmós Im-
 rének, Tegzes Lászlónak, és Simonnak, Sófiának Ve-
 théssy Mártonnak özvegyének benne rész adatott.

1545. Anarchy Péter Derenchényi részt felkérte
 azon hívségtelenség miatt: hogy Derenchényiek Zápo-
 lyának

lyának pártjára állottak, de velek megalkudott: hogy 50. aranyat fizessenek, és addig a' részeket zálog képen bírhasssa.

Derenchényi nemzet Jeles a' Magyaroknál; mert 1493. Derenchény Imre a' Tatai, és Komáromi várak Kapitánya, Tárnok Mester, utóllýára Horváth Országi Bán volt, a' ki Dubitzánál egy lábíg a' szágúldozó Törököket levágatta, nyughatatlankodó Gróf Frangepán Bernárdot Ulászló Királynak hívségére kénszerítette, Jakup Török Bassával keményen hartzolván, egygyetlen egy fiát, és testvérét azon ütközetbe elvesztette, és magá is elfogatván Jakup Bassa vatsorákor a' fia' fejét ő eleibe az asztalra feltétette, az után a' Konstantinápolyi hét tornyú rabságban meghalálozott. Felesége volt Zápolya Orsolya, István Nádor Ispánnak testvér lúga, kitől Borbála nevű leánya maradt életben Lorántffy Jánosnak felesége.

1518. Derenchény György II. Lajos Királynak belső Tanátsossá tétetett 39. Törv. Tzik.

1548. Az Ország szabadságáról való leveket a' Szepessy várból kiragadta, és Katzianer Hadi-Vezérnek által adta, ez megint Gróf Salmis Hadi-Vezérnek eladta, 71. Törv. Tzik, és ennek rokoní voltak nevezett Derenchény Péter, Pál, és Miklós Ferdinánd Királyhoz hívségtelenek, kik a' Bánya várossokat prédálták, és sok károkat tettek a' Ferdinánd követőinek. Anárchy Péter pedig azon Királyi lovas Magyar Hadainak nevezetes Kapitánya vala.

1549. Határjai Szathmár-Németi részéről megjártak.

1553. Derenchény István maga részét Radák György vejének által engedte.

1597. Pusztá Darócznak neveztetett, és a' Czigányok lakó helye volt. Mert Felső-Pulyai Bük Farkasnak benne rész jószág adatván, „pusztá másképp Czigány Darócznak mondatik, melly ez előtt Lá-
» zár

„*zár Darócznak* neveztetett, “ Ezek a' Királyi adományi levélnek szavai.

1630. Határjai Szathmár - Németi felé ismét igazítottak

1640. Göde Juditnak, Anárchy György feleségének, és Torday Jánosnak benne rész jóság,

1651. Kállay Katalinnak Perényi György özvegyének, Kállay Klárának, Susánnának, és Csalay Lászlónak egész helység,

1652. Lónyay 'Sigmóndnak Bereg Vármegyei Főispánuak rész jóság,

1687 Báró Károlyi Lászlónak-is rész jóság benne Királyi adománnyal adatott, 's mindennütt már *Pusztá - Darócznak* nevezetik.

§. 168. *Nagy - Peleske* derék helység, földes Urai a' Nemes Tasnád - Szántói Becsky virágzó nemzetség, mellynek itten szép lakó helye, 's kiterjedett Kuriája, jó határja vagyon, minden őszi, tavaszi magot bőven terem, kaszálói száraz időben terméketlenebbek, mint hogy árvíz nem járja, három szakasz erdeje: *Tatár, Gáborna, és Csarnahó* nevezetűek. Lakóssai Magyarok, többnyire Ó - Hitűek, kiknek helyben Templomjok, és Papjok. Van az Uraság Kuriáján kőből épült Római Katolikus Templom-is, és alatta a' Becsky nemzetségnek temető bolyta, mellyet néhai Becsky György a' mostani birtokos Uraknak édes attyok építettett.

§. 169. *Kis - Peleske* falú, 43. házból áll a' Sár partyán. Ezt-is a' Nemes Becsky Nemzetség bírja fiú ágon, mellynek két szép Kuriája, 's lakhelye Becsky Ferenczné Bölsei Baday Rosalia Aszszonyságnak, és Becsky Antal Úrnak. Szántó mezeje jó, terem mindenféle őszi, és tavaszi magokat, kaszálója-is hasznos, minden esztendőben a' Szamos árja megfuttya. Van különös erdeje-is, lakóssai Reformáta vallást tartó Magyarok,

gyarok, kőből épült régi Templomok kerekdék formára. Szathmár a' piattza.

Ezen helységek régenten *Pylyskének* nevezettek, és Arnóld Gróf bírta.

Bolognyai János Mihály Szent Domokos Szerzetéről Rómában 1607. Eszt. kiadott Könyvében említi: Peleskén Sz. Margith tiszteletére Arnóld Gróf által 1234. Eszt. állatott Klastromot, és Péterffy a' Magyar Egyházi gyülekezet II. Rész. nem különben Szentiványi a' régi Klastromok lajstromában erősítik, és Arnóld Grófot az Alsó - Lindvai Bánffiak elejének állítják. De ez kétség kívül

1242. a' Tatar járásban elpusztultt.

1423. Peleskey István, Istvánnak fia bírta.

1439. Charnavoday Miklósnak a' felesége, és Ersebeth leánya egy részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1602. Rosáli Kún Gáspár, és László Bechky Györgyel megegygyeztek: hogy mind a' két félnek a' jobbagyi Rosályi, és Peleskei vámon ne fizessenek.

1746. Nagy - Peleske Mező várossá tétetett. Várm. jegy. Könyv.

§. 170. *Méhtelek* falú, a' határának földgye, a' melly magosabb sovány, a' melly lápos helyen fekszik, a' Szamos vizének kiöntésétől elborítottatik. Vagyon erdeje, melly *Eszterepnek* neveztetik, lakóssai Magyarok, Reformáta vallást követők, kőből épített régi Templomok, földes Urai: Gróf Teleky, Becsky, Lónyay, Maróthi, Szentpály, és Ujhelyi Urak.

1344. Elleus Mester, Miklósnak, Guth - Keled nemből valónak fia, és György Gergelynek Elleus testvérének fia bírták, és határit járatták, a' mint Garbócz helységnek leírásában előadgyuk.

1524.

1524. Béltheki Drágffy János egész helységbe Királyi adomány mellett béiktattott.

1620. Bethlen Gábor Erdélyi Fejedelem Szentpály 'Sigmondnak Ezredes Kapitányának ajándékozta.

§. 170. *Zajta* falú, mellette foly - le a' Sár vize, szántó földgye, 's kaszálója kevés. Régenten más helyen feküdt, de ezt-is Rosállyal egygyütt a' hadak elpusztították még 1767. Eszt. Sváb lakókkal megnépesített, 40. házból áll. A' régi helységnek helyén a' mostanitol 130. lépésnyire éjszakfelé van igen régi formájú kőből épült Temploma, mellyet romladékjából a' mostani Katolikus lakók megújítottak, Megyész Papjok György József. Bírják nagyobb részébe Maróthy, az után Morvay József maradéki, Osváth László özvegye, Pongrácz László Kapitány, és a' Becsky Nemes nemzetség.

A' mint a' Rosályi Uradalomhoz mindenkor tartozandó volt, úgy annak földes Urai által bírattatott, és

1671. Rosállyal egygyütt Gróf Strassoldo Károly Hadi - Vezér által elpusztított.,

§. 172. *Atya* Magyar falú, lakóssai Reformátusok, kiknek kőből épült Templomok, földgyei bőven teremnek, réttyei meglehetősek, némelly helyen kétszer kaszáltnak, légellője elegendő, fája mind tűzre, mind épületre elég, makja a' határban.

Régenten az *Atya* nemzetségé vala, de ez fiú ágon elfogyván;

1445. Bornemisza Böldi'sárra, és Kusalyi Jakchy Mihályra szállott, és Jakchinak ismét magva szakadtával;

1524. Drágffy János benne Királyi adomány mellett béiktattott.

1550. Kún Lászlónak, és testvéreinek Királyi adománnyal adatott, a' mint Rosálynak leírásában megláttyuk.

Most bírják: Zimány Antal Way részen, Kovács, Illéssy, Tóth, Becsky, és több Nemesség.

§. 173. *Pete* falú, 30. házból áll, lakóssai Oláhok, kiknek Papjok helyben, 's fából épült Templomok, piattzok Szathmár, földes Urak Gróf Károlyi ház, hártárjok igen kitsiny, de jó, jól-is mivelik a' lakósok, a' kaszálojokat a' Szamos árja minden esztendőben megfuttya, van egy kis erdeje-is az Uraságnak.

1409. Csáky Györgynek fele,

1470. Csathó Gergelynek egy része Királyi adománnyal adatott.

§. 174. *Darah* Magyar falú, birtokossai: a' Báró Toroczky Ágnes maradéki, Kállay Jósefné, és Leóné Budai Jósefné, és Eötvös János, lakóssai Katolikusok, és Reformátusok, a' Katolikusoknak mostani Papja Galambos Demjén, Sz. Ferencz Szerzetén lévő, fekszik a' Szamos vize mellett, szántó földgyei három nyomásbéliek, mindenféle veteményt termenek, réttyei kétszer kaszáltatnak, piattozása közel Szathmáron, elegendő legelője, épületre, tűzre fajok, makkoltatások, *Kis - Berek*, és *Visoly* erdőkbe, a' Szamoson két vízi malma, külső, belső gyümölcstés kertyei tágasok.

Régenten 1300. 1393. 1414. 1420. 1424. Eszt. a' *Darahy* nemzetség bírta, mellytől vette nevezetét.

1373 Pylyiskey Istvánnak határán egy malom,

1483. Zákolyi Jánosnak Csanádi Püspöknek, és testvéreinek Albertnek, és Andrásnak,

1608. Petőfalvai Pethő Istvánnak egész helység,

1633. Pethő Magdolnának Ujlaky György feleségének benne rész jószág Királyi adománnyal,

1633. Sóvágó Gergelynek, és Jánosnak egész helység Nádor Ispányi adományal adatott; ellentmondván: Pethő István özvegye, Melith Péter, és Vetéssi Kókényesdy Péter.

1630. Zathmár-Némethinek határjai tőle megkülömböztettek.

1687. Serédy Gáspár egész helységet felkérte.

A' fellyebb említett *Zákolyi*, vagy-is *Zokolyi* nemzetség eredetét vette *Guth-Keled* nemből, *Báthoriak*-kal egy törökből, még 1300. Eszt. felosztván jószágokat, egy ága Báthortól, más ága Zokoltól Zabólc Vármegyében lévő helységek^{től} neveztetett, de Szathmárba-is birtokos volt. Legelső

1300. Eszt. Zákolyi Hudus, és Lőrincz fia, 's ennek fiai Illyés, Domokos, és László.

1338. Eszt. a' Báthory Berecz fiaival Szathmár Vármegyei jószágok felett [hoszszasson] perlekedtek, 's végre megalkudtak.

1394. Említettik István Illyésnek fia: és ennek fiai: György, Imre, és Lőrincz.

1479. Berecz, János, Tamás, és Bálint Imrének fiai. Jánosnak felesége Báthory Susánna, ennek fia Péter egy a' legnevezetesebb férjfiak közül, Zilágyi Mihály alatt katonáskodott, és hadainak Vezére volt.

1462. Halibeg Török Bassát a' Száva vizénél megverte, sok ezer Keresztény rabokat megszabadítván. Hollós Mátyás Király alatt volt Machoviaai Bán, az után Temessy Gróf, kiről Bonfin. 3. Tized. 9. Könyv. nagy dítsérettel emlékezik, felesége Kis-Várday Potyinka, és ettől négy fiai:

1483. János fellyebb említett Chanádi Püspök, a' ki megvetvén az Egyházi méltóságokat első Remete Sz. Pál szerzetébe állott, és a' Diósgyőri Klastromba igen szent

szent életet élt: erőszakkal kiakarták venni a' Klá-tromból az Egyházi Fő-Rendek, és a' Kalotsai Érsek-séggel is a' Király által kínáltatott, de szerzetessi tse-nességébe tántoríthatatlanul megmaradott, a' mint eze-ket leírja Eggerer a' szerzetnek történeteiben 2. Könyv. 32. Tzik.

1486. András Szeremi Bán a' törvényt alá írta, felesége volt Dóczy Ersébeth.

1495. Albert Nándorfejevári Bán, a' mint kité-szik II. Ulászló Királynak számadó Könyvéből, a' Zász-lós Urak közzé 'számláltatott 1498. 22. Tzik felesége Ryll Katalin, mellytől három fiát nemzett:

1520. Ferencz Örodli Prépóst, János, kinek Pod-maniczky Margith feleségétől volt István fia, a' ki

1595. III. Sigmund Lengyel Országi Királyhoz az Ország által Követségbe küldetett segedelem kérés végett a' Törökök ellen, és a' Királynak Verseket a- jánlott, a' mint Bell Magyar Tört. készületébe I. Tíz-zed. X. Tzik. feljegyezte, felesége Thelegdy Katalin, és csak egy Ersébeth leánya Melith Péternek hitvessé:

1526. Miklósnak első felesége volt Telegdy Klára, második Drágffy Juliánna, az elsőől Borbála leánya, először Báthory János, azután Gerendy Péter házás társa, a' második házasságból György, Péter, Ferencz, és László fiai, kiktől

1568. a' Leleszi Konvent, és

1578. a' 37. törvény emlékezik.

1609. Péter nem tudatik: mi okból? rabságba té- tetett, esedeztek mellette az Ország Rendgyei 60. Tör- vény Tzik. Ennek Basó Sára feleségétől maradtak két leányi Sára Lónyay Gergely, és Klára Ispány Ferencz feleségei.

1618. Gyögyről 15. törvény emlékezik, ennek - is csak Borbála leánya Kállay Lőrincznek házás társa.

Czi-

Czimere volt a' Zokolyi nemzetségnek fen álló pais, ennek közepette fél hóld a' Törökök meggyőzésének diadalma, felette koronás sisak, és abból felálló három kótság toll, a' mint 1598. petsettyéből feljegyeztük.

§. 175. *Visoly* pusztá, ez előtt népes helység, most Darahnak határához tartozandó.

1483. Zakolyi Jánosnak Csanádi Püspöknek, és az ő testvéreinek Albertnek, és Andrásnak,

1608. Pethő Istvánnak.

1633. Sóvágó Gergelynek, és Jánosnak Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 176. *Nagy - Gécz* Magyar falú, 50. házból álló, földes Urai: Becsky Antal, Ibrányi Farkas, Luby Károlyné, Nozdroviczky Antal, és Péchy József Urak, lakóssai leginkább Reformátusok, kiknek kőből épült Templomok; szántó földgyei három nyomásbéliek, melyeket a' Szamos vize kövérítvén, búzát, tengerit, zabot, szénát bővséggel terem, erdeje szép, piattza Szathmár.

1430. A' Darahy nemzetség bírta, és

1481. Abban Darahy János, és László új Királyi adománnyal megerősítettek.

1439. Chernavoday Miklósnak, és Ersébeth leányának benne rész adatott.

1497. Hogy a' *Zalath* földgye Nagy - Géczy határhoz tartozandó, tanú vallatás tétetett.

§. 177. *Kis - Gécz*, Nagy - Géczhez éjszakra esik, most pusztá, és a' Nagy - Géczy földes Urak, és a Rosályi Uradalom bírják.

§. 178. *Sima* falú, a' határja nem nagy, de jó, szántó földgyei, és kaszáló réttyei, fekete földgye bőven terem őszi, tavaszi veteményt, közepibe vagon egy mély tó, melly halakkal bővelkedik. Van erdeje is, de csak tüzelésre alkalmas. Lakóssai Reformáta vallást tartó Magyarok, kö Templomok éppen a' tó parton, földes Urai: Mikolay, Korda, Szodoray, Gáspár, Mándy, és Szirmay Nemesek.

1237. *Syma* helységének, és az abban lévő Templomnak emlékezete vagon *Mycholaynak Zothmár* Gróf fiának azon végső rendelésében, mellyet I. Rész §. 4. elé adtunk.

1331. Zárazberky László, és Mihály Istvánnak fiaí, *Syma* helységet Dienessel, és Mihállyal Dessewnek fiaival Symay Nemesekkel két felé felosztván, ezeket öt gyra finom ezüsttel tartoztak kifizetni az Egri Káptalan előtt.

1339. Azon nevezetes perfolyasban, mellyet Zárazberky Lászlónak hamis pénzeknek verése miatt lett megégettetése felől Zárazberk helységnek leírásában eléadunk, *Syma* helységnek fele része hagyatott Mihálynak Desseü fiának, kit örökös jussal illetett, más hasonfele pedig, a' melly Zárazberky István fiait illette, felosztatott négy részre, mellynek három része hagyatott Zárazberky István fiainak, Mihálynak Jánosnak, és Jakabnak, egy része pedig, melly Zárazberky Lászlójé hamis pénz verőjé valá, Tamás Erdélyi Vajdának adatott. Wysegrádon az újjonti béiktás után tizedik napon 1339. Eszt.

1362. Zárazberuky Mihály, Dessewnek fia egy részről, más részről Mikulay László, és Tamás maradék nélkül kihólt. János rekonoknak részét *Syma* helységbe magok között felosztották.

1578. A' Mikolai Nemesek, úgymint Gróf *Zothmárnak* maradéki *Syma* helységnek egy részében újra osztzkodtak.

1393.

1393. Zárazberki Kemény Dienesnek - is rész adatott.

1406. Mikolay Miklós, és Benedek, Tamásnak fiai, Balk, és Drágh Mármárossi Vajdákat a' Királyi Ítéltő Udvar elejébe idézték: hogy a' Symai rész jószágokat elfoglalták.

1499. Perényi Gábornak rész benne Királyi adománnyal adatott.

1500. Juliánna, Báthory Andrásnak özvegye, és az ő fiai visszaadták Mikolay Gergelynek, és Jánosnak Symai rész jószágát, melyet az attyok elfoglalták volt.

1563. Ferdinánd Tsászár, és Király Mykolay Sigmondot, és Miklóst Syma helységnek birtokában új Királyi adománnyal megerősítette.

1650. Gerő-Monostori Kemény Jánosnak, mint néhai Kemény Dienes maradékának rész adatott benne.

1664. Mikolay Boldi'sár birtokában I. Leopóld Tsászár, s Király által megerősítettett.

§. 179. *Komló-d-Tótfalú*, néhai Becský László erdemes Fel. Ispány lakhelye volt, most is egészen Tasnád-Szántói Becský János bírja, a' napnyugotti oldalán a' Szamos vize foly, mellyen a' Vármegye tart hídát, mivel nagy Ország úttya. Nagyobb részin Reformátusok lakják, kiknek Templomok, és Papjok. A' határja kevés szántó földből, és kaszálóból áll, azokat is a' Szamos vize árja sokszor elboríttya, mindenféle vetemény magot közepszerűen terem, nagy gyümölcsössei, a' falú alatt kies erdeje, az *Erge* vizébe hullaszattya, Szathmár másfél mértföldnyire piattza.

Régenten *Komlódnak* neveztetett.

1367. *Komlódy* Miklós, Veres hajú Péternek (*Rigás*) fia bírta.

Szokásba vólt az Eleinknél a' veres hajúkat (*Rufus*) a' kopaszokat (*Calvus*) elnevezni.

1439. Chernavoday Miklósnak, és Ersébeth leányának egész helység,

1465. Zánthói Bechky Péternek hasonlóképen egész helység Királyi adománnyal adatott.

1466. Ersébeth özvegyének hit rész adatott belőle.

1511. Kis-Várday György egész helységbe,

1610. Csierly Mihály egy Nemes ülésbe,

1620. Szöke Mátyás egy részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 180. *Szamos-Becs* Magyar falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakossai Reformátusok, kiknek köből épült Templomok, Papjok van, határbéli földgye termékeny, a' napnyugotti oldalába a' Szamos vize foly, melly mellett szép gyümöltsössek vannak. Vagyon egy *Ergs* nevezetű vize is, ennek partján szép tölgyes erdeje.

Ezen helységről öszve szedett Okleveléket *Tisza-Becs* alatt eléadgyuk §. 222.

§. 181. *Tatárfalva* falú a' Szamos vize partján, Illósvay József maradéki nagyobb részint, azután Décsy Ferencz, Pogány László, Menyszáros Sándor, és Diószeghy Urak birják. A' lakossai mind Reformátusok, kiknek kö Templomok, és Papjok van. A' határját a' Szamos vize járja, mindenféle vetemény magot közepszerűen terem, sok gyümöltsössei, gazos erdeje, és egy *Rigó* nevű szigetnye, sok Mogyoró fákat abronts száloknak nevel.

Régenten a' Tatar nemzetség bírta, kitől vette nevezetét. Még 1122. Eszt. midőn némely Kúnok II. István Király alatt az Országba bėjöttek, egy Tatar nevezetű vólt a' Vezérjek, de 1241. Esztendőbe-is (a' mint

mint Pető Gergely írja) a' Tatárokból sokan itt maradtak, jószágos emberekké lettek, kétség kívül ezen Nemzetségnek eleje is Tatar lehetett, a' mint Pusztadarocznak leírásában a' tanú bizonyságok között is 1523. Eszt. egy *Tatar* nevezetű István említettik. Hanem

1406. Eöry Ambrusnak, és Bálintnak benne rész adatott.

1411. A' többi részét Tatárfalvi Tatar Ambrus, és az ő fia János bírták.

1424. Pathiud Bálintnak, és Lörintznek megint egy rész,

1456. Katalinnak Chamafalvy Benedek özvegyének, Farkasfalvy Gálnak, Kis-Perichey Jánosnak, és Jakabnak benne rész,

1466. Csathó Gergelynek ismét rész,

1499. Mikolay Ferencznek egész helység,

1505. Chomafalvy, Sarollyányi, Farkasfalvy, Pirichey Nemeseknek két telek,

1519. Zeuleus Jakabnak rész jószág,

1571. Wathay Gáspárnak egész helység,

1640. Göde Judithnak, Anarchy György feleségének, és Torday Jánosnak rész jószág,

1754. Csomaközy 'Sigmundnak, Kristinának, Szegedy Ferencz feleségének, Susánnának, Diószeghy Sámuel hitvessének egész helység, hol Királyi, hol Náador Ispányi adománnyal adatott.

§. 182. *Csegöld* elegyes Magyar, és Oláh falú, földes Urá Báró Wécsey Miklós mostani Fő Ispány, lakossai egygyesültt Katolikusok, kiknek helyben Papjok, Templomok, szántó földgyei kövérek, réttyei jók,

legellője elég, itatója alkalmatos, szép erdeje a' határban, malma helyben., kendert áztató vize, piatkozása Szathmáron, a' Szamos szigettyébe szép gyümölcstéssei, de szántó földgyeit, 's rétyeit-is a' víz járja, melly sokszor elborítván, sok károkat tészén.

1417. Bélthekey Sándri Balknak fia, Drágffy György, és Sándri Drághnak fiai egész helységet bírták, mellyhez tartozandó *Vedresi* fordulót Chernavoday István elfoglalta.

§. 183. *Császló* Magyar falú, bírtokossai Rápolthi Nagy Ferencz özvegye, Mátay, és Tólnay nemzetség, Gencsy Sigmund, Vetéssy Ambrus, és Jármy Ferencz Urak, lakóssai Reformátusok, Papjok, és köből épültt új Templomok, határbéli földgye három nyomásbéli, melly tiszta búzát, és rozstot bőven terem, rétye pedig jó szénát, tűzrè, épületre való fájok elegendő, és makkoltatások, víz áradásokban némelly része földgyeinek elöntetik, legellője kevés.

1449. Szepessy Péternek, és Istvánnak, János fiainak,

1552. Zennyessy Lukácsnak, és Mátyás fianak,
1642. Kámondy Tamásnak,

1660. Zinyér várallyai Horváth Istvánnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

A' fellyebb nevezett Szepessy nemzetségből:

1447. László ott vólt a' Budai Ország gyűlésén, mikor Hunnyady Jánosnak által adódott Buda vára.

1505. János Szathmár Vármegye küldöttje vólt a' Rákos mezei Ország gyűlésére.

1556. Zennyessy Mátyás pedig Telekessy Imre által vitézkedett, kivel - is

1558. megverte a' Törököket Kaza nevű falunál.

1562. Zay Ferenczel vette - meg Hadadot.

§. 184.

§. 184. *Jánk* elegyes mező város, földes Ura Gróf Barkóczy Uraság, mellynek itten szép kastélya, esztendőnként kétszer vásár esik benne, a' *Gegő* pataka keresztül foly rajta, lakóssai Katolikusok, kiknek *Megyés* Papjok *Moldava* József, és *Ó-Hitűek*, kiknek hasonlóképpen *Templomok*, 's *Papjok* van, határja három nyomásbéli fekete agyagos, jó búzát, tengerit, dohányt, és zabot terem, erdeje szép tölgyes négy szakaszokba, kaszálója bővséges, gyümölcsöt termő fákkal bővelkedik, piattza Szathmár.

A' Jánki nemzetségtől vette nevezetét.

1374. 1383. *Jánky László*, *Miklósnak* fia bírta, és határit megkülömböztette *Zekeressy Istvánnak*, *László fiának*, és *Ferencznek Tamás fiának* helységeitől. Azonkívül tanú vallatást tétetett: hogy az említett *Zekeressy Nemesek* az ő *Jánki* helységébe lévő halastóba halászó jobbágyalt, és gazdáját megverték, szénáját a' *Jánki* határról elhordatták.

1387. Ezen *Jánky László* zenebenáskodott *Temesvár* környékén *Dán Lászlóval*, és *Mihállyal*, de *Garay Miklós* az ő gyülevész táborokat *'Sigmund Királynak* parantsolattyára széllyel verte, 's a' jószága elfoglaltott, *Garay Miklósnak* adatott, a' ki a' lelkének üdvösségéért azt a' *Várad* *Káptalannak* bévallotta.

1405. A' *Várad* *Káptalan Darahy Jánosnak*, és *Tamásnak* elzalogosította, de *Lukács Várad* *Püspök* viszá foglalta, mivel ő ártatlan lévén *László bátyjának* hívségtelensége miatt a' maga részét el nem vesztette. Azért ezen *Püspök Jánky* nemzetségből való volt. Ez fundálta *I. Remete Sz. Pál Szerzetesscit Kápolnán* 1398. Eszt. kik az után *Villyére Ungh Vármege*be 1400. által vitettek.

1421. *Csáky Györgynek* birtokában volt.

1476. *Jánk* mellett lévő *Sopra Teleke* pusztát a' *Rosály Kún*, és *Majtisy Nemesek* magok között felosztották.

1525. Drágffy János Királyi adománnyal egy részét felkérte.

1548. Báthory Annának Drágffy Gáspár feleségének, és Homonnay Drugeth Antalnak henné rész.

1611. Melith Péternek, és feleségének Zokolyi Ersébethnek, Várday Katalinnak Nyáry Pál özvegyének, és Telegdy Annának egész helység Királyi adománnyal adatott, a' hol már mező városnak neveztetik.

§. 185. *Hermánszeg* Magyar falú, a' Szamos parton fekszik, a' hol szép gyümölcsössei, és által járó révje van, egészszzen Gróf Barkóczy Ferenczé, és Járossé, lakóssai Réformátusok, kiknek helyben Prédikátorok, és kőből épült Templomok. Kevés szántó földgyei két nyomásbéliek, gyümöltse gyakran terem, piattza Szathmár.

1611. Melith Péternek, és feleségének Zokolyi Ersébethnek Királyi adománnyal adatott, kinek fia volt Meliith György, és ennek Beesky Susánnától Melith Susánna leánya Báró Barkóczy Sigmund Hadi Vezérnek, a' ki a' Török rabságba meghala, felesége.

§. 186. *Majtis* falú, szép fiatalas erdeje az helységet körül fogja, a' szántó földgyeit, és kászálóit a' Szamos árja szokta járnai, mind azonáttal tiszta búzát, árpát, zabot, tengerit alkalmasan megtermenek, tsak egy uttzából áll, a' lakóssok Református Magyarok, Pappok van, 's egy kis fából épült Templomok. Nagyobb részét a' Gróf Barkóczy ház bírja, az után Belezday Lajos, Büdeskúty, Kondor, Ajtay, Eröss, és más Nemesek. A' *Gegő* pataka keresztül foly a' határán.

1415. 1421. Majtisy Mihály, Péternek fia, és az ő fiai Majtisy László, Péter, és Pál birták.

1424. *Samelházdától, és Malonthától* határi megkülömböztettek.

1449. Samuelházy Lászlónak benne rész adatott.
 1476. A' Rosályi Kún, és Majtissi Nemesek *Sopsateleki* pusztát magok között felosztották.

1548. Muthnoky Mihálynak, és Levenházi Mórícz Péternek egész helység a' *Sopsateleki* pusztával,

1588. Zentmiklóssi Pongrácz Fridriknek rész jószág,

1590. Berey Mihálynak, és Zikszay Ambrusnak egy Nemes Udvarhely, Tyukody Lászlónak egy rész,

1591. Salamon Miklósnak-is egy Nemes ülés,

1629. Szenthey Péternek, és Tar Mihálynak egész Majtis helysége,

1720. Wajal Way Lászlónak-is egész helység,

1754. Beleznay Györgynek ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

A' fellyebb nevezett *Sopsateleki* puszta, a' mint az 1476. Eszt. levél mondgya, Darnó, Majtis, és Jánk között fekszik.

§. 187. *Malontha* helységét 1421. Sámelházy Gergely, Márknak fia bírta.

1424. Határi Majtys helységtől megkülömböztettek Sámelházy Balásnak, János fiának részére.

1446. Bekényi Miklósnak, és feleségének Bacskay Ágnesnek egész Malonthai puszta, máskép *Gergely Tamás teleke*.

1495. Ujlaky Jánosnak, és Antalnak hasonlóképen egész Malonthai puszta Királyi adománnyal adatott.

§. 188. *Szamos-Ujlak*, a' Szamos parton *Vármege* nevezetű pusztával (a' mint alább fogjuk látni) egy-

egygyesültt falú, alatta szép tölgyes erdő vagyon, lakóssai Magyarok, Reformátá vallást tartók, köbül épült: Templomok, a' határjának egy részét a' Szamos árja rontya, a' dombosabb szántó földgyei búzát, kétszerecet, zabot, árpát, lencsét, borsót, tengerit teremnek, a' Szamos hátán szép gyümölcsösse van. Két harmad részét Nagy - Váradi Ajtay Nemes nemzetség, egy harmad részét Maróthy Ferencz özvegye bírja, a' Szamoson által járó révje vagyon.

Régenten *Zombok-Ujlaknak* hivattatott, és *Zombok* nemzetség bírta. Mert

1411. Tapú vallatás tétetett: hogy a' Zsarollyányi Nemesek Ersébethnek, és Dorottyának Ujlaki *Zombok* János leányinak Ujlaki szántó földgyeit felszántották.

1446. Bekényi Miklósnak, és feleségének Bachkay Ágnesnek, úgy Bacskay Dienesnek rész jószág Királyi adománnyal adatott *Zombok - Ujlakba*, és a' mellette lévő *Vármegye* nevezetű pusztába.

1450. Határi a' Szomszéd helységekkel igazitattak, Sarollyányi Imre, Pál fia, és János, Gál fia, úgy Sarollyányi Zekeres András között egy részről Ujlaki Nyiry Dienes, a' hol *Vármegye* nevű pusztá Ujlakhoz ítéltetett.

1463. Gerezdy István benne részt nyert.

1495. Ujlaky János, és Antal egész helységbe, és *Vármegye* nevezetű pusztába Királyi adomány mellett béiktattatott.

1558. Soós Jánosnak benne rész adatott, a' hol már *Szamos - Ujlaknak* neveztetik.

1592. Szentmiklóssi Pongrácz Gáspárnak egész helység,

1650. Wajai Way Péternek,

1691. és több Wayaknak-is rész jószág benne

1726.

1726: Gróf Teleky Jánosnak egész helység Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 189. *Gyügye* Magyar falú, Gróf Barkóczy, Kállyay, Szuhányi, Kondor Urak, és más Nemesek bírák, lakóssai Reformátusok, helyben Papjok, Templomok, Rápolttól a' Szamos vize hasíttya, határja agyagos, három nyomás béli, búzát, tengerit, zabot megtehetősen terem, kevés gyümölcsössei vagynak, piattza Szathmár, és Tisza-Ujlak.

1378. Gyügyey János Mihálynak fia bírta, és határát járatta.

1405. Gyügyey János, Jakabnak fia az egész helységet, a' Bóldogságos Szüz tiszteletére épített Templommal, 's annak pártfogói hatalmával, és a' Szamos vizén lévő malommal, lelkének üdvösségéért vegső rendelkezésében ajándékozta, és által adta Lukács Váradi Püspöknek, és a' Káptalan Templomának, melly Nagyobb Mária Váradi vár Szentegyházának neveztetik.

1406. Báthory Jánosnak ezen helységnek fele, és

Azon Eszt. Eöry Ambrusnak, és Bálintnak egész helység Királyi adománnyal adatott. De

1407. A' Váradi Káptalannak Garay Miklós Nádor Ispány által oda ítéltetett. Foglaló, és béiktató bíró vólt, és a' Nádor Ispány képe Hrássányi György Meester a' Királyi ítélő Udvar hités jegyzője.

1488. Ujlaky Antalnak, és Ferencznek megint egész helység,

1611. Molitő Péternek, és feleségének Zokolyi Krésbethnek, Várday Katalinnak Nyáry Pál özvegyének, és Telegdy Annának ismét egész helység.

1729. Jékey Lászlónak benne rész jószág Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 190. *Zsarollyán* Magyar falú, az egész helységet Nemesek bírják, kik között nevezetesebbek: Jenyey, Sámé, Veres, Márton, Szerdahelyi, Mészáros, Váry, Cséke, Pathó, és Ujlaky. Az egész határja tiszta, szép kaszáló réttyei, búza termő földgyei, tavaszi veteményeket - is középszerűen termenek. Mind Refórmáta vallásúak lakják, kiknek helyben Papjok, és kőből épült Templomok.

Régenten a' Sarollyányi, és Zekeres nemzetségek bírták.

1377. Zekeres István, Miklósnak atya, és az ő szolgája, az Ujlaki, Tyukodi, és Rápolthi Nemesek által megöletett.

1389. Sarollyányi János, Györgynek, és Péter Miklósnak fiai tanú vallatást tétettek: hogy a' Zsarollyánt illető leveleik a' Zathmári házoknál elégtek.

1431. Söldos Jánosnak ezen helységbe rész adatott.

1487. Zekeres, és Sarollyán helységeknek vilongásban lévő határi eligazitattak Sarollyányi Söldos Balás, Benedek, Bálint, Söldos Margith Arry Bálint felesége, Gállfy Sebestyén, Mihály, és Benedek, Perichey Barnabás, Bábay Bálint, Márton Péter, Erdélyi Márton, és Mátyás, Chekey Mihály, István, János; és Miklós, Zubor Tamás, Kamonnyay Pál, és Gally Balás részekre, kik akkor Sarollyánt bírták.

1507. Báthory Istvánnak rész jószág adatott benne, és a' mellette lévő *Sámely* pusztába.

1537. Sarollyányi László még bírt benne.

1590. Csányi Albert, Almássy Gáspár, Márton Tamás, Fodor György, Cseke Pál, Zubor István, Pe-try György, Söldos Bálint, és Miklós, Nagy Gáspár, Soós, János, és Demeter, Sámé Gáspár, és Menyhért, Nyiry Miklós, Sarollyányi Ferencz, és Töke Boldi'sár

Sa-

Sarollyán helységnek, és a' *Sámely* pusztának birto-
kában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1632. A' Sarollyányi Nemesség tanú vallatást tétetett a' Nagy-Zekeres, és Sarollyán között fekvő peres erdők eránt.

1717. A' Tatárok felprédálták, és akkor egy Szilágyi nevű Nemes embert elvittek magokkal, a' ki az után idővel haza kerülvén hóltig *Tatar Szilágyinak* neveztetett.

1754. Klobusiczky László rész jószágot Királyi adománnyal nyert benne.

§. 191. *Sámely* pusztát is ezen helységhez a' Sarollyányi Nemesség bírja, melly ez előtt *Samellháznak* neveztetett.

Régenten népes helység volt, és a' most is fent lévő *Sámé* nemzetség egészen bírta, és

1411. perben idézte Dománhidly, Mándy, és Istvády három Györgyöt, és Sámelházi Kónya Lászlót azon hatalmaskodásért, mellyet a' Samelházi határon elkövettek.

1421. Samelházy Gergely Sámé Márknak fia több rokonival bírta.

1424. Samelházy Balás, Jánosnak, és más Balás azonról (*de eadem*) Márknak fiai a' Samelházi, és Malonthai határt Majtis határától megkülömböztették.

1428. Samelházy Gergely, és Balás magok Nemes üléseikbe új Királyi adománnyal megerősítettek.

1448. Határit újra megjáratták Samelházy László, Sarollyányi János Gálnak fia, és Pátyody László, Benedeknek fia.

1507.

1507. Már elpusztultt, és Báthory Istvánnak rész benne mint fellyebb

1548. Mutnoky Mihálynak egész pusztá Királyi adománnyal adatott.

1549. Hatari újra járattak Sarollyányi Erdélyi Tamás, Gáll Florián, Fodor János, Rápolthi Balás, és Máthé részére.

1590. Több Nemesek (mint fellyebb) új Királyi adománnyal felkérték.

1750. Nagy Sándor, és György Nádor Ispányi

1754. Klobusiczky László Királyi adománnyal részt nyertek benne.

A' Jeles Klobusiczky Nemzetség Klobusiczról Trencsén Vármegyéből eredett.

Ennek egy török fia Ferencz Zemplén Vármegyébe szakadott.

1682. Fel-Ispánnya lett.

1683. A' Nemességet Bécs alá vezette, midőn azt a' Törökök ostromlották.

1686. Zéthényi, Bési, és Abarai Uradalomokkal megajándékozott, és Karaffa vérengző Hadi-Vezérnek, csak hogy a' Zempléniakat ne bántsa, a' Nemesség által ajánlatott 400. vert aranyat, és 24. antalag aszszú szőlő bort ajándékozott. Zemplén Várm. Történet.

1688. Rákóczy Ferencz, és Julianna a' Munkácsi várból Bécsbe által vitetvén, az egész Rákóczy jószág Fő-goadviselőjének I. Leopold Császár által tértett.

1695.

1695. Bárói méltóságra emeltetett, Királyi Személyes, és Arad Vármegyei Fő-Ispány lett.

1700. Az Egyházi Testamentumok eránt úgy neveztetett Kollonichí szegődést (*Conventio Kollonichiana*) a' Királyi Udvar részéről aláírta.

1702. Sáros Vármegyei Fő - Ispányi hivatal helytartójává-is tétetett.

1747. Ferencz fia Kalotsai Érsekké, Antal fia-Zemplény Vármegyei Fő - Ispánná,

1756. Gróffá lett.

1808. Fent vagyon egy érdemes unokájában Zéthényi Gróf Klobusiczky Vinczében, Császári, 's Királyi Kamarásban.

Klobusiczkiaknak más törsök fiak

1693. Klobusiczky György Szathmár Vármegyébe szakadott, ottan Fő - Jegyzővé,

1698. Fel - Ispánná tétetett, sok Követségeket a' Vármegye részéről viselt.

1754. A' fia László Fő - Szolgabíró volt, a' mint az I. Rész. §. 119. 163. 165. 156. megírtuk. Ennek valóban jeles fiai nevelkedtek hazánknak díszére:

1770. Klobusiczky Antal először a' Királyi Helytartó Tanátsnál, az után az Udvari Magyar Kantzellárián Titoknok, végtére a' Szepessi 16. Városeknek Kormányozója.

1784. Klobusiczky Péter Várad - Olaszi Plébános, a' ki ékes Magyar szóllású prédikátzióji, ájtatossága, és mély tudománya által elhíresedvén a' Kalotsai Érsekség Káptalannyának Fel - Olvasója, és Kánonokja lett, és most Szathmári Püspök.

1803.

1807. Klobusiczky, György Szepessi Káptalannak Éneklője, és Kánonokja, a' Váradai Nemessi Nevelő Háznak Igazgatója, most Monostori Apátúr.

1808. Nagy Méltóságú Klobusiczky József, Fiumei, és az egész Magyar tengeri rév partoknak,

1808. Klobusiczky Ignác a' Gróf Károlyi ház Urádalminak Fő-Kormányozója.

§. 192. *Danyád*, régenten *Danya*, *Danyaj*, *Danyán*, Czégéntől tsak az útza hasítottja, Magyar falú, birtokossai: Budaházy Péter, Illósvay Imre, Lossonczy Gábor, Gyene Sámuelnek, és Maróthy Ferencznek özvegyei, Lipcsey József, Borbély Mihály, lakóssai Katolikusok, többen Reformátusok, kiknek helyben Papjok, és köből épült Templomok. Szántó földgyei mindenféle veteményt bőven teremnek, réttyei a' márháknak alkalmas szénát hoznak, piattczása Szathmáron, belső gyümölcös kertyeik, malmok helyben vagyon.

1416. A' Domahidy nemzetség bírta.

1423. Domahidy László, és István, Miklósnak fia ellen, fő, és jószág vesztő ítélet hozatván, annak részeket Báthory István, és András felkérték, de megalkudván eránta Danyád helységnek két részét Külchey Jakabnak, és Györgynek által adták, egy harmad része Domahidy György rokonjoknak maradván.

1515. Ungai Hajas Tamásnak benne rész,

1517. Gúthy Ferencznek, és Imrének,

1543. Sofjának Nyékey András feleségének, és Iffiu Mártonnak,

1558. Borsovai Oláh Andrásnak,

1583. Danyay Istvánnak, és Külchei Kende Vitnak,

1630. Mosdossy Imrének,

1638. Zuhay Annának, Beesky László özvegyének, az után Bilkei Lipcsey Gergely feleségének, Zuchay Gás-

Gáspárnak, és Mátyásnak benne rész-jószág Királyi adománnyal adatott.

Ezen itten neveztetett Szuhay Mátyás annyiban nevezetetes: hogy

1662. Midőn az Evangelikusok sérelmeiknek orvoslását az Ország gyűlésén más fontosabb tárgyak miatt meg nem nyerhették volna, ő volt legnagyobb lázzítója; hogy az akkori Ország gyűléséből minnyájan az Evangelikusok haza mentek, és tsupán tsak Katolikusokra hagyták a' Törvény hozást. Azután ő volt az: a' ki azon Ország gyűlésén hozatott törvény tikkelyeket, mint tökéletleneket, mivel az Evangelikusok által meg nem erősítettek, a' 13 Várme-gyéknak nevével Leopold Császárnak Bécsben viszá-
vítte, Portia Udvari Tanátsostól olly útasítást vévén:
„ hogy mivel ő tsak némelly lázzítóknak szószóllója,
„ menyen haza a' maga ortzátlan kérésével, máskép
„ mint Felsőg bántóval fognak vele bálni.

1670. Ő volt az, a' ki Tokay várát a' Wesse-lényi támadásába tsalárdsággal megakarta venni, a' kinek

1672. fejére, ha megölettetik, ezer tallér, ha elevenen elfogattatik, két annyi jutalom ígértetett.

1665. Thúry Máriának, Kende János feleségének, Susánna testvérének, Sándorházy Ferencz, és Sófiának, Zinyérvárallyai Horváth István hitvesseiknek,

1729. Jékey Lászlónak,

1750. Nagy Sándornak, és Györgynek rész jószág hol Királyi, hol Nádor Ispányi adománnyal Danyádon adatott.

§. 193. *Czegény* Magyar falú, a' Kölcsei Uradalomhoz tartozó, birtokossai: Kölcsei Kende László, Dózsa Imre, Bihary János, Illyés Mihály, szántó földgyei mindenféle gabonát termenek, réttyei alkalmato-sak,

sak, legelője hasznos, ambár saját erdeje nints, de a' Kölchei Uradalom ad mind tűzre, mint épületre fát.

Régenten valami Szerzetes Rendnek hajléka, és Monostora volt, a' mellyet ezen szókkal: Czegényi Monostornak fokát (*promonthorium Monasterii Czegény*) Kölchey nemzetségnek 1344. Eszt. I. Lajos Király által adott.

1368. 1376. Kulchey András Dienesnek, és János Jakabnak fiai bírták, és határit megjáratták.

1417. A' Matuznay nemzetségnek - is birtoka volt benne. Ezen nemzetségből.

1521. Matuznay Tamás Bosnyák Országban a' Zreberniki, Tesseni, és Szokolyi várak Kapitánnya volt, de mind ezeket maga vigyázatlansága miatt elvesztette, és a' Törökök kezébe ejtette. Ezért Lajos Király Tamást számkivetette, és jószágait elfoglalta.

1552. Matuznay Sebastyén Teuffel Mátyás Hadi Vezérrel elindultt volt a' Palásti mezőre, de mivel őtet a' Bánya városokra küldötte volt Teuffel ágyúkért, míg ő oda járt, a' vásár megesett, és ő életben maradt.

1422. Megint kitetszik Kölcheiek birtoka.

1460. Károlyi János, András, Mihály, és László benne részt Királyi adománnyal nyertek.

1481. Margitnak, Kömerey Mihály feleségének, és Kristina, 's Ágotha leányinak.

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Szepessy László hitvessének,

1503. Makray Gergelynek rész jószág adatott benne.

1510. Kölchei Kende Lőrincz, és Péter bírták, és határit járatták.

1518.

1518. Werbewczy István Királyi Személyes a' Czé-
gényi rész jószágát-is Perényi István Királyi Fő-Asz-
tálnokkal a' Dobronyai Uradalomért elterelte.

1520. Báthory András, Országh Ferentz, és Im-
re egy részét II. Lajos Királytól felkérték.

1524. Bélthieki Drágffy János-is egy részébe béik-
tattatott. Ellent mondván a' Kölchey, és Kende nem-
zetségek.

1559. Horváth Györgynek,

1561. Kelemenffy, máskép Fekete Jánosnak,

1729. Jékey Sándornak benne rész jószág adatott.

§. 194. *Fülpös*, régenten *Filep*, *Filpes*, Magyar
falú, birtokossai: Illósvay László maradéki, Domahi-
dy József, Gyene Antal, Nagy Mihály, Szabó Dániel,
és Ferencz, Váry Ferencz, Tólnay, és Lossonczy Urak,
a' lakóssai mind Református Magyarok, helyben Tem-
plomjok, és Prédikátorok, határa szűk, a' Szamos ár-
vize járja, de mindenféle vetemény magot megterem.

1272. *Filep*, vagy-is *Fylpy* Gróftól vette nevezetét,
a' ki a' most-is virágzó Mikolaiakkal egy nemzet volt,
és *Zothmár* nemből származott, I. Rész. §. 4. mara-
déki *Fylpessieknek*, és *Darócziaknak* Fülpös - Darócz-
ról íratlak. A' helységnek-is ez előtt más neve lehe-
tett, a' mint kitetszik ezen béiktató levélből: „Nagy
„ Méltóságú Uraknak Istvánnak, Isten kegyelméből
„ Magyar Ország iffiabb Királynának, Erdélyi Fejede-
„ lemnek, Kúnok Urának, Várad Sz. Egyháznak Káp-
„ talannya imádságot, épséget az Urban szüntelenül.
„ Vévén Nagyságodnak levelét: hogy emberével Mik-
„ lóssal Kelemen fiával Zothmár Vármegyébe lévő *Far-*
„ *nas*, és *Stylitebuk* nevezetű földekben, mellyeket
„ Dienesnek fiai hajdanában bírtak, és *Zomórdok* ne-
„ vezetű földben, melly *Mychedejé* vala, *Mykóla* Gró-
„ fot, *Fylpy* fiát béiktassuk, küldöttük Pált Kalathai
„ Papot, a' mi emberünket hiteles bizonyságul, a' ki
„ viszzá térvén, nekünk elé adá: hogy az említett föl-
„ dekben, más igazának sérelme, és minden ellenmon-

„ dás nélkül, jelen lévén minden határosok, *Mykola*
 „ Grófot, *Fylpy* fiát béiktatták, és azon *Mykola* Gróf
 „ földgyében egy határ hányást megrontva találtak,
 „ melyet *Gerewisznek* fiai, *Mykolának* jobbágyi szán-
 „ tás által felbontották, a' mellytől eltiltattak. Urunk
 „ megtestesülésének 1272. Eszt. *Red írás*, Uroknak,
 „ Istvánnak, Isten kegyelméből Magyar Ország Kirá-
 „ lyának. “

1352. Birta egészszen a' Fülpessy nemzetség.

1419. Nagy-Kállói Lewkes Klárának benne hit
rész adatott.

1481. Erdélyi Bálintnak benne rész jószág, és a'
Szamos vizén egy malom;

1427. Báthory Istvánnak, Tamásnak, Mihálynak,
és Bertalannak-is rész jószág benne Királyi adomán-
nyal adatott.

1431. Egézszen a' Fylpessy nemzetség birta, és
midőn Kántornak nevezetett László, Dersy Benedek-
nek fia a' Szamos vizén lévő malmot magának tulajdo-
nítani akarná, ellent állott.

1444. Fylpessy Mihály, a' Budán tartatott Ország-
gyűlésének végzéseit a' Varnai ütközet előtt alá írta
Zathmár Vármegye részéről. I. Rész. §. 54.

1489. Advigának, Malomvízi Kenderes László öz-
vegyének benne rész kiszabatott.

1525. Philpessy Máthé, Gergely, és Ambrus,
Philpessen lévő *Chyéhlyezeg* nevezetű gyümölcsös ker-
tyeiket 52. finom aranyba iffiabb Báchy Tamásnak zá-
logba vetették. Várm. Lev. Tár.

1575. Fylpessy Ferencz birtokába új Királyi ado-
mánnyal megerősítetett.

1590. Thardi Vörös Orbán, Magyar lovasság Ve-
zére, azon rész jószágban Királyi helybe hagyással
meg-

megegerősítettett, mellyet nékle Fülpeßy Ferencz örökbe vallott.

1650. Pusztá volt; és Gyerő-Monostori Kemény Jánosnak;

1662. Székely Lászlónak benne rész jószág adatott:

§. 195. *Fülpös-Darócz* Magyar falú, birtokossai: nagyobb részében Illósvay László maradéki, Gulácsy Gábor, Móldvay Benyám, és Mihály, Tatay István, Varga György, és János, határbéli szántó földgyei három nyomásbéliek, mellyek mindenféle gabonát bőven termenek, réttyei középszerűek, Szathmár piatzozása, legelője elegendő, és hasznos; fája tűzre, belső gyümölcstös, káposztás; szőlős, és veteményes kertyeik jók, sok Dió fajok; lakóssai Reformátusok, kiknek helyben Papjok, Templomok, réve is vagyon a Szamoson.

A' mint *Lázár-Darócznak* leírásában megmútatuk, Darócz *Füleptől* vette nevezetét, kinek maradéki *Phylpeßieknek* is nevezettek.

1384. Phylpeßy István Machovai Bán volt, és a' Honnyi törvényt aláírta: De már

1379. 1383. 1404. Kőlcsey Dienes, János, és István, és Zekeressy Ferencz Tamásnak, Miklós Istvánnak fiai bírták.

1417. A' Kőlcsey, és Zekeressy nemzetségek között két felé osztatott.

1422. Domahidy György, és László elfoglalták:

1575. Fylpeßy Ferencznek benne rész jószág adatott, mellyet

1590. Thardi Vörös Orbánnak Magyar lovasság Vezérének örökös vallással által adott, és ezen bévadás Királyi megegyezéssel jóvá hagyatott.

§. 196. *Géberjén* Magyar falú, Búlyi Jékey Imre a' Vármegyének mostani Fő-Jegyzője bírja egészsen, lakóssai Reformátusok, helyben Papjok, és köből épült Templomok, fekszik a' Szamos vize partján, melly déli oldalán foly, és könnyen járó hidas vagon rajta, halakkal-is kedveskedik lakóssainak, szántó földgyei két nyomásbéliek, mind őszi, mind tavaszi vetést bőven teremnek, a' Szamos körül szép gyümölcsössei, piattza Szathmár.

Régenten *Gáborján-Szegnek* neveztetett.

1417. A' Fülpeßy, Báthory, Matuznay, és Rosályi Kún nemzetségek bírták.

1462. Puszta volt, és Báthory András, István, László, Pál, és Miklós egy részét új Királyi adománnyal felkérték.

1581. Rétey Péternek egész helység,

1583. Chápy Sófiának Réthey Péter feleségének benne rész egy Nemes Udvarhellyel, és malommal,

Azon Eszt. Ráthoti Gyulaffy Andrásnak egy Nemes ülés Királyi adománnyal adatott. Ezen nemzetség

948. Eszt. Gyula Magyar Vezértől vette eredetét.

1507. Gyulaffy István Királyi Tábla eskütt bírāja volt. Annak fia

1549. Gyulaffy László 100. lovasokkal vett részt azon győzedelemben, mellyet Telekessy Imre a' Fejérvári Bassán vett.

1551. Ő volt a' Nádasdy Tamás seregében egygyik Hadnagya Lippa megvételekor.

1562. Hegyesd várát a' Törököktől viszsza vette.

1563. Makszimilián koronázásán 25. lovasokkal megjelent, ki-is ötöt arany sarkantyús Vitézzé tette,
és

és ott ebéd után Túry Györgyvel bajvívásra kiállott, de az öreg Ferdinánd Király nem engedte.

1566. Tihányi Kapitány volt, és 200. lovassaival, kiket maga költségén tartott, 1000. Törököt Győr alatt vagy elfogott, vagy levágott.

1575. Erdélybe Báthory István mellett Békessy Gáspár ellen hadakozott.

1628. 1632. Gyulaffy Miklós Szathmár Vármegyének Fel-Ispánnya volt. I. Rész.

1630. Chápy Sónia Mosdossy Imrének második férjével egész helységbe, és annak határán a' Szamos vizén lévő két malomba új Királyi adomány mellett béiktattatott.

1650. Egész helységet Mosdossy Imre bírta. Vármegy. jegyző Könyv.

Ez szegény legény volt, de tanulása, 's iparkodása által a' Szepessi Kamarának Fő - Igazgatójává lett.

1648. Ő volt a' Királyi Biztos, midőn Rákóczy Györgynek halála után Ugócha, Bereg, Zemplén, Borsod, és Abaúj Vármegyék Tokaji, Diósgyöri, és Ónadi várak törvényes Királyának részére 1647. 20. Törvény Tzik. szerint viszsza vétettek.

1647. 39. Tzik. 1655. 8a. Tzik. Honnyi törvényünkbe-is mint nevezetes ember említettik, és hogy jobban bádlogúlyon Chápy Sóniát, már 1583. Eszt. Réthey Péter feleségét, 1630. legalább 67. esztendő menyetskét pénzéért, mint ótska kotsit vasáért (Magyar példa beszéd szerint) feleségül vette. De mit nyert vele? életét unalommal elvesztegetvén, magva szakadott, és

1659. Ezen egész helység Jékey Ferencznek Királyi adománnyal adatott.

§. 197. *Matólcz* mező város, a' határa szük, és azt-is Tisza, és Szamos árvizei járják, a' földgye három

rom főle, egy része fekete, más része fővényes, havmadik sárga, sovány, agyagos, búzával, kétszeressel, tengerivel, kevés zabbal, és árpával szokták vetni, kevés kaszáló helyei, almás, szilvás kertyei, 141. ház van benne, Szür Szabók, Csapó, és Guba Takácsok, és szövök lakják, és ez leginkább az éllelmekek módgya, mivel ezen műszereket a' körül esni szokott vásárookra hordgyák, 29. Nemes közöttök, minnyájan Reformata vallást tartó Magyarok, új tsinqs téglából készült Templomok, Prédikátorok Osváth János. Nagyobb részét 19. telken kívül a' Gróf Károlyi ház bírja, a' többit Morvay József özvegye, Bárány Perényi Antal, Illéssy István, Váry Ferencz, Kállay Ersébeth, Schuller Leopold Hadj Vezér özvegye, Ferenczy, Ormos, Isák Nemesek.

A' mint alább láthatni Simon Megyessi Bán bírta régenten.

1419. Báthory Istvánnak, és Benedeknek rész jószág Királyi adománnyal adatott benne.

1420. Báthory István, Tamás, János, és Bertalan bírták, 's tanúkat vallattak Kállay Miklós Lewkesnek fia, és János, Lőrincz Miklósnak fiai ellen: hogy a' már haldokló Megyessy Sigmundnak házára rohantak, 's onnét Matócs helységet illető Jel- és Ok-Leveleiket elvitték.

1436. 1462. Báthory András, István, László, Pál, és Miklós birtokokban új Királyi adománnyal megerősítettek.

1524. Bélteki Drágffy János egész részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1587. Magyar Benedeknek egy Nemes ülés,

1600. Báthory Istvánnak Matólcson a' Szamos, és Tisza vizén rév bér,

1633. Bethlen Istvánnak, és Péternek a' Báthory rész Királyi adománnyal adatott, kik az Ecsedi Uradal-

dalomhoz kaptcsolták. Ezeknek magva szakadtával Rákócziakra, és ezeknek hívségtelensége által a' Gróf Károlyiakra szállott.

§. 198. *Nábrád* falú, a' határa a' Szamos körül homokos, egyebütt fekete nyirok, búzával, árpával, zabbal szokták vetni, kaszálója, legellője kivált a' *Gyúton* elegendő, azért szép szarvas marhákat, és zömök lovakat szoktak nevelni, noha a' határát a' Szamos, és Tisza árjai járják, 68. telkes gazda lakja, Magyar, és Reformáta vallást tartó, régi téglából épült Templomok, az Ekklesiának különös kis erdeje, Prédikátorok Rozgonyi Ferencz, piattza Debreczen, és Nagy Károly. Legtöbbit bír a' helységbe Rhédey Ferencz, és itten lakik Bottka Lajos, még bírnak Móricz György, Nábrády Sámuel árvája Ersébeth, Szunyogh Farkas, Füséry István, Olchváry Pál.

Régenten a' Nábrády nemzetsége vólt, és
1429. Nábrády János *Deák*, és más János bírta.
1457. Kezy Lászlónak benne rész,

1515. Fylpessy Ferencznek, Bernárdnak, Albertnek, Gergelynek, Mátyásnak, és Ambrusnak ezen helységnek fele,

1580. Császári Komoróczy Jánosnak,
1583. Ráthoti Gyulaffy Andrásnak,
1630. Nyáry Istvánnak,

1656. Way Péternek, és feleségének Zoltán Annának benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 199. *Fejér-Gyarmat*, népes Magyar mező város, földes Ura nagyobb részébe a' Gróf Károlyi ház, de bírnak még benne: Kállay Ersébeth Schuller Leopóld Hadi Vezér özvegye, Gulácsy Gábor, Tatay István, Dózsa Imre, Illósvay, Mándy, Bakó, Kardos, Kajdy, Fábián, Kézy, Bartha, Korponay, Becsky, Ajtay, Csoknyay, Kiszely, és egyéb számos Nemeség, 315. házból áll a' Város, és 254. Nemes ház van benne, földgye fekete, agyagos, őszi magot bővségesen,

sen, tavaszt középszerű terméssel ad, kaszáló mezeje bővebben, kivált pedig a' dohány termesztés divatjába vagon, a' honnan nevezetes, és híres szokott lenni a' Fejér-Gyarmathi dohány, és egy része élelmek módgyának, sokan a' mezei gazdálkodás, és szekerességből élnek, de a' határát a' Tiszáról Szamosról, és Túr vizeiről kiönteni szokott áradások járják, a' lakósnak nagyobb része Reformáta vallást tartó, téglából rakott régi Templomok, melly most megnagyobíttatott, és tornyok, mostani Prédikátorok Domján György, Katolikus gazdák csak 22. de azoknak-is tinos anya Templomok most épül, Megyés Papjok Dó'sa Antal, tíz Zsidó-is lakik itten, Vargáknak, és Csizmadiáknak egygyesültt Czéhjek, piattozások Debre-czen, és Nagy - Károly. A' határa között helyeztetik *Gyűtő* nevezetű hely, melly Nábrád, Nagy-Kis-Ár, és Penyige helységekkel közös, és tágas legelő mezőt szolgáltat a' barmoknak.

Gyarmat a' régi Magyaroknál annyit tett, mint *Szállás*, *le telepedés* (Colonia) *járat* utazást, *gyárat* mesterséggel való alkotást téssen, és onnét van *Kötél-gyártó*, *Kerék-gyártó*, és gyapjút-is *gyártani* szokták, azért-is mivel újjontan megszállított hely *járat*tal, és *gyárat*tal történt, *Gyarmat*nak nevezték. *Fejér* elő nevéét pedig vehette azon első Magyaroktól, kik a' *Volga* vizétől szakadván Prókopus által *Fejérek*nek mondat-tak, mivel *Volga* Tatar nyelven *Etel fehérét* téssen, és attól *Átila*-is *Etelének* neveztetett.

Régenten a' *Massel* nemzetség bírta, a' melly Gyarmtaról íratott. Úgy tartják: hogy Olasz Országból a' *Massa-Kararai* Markiók házából szakadott volna Magyar Országra.

1363. I. Lajos Király *Masselnek* neveztetett János, Gyarmathy János fiának minden jószágit ajándékozta Jánosnak Tárnok Mesterének, Lászlónak Weszprémi Püspöknek, Domokosnak Honthi Andrásnak Neográdi Főispányoknak, néhai *Gilet* Miklós Nádor Ispány fiainak, Lelcsi Konv.

1380. Gyarmathy Lőrincz,
 1410. Báthory István, és Benedek,
 1410. 1420. 1436. Báthory, Matuznay, és Rosályi
 Kún nemzetségek bírták.

1519. Báthory István Nádor Ispány, és Temessy
 Gróf, Báthory András Zathmári Fő-Ispány, és Nándor
 Fejérvári Bán, Báthory György Fő-Lovász Mester fiú
 ágon léendő magvok szakadtával Rozgonyi Istvánt a'
 Gyarmathi Uradalomban-is örökösöknek fogadták.

1520. Rosályi Kún János, Péter, és Pál birtokok-
 ban új Királyi adománnyal megerősítettek.

1524. Drágffy János-is rész jószágába Királyi ado-
 mány mellett béiktattatott.

1609. Gyarmathy Pálnak egy Nemes Udvarhely,
 1610. Tóth Pálnak-is egy Nemes ülés,
 1612. Kákonyi Istvánnak rész jószág,

1624. Nemes-Kürthi Pogrányi Györgynek egy Ne-
 mes Udvarhely,

1628. Jó'sa Mihálynak egy telek,
 1629. Gyarmathy Tamásnak egy Telek,
 1633. Bethlen Istvánnak, és Péternek rész jószág
 benne Királyi adománnyal adatott.

1681. Panasz tétetett az Ország gyűlésén: hogy
 a' Templomot, Prédikátori házat, és az Oskolát a'
 Reformátusoktól a' Katolikusok elfoglalták.

§. 200. *Penyige* falú, földes Urai: Lövey Nemes
 Nemzetség, Kállay Leo, Jármy, Bessenyei, és Törös
 Urak, határja szántó földekből szük, a' Tisza, és Túr
 vize árja járja, mikor ez el nem rontya, mindenféle
 vetemény magot terem, jó kaszálói vagynak, és a' fa-
 lú alatt szép erdeje közel Mándig tart, Kömörő, és
 Gyarmath felől sok cserékből, és gazokból áll, *Szenke*
 nevezetű halászó vize, melyet a' Tisza vize nevel, la-
 kóssai Magyarok, Reformáta vallásúak, kiknek köből
 épültt

épült Templomok, és helyben Prédikátorok, piattza Gyarmath.

1383. Dománhidy János, Lászlónak fia,

1410. Dománhidy György, és László bírták, ha-
nem

1423. Dománhidy László, és István, Miklósnak fiai fejeiknek, és minden jószágaiknak elvesztésére ítéltetvén, Keulchey Dienesnek, és az ő rokoninak Pennyigének két harmad részét örökösön által adták, egy harmad része az ő ártatlan testvérjeknek Domahidy Györgynek birtokában maradván.

Azon Eszt. Báthory István, és András Damánhidy Lászlónak, és Istvánnak részét Királyi adománnyal felkérték.

1427. Dománhidy György, és László részeit Csáky Istvánnak elzalogosították.

1453. Domahidy Mihály, András, Gergely, 'Sigmond, és Miklós, Györgynek fiai részeikkel felosztokodtak.

1465. Ujlaky Dienesnek,

1515. Ungai Hajas Tamásnak,

1517. Gúthy Ferencznek, és Imrének,

1543. Sófának Nyikey András feleségének, és Iffiú Mártonnak,

1581. Kórodi Ispán Istvánnak,

1583. Danyay Istvánnak, és Kende Vidnak benne rész jószág,

1650. Mosdossy Imrének,

1638. Zuhay Gáspárnak, és Mátyásnak, Zuhay Annának, ez előtt Becsky László, akkor Lipcsey Gergely feleségének egész helység Királyi adománnyal adott.

1681. Az Ország gyűlése előtt panasz tétetett: hogy Penyigén a' Katolikusok a' Reformátusok Templomát, Plébániájokat, és Oskolájokat elfoglalták.

§. 201. *Nagy - Ar*, Magyar falú, a' Túr vize mellett, melly itten a' Tiszába szakad, határja a' Tisza felől homokos, a' más része fekete nyirok, melly őszi, tavaszi magot, kaszáló helyei pedig sással egyvelges szénát teremnek, hasznos almás, szilvás gyümölcsössei a' Tisza szegekben, tilalmas erdeje, 65. adó fizető, 13. Nemes gazdák lakják, kik két Orosz lakoson kívül Református vallást tartó Magyarok, Templomjok régi, téglából épült, mostani Prédikátorjok Szabó Mihály. Földes Urai: nagyobb részébe Rhédey Ferencz, a' többiből Pongrácz László, Domahidy József, Fogarassy Imréné Csicseri Ormos Borbála, Kis-Dobronyi Isák Sámuel, Kállay Ersébeth Schuller Leopold özvegye, Urai Sigmond, és mások.

§. 202. *Kis - Ar* falú, a' Tisza parton, a' határjának földgye agyagos, őszi vetést a' Tisza árja miatt nem mernek tenni, feles almás, szilvás gyümölcsössei, sásas kaszálói, tágas legellője. Református vallású Magyarok lakják, 110. külön kenyeres gazdák, kik között 18. Nemes emberek, téglából épült tsinos tornyos új Templomok, mostani Prédikátorjok Széles András. Két különös Egyházi erdejek, *Sárkány*, és *Valagassa* nevezetű. Földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Szarka nemzetség, Pongrácz László, Bay György, Bárány Perényi, Csatáry maradványok, Isák Gáspár, és több Nemesség.

Ezen két helységről e' következő levelekre akadunk:

1410. Nagy - Ar Báthory János, Péternek fia által bíratott, kinek jobbágyait Dománhid György, és László Miklósnak fiai nyilakkal öszve lövöldezték, és sebesítették.

1419. Báthory Istvánnak, és Benedeknek Nagy- és Kis-Arba rész jóság,

1436. Ugyan Báthory Istvánnak Nagy-Arj révnek vámja.

1520. Rosáli Kún Péternek, Pálnak, és Jánosnak Nagy- és Kis-Arba,

1524. Drágffy Jánosnak Nagy- és Kis-Ari rész jószág adatott.

1565. Kis - Arnál Schwendi Lázár 'Hadi Vezér haszon nélkül táborozott, midőn a' Törökök Erdődöd ostrommal, és az Erdélyiek Nagy - Bányát feladással megvették. Onnét küldötte Eperjes várossához azon levelét: hogy Erdődnek ostroma alatt a' Törökök által elfogattatott Kövesdy Albert vitéz katonájoknak kiszabadítására 280. forintot fizessenek. Hassan Bassa - is vele által ellenébe ide helyeztette táborát, de Schwendi Lázár az ütközetet elkerülte, hanem csak a' Magyar katonáknak a' Törökökkel sok véres csatái voltak, a' mellyekben Baghys Török Bassa - is elesett, a' mint Katona, és Wagner Károly hazánk fiai leírták.

1595. Thardy Vörös Sónia hajadonnak, az után Szirmay György feleségének Nagy - Arba rész jószág,

1633. Bethlen Istvánnak, és Péternek Nagy- és Kis - Arba,

1662. Székely Lászlónak Kis - Arba,

1663. Vass Mártonnak Kis - Arba rész jószág,

1777. Nagy - Ar Gróf Károlyi Antalnak Királyi adományal adattak.

§. 203. *Tarpa* Mező város túl esvén a' Tiszán, Bereg Vármegyei helységekkel minden felől körül véte-
tik. A' határja rész szerént agyagos, rész szerént fe-
kete föld, azért sem szárazságot, sem sok essőt nem
kiván, 's csak mértékletes időbe alkalmas a' termés-
re, kaszálóji hasznos szénát teremnek, a' Tisza men-
tébe szép gyümölcössei, a' Városnak magának vagyon
erdeje, melly *Nagy - Erdődnek* neveztetik, azon erdőbe
vagyon egy köves hegy, szőlő vesszőkkel, és cseres-
nye

nye fákkal bé ültetve, mellynek a' tövébe foly a' Bor-sából kiszakadott *Szipa* vize. Birja az egész várost a' Gróf Károlyi Uraság. Ennek-is van két erdeje, úgy mint *Téb* erdő, és *Körös* erdő. A' lakósok mind Magyarok, és vallásokra nézve Reformátusok, Templomjok régi épület köből, a' mellyet a' Báthoriak építettek, mint hogy a' Czimerek - is dél felől való ajtón még látszatik, a' *Tořony* újjonnan épültt, mostani Papjok *Kömley 'Sigmond*, a' *Bereghi* vidéknek *Esperestye*, 350. külön kenyeres gazdák lakják, 8. Nemes ember közöttök. Piattzok *Debreczen*, *Károly*, *Bereghszáz*.

Régenten a' *Tarpay* nemzetség bírta, hanem *Tarpay Márton* a' *Nyirségen*, és a' *Szamos - Közön* nagy zenebonát indítván, a' városokba, falukba vérrel festett kardokat küldött, azokat úgy hívta meg: hogy ő meléje állyanak, a' kik hozzája nem adták magokat, azokat felprédálta, de megölettetvén, a' követői pedig elszélesztetvén, annak hívségtelensége által

1437. *Báthory Istvánnak*, és *Bertalannak* ezen helységnek fele *Királyi* adománnyal adatott.

1480. *Charnavoday Egyed* tanú vallatást tétetett *Báthory Andrásnak* *Tarpai* jobbágyi ellen, kik a' *Charnawodai* jobbágyinak négy ökreit elvették.

1484. *Tarpának* határi a' szomszéd helységektől megkülömböztettek.

1609. *Chomaközy Péter* ezen helységnek más háson felében *Királyi* adomány mellett. béiktattatott.

1617. *Beregzáfi Cházár Mihály* Deák ellenző jelentést beadott a' *Jászai Konventbe*: hogy *Tarpán* az ő *Nemessi Udvarhelyét* *Dóczy András Szathmári Fő-Kapitány* elfoglalta.

1628. *Bálintffy Vaszily*nek egy *Nemes* títés *Báthory István* végső rendelésébül *Királyi* jóvá hagyással adatott.

1642. *Hegy erdeje* nevezetű peres erdőnek határai Tarpa, és Bodaló között a' tanúknak vallása szerént elintéztettek.

1681. Az Ország gyűlése előtt az Evangelikusok által panasz tétellett: hogy a' Tarpai Templomot, Plébániát, és az Oskolát a' Katolikusok elfoglalták, a' hol már Tarpa mező városnak iratik.

1702. Esze Tamás Tarpai lakós a' népet Rákóczy Ferencz pártjára alattomba lázzította. Katona Histor. 2004. lapon.

§. 204. *Cseke* a' Kölesei Uradalomhoz tartozó Magyar falú, éjszokról a' Tisza vize Bereg Vármegyétől hasítottá, a' határa többnyire sárga agyagos, de a' Tiszához közel homokos, melly mindenféle őszi, tavaszi vetést megterem, kaszálója sikeres, és hasznos szénát terem, tüzi; és épületre való fája bőségesen, jó legelője, hanem a' határját gyakran árvizek járják. Legtöbbet bírnak benne Kölchei Kende Pál maradéki, a' ki a' Vármegyének érdemes Fel-Ispánnya, 's kinek lakó helye vala; vagynak több földes Urai-is Kölchei Kende László, Jármy Sára Kölcesy Balintné, Gróf Rhédey Lajos Királyi Kamarás, Pongrácz László Kapitány, Isaák Gáspár, és Gulácsy Gábor Urak, 180. házból áll ezen helység, a' Reformátusoknak téglából épültt régi Templomok, Prédikátorok Szarvady László, piattozások Károlyba, Debretzenbe, Szathmáron, és Beregszázba, szép almás, szilvás gyümölcösseik vagynak, mellyeknek terméseit a' Tiszán máshová hordanak, vagy sőt vivő csajkákhöz kormányosságra állanak, szép szarvas-marhákat-is nevelnek.

1344. A' Kölchei nemzetség I. Lajos Királynak adományja mellett bírta.

1415. Darahy János, Tamás, Demjén, Lukács, Jakabnak fiai, és Gergely, László, Máthének fiai a' határát járatták.

1429 Csekének fele a' Darahy nemzetségnek ítéltetett, ellent mondván Vethéssy Tamás Várad Prépóst, és az ő atyafiai.

1435. Császlóczy Mihály Csekei rész jószágba béiktattatott.

1481. Margitnak, Kömörey Mihály feleségének, és az ő leányinak Ágothának, és Kristinának benne rész jószág adatott.

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Szepessy László feleségének,

1507. Buttkay Istvánnak, és Báthory Istvánnak,

1515. Czégényi Kende Péternek,

1516. Báthory Andrásnak benne rész jószágok Királyi adománnyal adattak.

1518. Werbőczy István Királyi Személyes Csekei rész jószágát - Perényi István Fő-Asztalneggkkel, és feleségével Frangepán Isothával a' Dobranivai Uradalomért eltserélte.

1520. Báthory Andrásnak, Ország Ferencznek, és Imrének,

1544. Mucsey Pálnak, Nagyváthi Jánosnak, és Rác Miklósnak.

1559. Horváth Györgynek,

1561. Fekete Balogh, máskép Baronyai Kelemenffy Jánosnak,

1577. Kubinyi Lászlónak, és Pongrácz 'Sigmondnak,

1592. Thardi Vörös Orbánnak a' Magyar Lovasok Vezérének,

1564.

1594. Wukityevich Istvánnak,
1642. Kölchey Péternek, és Sigmundnak benne
rész jószág adatott.

§. 205. *Istvándi* Magyar falú, földes Urai: jobb részébe Kis-Rhédei Gróf Rhédey Lajos, egyéb részébe: Kende Pál, és László, Kölcsey Bálint özvegye, Jármly, Domokos, és Töldy Miklós Urak, 51. házból áll az helység, mellyek között 13. Nemessi ház van, a' lakósok többnyire Reformátusok, tsak egy Orosz, egy Katolikus, és négy Zsidó találkozik közöttök. Templomjok a' Reformátusoknak téglából, mostani Prédikátorok Gyarmathi Mihály, a' határának három nyomásbéli szántó földgye, dombosabb része homokos, a' laposabb fekete agyagos, tiszta búzát, ketszerest, tengerit, zabot, széna termő helye sással egyvelges szénát terem. Napkelet felől való végénél foly a' Túr vize, és nap nyugot felé a' helységet körül kerüli, melly halakkal, rákokkal kedveskedik, de az árjai a' határát gyakran elborittyák, és soványítyák, rajta libegnek két székes malmok, a' hová a' Nyirből-is járnak örölni, van *Hszenyő* nevezetű erdeje-is a' közönségnek gondviselése alatt, tölgy, gertyán, szilfából, és Mogyoroshől álló, piattza Debréczen, Tisza-Ujlak, és Károly.

1418. A' Kölchey nemzetség bírta egészszen.

1481. Margithnak, Kömöreý Mihály feleségének, Kristina, és Ágotha leányinak benne rész jószág adatott.

1496. Ujhelyi László, és Ágotha Scepossy László felesége,

1515. Czégéni Kende Péter benne részt nyertek.

1516. Hogy *Tapolnokhádi* szántó földek Istvándi határhoz tartoznak, ítéltetett.

1518. Werbewczy István Királyi Személyes Istvándiba lévő részét is Dobronyai Uradalomért Perényi Istvánnak eltserélte.

1520. Báthory Andrásnak, Gúthi Ország Ferencz-
nek, és Imrénének,

1544. Muchey Pálnak, Nagyváty Jánosnak, Rácz
Miklósnak,

1547. Perényi Jánosnak,

1559. Horváth Györgynek,

1561. Fekete Balogh, másképp Kelemenffy Jánosnak,

1553. Némethy Jánosnak benne rész Királyi ado-
mánnyal ajándékozott.

§. 206. *Kömörő* falú, szántó földgye nints e-
legendő, földgyének egy része fekete, más része sárga
agyag, búzával, kétszeressel, zabbal, tengerivel ve-
tik, kaszálója kevés, és ez is sással egyvelges, de
még is szép szarvas marhákat nevelnek, keresztül a'
határán foly a' Túr vize, melly halat, rákot bőven ad,
de a' mezejét árjával elborította, 56. házból áll a' hely-
ség, Reformáta vallást tartó Magyarok lakják, 12. Ne-
mes közöttök, újjonnan téglából épült tsinos Templó-
mok, Prédikátorok Várady János, piattzok Nagy-Ká-
roly, nagyobb részét bírja Gróf Rhédey Lajos, azon-
kívül Kende László, Czerjékné, és Illósvay László ma-
radéki, Szűcs nemzetség.

Bégenten a' Kömerey nemzetség bírta.

1481. Margithnak, Kömerey Mihály feleségének,
Kristina, és Ágotha leányinak,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Scepossy
László feleségének benne rész jószág Királyi adomá-
nyal adatott.

1518. Werbewczy István, Királyi Személyes a'
Kömörői részét is a' Dobronyi Uradalomért Perényi
Istvánnal eltserélte.

1544. Muchey Pál, Nagyváthy János, és Rácz
Miklós.

Q

1551.

1561. Fekete, máskép Kelemenffy János,
 1638. Zuchay Gáspár, Máthé, és Anna Becsky
 László özvegye, és Mosdóssy Imre benne részt Túr vi-
 zén épített malommal Királyi adománnyal nyertek.

1653. Kállay Klára Perényi Sigmund felesége is
 egy részébe békittatott.

§. 207. *Mánd* falú, mind Nemesek lakják, és bfr-
 ják, nevezetesebb fiú ágon a' törökös Mándy nemzet-
 ség, és a' leány ágon Márton, Csepey, Tyukody, Ko-
 vács, Fábian, Virág, Vitéz, Nagy, Kanisay, és egyéb
 Nemesek, határja szűk, de mindentéle veteményt meg-
 terem, erdeje, kaszáója is kevés, Reformáta vallást
 tartó Magyarok lakják, az holott Templomok, és Préd-
 ikátorok. Vagyon egy lápos tó is a' határán, mel-
 lyet *Vidrának* neveznek azon okból: hogy ez előtt
 vidrák laktak benne.

886. Eszt. Midőn a' Magyarok Pannoniát elfoglal-
 nák, egy vén Magyar katonától, kit a' Magyarok a'
 meg aggodságáról *Ag-Mándnak*, *Apának* is nevez-
 tek, mind ezen helység, mint a' Jeles *Mándy* nemzet-
 ség vette nevezetét. Béla Királynak nevetlen író Deák-
 ja 25. Rézb. erről így ír: „ *Tuhotom* pedig igen
 „ okos férjfiú lévén, elküldött egy fortélyos embert,
 „ az *Apaforkos* atyát *Ag-Mándot*: hogy kémelve jár-
 „ kálván nézzené ki a' *Szilágyon* túl lévő földnek
 „ termékenységét, és minéműek volnának annak lakós-
 „ sai? hogy ha lehetne é hatat indítani azok ellen?
 „ mivel *Tuhotom* magának hírt, nevet, és földet a-
 „ kart szerezni, a' mint a' mi tréfássaink mondgyák:
 „ *Minnyájan* *ők* *heleket* *heresseenek*, *és* *magoknak*
 „ *hírt*, *nevet* *szeresszenek*. Továbbá midőn *Og-Mánd*
 „ *Apa* a' *Tuhotom* kéme körül, belől róka módgyá a'
 „ a' föld jóságát, és termékenységét, 's lakóssait is,
 „ mennyire emberi látás elhathat, meg nézellené, ki-
 „ mondhatatlanul megszerette, és nyargalvást Urához
 „ viszsza tért.

1579. Mándy Tamás, Istvánnak fia, és az ő ma-
 radéki egészszzen bírták; még

1582. II. Rudolf Császár, és Király Nemes Almássy Adámnak, Mándy Ambrusnak, Benedek fia, más Benedek, öregebb Ferencz fia fiának, Mándy Bernárdnak, Györgynek, és Jánosnak, azonkívül Márton Gergelynek, és Albertnek, Mándi Chyány Istvánnak, Czyompáz Györgynek, Mándy, máskép Zabó Péternek, Uray Simonnak, és Cheke Andrásnak azt új Királyi adománnyal ajándékozta, kik

1583. Senki ellent nem mondván, béiktattattak.

1755. Mándy János, Márton Miklós, és István, Csepely Miklós, János, Mihály, Ferencz, László, Albert, és Balla István birtókában újra megerősítettek.

§. 208. Pusztá *Mánd*-is említetik a' régi levelekben Kis-Szekeres, Darnó, Borzova, és Oroszi helységek között.

1449. Samelházy Lászlónak, és Sarollyány Jánosnak benne rész,

1548. Levenházi Móriész Péternek fele Királyi adománnyal adatott.

1576. A' Rosáli Kún Nemesek a' Majtissi Nemesekkel Pusztá - Mándott magok között felosztották.

§. 209. *Borzova* Magyar falú, mind Nemes emberek lakják, nevezetesen: Kálos, Erdélyi, Pápay, Mándy Nemes nemzetségek, lakóssai Reformátusok, köből épült új Templomok, Papjok helyben, határja jó, trágyázás után mindenféle gabonát terem, legellője hasznos, és elegendő, fája mind a' két szükségeikre, piatkozása közel, de határját az árvíz előnti.

Régenten a' Borzovay nemzetségé volt.

1436. Borzovay László, Dienesnek fia bírta, de felét Kulchey Jakab, Farkasnak fia elfoglalta.

1476. Határjai megjárattak Pusztá - Mánd felől.

1592. Bakú Miklósnak, Júdy Tamásnak, Hegedűs Istvánnak, Kálos Istvánnak, Nagy Istvánnak, Rósa Jánosnak, Söldos Bálintnak, Tarczaly Jánosnak, és Téglás Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adtatott.

§. 210. Nagy-Szeheres falú, Gégd pataka, vagyis tó két mellyékén, melly hallat, és rakkal bővelkedik, és a' Szamos árjával újjítatik, jó széna termő hely, szántó földgyei is tiszta búzát, zabot, árpát és jó dohányt termenek. Van egy kis tiszta körös fából álló erdeje, a' lakossai négy házon kívül R. formátus Magyarok, a' falú közepén Templomok, melly a' fellyebb nevezett tóval körül vétetik, bírtokossai Gráf Barkócziak, Isaák, Czáró-Fogarassy, Morvay, Mándy, Domahidy nemzetségek. Borzova felé van egy lábalhatatlan kerek lápja is a' szántó földek között, a' közepe tiszta, hajókon járnak oda, és fürdenek, a' vízre köszvény ellen használj mondatik.

§. 211. Kis-Szeheres falú, földes Urai: Domahidy József, Pongrácz László, Morvay József, és Fogarassy Imre özvegyei, Isaák Gáspár, és Sámuel, Ajtay Károly, Osváth Pál, és Mándiak, jó kövér földgye, de a' határa nagy részint gazos, kaszálója sem igen bő, erdeje meglehetősen, lakossai mind Reformátusok, Papjok helyben, két Templomok.

Ezen két helységről a' következő levelekre akadtunk:

Régenten a' Zekeressy nemzetség bírta.

1359. Zekeressy Tamás, István, László, és Lukács, Lászlónak fiai határát megkülömböztették Kermechtől, mellyet Gyarmathy János, Jánosnak fia bírt.

1376. Keulchey János is bírt benne.

1379. Zekeressy Ferencz Tamásnak, és Miklós Istvánnak fiai,

1383. 1404. Keulchey János, István, és Dienes bírtokossai említetnek.

1422. Dömánhidy György, és László elfoglalták.
1438. Fülpeßy Mihálynak,
1460. Károlyi Jánosnak, Andrásnak, Mihálynak, és Lászlónak,
1481. Margithnak, Kömerey Mihály feleségének, Kristina, és Ágotha leányinak benne rész] Királyi adománnyal adatott.
1487. Zekeres, és Sarollyán helységeknek villongásban lévő határi eligazítottak Kölcsey Farkas, Tamás, Bornemisza Bóldi'sár, Kölcsey Jakab, és testvérejei, Margith asszony, Kömerey Mihály özvegye, és Czégényi Bálint részére, kik akkor Zekerest bírták.
1496. Ujhelyi László, Ágotha Seepessy László felesége Nagy - Szekeresen,
1507. Zóltán János Nagy - Szekeresen,
1515. Czégényi Kende Péter Kis - Szekeresen,
1516. Báthory András Nagy - Zekeresen, kiki egy részbe Királyi adomány mellett béiktatattak.
1518. Werbewczy István Királyi Személyes Nagy - Zekeresen a' maga részét Perényi Istvánnal, és feleségével Frangepán Isothával a' Dobronyi Uradalomért eltserélte a' Jászai Konvent előtt.
1520. Báthory András, Ország Ferencz, és Imre Nagy - Zekeresen Királyi adománnyal részt nyertek.
1524. Béltheki Drágffy János Nagy- és Kis - Zekerest, Királyi adománnyal a' Rosályi Uradalomhoz tsatolta.
1544. Muchey Pálnak, Nagyváty Jánosnak, és Rács Miklósnak Nagy - Zekeresen,
1561. Fekete Balog Jánosnak, máskép Kelemenfi nek Nagy - Zekeresen Királyi adomány mellett rész adatott.

1555. Kún László, Imre, Miklós, János, Domokos, és Péter a' Rosályi Uradalomhoz Nagy- és Kis-Szekeres felkérték, a' kiknek az itt való Templomba vőlt a' temető bóltjok, mellynek az homlokán vagy on most-is a' Kún nemzetség Czimere.

1576. A' Rosályi Kún Nemések, a' Majtissi Nemésekkel Kis-Zekeres mellett fekvő *Mándi* pusztát magok között felosztották.

1577. Pongrácz 'Sigmondnak, és Kubinyi Lászlónak,

1578. Kórodi Ispán Istvánnak,

1630. Mosdossy Imrének Nagy-Zekeresen rész Királyi adománnyal adatott.

1632. Tanú vallatás tétetett a' Sarollyán, és Nagy-Szekeres között fekvő peres erdők eránt.

1638. Mosdossy Imre, Zuhay Mátyás, Gáspár, és Anna, ez előtt Becsky László, akkor pedig Bilkei Lipcsey Gergely felesége Nagy-Zekeresnek felébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

1642. Kölchey Péter, és 'Sigmond Nagy-Zekeresi birtokokba új Királyi adomány mellett megerősítettek.

Az után Nagy-Zekeresnek egy részét Kende Gábor bírta, de azt

1672. hívségtelensége által elvesztvén, Gróf Zinzendorff Hadi Vezérnek adatott, a' ki a' *Géző* patakának partyán egy tsinos kastélyt épített, erről Báró du Járdirra szállott, a' kastély elpusztulván, most már csak a' helye látszatik.

1717. Ezen helység-is a' Tatárok által feldúlott, a' mint a' Templomnak ezen reá írása mutatya: a' Romlást, veszedelmet, égetést, rablást, ez helyben, és az Isten Házában szörnyü égetést tüzzel a' Pogány Tatárság elkövetett, kik által Isten az ő haragját

„járt elhozta az ő népére az 1717. Eszt. Augustusnak
 „utolsó hetiben, melyet is jövendő maradékaiknak
 „emlékezetekre feljegyzett az akkori időben Istent
 „Isten népével szolgáló Nemes Nagy - Szekeresi, és
 „Nemes Zsarollyányi Ekklesiának Prédikátora Gödeley
 „István, a' ki-is kívánnya: légyen hékessége e' Ház-
 „nak, és az Isten népének mind örökké. Amen.

§. 212. *Darnó*, mivel régenten Szászok lakták, *Szakszának*, most *Szaksza - Darnónak* nevezetik, Magyar falú, földes Urai. Izsák Gáspár, kinek itt lakó háza, és Sámuel, Pongrácz László, Morvay József, Czáró - Fogarassy Imréné, Osváth László, Székely István, és József, határbéli földgyei három nyomásra, ha trágyáztatnak, mindenféle gabonát teremnek, de a' Szamos vízének árja sokszor elborítja, belső gyümölcös kertyei, *Sallaş* nevezetű hatalmas erdeje, lakossai Reformátusok. Templomjuk fából készült, mostani Prédikátorok Nánássy Mihály, 29. házból áll, 9. Nemes ember-is lakik itten, piatkozása Szathmár, és Károly.

1453. Ujhelyi Péternek ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

1476. A^s Rosáli Kún, és Majtissy nemzetségek Darnó mellett fekvő *Sopsatellehe* pusztát magok között felosztották.

1524. Bélthei Drágffy János egész helységbe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1569. Messer Andrásnak, és Salgay Bálintnak benne rész jószág adatott.

§. 213. *Kis - Namény* Magyar falú, a' határjának egy része gazos, a' tisztája jó búzát, árpát, zabot, tengeret, kivált lencsét, és borsót terem, kaszálójai jók, van tölgyes derék erdeje, melyet nagy vidék szokott használni. Van pusztája is melyet *Ricsének* neveznek. A' lakosok Reformátusok valláson lévők, helyben Prédikátorok, és köből épült Templomok. Bir-
 tokos.

tokossai: Ajtay, Domahidy, Becsky, Kölchey, és más Nemesek.

1425. Határi Csáholeztől, és Ricsétől megkülömböztettek, Rosáli Kún Miklós, és Mathuchynay Domokos birtak.

1436. 1462. Báthory Andrásnak, Istvánnak, Lászlónak, Pálnak, és Miklósnak benne rész jószág,

1524. Béliheki Drágffy Jánosnak a' Rosályi Uradalommal egész helység,

1527. Dorosányi Péternek öt telek,

1585. Lónyay Istvánnak rész jószág,

1614. Macskássy Mihálynak egy része,

1640. Némethy Pálnak három telek,

1744. Gróf Teleky Mihálynak benne rész Királyi adománnyal adatott.

§. 214. *Vámos-Orossi* falú, *Vámos* elő nevéz onnét vette: hogy a' helységnek éjszak felől való végén egy *Tapolnak* nevezetű pataka vagyon, melly a' Túr vizétől szokott megáradni, ezen patakon felállított hídttól régenten *vám* szedetett, és azért a' helység-is *Vámos-Orossinak* neveztetett.

A' határjának nagyobb része fekete vályog, kevés része sárga homokos nehéz munkájú, többnyire tiszta búzával szokták vetni, de megtermi a' zabot, és tengerit-is, jó széna termő kaszálójú, a' Tisza, Szamos, és Túr vizeiről kiönteni szokott árvizek ollykor kárt tesznek a' lakósoknak, hanem tűzi fájók bőven vagyon. Az Uraság erdejét *Jó berszének*, a' nevendéket *Kős erdőnek*, a' régibbet *Bagoj* erdőnek nevezik. A' lakosok Magyarok, Reformáta vallást tartók, régi téglából épült templomok, a' Prédikátor Kábay Ferencz a' Szathmári vidéknek Esperestye, 12. Nemes ember, és 44. telkes gazda lakik ezen helységbe.

A'

A' Földes Urak között itt laknak Thólnay Ferencz, és Lajos, külső földes Urak, Domahidy József, Szenyiczai Gáspár, István, Gulácsy Gábor, Isaák Gáspár, Mándy, és Apáthy Sigmund. Piattzok Szathmár, Károly.

Régenten az Orozy nemzetség bírta, mellyből sok Jeles Királyi embernek olvastathak a' régi béiktató levelekben. Hanem

1419. Ezen helységnek egy része Báthory Istvánnak, és Benedeknek Királyi adománnyal adatott.

1425. Határjai Csáhóloztól megkülömböztettek.

1436. Báthory István,

1462. Báthory András, László, Pál, és Miklós részeiknek birtokában új Királyi adomány mellett meg erősítettek.

1471. Egy részét Kusalyi Jakch István bírta, ki nek a' sertésseit Helele, Pán Andrásnak Tiszttye Váriba elhajtatta.

1524. Drágffy János ezen helységbe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1609. Maoskássy Mihálynak,

1632. Némethy Jánosnak is benne rész adatott.

1633. Bethlen István, és Péter egész helységbe béiktattattak.

§. 218. Csáhólos Magyar falú, földes Urai: Darvay, Morvay Gáspár, Domahidy, Ajtay, Kállay, Végh, Radnóczy, Dávid Urak, lakóssai Reformátusok, kiknek Papjok, és köből épült Templomok, fekszik Túr vízéhez közel, szántó földgyei három nyomásra vannak felosztva, mellyek trágyázással mindenféle gabonát bőven, réttyei hasznos szénát termenek, fája épületre, és tüzelésre, makkolása, legellője.

1419 Báthory István, és Benedek Királyi adomány mellett benne rész jószágot nyertek.

1425. Határjai Ricsé, és Namény felé Sigmund Királynak parantsolatya mellett megjárattak. Földes Urai voltak akkor, Báthory István, Rosáli Kún Miklós, és Jakab, Mathu hynay Domokos, és Miklós. Király emberei: Nagynak neveztetest Tyukody András, Rápolthi András, és Gergely, Nábrády János, Fylpysy Miklós, Mykolay János, Zele Mihály, Cházary György, Nagynak neveztetett Dersy György, kik közül Tyukody Nagy András a' Leleszi Konventnek bizonyosságával Benedek Pappal, azon Konvent Egyháza Éneklője Karjának Igazgatójával, Olajba főtt Sz. János napján kezdvén, határosoknak jelenlétekbe Chahólcznak határit *Ryche* Várad Püspökségnek helységétől e'képpen különböztették meg: „ hogy dél felől kezdvén a' szántó föld-ek között *Gymaszomoga* erdő mellett föld hányásból fő határ jelt állítottak, az után éjszak felé keveset menvén az Ország úttya mellett *Esstergeut* erdőt elhaladván a' szántó földeknek dombos részén régi határ jelre akadván mellék fekvő hányást, és megint tovább éjszak felé szántó földek között halgván, azoknak végén *Kerekrakattra* helyen újabb határ hányást földből, 's egy darabon kerengvén, *Kalna - Bokor* mellett egy tölgy fa alatt ismét határ jelelést, végezetre kevés menést tévén, *Formasgyakra* nevezetű hely mellett két régi határ jelre akadván, melléjük megint két derék határ jeleket hányattak, és ottan *Chahólcz* helységnek határit *Nomyn* helységnek határa fedeklette. Tovább *Nomyniól* úgy mesgyélték el: hogy nap kelettől kezdvén a' rakottyas hely mellett, melly *Formasarakattyának* neveztetik, ottan megint fő határ jelet föld hányásból felemelték, az után nap keletre menvén, és *Kakthon* nevezetű erdőt elhagyván, *Domankus* földé nevezetű helyen közben fekvő határ jelet földből, és megint éjszak felé fordulván a' földeknek dombos részén határ hányást, végre nap kelet felé mendegelvén, az ottan lévő erdőbe egy tölgy fát kereszt formára meggyezték, de még tovább indulván, *Bogár - Pataka* forrásra akadtak, 's mellette megint föld

„ föld hányást, és tovább az erdőbe keveset kereng-
 „ vén, az út mellett gyepes határ jelet tettek, 's tovább
 „ *Maythpathaka* erdőhez járútk, a' hol hasonlóké-
 „ pen gyepes hányást, utólyára azon erdőbe nap kelet
 „ felé iparkodván jöttek a' *Sárvyze* folyóhoz, és ot-
 „ tan fő határ hányást, állítottak fel, és így elvégezvén
 „ a' határ jarást, a' felül írt határ jelelések, és meg-
 „ különböztetések szerint fellyebb írt *Nomyn*, és *Cha-
 „ hólcz* helységeit említett Báthory István, Rosáli Kún
 „ László, és Jakab, azon kívül Domokos, és Miklós,
 „ Mathuchynay Miklós fiainak, az őket illető jússal
 „ által adták, és béiktatták őket örökre, senki ellent
 „ nem mondván. Költt azon béiktatásnak 25. napján,
 „ 1425. Eszt. “

1436. Báthory István maga birtokába új Királyi
 adomány mellett megerősítettett.

1462. Ezen Királyi adomány Báthory Andrásra,
 Lászlóra, Pálra, és Miklósrá kiterjesztett.

1524. Drágffy János ezen helységbe béiktattott.

1583. Kún György, és felesége Ziny Borbála ré-
 szeiket új Királyi adománnyal felkérték.

1652. Kún István birtokát, és a' Thúr vizén épít-
 tett malmát megint új Királyi adomány levéllel meg-
 erősítette.

A' fellyebb írt határ járó, 's több más Ok-Leve-
 lekben gyakran elé fordul *Nagynak* nevezete, melyet
 a' Magyar oleink nem csak azokra ruházták, kik külö-
 nös termettel a' többieket felül haladták, de a' kik vi-
 téz tetteikkel, 's a' Hazának egyéb szolgálattában is
 megkülömböztették magokat.

§. 216. *Ríess* Magyar falú, Gróf Barkóczy Ferencz,
 és János bírák, mind Reformátusok lakják, kiknek
 helyben Papjok, Templomok, környös körül gazos, re-
 ketyés, és mak termő erdőkkel van körül véve, sok
 posványos helyei, kevés tiszta kaszálói, és szántó föld-
 gyei

gyei vannak, mellyek mindenféle vetemény magot kö-
zépszerűen teremnek.

1271. *Récehnek* neveztetett, és V. István Király
Abrámnak, Ponith Gróf fiának, Cháholiak elejének a-
jándékozta.

1281. László Király Abrámnak fiát Pétert bírtoká-
ban megerősítette, a' mint Cháholyanak leírásában elé-
adtuk.

1415. A' Váradi Püspökségnek Szent Egyházához
tartozott, és határi Naménytől, és Chahólcztól meg-
különböztettek.

1560. Radák Andrásnak benne rész,

1611. Melith Péternek, és feleségének Zokolyi Er-
séghethnek, Várday Katalinnak, Nyáry Pál özvegyének,
és Tnelegdy Annának egész helység Királyi adomá-
nyal adatott.

§. 217. *Fülesd* Magyar falu, bírtokossai nagyobb
részébe Kölcsey Bálint, György, és Kölcsei Kende
Pál maradéki, mint hogy a' Kölcsei Uradalomhoz tar-
tozandó, bírnak azomba benne: Gróf Barkóczy Ferencz,
és János, Nagyiday József, Baka Mihály, és Imre, Lu-
by Károly özvegye, Mándy, Tarpay, és több Nemes-
ség, a' határának nap nyugot felől való része agya-
gos, a' nap kelet felől való része homokos, tiszta bú-
zát, kétszerest, zabot, és tengerit terem, kaszáloi bőv-
séggel hasznos szénát adnak, a' napnyugotti részét a'
Túr, Tisza, és Szamosból ki jönni szokott árvizek el-
szokták lépni, a' lakosok Reformátusok, Templomjok
fából épült, mostani Prédikátorok Balajty Mihály,
vannak tilalmas erdeik: *Kálnok*, *Patak-Köz*, *Gábor-
nak*, és *Darvas* nevezetűek, azért tűz, és épületre
való fajok, pláttza Debreczen, Szathmár, Károly.

A' mint a' Kölcsei Uradalomhoz, úgy Kölcsey
nemzetséghez tartozott régenten egészzen; hanem

1481. Margithnak, Kömerey Mihály feleségének, és az ő leányinak Kristinának, és Ágothának,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának, Szepes-sy László feleségének,

1507. Zóltán Jánosnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1518. Werbeuczy István Királyi Személyes, maga részét Perényi Istvánnal a' Dobronyai jószágért eltszerélte.

1520. Báthory András, Gúthi Ország Ferencz, és Imre némely részét Királyi adománnyal felkérték.

1544. Muchey Pálnak, Nagyváthy Jánosnak, Rácz Miklónak benne rész adatott.

1561. Fekete Balog Jánosnak, máskép Boronyai Kelemenfinek,

1577. Kubinyi Lászlónak, és Pongrácz 'Sigmondnak,

1594. Wukityevich Istvánnak hasonlóképpen,

1642. Kölchey Péter, 's 'Sigmond benne új Királyi adománnyal megerősítettek.

§. 218. *Kölcs* falú, szigeth formára, mivel a' *Tíz* folyó vize, és abból ki-szakadó *Eszteró* körül folyák, a' Kölchei Uradalomnak fő helye. A' határa elég tágas, nagyobb része sárga agyagos, kevés része homokos, búzát, kétszerest, tengerit, zabot jól terem. Réttyei sással, 's vadabb füvekkel elegyes szénát adnak, mivel azokat az árvizek ellepik, mind tüzi, mind épületre való fája bőven van. Erdeje *Nagy-Szeg* nevezetű, makkot termő tölgy fát nevel. Van az Uraságnak - is különös tilalmas erdeje, van a' helységnek egy székes malma-is három pár köre, az Urasággal közös. Az *Eszteró* vizén épített hídakon vám szedetik. Földes Urai: *Kölcs*ey Lajos, *Kölcs*ei György maradt ki,

ki, Csicseri Örmös Péter, Gábor, és Ábrám, Nagy-
 iday József, Egry György, Uketyevich József a' hely-
 ségben laknak. Kint lakó földes Urai: Kölcsei Kende
 Pál, Illósvay László, Kölcsey Péter, Csoba maradé-
 kok, és Lukácsy Ferencz, 10. Nemes ember 60 tel-
 kes gazda lakik a' helységbe. Lakóssai Magyarok,
 többnyire Reformáta vallást tartók, Templomok téglá-
 ból, és termés köből épült, mellyben ez a' reá írás
 találtatik: „1646. Eszt. 28. Septemb. felépítette Nem-
 zetes, és Jeles Ráthy Judith Asszony, Nemzetes,
 „ és Jeles Kölcsey György ájtatos, és hív társa. Utána
 na van írva Sz. Pál Korinth. írtt leveléből 6. Rész. 16.
 vers. Alatta: *per me Michaelem Hermánszegium,*
 a' ki kétség kívül akkori Prédikátor vala. Mostani
 Prédikátorok Törös Bálint. Tíz Lutherana vallást tar-
 tó Tót gazda-is van a' helységbe, kik Nagy Károlyba
 áldozni, egyébkor a' Református Templomba járnak.
 Azon kívül három Római Katolikus, és három Zsidó.
 Piattza Tisza-Ujlak, Szathmár, és Károly.

Régenten *Kulchnak* neveztetett, és még a' Magya-
 rók Pannoniába lett utolsó bėjövetelétől mostanig virág-
 zó *Kulchey* nemzetség bírta. Származik ez édes ha-
 zánkat elfoglaló Ónád Vezértől, az *Ete* atyától, ki-
 től (a' mint Béla Királynak nevetlen Író Deákja 6. Rész-
 ben írja) jön le a' *Kulchey* nemzetség.

1352. Midőn Nemes Kulchey János, Jakab, An-
 drás, Mihály, és Miklós *Mesterek*, Kulchey Dienes-
 nek fiai azon hatalmaskodásért: hogy Dománhidy Mik-
 lóst, Miklósnak fiát meg ölték, *Ukurytov*, és *Etety-
 kudja* egész helységeiket, és *Macha* helységnek felét
 meg öletett Dománhidy Miklós fainak, és rokoninak
 örökösön által adták, már ezekről, és *Kuloh* helység-
 gekről adatott Béla Király adományi levelének emléke-
 zete vagyon, a' mint *Ökdrítónak* leírásában láttuk.

1376. Kulchey-András, Dienesnek, és János Ja-
 kabnak fiai Királyi parantsolat mellett határit járatták.

1382. Mária Királyné parantsolta: hogy *Kulchey*
 István, és György, Jánosnak Dienes fiának fiai, és
 Kul-

Kulchey János, Jakabnak fia azon ellentmondásoknak okát adgyák, melyet Baktay Barnabás, Péter fiának Baktai helységben, Bereg Vármegyében lévőben lett béiktatásának alkalmatosságával tettek.

Nevezetes ezen parantsolathan: hogy Kulcheiek Fő-Nemeseknek (*Praenobiles*) a' Királyné nagyobb petséttye pedig Felsőségnek (*Majestaticum*) nevezetik.

1438. Fylpessy Mihálynak Kölcсэн rész adatott.

Azon Eszt. Tanú vallatás tétetett: hogy *Kulch-Zegh* nevezetű forduló *Zanius* vize mellett Kulchei helységhez tartozik.

1481. Margíthnak, Kömerey Mihály feleségének, Kristina, 's Ágotha leányinak,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Scepossy László hitvessének rész Kölcсэн adatott.

1515. Czégényi Kende Péter egy részébe,

1516. Báthory András más részébe Királyi adomány mellett béikiattatott. Ellenne mondván a' Kölchey nemzetség,

1518. Werbeuczy István Mester Királyi Személyes a' maga Kölchei részét Perényi Istvánnal, és feleségével Frangepán Isothaval a' Dobronyay Uradalomért eltserélte.

1520. Báthory Andrásnak, Gúthi Ország Ferencznek, és Imrének benne Királyi adománnyal rész jószág adatott.

1526. Itten nevezetett Ország Ferencz II. Lajos Királynak Fő-Kamarássa vele egygyütt Mohácsnál elesett. Imre pedig Ferdinánd Királynak Fő-Ajtónállója volt.

1554. Phylpessy Mihálynak Kulchey András Kulchén lévő rész jószágát 70. finom aranyba elzálogosította a' Váradi Káptalan előtt.

1561. Fekete Balog János,

1571. Zalai, máskép Sárkány Simon, és felesége Kölchey Borbála,

1577. Pongrácz 'Sigmund, és Kubinyi László benne részt Királyi adománnyal nyertek.

1590. Thardi Vörös Orbán a' Magyar lovasságnak Kapitánya, nékie Gróf Báthory István által bévallott, egy Nemes ülésbe, 8. telekbe, és a' vám részbe Királyi jóvá hagyással béiktattatott; Az iktató levél e'képpen vagyon Magyarúl: „ 1591. Executio facta est 8. „ die Augusti. Ego Petrus Szegedy Presbyter Conventus Ecclesiae S. Crucis de Lelesz, homoque Regius Franciscus Darahy de eadem Darah, mentünk mi Keölcében, ki Zathmár Vármegyieben vagyon, az melly jószágot Báthory István Urunk eö Nagysága adott vólt Vörös Orbán Uramnak, eö Feölsége meg confirmálta fiúról fiúra, leányról leányra, és úgy jámbor zolgálatyáért, és az levélben írtt 1600. flor. vallotta. Az eö Feölséghe Consensusa mellet iktattjuk -bé Keölchei Udvarházába, és jobbágyinak birodalmába. Vicini Nobiles Franciscus Kölchey, Petrus Kende de Cheke, alias de Kölcse. „ s a' t.

1633. Némethy Jánosnak rész benne Királyi adománnyal adatott.

1640. Kölchey Péter, és 'Sigmund bírtokokban új Királyi adomány mellett megerössítettek.

A' *Kölchey* nemzetség valóban egy régi nem Magyar Országba. Eredetét veszi *Onud* Vezérnek maradékától *Kuch* Ábrahámtól, a' ki IV. Béla Király idejében igen nevezetes ember vólt.

1352. Maradéki *Mestereknek* nevezetnek, melly Czim abban az időben Nagy emberéke volt.

1382. Mária Királyné-is (mint fellyebb) őket *Fő-Nemeseknek* nevezi.

A' *Kende Nemzetség*-is, a' melly a' *Kölcheivel* egy eredetű, ezen helységrül Czimeztetik, sok jeles férjfiakat adott a' Hazának, és ezen Megyének, kiket az Al-Ispányok, és a' Követek Lajstromában I. Rész. elészámláltunk. De még ezekre akadtunk:

1505. Kende Miklós volt Szabáchi Bán. Práy IV. Rész. 313. lap.

1605. Kende Tamás volt a' Magyar Lovasságnak Vezére. A' Vármegye Levél Tárában taláztatik Zaluzovszky Péternek Skoljai Hadi Rendtartónak hozzája (*Thomae Kindy de Kolcae*) írott levele, melly által közli vele a' Lengyel Tanátsnak, és III. Sigmund Királynak parantsoláttját: „ hogy a' Lengyel, és Kozák katonák-
„ nak a' Császári Tábornál szolgálatot felvállalni nem
„ szabad. “

1675. Kende Gábor elpártolt ugyan a' törvényes Királynának hívségétől, de helyre hozta. Mert a' Vármegye Levél Tárában vagyon Kollonich Leopóld Püspöknek Németül írott Levele Gróf Strassoldó Fő-Strázsa Mesterhez: „ hogy Ő Felsége három Kendéjék élet-
„ tyének megkegyelmezett, és a' jószágaitak vissza
„ adgya, hogy őket azon vallásban, mellyet követni
„ akarnak, meg nem háboríttya, hogy Szathmár vá-
„ rossának külső Várossán nékiek lakást enged, és a'
„ párt ütöknek minden üldözései ellen őket a' nevezett
„ Fő-Strázsa - Mester védelmezni köteles. “

1681. Kende Ádám Szathmár Vármegyei Fel - Ispány volt az Országnek biztossá az Erdélyi határek felé 23. Törv. Tzik.

1745. Kende János Tartománybéli Biztos a' Tiszán túl való kerületben,

1800. Kende László Váradi Kanonok, és Zeer-Monostori Apátúr. Ez építette a' Fejér - Gyarmathi Templomot.

§ 219. *Tisza - Kórod* falú, éjszokról a' Tisza vize választja Beregh Vármegyétől. Határának a' földgye egy részint sárga agyagos, más részint homokos, búzát, kétszerest, zabot, tengerit terem, de a' Túr, és Tisza vizének árjai járják, kaszáló helye bővebben van, kertyeikben szép alma, és szilva gyümölcössei, mellyeket a' Tiszán széjjel hordanak, és pénzért is szoktak kórmányosságot gyakorolni. Piattzok Tisza-Ujlak, és Károly, 112. telkes gazda, közöttük 56. Nemes lakik, két Római Katolikuson kívül a' többi Reformáta vallást tartó Magyar, régi Templomok, 's toronyok köből épült, Prédikátorok Csengery Pál. Legtöbbet bírnak benne Kölcsei Kende Pál maradékai, azonkívül Gróf Rhédey Lajos, Kende László, Bay György, Bessenyei Lajos, Jármy Sára Kölcsey Bálintné, Kende János, Uketyevich József, Csiszár, bent lakos Urak: Sánta Antal, Nyeviczkey László, és Thólnay Ferencz.

Régenten a' Rosályi Uradalomhoz tartozott, a' mint kitetszik azon jegyzésből, melly Rosálynak leírásában elé fog adatni, 's melly szerént

1445. Kusalyi Jakchy Mihály annak bírtokában lépett, 's a' hol Kórod helysége is neveztetik.

1550. A' Rosályi Uradalom egészen a' Rosályi Kúnokra szállott. Kún Annát Barkóczy László házas társul vette, annak fia volt Barkóczy János, 'Sigmund unokája, ennek leánya Barkóczy Mária, Kende Mihály felesége, és ez után nagyobb részét Kende Urak bírták.

§. 220. *Csécse* Magyar falú, földes Ura nagyobb részében Kölcsei Kende Uraság, a' többiben: Császky József, Gróf Barkóczy János, Dózsa Imre, Horváth József, Mezászky István, és Kis nemzetség. Határának egy része sárga agyag, a' Tisza mellett homokos, búzát, gabonát közép szerűen megterem, kaszálója szűk, de

de hasznos szénát ad, erdeje nints, hanem a' Kölcsei Uradalomhoz tartozván, fája onnét adatik, 32. házból álló Református lakóssainak fából készült Templomjuk, mostani Prédikátorok Székely János, a' házi kerteken, és mezőben almás, szilvás gyümölcsösök jó hasznokra vannak, Tisza-Ujlakon, Váriba, és Beregszázon piatkozások, a' Tisza partján lévén fizetésért kormányosoknak szoktak jární.

1481. Margithnak Kömeroy Mihály feleségének,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Szepessy László hitvességének,

1507. Zóltán Jánosnak;

1516. Báthory Andrásnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1518. Werböczy István Királyi Személyes, és az ő fiai Ferencz, Péter, János, és Imre Csécsei rész jószágokat Perényi István Fő-Asztalnokkal, és az ő feleségével Isothával, Segniai Gróf Frangepán Bernárd leányával Dobronya vári Uradalomért több jószággal eltserélték a' Jászai Konvent előtt.

1520. Báthory Andrásnak, Gúthi Ország Imrének, és Ferencznek,

1544. Muchey Pálnak, Nagyváthi Jánosnak, és Rác Miklósnak,

1571. Zalay, máskép Sárkány Simonnak, és feleségének Kölcsey Borbálának,

1592. Thardi Vörös Orbánnak Magyar Iovasság Vezérének benne rész jószág adatott.

1583. Határai Tisza-Kórod felé járattak.

1642. Kölcsey Péternek, és Sigmóndnak Királyi adománnyal adatott.

§. 221. *Milota* falú, a' határának nagyobb része fekete nyírok, nehéz szántású, némely része a' Tisza felől

felől homokos, búzát, tengerit, zabot, kaszálója kevés, de jó szénát terem. A' Tisza mellett vannak almás, szilvás gyümölcstössei, de a' Tisza árja gyakran a' határát elönti, 100. helyes gazda lakik benne, Magyar, és Reformáta vallást tartó, két Oroszon kívül, 18. Nemes közöttök, téglából, és termés köből újjonnan épült Templomok, piattza Tisza-Ujlak, és Szathmár. Kölchey Gáspár, és László laknak benne, bírnak még: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Rhédey Lajos, Jármay Sára, Kölchey Bálintné, Bárány Perényi Antal, Lipcsey József, Ormos Péter, Uketyevich József, Sánta, Nagyiday József, Vásárhelyi Sigmund, és József, Pap, Bartha Nemesek.

Régenten a' Kölchey nemzetség bírta egészszen, hanem idővel Királyi adománnyal többben részenként felkérték, úgy mint:

- 1481. Margith Kömerey Mihály felesége.
- 1496. Ágotha Scepossy László hitvesse, és Ujhelyi László.
- 1507. Zoltán János,
- 1515. Czégényi Kende Péter.
- 1516. Báthory András, ellene mondván a' Kölchey nemzetség.
- 1518. Werbewczy István itten-is részét Perényi Istvánnal a' Dobronyi Uradalomért eltserélte.
- 1520. Báthory András, Gúthi Ország Ferencz, és Imre,
- 1544. Muchey Pál, Nagyváty János, és Rácz Miklós,
- 1561. Fekete Balogh János, másképp Kelemenffy,
- 1577. Kubinyi László, és Pongrácz Sigmund,

1592.

1592. Thardi Vörös Orbán részeibe béiktattattak.

1642. Kölchey Péter, és 'Sigmund birtokokban új Királyi adománnyal megerősítettek.

§. 222. *Tisza-Becs*, Magyar falú, birtokossai: Borbély György, Morvay József özvegye, Lövey Gábor, Pál, György, Bay György, Buttkay Mihály, Gróf Károlyi ház, Ujhelyi József; Gróf Teleky László, Gróf Schönborn, Way József, Fogarassy Imréné Ormos Borbála, és több számos Nemesség, lakóssai 3. Orosz, 8 Zsidó, 100. ház Református, ezeknek termés köből épült régi Templomok, mostani Prédikátorok Buzinkay Ferencz, közöttök 55. Nemes ember, határbéli földgye mindent megterem, piattza Tisza-Ujlakon közel, legellője tágas, itatója alkalmas, fája mind a' kétféle elég, makja - is, réttyeinek egy része nagyon jó, más része pedig kákás szénát terem, négy malma helyben, mellyek gátak nélkül forognak, *Batár* folyó vize Ugócsa Vármegyétől hasíttya, Csajkásoknak Tisza - Ujlakon szoktak béállani, és gyümölcseiket-is hordani a' Tisza vizén, melly, a' napkeleti végén Batár vizét elnyeli.

Mivel Számos *Becs*-is vagyon ezen Vármegyében §. 180. a' mellyet a' régi Levelek meg nem különböztetnek, ezen két helységről ilyen Ok-Leveleket öszve szedtünk:

1381. Balk Vajda, és Drágh az ő testvére Mármarossi, és Zathmári Ispányok, és *Oldh* János, hasonlóképpen az ő testvérek tanúkat vallattak: hogy *Bolchui* János, és László, Jakabnak fiai *Becs* helységnek határán az ő réttyeket elfoglalták.

1409. Csáky Györgynek *Becs* helységnek fele Királyi adománnyal adatott:

1416. *Becs* helységet János, Demeter, és György Pányi Ferencznek fiai bírták.

1427. *Becsi* rész jószág Kusalyi Jakch Mihálytól, és Lászlótól, Istvánnak fiaitól elítéltetett Gachályi Tamásnak, Tamás fainak részére.

1470. Chathó Gergely a' Becsi rész jószágban béiktattatott.

1475. Katalinnak, Berzeviczy Zaniszló feleségének Becs helységben rész jószág,

1504. Kún Jánosnak hasonlóképpen

1519. A' Diós-Györi Klástromba lakó Paulinus fejér Barátoknak egy Nemes Udvarhely adatott.

1559. Tisza-Becs a' Rosályi Uradalomhoz Kún nemzetség által biratott.

1633. Szamos-Becs a' Béli Uradalomhoz tartozott, és Prépostváry Sigmundnak,

1739. Gróf Teleky Mihálynak egész Szamos-Becs helysége Királyi adománnyal adattak.

§. 223. *Uzka* falú, a' földgye sárga agyagos, kevés része homokos, búzával, kétszeressel vetik, kaszálója kevés, de jó szénát terem, a' *Batár* vize választja *Ugocsa Vármegyétől*, és a' szántó földgyeit árjával ellepi. Van keves tilalmas erdeje, azért tüzi fával más határokból élnek, 50. ház helyes Magyar gazda lakja, Református vallású, 38. közötté Nemes, téglából rakott új Templomok, Prédikátorok Beregszásy András, piattza Szathmár, és Tisza-Ujlak, de Debreczenbe is hordanak fa műszereket. Birtokossai: Forray József, Márton László, Longer József, Szentpétery Sigmund, Szabó, és több számos Nemesség.

1429. A' Bökényi nemzetség bírta.

1473. Kirvai Tatol Mihálynak, és Dolhay Györgynek rész, Batár vizén lévő malommal Királyi adománnyal adatott benne.

1524. Drágffy János egész helységbe, mint a' Rosályi Uradalomhoz tartozandóba béiktattatott.

1548. Határi Bökénytől megkülömböztettek.

1559. Rosáli Kún László, Gergely, és István, Lászlónak, más László fiának, a' ki Jakabnak fia va-
la, fiai, Bessenyei Lampertnek, Gergelynek, és Mik-
lósnek, István János fia fiának, úgy mint Kún Illó-
nától, nevezett Kún Jakab leányától született ivadé-
koknak Uszka helységét leány negyedben örökösön ál-
tal adták, fogadván azt-is: hogy a' Tisza-Becsi réven,
és a' Rosályi hidon Uszkai jobbágyaikat minden vám
fizetés nélkül fogják bocsátani.

§. 224. *Magos-Ligeth* falú, a' határának egy ré-
sze sárga agyagos, más része homokos, búzát, ten-
gerit, árpat, és zabot terem, kaszálója elegendő, és jó
tisza szénát ad, szép makkos erdei, úgy mint: *Cser-
köz, Karátson Égre, vagy Felső Erdő*. Éjszaki olda-
lába foly a' *Batár* vize, melly a' Tisza vizének árjával
az egész határt ellepi, 20. ház helyből áll, Reformáta
vallást tartó Magyarok lakják, Templomjok fából, Préd-
ikátorok Gáthy Gedeon, piartza Tisza-Ujlak, és Szath-
már. Birja egészszen, és itten lakik Magosligethi Ha-
gara László Kapitány.

Régenten Megyessi Simon Bán birta, kinek

1373. az özvegye, István fiának nevével is tanú
vallatást tétetett az Aszszony-Pataki, és Felső-Bányai
polgárok ellen: hogy Magos-Ligethi jobbágyit némel-
lyeket halálra sebessítették, egygyet pedig meg öltek.

1429. Chábolyi Jánosnak, István fiának 'Sigmund
Király ajándékozta, a' hol *Magyar-Ligethnek* nevez-
tetik, Pathó-Házának megkülömböztetésére. melly
akkor *Magos-Ligethnek*, és *Magos-Martnak* nevez-
tetett.

1455. Gödényházy Istvánnak *Magos-Ligethnek*
fele,

1463. Chathó Gergelynek benne egy rész Királyi
adománnyal adatott.

1547. Fellyebb többször nevezett Cháholyi leányok megfiúztatván, ezen helységbe béiktattattak.

1720. Pelsöczy Györgynek Ugócsa Vármegye Fő-Jegyzőjének Királyi adománnyal adatott, kinek származását, és élete szerentsétlen kimenetelét Ugócsa Vármegyének leírásában az 55dik lapon eléadtuk,

1752. Gróf Teleky László, és annak felesége Ráday Eszther az egész helységet felkérték.

1765. Hagara Pálnak, Királyi Tanácsosnak, és Ugócsa Vármegye Fel-Ispánnyanak, és Pál fiának Ditső Mária Theresia Királyné adománnyával adatott: hogy elő-neveiket is *Magos-Ligetről* czimezhessék.

§. 225. *Sonkád* falú a' Túr vize mellett, szántó földgye sárga vályogos tiszta búzával szokták vetni, kaszáló helye bővebben vagyon, de szénája vad füvekkel elegyes. Három darab erdeje különös, úgy mint: *Túr*, *Gorond*, és *Éger* nevezetű erdők, mak termő tölgy fákat nevelnek, a' negyedik erdő *Cserkös* a' szomszéd helységekkel közös. A' Túron négy pár kőre épült székes malma van a' Gróf Teleky Uraságnak. A' lakosok Magyarok, Reformáta vallást tartók, régi kő Templomok, mostani Prédikátorok Katsó Lajos. Földes Urai: Gróf Teleky László, Kállay Péter, Sulyok Ferencz, Way Ádám, Kerekes Mihály, Kürthy György, Eotvos, Makay, 's több Nemesek, piattza Tisza-Ujalak, Szathmár, Károly.

1426. Cháholyi János bírta, és határát járatta.

1429. *Chegyesnek*-is neveztetett, a' mint Cháholy-nak leírásában látni lehet.

1463. Chathó Gergelynek,

1479. Malomvízi Kenderes Jánosnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1547. Cháholyi Imrének leányi Anna, és Katalin,

1568. Melith István, Pál, és György, Cháholyi Annától született fiúk,

1569. Sulyok István-is, mint más Cháholyi Annától, Péternek leányától született fiú, meg fiússító Királyi adomány mellett ezen helységbe béiktattattak.

Ezen Sulyok nemzetség-is jeles hazafiakat adott a' Szathmári Megyének, kik közül az I. Részben sokakat elé számláltunk; de még ezen jeles férjfiakat-is el nem mellőzhettük:

1447. Sulyok György volt a' Budai Ország gyűlésére Követ, a' hol Hunnyady Jánosnak Buda Vára által adódott.

1521. Sulyok Balás, és István a' Szabácsi Várat a' Törököknek feladták, és azért számkivettettek, de az alól felszabadítottak. Balásnak három leányi után három nevezetes vejei voltak, úgy mint a' híres Dobó István, Balassa János, és Bocskay György.

Azon Sulyok Balás Nándor - Fejérváron - is támadást indított: hogy annak védelmére Báthory Andrást bé ne botsássák, a' mint az I. Részben §. 147. megírtuk. Még-is II. Lajos Király szabad menet Levelet adott nékie: „hogy még Cseh Országból eljövend, ad „dig büntetlen légyen, az után pedig törvényesen „megítéltessen. Budán Sz. Péter, és Pál Ünnepeinek „napja előtt 1522. Eszt. „

1528. Sulyok György volt Pécsi Püspök.

1552. Sulyok István Temesvárt egygyütt óltalmazta Lossonczy Istvánnal, és ott a' Törökökre való első kiütéskor elesett.

1552. Sulyok Ferencz vette Cháholyi Annát házas társúl.

1560. Sulyok György a' Jakchy Bóldi'sár özvegyét vette feleségül Ferdinánd Király mellett hartzolván 1564. a' Halmi Kastélyban elesett.

1575.

1575. Sulyok István Békessy Gáspár hadával Erdélybe ment Báthory István ellen.

1575. Sulyok Imre volt Erdélyi Kantzellár. Ezt küldötte Báthory István Bécsbe, Makszimilián Királyhoz, és a' Varsói Lengyel Országgyűlésre, hogy ott a' Lengyel Koronát, az ő számára sürgesse.

Utánnok a' Leleszi Konventben ezeknek emlékezete tálaltatik?

1607 Sulyok Balás, iffiabb István, János, és Sándri, idősebb Istvánnak, néhai Ferencz fiának fiai. Prot. 50. lap. 24.

1634. Sulyok Sándor, János, és Ferencz, Istvánnak fiai. Péter, néhai iffiabb Istvánnak, néhai idősebb István fiának fia. Prot. 68. lap. 115.

1660. Sulyok Mária, Báró Barkóczy 'Sigmundnak felesége. Nro 41.

1659. Sulyok Katalin, és Kristina Kún jószágból részt nyertek. 117. Törv. Tzik.

Fellyebb nevezett Kendrys János-is, 1455. Cháholyi Illonát, Lászlónak leányát feleségül vette, kitől lett fia Kenderes Péter, annak fia Kenderes János, a' ki Mághy Lutza feleségétől nemzette Kenderes Annát Berendy János hitvessét, ennek leánya volt Berendy Magdolna, Kún Domokos felesége, ettől született Kún Sónia, a' ki Segnyey Jánoshoz méne férjhez, ennek Ferencz György, Miklós fiai, Borbála, Anna, Magdolna leányi.

§. 226. *Bot-Palád* falú, a' határa néhol sárga agyagos, néhol homokos, búzát, rozsot terem, kaszálója bővebb, de sásas szénát ad, van *Cserkös*, és *Eger oldal* erdeje, a' Tisza, és Túr vizének árjai sokszor ellepik az határját, 50. ház helyből áll, Református vallást tartó Magyarok lakják, 34. Nemes közötték, régi, termés köből épült Templomjok, Prédikátorok Végh.

Végh Benjámín, piattza Tisza-Ujlak, és Szathmár. Földes Urai: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Teleky László, Kállay Antal, Fülep, Pinkóczy, Tasnady, Kozák, és több Nemesek.

§. 227. *Kis-Palád* falú, határának földgye sárga agyagos, kemény munkájú, tiszta búzát, és kevés rozsot, tengerit, és zabot terem, kaszálója bőven van, de sásos. Gróf Teleky Uraságnak a' Túr vizén van két pár köre jó keresetű székes malma. Vagyon *Eger* nevezetű erdeje az helységnek, azért tűzi, és épültre való fája bőven, 50. ház helyből áll, közöttök 12. Nemes ember, Magyarok lakják, és Reformátusok, piattzok Szathmár, és Tisza-Ujlak. Birnak a' helységbe: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Teleky László, a' Gróf Károlyi ház, Kállay Antal, Szerdahelyi László, Longer József, Taikly Miklós özvegye, Becsky, Török, Angyalossy, 's több Nemesek.

§. 228. *Nagy-Palád* falú, a' földgye egy részről veres homokos, más részről fekete agyagos, búzát, rozsot, tengerit, zabot terem. Kaszálói elegendők, de egy része sásos, erdeje egy néhány, úgy mint *Fekete* víz közi, vagy *Vár* erdeje, *Palád-Hát* köz erdő, és *Túr* erdeje. Túr vizén három pár köre Szilágyi György Úrnak, Batár vizén-is három pár köre Ujhelyi József Úrnak malmai vannak. A' Tisza, Túr, Batár vizénfek árjai a' határát járják. Piattza Szathmár, és Tisza-Ujlak, 92. ház helyes gazda, közötté 30. Nemes Református Magyarok lakják, kiknek téglából, és termés köből épült régi Templomok, tsak kettő Római Katolika hiten lévő. Birtokossai: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Teleky László, Báró Toroczky maradókok, Lipcsey József, Matay Ferencz, Pongrácz László Kapitány, Szakadáty László, Longer József, Deák János, Kereskényi János, Nagy Sigmund, és Bornemisza.

Ezen három helységnek vidéke *Palágyáságnak*-is nevezetik, mollyekről illy' Ok-Levelekre akadtunk:

Régenten a' *Cháholyi* Uradalomhoz tartozott, a' mint Cháholynak leírásában látni lehet.

1410. Cháholyi Dienes, Sebestyénnek fia bírta, a' ki

1426. határit járatta.

1453. Kis-Paládnak fele Ujhelyi Péternek,

1455.-Gödényházy Istvánnak fele,

1463. Cható Gergelynek Nagy-Paládból egy rész,

1479. Kenderes Jánosnak, Bot-Nagy- és Kis-Paládon hasonlóképpen rész Királyi adománnyal adatott.

1545. 1547. 1568. 1569. Cháholyi leányok fiú ággá tétetvén §. 72. ezen három helységbe is béiktattattak.

1569. Gachályi Horváth István is Nagy-Paládon Királyi helyben hagyással részt nyert.

§. 229. *Tiszta-Berek* falú, földes Ura Kis-Rhédei Rhédey Ferencz, szántó mezeje dombos, homokos, kaszálója bőven vagyon, nevezetes tölgyes erdeje, és Égres, a' hol 8. 9. öles Éger fák nőnek, és a' Tiszán láboknak széjjel hordatnak, lakóssai Reformáta vallást tartó Magyarok, kiknek kőből épült Templomok, Papjok van.

Régentén *Tizza-Bereknek* neveztetett.

1352. István Mihálynak, Tyba fiának fia Tyza-Berek helységét Zathmár Vármegyébe Péter, és Tamás Mestereknek, Tyba fiainak, 's rokoninak 200. gyarájért, mindeniket négy forintyával számlálván zálogba vetette a' Váradi Káptalan előtt.

1393. Balk Vajda, és az ő testvére Drágh ezen helység eránt Istvánnal, Megyessi Simon Bán fiával pereltek.

1470. Cható Gergelynek rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

1486. Első Remete Sz. Pál Szerzetebéli Remetének volt itten Klastroma, kiknek Drágffy Bertalan Kis-Hódos helységét ajándékozta.

§. 230. *Gacsdy* Magyar falú, bírtokossai: Madarassy, Szilágyi, Pap, Egry, Lövey, Sepsy, Lipscey, Osváth Lászlóné, és az Ujhelyi Nemzetség, lakóssai Reformátusok, köből épített Templomok, a' fedeleis tsupán köből van felrakva, mázos tse éves tornya, 85. házból áll, szépen kiterjedt határja, három nyomásra, tiszta búzát, tengerit, zabot, és híres lencsét terem bővséggel, erdeje, kaszálója jó, piattza Szathmár.

Régenten a' *Gachdyi* nemzetséghez tartozott, mellytől vette nevezetét Törsökje volt *Gachal*, *Eleus Guth Keleed* nemből való, a' mint *Garbólez* helységnek leírásában fog bizonyítatni.

1421. Csáky György Székelyek Ispánnya bírta.

1427. Kusali Jakch Mihálytól, és Lászlótól, Istvánnak fiától elítéltetett, és Gachály Tamásnak, Tamás fiának, mint néhai Gachály László, *Eleus* fia maradékanak oda ítéltetett.

1504. Rosáli Kún Jánosnak,

1569. Messer Andrásnak, Salgay Bálintnak részjóság,

1659. Gacsáli Horváth Istvánnak benne egy Nemes Udvarhely adatott.

1505. Gachály György Szathmár Vármegye Küldöttje volt a' Rákos Mezei Ország gyűlésére.

1507. Ugyan ő a' Királyi Tábla esküdt Bírāja lett.

§. 231. *Rosály* falú, régenten Nagy- és Kis-Rosályra osztatott, napkelet, és éjszak felől hosszszas apró homokos dombok, dél felől sík mező, és a' szép rétek mindenfelől kiessítik, két felé szakasztya a' *Sár* vize, melly a' falún végig foly, most népetlen, és lakóssi kevesen vagynak, mint egy 36 gazda, a' kik Magyarok, Oroszok, és Tótok, határa termékeny, rétye

tye elégséges, erdeje bővön a' tüzelésre, de az építésre kevés. A' Sár vize az éjszak felől való részén tsinál egy nagy pösványos lápot, melly a' Szamosnak kiáradása idején halakkal, egyébkor csíkokkal bővetkedik, a' közepén van egy kereken földből tsinált hányás, mint egy 30. lépésnyi szélességű, melly az ellenséget kémlelő hely lehetett. A' helységnek szinte derekán épült volt hajdan az azt bíró Uraságnak ékes lakó helye, négy szegeletre, régi vár formára, két emeletre, nagyobb részint meszsziről hordatott termés kövekből, az Udvara, a' mint most-is látszik, nem igen nagy volt, az épület nagysága azt elfoglalván, mellynek most már csak romladékjait láthatni. Kétség kívül a' Rosályi Kúnok építették, mivel, a' mint alább fogjuk látni, 1445. Eszt. előtt már fen állott. Körül volt véve mély sántzokkal, mellyekben körül folyt a' Sár vize, éjszak felől egy kert volt, és ez-is sántzokkal körül vétetett, napkelet felől-is más kert volt, és ezt a' Sár vize körül folyta, az Udvar négy szegeletein állottak négy bástyák, mellyekből kettő most-is látható, a' többit pedig a' háborúk leapasztották. A' Sárnak éjszak felől jövő ágának partján voltak hosszú kő épületek, mellyek az Udvarba tartozó Tisztek, és tselédek számára voltak épülve. Az Udvarban való bójárás volt dél felől, a' holott mint egy 12. ölnyi hídon kellett bémenni, kifelé menvén pedig a' hídon bal kéz felől állott fen egy Templom, mellynek kövei innen felszedettek idővel, és a' helység közepére ugyan csak Templom építettett belőlek, melly most-is áll, ezen Templomnak tornyában máig-is zengenek az utolsó férjfi mag nélkül meg holt Kún István által tsináltatott két harangok ezen felírással: *Kún István tsináltatta.* Az Uradalomnak feje volt, melly mitsoda jószágokból állott? alább megláttyuk. Hogy a' határán a' Törökökkel, Tatárokkal, és Kurutzokkal kemény tsatázások estek, világos jelei a' dél felől való sík mezőn található puska, és ágyú vas golyobisok. Találtattak a' határán Diokletianus Császár, és más Római, 's Lengyel pénzek-is, mellyek az emlékezetre nézve máig-is megtartattak. Most a' Kún leány ágon lévő ivadékok bírják, úgy mint nagyobb részét Maroth-egy-házi Marothy Ferencz özvegye, Károly, és Pál a' Várba laknak, a' többit: Lónyay

nyay Gábor, Surányi István, Becsky, Ujhelyi, Pogány, és Bhédey jeles nemzetségek.

Legrégibb időktől a' Kúnoknak nevezetett Rosályi nemzetség bírta. Már

1291. Rosáli Kún Grófnak Bere helységnek leírásában.

1394. Kúnnak nevezetett Rosályi Lukács Mesternek emlékezete vagy az azon Ország gyűlésének végzésekben, melyet a' Magyarok Nikopolynál a' Törökökkel tartott szerentsélen ütközet előtt Budán tartottak, és a' melly által a' segedelem pénznek bészédése Ungh, Bereg, és Ugócha Vármegyékben ezen Rosályi kún Lukácsra bízott. Ugócha Vármegye leírásában 15. lap.

1425. Rosályi Kún Miklós, és Jakab Cháhótcznak, és Kis-Náménynak leírásában említetnek.

Az Ország Nagygyai közé számláltattak, mert az Ország gyűlésének 1394. Eszt. Levele Lukácsot Mesternek nevezi, Istvánfy-is 21. Könyv. a' Kúnokat Ország Nagygyainak írja. De mitsoda útakon nem tudatik.

1445. A' Rosályi Uradalom hason felének bírtokában Kusályi Jakchy Mihaly lépett. A' Leleszi Konventben tsak olyan jegyzés találtat k felöle: „ Hozzá tartozandóji a' Rosályi Kastélynak, mellynek fele
 „ 1445. Eszt. Kusályi Jakchy Mihálynak által adatott, úgymint: a' Rosályi Kastélynak fele, és hozzá tartozandó Nagy - Kis - Rosály, Méltelek, Garbócz, Tisza - Becs, Gachal, Koród, Milota, Nagy - Kis - Ar, Fülesd, Kölche, Atya, Kis - Gécz, Sár, Darnó, Nagy - Kis - Zekeres, Gyarmat, Matóch, Czégén, Zajta, Nagy - Hódos, Beszterecz, Megyes, Ilk, Nagy - Bot - Kis - Palád, Sonkád, Magos Liget, Cháholy, Zalka, Gemse, Paraznya, Jármí, Jánossi, Hódasz, Gebe, Nagy - Kis - Kochord, Sándor, Remetezég, Tunyog, Györteleke, Angyalos, Csenger, Tyukod,

„kod, Ura, Ujfalú, Zathmár,] és Zabólcsh Várme-
gyékbe lévő rész jószágok.“ De annak fiú ágon
lett magva szakadtával

1524. Bélthekei Drágffy János ezen Rosályi Urada-
lomnak felét Királyi adománnyal felkérte, mely ak-
kor már kevesebb jószágból állott, úgy mint: a' Ro-
sályi Kastélyból, 's hozzá tartozandó Nagy - Kis - Ro-
sály, Méltelek, Atya, Zajta, Kis - Gécz, Uszka, Nagy-
Kis - Zekeres, Darnó, Gyarmath, Nagy - Kis - Ar, Ma-
tócs, Kis - Namény, Orozi, Chahólcz, Czégén, Lázár-
Darócz, és Homok rész jószágokból.

1550. A' Drágffy nemzetségnek utolsó tsemetéje
még a' nőtelen életet viselő Drágffy Györgybe fent lé-
vén, annak fiú ágon történhető magva szakadtával,
Kún László, Imre, Miklós, János, Domokos, és Pé-
ter ezen Uradalmat, mint régi eleinknek bírtokát újra
Királyi adománnyal felkérték. A' mint

1555. Drágffy György maradék nélkül meghaláloz-
ván, ezen Uradalomba minden ellent mondas nélkül
béiktattattak.

1562. Midőn a' Törökök Zathmár várát vínák, a' lakó-
soknak nagy sokasága feleségeikkel, gyermekeikkel, és
drágább értékeikkel a' Rosályi Kastélyba bátrabb mene-
dék helyet kerestett, mellyet megértvén a' Budai Bassa,
1000. válogatott lovasokat, és annyi gyalogokat annak el-
foglalására, 's felprédálására küldött, de már ez előtt a'
bészárattaknak nagy szerentséjére Kátay Ferencz, és Gé-
messy Ferencz erős Hadi Tisztek 160. lovasokkal Eger
várából Rosályba jövének azon véggel: hogy a' Szath-
mári táborból szágúldozó Törököt tsipdeshessék. A'
Törökök ezt nem tudván, 's bátran rohanván az erős-
ségre, az Egri katonák a' bent lévőkkel szokott vitéz-
ségekkel azokat visszafordították, de midőn a' Török lo-
vasok lovaikról leszálván, a' gyalogsággal egy formán
a' sántzokra felháltak, 's annak erősségeit bárdokkal,
és fejszékkel lerontani próbálták volna, nagy veszede-
lembe forgott a' Rosályi erősség, hanem Kátay, és
Gémessy Hadi Tisztek a' titkos kapun egy csoport gya-
lóságot

lőrszámot Baksay Tamásnak vezérlése alatt kiküldöttek, kik a sántzokat bontogató Törökökre nagy rikkoltással rohantak, és sokakat levagdaldván, a többiket elszélesztették, az erősségnek tornyából-is a sűrű ággyukat, és vastagabb puskákat reájok szegezvén, és sütögetvén, az erősségben lévők többeket két száznál leöldösték, a kiknek fejeiket hosszú póznákra az Egri katonák az erősség falainak fokára leszegezvén, a Törökök kudarczal viszsza tértek. Istvánfy 21. Könyv.

1564. Zápolya János Sigmund Ecsednek ostromlására meuvén, úttában azt hatalmában ejtette. Írja Bethlen.

1601. Kún György szabad Hajdúknak Vezére Komáromba elfogattatván, hogy megbüntettessék, rendeltetett. 27. Tör. Tzik.

1602. Kún Gáspár, és László Bechky Györggyel megegyeztek: hogy mind a két félnek a jobbágyi a Rosályi vámon ne fizessenek.

1629. Kún Lászlónak Szathmár Vármegyei Fő-Ispánnak Bethlen Gábor Erdélyi Fejedelem az egész Rosályi Uradalomból bé jövő Egyházi dézmát örökre ajándékozta.

1648. Rosályi Kún István-is Szathmár Vármegyei Fő-Ispány volt. 1. Rész. §. 55.

1649. Báró Barkóczy László a Rosályi Uradalmat a Kún nemzetségnek minden jószággal felkérte, de

1659. 117. Törv. Tzik. rendeltetett: hogy Kún nemzetségnek a jószága leány ágon lévő ivadékinak viszsza adattasson.

1669. A Rosályi Kastély még felállott, mert Gyulaffy László a nyughatatlankodó Magyaroknak Kapitánya abban vévén magát 1670. 1671. Eszt. a Szathmári Német őrző sereget szüntelen nyughatatlanította, de Gróf Strassoldo Károly Hadi Vezér megszalasztván

S

ötet,

ötet, a' Rosályi Kastélyt a' helységgel egygyütt felgyújtotta, 's földig rontotta; Gyulaffy László pedig Erdélybe menedék helyet keresvén, jutalom reá. a' ki meg öli ezer, a' ki elevenen elfogja két ezer tallér Spandkau Paris Kassai Hadi parantsoló által tétéett. Zempl. Várm. Lev. Tár.

A' fellyebb nevezett Kusali Jakch nemzetség - is egynéhány jeles férjfiakat nemzett a' Magyar Hazának. Származását vette Ivankától Codun fiától. Mert

1345. Iwach Mester Péternek, Dürug fiának fia egy részről, más részről pedig Lewkus, és Jakch Ivánkának, Codun fiának fiai, Jakch helység eránt megaludtak egy mással: hogy nevezett Lewkesnek, és Jakchnak birtokában örökre maradgyon. A' Váradí Káptalan előtt.

1400. György Kusali Jakchnak fia Királyi Fő Tárnok Mester,

1414. Mihály Kusali Jakchnak fia Erdélyi Vajda,

1430. Jakch Dienes Váradí Püspök, János, és Mihály Székelyek Ispánnyi, László Szathmári Fel-Ispány volt.

1444. Kusali Jakch László, és Péter a' Varnai ütközet előtt tett Ország végezéseit Szathmár Vármegyének részéről alá írták, a' hol Jakch Mihály Erdélyi Vajda is említetik. I. Rész. §. 54.

1471. Oroszi helységet Szathmárba Jakch István bírta, a' mint leírásában láthatni.

1509. Kusali Jakchy Andrásnak minden jószági El-leweulgyi János Nádor Ispányi Ítéző Mesternek, és Mathuchinay Györgynek,

1524. Kusali Jakchy Mihály jószáginak pedig egy része Drágffy Jánosnak, más része Bekéryi Benedek Királyi Személyes Ítéző Mesternek Királyi adománnyal adattak.

A'

A' mi a' Kún nemzetséget illeti, a' fellyebb nevezetteken kívül,

1504. Kún Lukács Lászlónak, Jakab fiának fia feleségül vette Sófiát, Kölcsey András leányát. Ennek fia volt

1528. Kún Kotsárd (*Gothárd*) Zápolya Jánosnak hűséges Vezére, a' ki

1536. Szathmár várának ostromába elesett, és

1551. Kún Jakab, a' ki Dorottyát, Chernavoday Jakab leányát házas társúl vette, mellytől három fiakat Lászlót, Kristófot, és Jakabot nemzé, de az utólsonak Miklós fiába magva szakadott. Lászlónak pedig

1576. László fia, a' kinek Kis-Tárkányi Boda Sófiától megint László fia, és ennek Károlyi Annától

1629. Ismét László Szathmári Fő-Ispány, Domokos, Péter, György, és István fiai. A' három utólsó minden maradék nélkül kibólt, a' két elsőnek is csak leányi maradtak, úgy mint László Fő-Ispánynak Borbála Ujlaky Ferenczné, az után Mándiné, és Anna Melith Vidné, Domokosnak Sófia, Segnyey Jónásné.

1545. Kristófaak fiai voltak: Imre, felesége Henzelöczy Katalin, és Lukács, felesége Szepessy Sófia. De Imrének-is Gáspár fia Pelényi Anna hitvességétől csak egy Anna leányt nemzé, először Barkóczy Lászlónak, az után Tárkányi Istvánnak házas társát. Kún Lukácsnak-is Péter unokájától csak egy Anna leánya Sulyok Istvánné maradtott, kitől született Sulyok Péter, és Katalin, Ujhelyi Jánosnak felesége.

1613. Kún Annától, Barkóczy László feleségétől származnak a' Báró Barkóczyak, Sennyeyiek, Ghilányiak, Wécseiek, és Gróf Sennyey Antonia, Gróf Majláth Józsefnek hitvesse.

A' többi ivadékek 1659. 117. Törv. Tzik. elészám-
látnak.

§. 232. Nagy- és Kis - Hódos, két Magyar faluk, a' Hódos vizétől, melly keresztül foly, és a' partján egy régi halastó látszik, nevezettek.

Nagy - Hódosnak földes Urai: Becsky, Rhédey, Maróthy, Lipcsey, és Szilágyi Urak.

Kis - Hódosnak birtokossai Becsky nemzetség, özvegy Irinyi Lászlóné, Báró Perényi Antal, és Kötvs János Urak.

Lakóssai Reformátusok, kiknek Kis-Hódoson fából, Nagy - Hódoson kőből épült Templomjok, de tsak egy Papot tartanak. Szántó földgyeik: Nagy-Hódosnak három nyomásbéliek, mivel laposak, vad vizesek, a' Túr, és Hódos vizeinek árja járja, nem sok veteményt teremnek, makkos erdeje, malma, Hódos vize hallal, rákkal, Kis-Hódosnak földgye két nyomásbéli, fával, és kövér sertésekkel bővelkedik.

Ezen két helysékegről ilyen Jel- és Ok-Levelekre akadtunk:

1470. Cható Gergelynek Magyar - Hódoson részjóság adatott.

1486. Béltheki Drágffy Bertalan lelkének üdvösségéért Kis-Hódost Tisza - Bereki Klastromban Istennek szolgáló, és Sz. Ágoston szabását követő Remetéknek ajándékozta, 's ezen kegyes hagyományt I. Mátyás Király helybe hagyván, határit a' szomszéd helységektől megkülömböztette.

1548. Pálfalvai Buryán László, és Remethey Lőrincz Hódoson részt nyertek.

1592. Károlyi Mihálynak Kis-Hódos egész helysége,
1601. Mező-Szentmiklóssy Jánosnak Magyar-Hódoson részjóság Királyi adománnyal adatott.

§. 233.

§. 233. *Garbólcz* Magyar falú, földes Urai: *Becsky*, *Nagy*, *Horváth*, *Várady*, *Szalkay*, *Szöke* Urak, lakossai *Reformátusok*, fából épített *Templomok*, *Papjok* van, határbéli szántó földgyei három nyomásbéliek, földgye sovány, melly közepszerűen terem, erdeje kevés, piattza *Szathmár*.

1544. A' *Guthkeled* nemből eredett *Elleus* nemzetség bírta, a' mint kitetszik ezen határát megkülönböztető *Ok - Levélből*: „ A' *Várad* *Szent Egyháznak*
 „ *Káptalannya*, *Krisztus* minden híveinek, mostaniaknak, és léendőknek, a' kik ezent látandják, üdvös séget az *Urban*. Mindeneknek tudtára ezeknek rendével adatni kívánnyuk: hogy *Nemes* férjfiak, és *Mesterek*, *Elleus* *Miklósnak*, *Guthkeled* nemből valónak fia magájért személyessen, *Borch*, *János*, és *László* fiaiért pedig a' *Leleszi Konvent* *Prókátori* levelével egy részről, más részről pedig *György*, tsak ugyan *Györgynek*, említett *Elleus* testvérének fia előnkbe jöven élő szavaikkal egy formán eléadák, és vallák: hogy az ő tetszésekből, és egyenlő akaratyokból, némely alább irtt helységeiket, úgy mint *Melteleket*, és *Gorbolchot* olyan határ jeleléssel megkülönböztették: hogy első határ jel, a' mint, eléadák, kezdődik *Pyliske* helységnek határ hányásától *Zomoga* pataká mellett, melly *Sthyroh - Zomogának* is neveztetik, és ottan föld hányásból két határ jel, egy részről egy, más részről más, és azon pataknak mentébe alább éjszaki rész felé a' fákra vágott több határ jelek között mendegélvén bizonyos útra, melly *Rozálból* *Garbólczra* lefelé vezet, azon *Zomoga* mellett megint közben fekvő földből hánt két határ jelek, egygyik partyán egy, másik partyán más, és tsak ugyan azon *Zomogának* lefolytában alól, a' hol az *Eger* vízében befolydogál, megint földből tsinált két határ hányások, közben a' fákon több jelelések lévén felállítottak, 's azokon mendegélvén beesnek a' *Sár* vízébe, és ottan az *Eger* folyóját két részre hasítyják, a' mellynek fele *Melteleknek*, más hason fele *Garbólcz* helységének marad, és úgy az *Eger* vízének közepén megyen a' határ azon helyre, melly *Gorbolch - fokának* nevezetetik,

„ tetik, a' hol éri határit Péternek, és Tamásnak Ty-
 „ ba fiainak, és ottan mondattak a' határozások elvé-
 „ gettetni, 's mind a' két résznek esedezésére, hogy
 „ ezen határozásnak jelelése örökre megtartandó állan-
 „ dóságot vegyen, a' fellyebb eladattakról ezen Jel-
 „ Levelünket adánk függő petsétünkkel megerössítve,
 „ és betüknek rendével által vágva. Költt Fekete Va-
 „ sárnapon 1344. Eszt. Bethránd Kardinál Úr süveges
 „ Nagy-Prépost, és Tisztos férjfiak, és Mesterek,
 „ László Fel-Olvasója, Filep Éneklője, Gergely Kints-
 „ Tartója, 's Kanonokjai Sz. Egyházunknak üdvössé-
 „ gesen lévén. (f. p. h.) “

Ezen határbéli Levélben nevezetes Bethránd Kar-
 dinál Prépost, a' ki a' Római Pápanak attyafia vólt.

Nevezetes a' betüknek által vágása, melly e'kép-
 pen történt: hogy által ellenbe egy hártya bőrön (*Per-
 gamena*) egy Ok-Levél kétszer leíratott, mind a' ket-
 tő lefelé, közben vetettek a' rend szerént való betük
 nagyobb formába, és kétfelé vágattatván, egygyik fele
 a' folyamadónak kiadatott, másik fele a' köz hitelességű
 helyekben megtartatott a' végre: hogy ha valaki más-
 félét kóholna, a' betüknek által metzése a' Káptalan
 mássával meg nem egyezne. Ezen betüknek által met-
 zése a' mostani *Bankó* Czéduláknak alsó végein szem-
 lélhető, mellyet azoknak találója ezen példájából vett.

1427. Ezen helység Kusali Jakch Mihálytól, és
 Lászlótól, Istvánnak fiaitól elítéltetett, és Gachályi Ta-
 másnak, Tamás fiának, mint néhai Gachály László
Elleus fia maradékának oda ítéltetett.

1429. A' Matuznay, és Rosáli Kún nemzetségek
 bírták.

1504. Kún János bírtokában új Királyi adomán-
 nyal megerössítettet.

1569. Meszéry Andrásnak, 1564. Zathmár várának
 Kapitánnya vala, és Salgay Bálintnak,

1659. Gacsáli Horváth Istvánnak benne rész jószág adatott.

1643. Kún László Fő - Ispány a' Gacsályi telkét a' Garbólczi telekért Zalkay Jánossal, Györgynek fiával elterélte.

§. 234. Száraz - Berek falú, felemelkedet helyen fekszik, földes Urai: a' Mikolay nemzetség, Szodoray, Peley, Boros, Uray, Nagy, Mándy, és többek, 80 házból a' határa 2438. hold földből áll, földgye agyagos, homokos, nehéz művelésű, de az árvíz nem járja, kaszálója a' Ligeten, és Égreken, van erdeje, és a' Mikolay Uraknak szőlős kertyeek, lakóssai Magyarok, Reformáta vallást tartók, és Oláhok, mind a' két felekezetnek Temploma, Papja, Mestere.

1327. A' Mikolay nemzetség bírta, melly kitetszik ezen levélből: „ Mi Chaaky István, Istvánnak fia „ adgyuk emlékezetül ezennel: hogy Nemes férjfiú Mykolay János a' maga Zaráz-Berki jószágát 29. forint „ pénzben kibotsájtatni tőlünk kérte, és azon pénz „ nekünk egészen lefizette, melly meg lévén, mi „ azon Mikolay Jánosnak, és az ő Domokos attyának „ adtuk petsétünk alatt nyugtató levelünket. Költt „ Pylyskén Sz. Oswald Király Ünnepe előtt való Szom- „ baton 1327. Eszt. “

1339. Hoszszas per folyt Pál nevű Ország Bírāja előtt, mellynek rövid foglalattya ez: „ Zothmárnak „ neveztetett Nicholay, és Frichkó Királyi Kamarának „ Grófjai azt állítván: hogy Zarázberky László, Ist- „ vánnak fia hamis pénzeket Károly Királynak neve a- „ latt csináltt volna, azt elfogták, és elevenen meg „ égettették, ennek mint hívségtelennek Szarázberki, „ és Syma helységet Tamás Erdélyi Vajda, és Zou- „ nuki Ispány a' Királytól felkérte; de a' megégette- „ tett Lászlónak özvegye, és a' fia János, úgy Lász- „ lónak testvérjei Zarázberky Mihály, Jakab, és Já- „ nos, Istvánnak fiai Tamás Vajda béiktatásának elle- „ ne mondván, a' Zarázberki, és Symai jószágnak bír- „ tokába nem botsájtották, a' törvény előtt azt felesel- „ vén,

20 vén, hogy László testvérek említett Kamarás Gró-
 21 fok által minden törvény szolgáltatás nélkül igaz-
 22 ságtalanul kegyetlen halállal végeztetett volna ki e' vi-
 23 lágból, a' ki nem-is volt hamis pénz verő, mivel a-
 24 hoz szükséges eszközök nem találtattak nálla, vagy
 25 pedig házánál, hanem tsak haragból, mivel egy lo-
 26 vat a' Kamarás Grófoknak eladni nem akart, czim-
 27 borás társaikkal fegyveres kézzel megfogták, és mi-
 28 dőn kezeikből kiszabadúlt, és a' *Szent Domonkos*
 29 *Nempti Klastromba* szökött volna, annak-is ajtait
 30 feltörvén nevezett Lászlót kihúzták, az után keserves
 31 kínzásokkal foggatván őtet, midőn azokat ki nem ál-
 32 hatta, magát vétkesnek vallotta lenni, azért az ő
 33 jószága nem-is a' Királyi adomány alá való lenne.
 34 De a' Zarázberék, és Syma helységeit nem-is bíta
 35 egészen, hanem tsak felének negyed részét, mivel
 36 négy testvérek lévén, annak felével felosztzkodtak,
 37 más fele pedig Mihályt, *Dessewrek* fiát, a' ki *Ni-*
 38 *cholainak* testvére vala illetvén. Melly elő adásikat
 39 hogy húszad nap alatt megbizonyítsák a' feleselő ré-
 40 szeknek meghagyatott. De eljövén a' határ nap, és
 41 az állításikat meg nem bizonyíthatván, Gyügyey Ja-
 42 kab Király embere, és János Pap a' Váradí Kápta-
 43 lanból kiküldettek: hogy másnak igaza fent marad-
 44 ván, Tamás Erdélyi Vajdát újra béiktassák az őtet
 45 illető részbe, a' kik Zarázberék, és Syma helysé-
 46 geinek felét Mihálynak *Desew* fiának, a' más, felé-
 47 nek pedig három részét Zarázberky Mihálynak, Já-
 48 nosnak, és Jakabnak meghagyván, annak egy ne-
 49 gyed részének birtokába Tamás Vajdát behelyhez-
 50 tették, kinek képében az ő szolgája Tamás, Pálnak
 51 fia jelen volt nem a' Prokátort vallott levéllel, de
 52 a' per folyást kezeiben tartván, és akkor mind a'
 53 két helységnek határit-is megjárták. Zarázberéknek
 54 határi e' képpen tétettek: hogy a' *Nog-Egertől* két
 55 határ hányástól kezdvén, sűrűn rakták a' határ je-
 56 leket, mellyek *Pyliske* helységét eljelellyék, és mikor
 57 *Gorbólch* helységnek szomszédságában jöttek volna,
 58 akkor *Elleus* Mester, Miklósnak fia egész a' *Tur* vízé-
 59 jig, a' hol a' *Hodus* pataka kiszakad belőle, ellent állott,
 60 és a' határ hányást nem engedte. Onnét *Mykola*
 61 helységnek határi felé fordulván, két új határ jelt,
 62 és

„ és a' *Nagy-Erdőn* keresztül a' fákat kereszt jegyekkel jelelvén, a' *Vermésághoz* jútottak, ottan is föld hányásokot tévén, az után *Zélesberek* mellett, a' *Lygethen* keresztül *Kendera* tóhoz, és onnét *Nog-Teluk* helyhez határ hányásokat hányván, és a' fákat jelelvén, a' *Kis-Eger* vize mellé, a' hol a' *Nog-Egr-be* befoly jútottak, és ottan a' határ járás elvégződött. “

1362. Zarázberuky Mihály, *Dessewnek* fia egy részről, más részről *Mykulay* László, Mihálynak, és Tamás Jánosnak fiai, az maradék nélkül kiholt Jánosnak, attyok bátyja, László fiának részét, és a' Templom pártfogói hatalmat Zarázberuk helységbe magok között két felé osztották a' Váradí Káptalan előtt.

1378. A' *Mykolay* nemzetség, úgy mint Gróf *Zothmárnak* maradéki a' Zarázberki jószágban újra osztottak.

1393. Zarázberki *Kemény Diezesnek*, ezen helységben rész adatott. Ettől származik a' Mikolaival atyafiságos Erdélyi *Kemény* nemzetség, mellyből való volt *Kemény János* Erdélyi Fejedelm-is.

1402. *Pelseuchi Bubek Detre Nádor* Ispány parantsolattya mellett a' *Mikolai* nemzetség egész helységbe béiktattatott.

1424. *Csáky István* egész helységet bírta zálogban.

1441. *Fylpessy Mihálynak*, *Théty Berecznek*, és *Vetéssy Istvánnak* benne rész,

1454. *Dabouczy Lászlónak* egész helység Királyi adománnyal adatott.

1500. *Juliánna Aszszony*, idős'bb *Báthory Andrásnak* özvegye, és az ő fiai *Báthory György*, *István*, és *András Ulászló* Király előtt vissza adták *Mikolay Gergelynek*, *Györgynek*, *Jánosnak* a' Zarázberki rész jószágát, mellyett nevezett idős'bb *Báthory András* elfoglalt volt.

1535.

1535. Ezen által adást Báthory Bonaventúra András is helyben hagyta, hanem az annyát nem Julianának, de Rozgonyi Katalinnak nevezi.

1545. Muchey Pál benne Királyi adománnyal részt nyert.

1547. Sokszor említett Cháholyi Imrének leányi fiú ággá tétetvéu, a' Szárazberki rész jószágban is bé iktattattak.

1563. Ferdinánd Császár, és Király Mykolay 'Sigmondot, és Miklóst Szárazberkek helységben új Királyi adománnyal megerősítette.

1567. Báthory Miklós Ország Fő-Bírája „ Szirmay „ Lajosnak, Ecsed vára Kapitányának hív szolgálat-
 „ tyáért, k vált a' nevezett vár ostroma alatt műta-
 „ tott hív serényiségeért azon Szárazberki rész jó-zágát
 „ örökössön ajándékozta, mellyett Sasváry Katalintól,
 „ ez előtt Nagyváthy János, az után Zerdahelyi Euz
 „ János teleségétől fejének váltságában örök árnon szer-
 „ zett vala.

1625. Vethéssi Kökényesdy Péternek,

1627. Zentmártonyi Farkas Andrásnak benne rész a' Túr vizén épült malommal Királyi adománnyal a-
 datott.

1664. Mikolay Boldi'sár birtokában I. Leopöld Császár, 's Király által megerősített.

1665. Horváth István egy telekbe, és egy ma-
 lombba,

1667. Gróf Csáky István egész helységbe,

1730. Eötvös József egy részébe Királyi adomány
 mellett béiktattattak, de ellent mondván a' Mikolay
 nemzetség, a' Királyi Udvar előtt lefolytt perbe en-
 nek ítéltetett.

§. 235. *Saár* egy kis falú a' Saár partyán, szántó földgye kevés, réttye bővebben van, majd az egész határját az árvíz megfuttya, a' Homokkal közös erdején kívül, két kis különös erdeje vagon, a' Sár vizében halat, csíkot, és tekenős békát fognak, 22. házból áll, egészszen Járdánházi Kovács nemzetséget illeti, Szathmárhoz egy mértföldnyire fekszik, lakóssai Oroszok, köből épült tsinos Templomok, de Papjok nints, a' Szárazberki Templomba járnak.

Régenten a' Sári nemzetség bírta, hanem

1449. Scepessy Péternek, és Istvánnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1490. Saáry Jánosnak, és Barnabásnak részére ilyen ólalmazó parantsolatot adott Beátriaks Királyné:
 „ Beátriaks, Isten kegyelméből Magyar, és Cseh Országának Királynéja, és Östria Herczegné. Ti néktek minnyájaknak, és különösen is a' Hadak Kapitányinak, és Hadnagyinak, vagy azok helytartóinak, és más akár melly renden lévő embereknek, a' kik ezent látandják, egészséget, és kegyelmet. Mivel mi Tekintetes Lossonczy László Úrnak kérésére, és esdeklő esedezésére minden Nemessi birtokait Nemes Inarchy Miklós Deáknak, Saáry Jánosnak, és Barnabásnak, és azoknak embereit, javait, jószágait, akár hol lévőket a' mi különös védelmünk, és óltalmunk alá vettük, és azokat kívánnyuk minden törvénytelen háborgatók ellen az igazságig védelmezni. Azért néktek minnyájaknak, és különösen mind egygyiknek parantsollyuk: hogy ezent látandván, a' nevezett Nemesseket, azoknak birtokit, jószágit, javait, 's embereit, se személyekben, sem javaikban, se miben ne háborgassátok, és ne is mérészellyetek a' Mi kegyelmünknek elvesztése alatt háborgatni, de inkább azokat, és hozzájuk tartózkodókat óltalmazni, és védelmezni kötelesek legyetek. Ezent az elolvasás után nékiek vissza adván. Költt Budán Sz. Margith ünnepeén 1490. Eszt. Beátriaks Királyné (p. h.)

1493. Charnawoday Egyed Sári rész jószágát Matuzinay Miklósnak zálogba vetette.

1547.

1547. Chomaközy Lőrincznek egész helység Királyi adománnyal adatott Sáry Andrásnak költött magva szakadtával, a' kit a' Fejérvári Bég Arsztlan erővel vitt el magával, de ő akkor még éltt, mert

1552. Egernek ostromlásakor ő tőle küldött-bé a' várba levelet, mellyben azt felkérte.

1651. Kállay Katalin, Perényi György özvegye, Kállay Kiára, és Susánna testvéreivel, azon kívül Csallay László Királyi adomány mellett egész helységben béiktattak.

§. 236. *Homok Magyar* falú, földes Urai: Járdánházi Kovács, Boros, Daróczy, Kanisay, Nagy, Udvarhelyi, Szijártó Nemesek, lakóssai leginkább Reformátusok, kö Templomok, és Papiok helyben, az Oroszok a' Szárazberki, a' Katolikusok pedig a' Szathmári Plébániához tartoznak, a' honnan egy mértföldnyire esik, 55. házból áll, szántó földgyei három nyomásbéliek, mindenféle veteményt jól teremnek, van tölgyes erdeje Szathmár felé, *Eger*, és *Saár* vizei körül fogják, de veteményébe kárt nem tesznek, piattza Szathmár.

1406. Sigmund Királynak parantsolatya mellett határjai Kis - Nemptitől megkülömböztettek, a' hol *Homokosnak*-is neveztetik, és *Homoky* Nemesek bírták.

1449. Szepessy Péternek, és Istvánnak benne rész jóság,

1462. Nádasdi Ungor Jánosnak, és Drágffy Miklósnak ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

1493. Charnawoday Egyed maga részét Matuzi-nay Miklósnak 400. arany forintba elzalogosította.

1526. Derenchény Péter, Pál, Tárkányi Miklós, Ferencz, László, Tegzes László, Simon, Sónia, Vettessy Márton özvegye, és Ormos Imre, benne Királyi adomány mellett béiktattattak. De

1545. A' Derenchényi rész, azoknak hívségtelensége által Anarchy Péternek adatott.

1640. Torday János, és Göde Judith Anarchy Györgynek felesége benne rész jószágot,

1651. Csalay László, Kállay Katalin, Perényi György özvegye, Perényi Gábor, Kállay Klára, és Susánna egész helységet,

1652. Lónyay 'Sigmund Beregh Vármegye Főispány,

1687. Károlyi László benne rész jószágot Királyi adománnyal nyertek.

1717. A' Tatár futás alkalmatosságával a' Tatárok noha a' körül való helységekben mindenütt pusztítottak, ide nem jöttek, hihető hogy a' határát körül vevő motsáros helyektől félték.

§. 237. *Szigeth* régenten fakú, az után puszta, Lázár, és Homok között, melly helyen most a' Lázáriak erdeje van a' Sár parton, 's máig is *Szigethfőnek* nevezik.

1406. Határi Kís - Nemphtytől, és Homoktól megkülönböztettek.

1449. Scepeffy Péter, és István benne részt nyertek.

1493. Charnavoday Egyed Matuzinay Miklósnak egy részét elzálogosította.

1526. Derenchényi Pál, Péter, és 'egyebek, kik Homok alatt nevezettek, benne bé iktattattak.

1545. Anarchy Péter a' Derenchényiek részét felkérte, de velek pénzbe megalkudott.

1553. Derenchényi István Anarchy Péternél lévő részét Radák György vejének kiváltani engedte.

1554.

1554. Bachkay Péternek egész pusztja, a' Mikolára, és Homokra vezető két utak között lévő, és *Ugotha* nevezetű szántó földekkel, és *Homok-Sár* erdejével

1651. Kállay Klárának, Susánnának, Chalay László hitvessének, és Katalinnak, Perényi György özvegyének megint egész pusztja,

1652. Lónyay Sigmundnak, Beregh Vármegyei Fő-Ispánnak rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

§. 238. *Mikola* derék Magyar falú a' *Túr* háton felemelkedett földön, öt nevezetesebb Udvar ház, és 90. egész telek van benne, a' lakosok többnyire Reformátusok, régi kő Templomok, Papjok, és Oskola Mesterek, a' Templomot, a' mint a' bolt hajtáson lévő íráshól kitetszik, 1667. Eszt. Mikolay Böldi'sár, és felesége Lizibon Ersébeth, 1705. Eszt. Mikolay György, és felesége, Witkay Ersébeth ismét megújították. Ezen régi nemzetségnek Czimere-is, melly fen álló szarvas, ezen bolt hajtáson ki vagyon festve. Nagy harangját 1710. Eszt. Mikolay András Eperjésen öntette, a' mint a' reáírás mutatja. A' külső határa a' kertekkel egygyütt 5277. hold földet, úgy mint: 772. hold szántó földet, 1565. rétet, és 78. kerteket tesznek Szántó földgyei három fordúlóra vannak felosztva, a' földgye agyagos, és homokos lévén, búzát, tengerit, rozsot, tengerit, zabot, dinyét terem, az árvíz nem járja, kaszálója elegendő, erdeje a' Szárazberek felé való, melly alsó, és *Curialis* erdőnek neveztetik 1584. a' Terebes felől való felső közös erdő 1276. holdnyi, nagy szállú tölgy, szil, és körös fákkal bővölködik, özeket, farkasokat, rókát, fajtyúkot, Császár madárat, nyestet, mókust mindig tart magába. Égreibe, és a' *Piskáros* vizébe sok csikok úszkálnak, határa szélén folyó *Túr* vizébe sok halat, és rákokat fognak, melly egy köz malmot is hajt. A' Némethi erdő felé van híres forrás fődője, timsós, és büdös köves, köszvény, és szem gyógyító, Szathmári piattza közel. Bírják fiú ágon két tanuló fiaival Mihállyal, és Györgyel még fen lévő Myko-

Mikolay György, és a' leány ágon Szodoray, Mándy, Csanáldy, Szirmay, Boros, Szarvady, Császy, Bogdány, Kövér, Nagy, Pap, és több Nemesek.

A' még most-is fiú ágon virágzó Mikolay, valóban egy régi Jeles Nemes nemzetség Hazánkban

1216. II. András Király Mikola helységét adta *Merc* Grófnak hűséges szolgálattyaért, az adományi Levél az eredetiből fordítván e'képpen vagyon: „ A' „ Szentséges Szent Háromságnak, és oszolhatatlan „ egy Istenségnek nevében; András Istennék kegyl- „ méből Magyar, Dalmát, Horváth, Ráma, Ráz, „ Galicz, és Ladomér Országoknak Királya örökre. „ A' Királyi adakozásnak szokása azokat a' többiek felett „ Királyi adományokkal megtetézi, kiket ajánl az igaz- „ ság, és a' kikért közben járúl az ő hosszúszas szolgál- „ lattyoknak hívsége, hogy az ő ivadékik örvendezze- „ nek hívségesebben, a' kik elejének betülete, és „ munkássága ezekre útát nyitott. Tekintvén tehát sok, „ és igen sok szolgálatit, a' mellyeket *Merc* Gróf. a' „ Zaphmárba lakó Németek helységéből nekünk fá- „ radthatatlanul tett, az ő érdemiért bizonyos *Nicho- „ la* nevezetű földet ő nékie, és ő általa az ő maradé- „ kinak örökös jóssal adtuk birattandót, melly földet „ tudni illik bizonyos aszszonysággal, néhai *Saul* Gróf „ feleségével eltszeréltük más földért, mellyet a' *Cha- „ nddi* várnak hatalmából kivéven a' nevezett özvegy- „ nek által adtuk, és ő a' mi reá állásunkból a' *Zen- „ thai* Klastromnak ájtatosan ajándékozta, felől adván „ még 40. gyra (*Mark*) ezüstet, a' mellyet az elého- „ zott *Merc* a' többször említett aszszonyságnak fize- „ tett a' maga értékéből Váradon sokak előtt. Azon „ földnek birtókában tehát a' nevezett *Merc* Grófot, „ a' mi Perest óldónk *Jobe Erdowdi* Gróf által törvé- „ nyesen bévezettettük, a' ki azon földet határ jelek- „ kel el-is határozta. Az első határ jel kezdődik nap „ keletről azon folyó víztől, melly *Túrnak* neveztetik, „ *Raphael* Gróf malma mellett, a' hol két nagy tölgy „ fák megjeleltettek, és ottan *Kristóf* Grófnak határit „ érvén jön egy tóhoz, melly *Pischarusnak* nevezte- „ tik, és annak a' közepén mégyen *Nog Egre* felé, a' „ hol

„ hol öszve ütközik *Pothena* földgyével, és onnét *Re-*
 „ *kezil* végén a' *Vasváre* határral, onnét dél felé men-
 „ degelvén öszve ütközik a' *Németek* helységének ha-
 „ tárival a' régi híd mellett; a' honnét viszen *Egre*
 „ mellett a' *Rafael* Grófnak földgyéhez, a' hol az út
 „ mentibe egy nagy tölgy fa mellett két határ hányás
 „ hányatott. Onnét *Berche* felé tövisses bokrok kö-
 „ zött ballagván, megint *Rafael* Grófnak földgyével
 „ határoztatik, és ottan az *Egre Nicholai* helységnek
 „ marad, a' honnét nap nyugotra fordúván, szomsz-
 „ szédoztatik *Kozma* földgyével, éjszak felé pedig men-
 „ vén *Berchétől* a' *Terebes* felé vivő útnak mentébe
 „ *Tuberonak* határral, a' még a' *Hodus* vizén által
 „ menvén a' *Túr* vizéhez viszen, a' hol tétetett határ
 „ hányás *Craldos* fa alatt, és onnét viszá fordúl nap
 „ keletre a' nevezett *Túr* vizén, mellynek fele *Nichol-*
 „ *la* helységhez, más fele *Bothar* helységhez tartoz-
 „ zandó, és úgy az első határ jellel egygyesül. Hogy
 „ pedig ezen törvényesen tétetett adományunk, és meg-
 „ vételnek bételleyes-dése örökös erőt vegyen, és meg-
 „ állyon sérthetetlenül, ezen Levelet a' mi képünk-
 „ nek petséttyével megerössítve többször említett *Mero-*
 „ *nek* adánk bizonyosságul. Adatott Tamás Mesternek
 „ Fejérvári Prépostnak, és a' Mi Királyi Udvari Kan-
 „ tzellárunknak keze által, Urunk megtest-sülésétől
 „ 1216. Eszt. Tiszteletre méltó János Esztergarni, Tisz-
 „ telendő Berthóld Kalocsai Érsekek, Kalán Péchi,
 „ Katapán Egri, Simon Váradi, Deső (*Desider*) Cha-
 „ nádi, Wilhelm Erdélyi, Péter Cyőri, Robert Wesz-
 „ prémi, Jakab Váczi, István Zágrábi, Szentegyhá-
 „ zokat szerentsésen kormányozván, Jula Nádor Is-
 „ pány, Kousa Bán, Ypoche Vajda, Dienes Tárnok
 „ Mester, és Ujvári Fő-Ispány lévén, Országlásunk-
 „ nak tizenkettődik Esztendejében. (p. h.) “

A' fellyebb írt határ jelek most-is többnyire meg-
 vannak. *Túr* vize, *Piskáros* tava, *Nog-Egre* Nagy-
 Eger *Vasváre* Vasvári, *Németek* helysége *Kis-Nemp-*
thi most a' *Némethi* határba, *Berche* Szárazberek,
Hodus vize, *Bothar* Bathár helysége. Gróf *Rafael*, *Pe-*
thina, *Tuberon*, az akkori bírtcsoknak nevei lehettek,
 kik közzül nevezetes *Petina Kólch* helységben leirat-
 „ tatik.

tatik. *Craldos* fa nem egyéb, hanem vagy *Corylus* Mogyoró, vagy *Cornus* Som, vagy *Carpinus* tölgy fa, a' honnét a' Hodos vizén által menvén a' határ járás Batárhoz vezetett, de ez időnek jártával megszorított, és már Mikola *Hodossom* által menvén Batárral nem határoztatik.

1237. Ezen Merc, Gróf *Zothmárnak* - is nevezte magát, fiai voltak: Micholay, kinek végső rendelését I. Rész. §. 4. eléadtuk, és ez-is Zárazbereknek leírásában *Zathmárnak* neveztetik, ez után *Dezmér*, vagy is *Desew*, (*Desiderius*) és *Fylpy*, az az *Filep*.

1246. Mikolay *Dezmérnek* fia vitézül viselte magát IV. Béla Kiraly idejében a' *Lejta* vizénél *Fridrik* Ö. triai *Herczeggel* esett verekedésben, a' mint *Hazánk* *Krónikája* feljegyzette.

1272. Mikola Grófot, *Fylpinek* fiát *Fülpösnek* leírásában eléadtuk.

1325. *Filep* Nádor Ispány *Mikoláról* ilyen ítélletet hozott: „ *Mi Filep* Nador Ispány, *Kúnok* bírāja, „ *Zepusi*, és *Wjwvári Fő* - Ispán adgyuk emlékezettül: hogy *Sz. Lukács* ünnepe után másod napon, „ *Wethés*-en tartatott közönséges gyűlésünkbe, *Zoth* „ már *Vármegyébe*, *Máthé*, *Akusnak* fia minnyájok „ közzül fel, álván, által adá nekünk a' *Váradi Káptalannak* *Levelét*: hogy *János*, *Mihálynak* *Dienes* fiának fia maga személyében, és *Merch*, és *László* „ *testvérjeinek* nevében, *Mykola* nevezetű, és *Zothmár* „ *Vármegyébe* lévő helységének negyed részét tíz gyara finom ezüstért (*fini argenti*) nékie zálogban kötötte, olyan kötetést tévén: hogy ha *Urunk* születése „ ünnepe után léendő 15. nappal 1323. Eszt. ki nem „ váltandgya, tehát azon tíz gyaráknak két annyi követségébe megmarasztasson (*remaneret*). *Melly* „ *határ* nap eljövén, azon *János* nevezett föld részének kiváltásáról nem gondoskodott, tehát két annyiban a' nevezett summáig ő ellene *Máthé* ellen marasztaltatott, a' mint a' nevezett *Káptalannak* más „ *levelében* írva találtatott. Azért elvégezve rendel-

T

„ tük:

„ tük: hogy nevezett János elé hozott helységének ré-
 „ szét, a' maga tíz gyrából álló adósságának annyi
 „ követségével, az az: 20. gyra finom ezüsttel neve-
 „ zett Máthétól tartozik kiváltani alább frandó határ
 „ napokon Wysken mi előttünk, úgy mint a' Vizkereszt-
 „ nek nyóltzadján hét gyrán, a' Nagy böjt közepe
 „ után léendő nyóltzadon hét gyrán, és a' Pünkösöd
 „ után léendő nyóltzadon hat gyrán, olly móddal: hogy
 „ ha az első határ napot meg nem állya, akkor új bír-
 „ ságot követő pert, a' másik határ nap után ismét
 „ új követséget, az utolsó határ napnak meg nem állá-
 „ sa után pedig megint két annyi bírságot fog szen-
 „ vedni a' fizetésben. Költt a' nevezett helyen, és
 „ napon 1325. Eszt. “

1326. A' Mykolaiak közzül valamellyik Sz. György
 társaságának Vitéze lehetett; mivel azon társaságnak
 1326. Eszt. költt, az Esztergami Érsek, sok Püspö-
 kök, Apátúrok, Papok, Szerzetesek, 's maga I. Ká-
 roly Király által helyben hagyatott rend szabái (*Ka-
 landos militum S. Georgii*) ezen Jeles nemzetségnek
 Levél Tárában eredetben találtak. *Kalandos* társa-
 ságot, *Kalandostárs* Deákúl *Collegát* téssen. Ez ugyan
 olly különös Levél: hogy az Országnak levél tárában
 méltán helyet érdemlene; de mivel Szathmár Várme-
 gyének esméretéhez nem tartozik, közre botsájtását
 elmellőztük.

1339. Mikolának határi Vasváritól megkülömböz-
 tettek.

1404. Mikolay Ferencz Kolos-Monostori Apátúr
 volt.

1406. Mikolának határi Kis-Nemphtitől, és Ho-
 mekostól elválasztattak 'Sigmond Királynak parantso-
 lattya mellett. „ Bizonyosság volt Tisztes Kelemen Zá-
 „ grábi Fő Esperes, és Királyi Udvari Al-Kantzellár,
 „ Király embere Ravasz Mihály Mester a' nagyobb Ki-
 „ rályi Kantzelláriának különös Jegyzője, a' kik néhai
 „ Pethen Zathmári Fő-Ispán, és négy Zolgabírák Le-
 „ veleinek út mutatása szerint, vezetvén őket András
 „ Zath-

„ Zathmár - Nemphy Királyi Várossának bírása, az
 „ első határ hányásoktól kezdvén Mikola helységnek
 „ végére mentek, a' hol nevezett András Bíró egy ré-
 „ gi hídát, és mellette határ hányás hogy lett volna
 „ állította, és onnét nap kelet felé menvén két régi
 „ hányásokat *Nádasd* vize az *Éger* erdeje mellett mu-
 „ tatott, a' mellyek *Kis Nemphthi* földgyét *Mikolai* Ne-
 „ mesek helységéiől elválasztanak, a' hol Nemes Mi-
 „ kolay Domokos, Lászlónak fia, maga, és osztályos
 „ atyafiainak személyében, a' három első derék, és
 „ más két közben fekvő határ hányásokkal megeléged-
 „ vén, a' nevezett helyen, a' hol említett András Bí-
 „ ró a' régi hídát, és nevezett határ hányást állította,
 „ ellent mondással ellent állot, mondván: hogy az élé-
 „ hozott régi híd, nem a' Mikolai helységnek végén,
 „ de *Nádasd* vizén, az *Éger* erdőbe volt régenten; a'
 „ melly állításának megbizonyítására néhai Nagy Mél-
 „ tóságú Fejedelemnek, boldog emlékezetű András
 „ Király Úrnak 1216. Észk. költt Jel- Levelét e é mu-
 „ tatta, azért az Országnak szokása szerént, a' neve-
 „ zett bizonyság, és Király embere által nékie itél-
 „ tetvén a' hit letétel, öt Nemesekkel egygyütt az el-
 „ ső derék határ hányásnak egygyikére mezit láb ál-
 „ ván, 's az övet lekötvén, és egy maroknyi hantot
 „ feje felett tártván meg esküdött: hogy a' nevezett
 „ határ hányástól kezdvén, *Éger* erdeje, és *Nádasd*
 „ folyója András Királynak Levele szerént hasítaná, és
 „ elmesgyélné az ő örökös Mikola nevezetű földgyét.
 „ Azért azon erdőt minden haszon vételével fellyeob-
 „ írtt Kelemen Úr, és Mihály Mester többször neve-
 „ zett Domokosnak, és az ő osztályos atyafiainak
 „ örökre bírni meg hadgyák. “

1420. Mikolay Jakab Szeremi Püspök volt.

1427. Egész helységet Mikolay Miklós, Benedek,
 Lőrincz, Domokos, János, és Balás bírták.

1456. „ Után lett László Király Nemes Miko-
 „ lay Györgynek, és Lászlónak, tekintvén az ő sok
 „ féle szolgálatoknak érdemeit, kivált pedig: hogy a'
 „ dühös Törökök ellen a' Keresztény Hitnek óltalmá-

T a

„ ért.

„ ért, 's Magyar Hazájokért vitézül, és ditsőségesen
 „ hartzoltak, Nemessi Czimert ajándékozott, melly
 „ egy pa'ison ezüst mezőn álló szarvas, zöld ágat a'
 „ szájába tartván. Költt Bécs Várossába, Sarlós Böl-
 „ dog Aszszony Ünnepe után nyöltzadik napon, 1456.
 „ Országlásának 17. észt. Tulajdon hagyomássára a'
 „ Király Úrnak István Egri Prépost Al-Kantzellár. “

1461. I. Mátyás Király parantsolta: hogy Mikolay István Szebenbe Erdélybe pénz verésre vigyázó Kamarás minden hólnapba 100. arany forintott adgyon a' Királyi asztalnak tartására.

1500. Kata Aszszony, idősbb Báthory Andrásnak özvegye, és az ő fiai Báthory György, István, és András Ulászló Király előtt vissza adták Mikolay Gergelynek, és Jánosnak, Mihály fiainak a' Mikolai rész jószágát, mellyet nevezett idősbb Báthory András hatalmasul elfoglalt volt.

1528. I. Ferdinánd Király Mikolay Ferencznek egész Hódos helységét, és a' Kováchi pusztát Bihar Vármegyében, hív szolgálattyáért ajándékozta, mellyek ez előtt néhai Hódossi Jaákó Jánossé, és Ferenczé voltak, de egy néhány esztendőök előtt Werbewczy István Mester, Thorday 'Sigmond, és György, Orsolyától, említett Jaákó Jánosnak akkor hajadon leányától, az után pedig Mykolay Ferencznek feleségétől erőszakosan elfoglalták, az után pedig az ő jussainak sérelmével nevezett Werbeuczy István Bajonyi Benedeknek eladta, mivel hogy említett Bajony. Benedek, és Thorday 'Sigmond hívségtelen Zápolya Jánoshoz, és a' törvényes Királynának, és az Országnak nyilvánságos el-lenségéhez állottak.

1536. Zápolya János-is azon Nemes Mikolay Ferencz hívének Szárazbereki, és Symai egész rész jószágot Sasváry Jánosnak, és Ferencz fiának hívségtelensége által ajándékozta; mivel ők Ferdinánd Cseh Országi Királynak külön törekedését követvén, Kavassy Kristóffal, Bydy Mihállyal, és Bánffy Böldi'sárral Zathmár-Némethi Várossának elégetésében, és elpredálásában

sában nem csak jelen voltak, de sok károkat, és fosztásokat a' Zápolya hívein elkövettek. Váradon Krisztus Menybe menetele ünnepén.

1544. Mikolay Böldi'sár Rómába tanúlt, a' Szent Ferencz Szerzetébe állott, a' Kolosvári Klastromban Perjel volt, mikor ötöt a' Sociniánusok megölték, és úgy ezen Jeles Nemzetségnek Mátyrja-is vagyon.

1555. A' Mikolayak Némethi Várossával a' határ villongások eránt megalkudtak.

1563. I. Ferdinánd Császár, és Király Mikolay 'Sigmondot, és Miklóst, 's azoknak maradékait, 's ivadékeit Mykola, Syma, és Zarázberek egész helységeknek birtokában új Királyi adománnyal megerősítette. Posonyba 3. Octob.

1574. II. Makszimilián Császár, és Király Mikolay 'Sigmondnak, Mihálynak, Jánosnak, és Ferencznek Jel-Levele által megengedte: hogy Mikola helységnek határán *Nagy-Éger, Fertees-Pataka, Halaass-eger, Sár, és Nádas-Pataka* vizes, és motsáros helyeken hidakat építhessenek, töltéseket tsinálhassanak, 's azokon az általmenő utazóktól, úgy mint a' terhes szekértől négy, az üres szekértől két, a' lovas, vagy gyalog utazótól egy pénz vámot szedhessenek. Bécsben 28. Májusban. De midőn ezen szabadsági Levél a' Vármegye gyűlésén közönségessé tétetett, a' gyalog utazónak vám bére csak egy fillérre határozottatott.

1664. I. Leopóld Császár, és Király Mikolay Böldi'sárt Mikola, Syma, Szarázberek, Alsó- és Felső-Fernezely, Várallya helységeknek, Nagy-Bánya, és Szathmár Várossokba lévő két házainak birtokába új Királyi adomány mellett megerősítette. Östrial Bécs Várossában 13. August.

1717. Mikolay Györgyöt feleségével, és gyermekeivel a' Tatárok miképpen rablották el? és minő emlékezetű írás tétetett e' felől a' Mikolai Templomban? Ugócsa Vármegyének leírásába 25. lapon.

A'

A' többi nevezetes férjfiat pedig ezen Jeles nemzetségnek az I. Részben a' Követek, és az Alispányok között eléadánk.

§. 239. *Egri Magyar falú, földes Urai: Szirmay Lajos Eötvös, Egry László, és Pál, Uray, Korda, Czászy, Szilágyi, Csüry, Szerdahelyi, Szigethi, Udvarhelyi Magos, Kádár, Kallós, és több Nemesség, lakossai Reormátusok, kiknek helyben Papok, Oskola Mesterek, és régi formájú kő Templomok, szántó földgye három nyomásbéli, tiszta búzát, kétszerest, és rozót terem, réttye, legellője kevés, fája tűzre, és makkolása határjában, Szathmár közel piatzozása.*

A' fiú ágon most-is fent lévő Egry régi nemzetségtől vette nevezetét, melly

1300. Eszt. egészszen bírta, hanem

1366. Egry László, és János Péternek fiai magok, és Imre rokonoknak rész jószágát Egriben a' *Túr* vizén épített malommal egygyütt fejeknek váltságáért Vosváry Jánosnak, Tamás fiának 100. forintban elzálogosították, de megint visszá foglalták, és azért I. Lajos Király őket Woyay János Medve fia, 's embere által a' Királyi Ítéző Udvar eleibe idéztette.

1374. Egry Imre Scepessy Jakabnak Ország Fő-Birájának parantsolatlya mellett Egrinek határát járattani akarta.

Azon Eszt. Egry László, Imre, és Leökös, Jánky Lászlónak, Miklós fiának *Túr-Terebessi* malmát levágatták, 120 sertésseit alattomba Egribe elbajtoták, és a' Terebessi jobbágyait vasra verették, azért I. Lajos Király András Fő Ispánynak, Dienes fiának, vagy az ő testvérének Jánosnak, akár Sarollyány Györgynek, avagy Majtessy Péternek, és Dumboi Jánosnak parantsolta: hogy a' Leleszi Konventnek bizonyosságával ez eránt tanú vallatást tegyenek. Költt Visulban Sz. Egyed napján.

1423. Egry Miklós Lászlónak, és György Péternek fiai határját Terebestől határ jelekkel megkülömböztetni kívánták Garay Miklós Nádor Ispálynak parantsolattya mellett, Magasmarthi Pathó Kelemen Nádor Ispány embere által, de Gróf Perényi Péternek Terebessi jobbágyi ellent állottak.

1426. Azon határ járatást Egry Miklós ismét próbálta, de 'Sigmund Királynak parantsolattya mellett, mivel Gróf Perényi Péternek azon időben a' Királyi Udvarban kellett mulatnia, más időre halasztatott.

1427. Azon határ járatás 'Sigmund Királynak parantsolattya által, mivel Jánosnak, néhai Gróf Perényi Péter fiának a' Havas Alföldi Hadba a' Királlyal kellett mennie, megint elmúlasztatott.

1463. Egry Imre, és Gergely ellen tanú vallatás tétetett: hogy Charnavoday Domokosnak, és Egyednek Udvari szolgáját nyílakkal megsebesítették, és két paripa lovaikat 60. arany forint érököt, egy pánztért, 's egyéb fegyvereket tőle erőszakosan elszedtek.

1550. Orsolya aszszonynak Pethényi, máskép Bazándi Joó Demeter özvegyének, György, Mihály, és Wilhelm fiainak, Anna, és Katalin leányinak benne egy telek adatott.

1578. Egry Kelemen, Miklósnak fia a' maga részét Salgay Bálintnak 400. forinton eladta, és

1583. megint 600. forint reá adást vett a' felesége Oroszy Ersébeth Salgay Bálintól, a' ki az Egri rész jószágát keresztényi szánakodásból örökössön megvette a' Zólnoki Várban kegyetlen Török rabságot szenvedő férjének szabadulása végett, és

1592. Ezen eladás Királyi megegygyezéssel jóvá hagyatott.

1589. Egry László, Bernárd, Miklós, János, Czerjék, és Sándri, az Egrihez tartozandó, és néhai Egry Ta-

Tamás, 's Lőrincz által néhai Mikolay Gergelynek elzálogosított *Gyakor-Tölgyes* és *Py-káros köz* erdőknek vissza bocsajtása a Mikolay Ferenczet, 'Sigmundnak fiát törvény szék által megintették.

1609. Cháhóczy Menyhárt Egriben egy telket Egry Bernárdtól Török rabságából való kiszabadulás végett örök árron vett.

1614. Salgay Katalin, Bálintnak leánya, Perényi Gábor felesége egy Nemessi Udvar helyet, és házat Egriben tizenegy telekkel Szirmay Györgynek örök árron által adott.

1619. Ezen vétel Királyi megegyezéssel jóvá hagyatván, a' nevezett rész jószágokban említett Szirmay György, ugyan György fiával béktattattak, a' kik, és ezeknek mostan élő maradéki Egry nemzetségből leány ágon származnak. Mert 1366. Eszt. Egry Borbála, Egry Lászlónak leánya volt Sasváry Jánosnak felesége, ennek leánya Sasváry Ersébeth Egressy Gergelyné, kinek leánya Egressy Illona 1409. Eszt. volt Szirmay Jánosnak hitvesse, kitől egyenes ágon származnak a' mostan élő Szirmaiak.

1630. Egry István, László, és Bernáth, más Bernáthnak fiai ellene mondottak azon haszon vételnek, melyet Mikolay István, és Ferencz az eleikkel lett egygyezés ellen magoknak a' *Piskároshöz*, és *Gyakor tölgyes* Egri erdőkben tulajdonították.

IV. A' Nagy - Bányai járásban.

§. 240. *Batis* elegyes Magyar falú, 156. házból áll, szomszédgya keletről a' *Gombás* erdő, melly vele közös, lakóssai Reformátusok, helyben Papjok, és kőből épült Templomok, és Ó-Hitűek, kik Vásáriba járnak Templomba, Mármarosba, és Ugócsába ezen van az Ország út keresztül, szántó földgyei, és réttyei igen gazdagon teremnek. Szathmár piatkozása fél mértföldnyire, legellője, tüze, épületre fája bőséggel vagyon.

Birto.

Birtokossai Kállay Antal, kinek itten szép Udvarháza és lakhelye vagyon, Császy, Kruspér, Jákó Félegyházy, Pap, Peley, Báró Bánffy, Gáspár, Nagy, és más Urak.

Hajdanában *Bathuz*, vagy *Batiz* nemzetségé volt, melytől *Batiz házáknak* neveztetett, de annak magva szakadtával,

1369. Simon Horváth Országi Bán I. Lajos Királytól felkérte, és a' Megyessi Uradalomhoz tsatolta.

1378. Simon Megyessi Bánnak az özvegye bírta.

1392. Határjai igazitattak Vasvári felől, Vasváry Miklós, Tamás fia, és István, néhai Simon Megyessi Bán fia között, választott bírák előtt.

1422. Miklós, és Simon Jánosnak, néhai Megyessi Bán fiának fiai bírták, kiknek jobbágyit megverte, marháikat elhajtotta Vetéssy Jakab, Lászlónak fia.

1426. Simon, Jánosnak, néhai Megyessi Bán fiának fia a' Vasvári határnak egy részét Batizházához foglalta.

• 1433. Móricznak Megyessy Simon fiának birtokában volt.

1520. Megyessy Morócz Istvánnak fiú maradéka nem maradván, mint anyai jószágot a' Báthory nemzetség felosztotta.

1548. *Csonka hegy* erdejének, *Aszúreketye*, és *Sánta Péter vápája* réttyeinek határi Batiz, és Udvari helységek között igazitattak.

1549. A' Gombás erdejétől határa elválasztatott.

1583. Báthory Susánna, Urai Mihály férjének egész rész jószágát 1000. forintban béírta.

1604. Vasvári Béltheky Mihálynak, és Hidy Margith feleségének rész jószág Batizon, Zinyér-Várallyai szőlővel,

1610. Kákonyi Mihálynak,

1637. Pálóczi Horváth Györgynek, Bornemisza Ersébethnek, Lónyay Menyhárt özvegyének, és Perényi Gábornak,

1665. Daróczy Sámuelnek,

1699. Skotka Mihálynak, és felcségének Bors Máriaának,

1717. Viszocsányi Sándornak rész jószágok Királyi adománnyal adattak benne.

§. 241. *Batiz Vasvári* falú, 63. házból áll, Batiztól csak egy sikátor választja, szántó földgye igen jó, a' Szamos gyakori árja kövéríti, kaszálója alkalmas, a' lakossai egygyesültt Oláhok, de Magyarul is tudnak, Papjok helyben, és Templomok, birtokossai: Gróf Teleky Ferencz, Eötvös László maradéki, Kállay, Gáspár, Jakó-Félegyházy Urak. A' falú végén Udvari felé vagy az a' halom, a' melly alatt a' nyughatatlankodó Magyarok, kikhez a' Szathmári Deákok is tsatolták magokat, a' Szathmári Német örző sereg által 1672. Eszt. levágattatván, temették, a' mint Szathmár Várossának leírásában eléadtuk.

Régenten a' Vasváry nemzetség bírta, a' mellyből Vasváry Vitus I. Károly Király Káplánnya volt.

1332. Milkoviai Püspöknek nevezte ötet XXII. János Pápa, de a' Püspökség helyre nem álván,

1335. Nitray Püspök lett.

1342. Jelen volt I. Lajos Király koronázásán, és a' Lajos édes anyját elkísérte Nápolyba.

1339. Vasváry Pál,

1366. Vasváry Tamás határit járatták.

1392. Vasváry Miklós, Tamásnak fia, Istvánal, néhai Megyessy Simon Bán fiával a' határ villongásokat választott bírák által elítélték.

1426. A' Charnavoday nemzetség határit újra járatta.

1429. Tanúkat vállattak Vasváry Margith, és Dorotya, s az ő férjeik Charnavóday Jakab, és Péter, azon kívül Krizogon Egyházi személy, Simon János fia, Megyesallyai Bán fia ellen, és az ő Batizházi jobbágyi ellen, kik Vasvárinak sövényeit ledöntögették, ottan házokat építettek, és a' szántó földgyeit felszántották.

1548. Pálfalvai Buryán Lászlónak, Remethey Lőrincznek, Vecsey Istvánnak, Dobozy Jánosnak, Chomay Jakabnak, és Kákonyi Péternek benne rész adott, kik

1549. Újra határát járatták, ahol *Dukaszeg* rét *Sárpataka* mellett Vasvárihoz ítéltetett.

1550. Chiammay, máskép Vasváry Jakab egy Nemes ülésbe, és négy telekbe, Sárközy Miklós, és Kákonyi Péter is egy részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

1637. Bornemisza Ersébethnek, Lónyay Menyhért özvegyének, és Perényi Gábornak benne rész jószág,

1641. Daróczy Istvánnak egy Nemes ülés,

1665. Daróczy Sámuelnek,

1699. Bors Máriának, és Szkotka Mihály férjének,

1717. Viszocsányi Sándornak,

1749. Eötvös Sándornak, Lászlónak, és Imrének is rész jószág adatott benne.

§ 242. *Szent-Márton*, 43. házból álló Magyar helység, a' Szamos parton, melly a' déli részén végig folyván hasznos malmokat hajt, mezeje igen jó termő, a' Szamos vize kövéríti, szép gyümölcössei, Szathmár a' piattza egy fertály mértföldnyire, két telek az Oskolákra rendelt értékhez tartozik, a' többit Gás-

Gáspár Sándor, Ozoróczi Ottlik Károly, és Rác Imre Urak birják.

1369. Simon Horváth Országi Bánnak a' *Bathuz* nemzetség magva szakadtával I. Lajos Király ajándékozta, a' ki a' Megyessi Uradalomhoz tsatolta.

1520. Megyesallyai Morócznak fiú maradéki nem lévén, a' Báthoriak magok közt felosztották, mint anyai jószágot.

1525. Hogy az *Udvári útra dőlő Márványa szer,* és *Kigyós rekettye* földek a' Zent-Mártónyi határhoz tartoznak, elítéltetett.

1614. Kovács Mártonnak benne egy telek Báthory Istvánnak végső rendelése, és Királyi jóvá hagyás által adatott.

A' birtokosok között említetett, 's itten lakó Ottlik Károly igen Jeles Magyar nemzetből vette eredetét. I. Leopold Tsászár, és Király Ottlik György Attyának adatott szép Czimeres Levelébe azt mondgya felöle:
 „ hogy tekintvén Nemzetségének régiségét, melly az
 „ első, 's még Pogány Magyaroktól eredvén, 's Ke-
 „ reszténnyé lévén, már I. András Magyar Országi
 „ Királynak idejétől szüntelen vitéz hadi tettei által ne-
 „ vezetessé lett, 's hívségének állandóságával a' Ke-
 „ reszténységnek, az Ország Apostoli Királyinak, az
 „ Ostriai Felsőes Országló Háznak szentelte szolgál-
 „ latit; azonkívül megesmévén hívséges érdemeit ma-
 „ ga különös hívének Felső Ozoróczi, és Kohanoczi
 „ Ottlik Györgynek, Magyar katonaság mezei Ezere-
 „ dessének, mellyekkel több hadi tsatákban, kivált
 „ Buda Várának megvétele, és annak ostromán ma-
 „ gát megkülömböztette, midőn a' reája rohanó dü-
 „ hös Pogánysággal, és annak segítségére szüntelen
 „ jövő sokasággal nem gondolván, a' legnagyobb
 „ tűzbe, és fegyvereknek élei között az ellenségre olly
 „ serénységgel bátorsággal rohant: hogy annak rend-
 „ gyeit felbontván, és személylyessen is a' dühös ellen-
 „ séggel viaskodván, annak sok vére ontásával, 's
 „ meggyőzöttetésével, a' Török Zászlóval a' várnak fo-
 „ kára

„ kára felhágott, 's az utánna tóduló Császári sere-
 „ geknek a' győzedelemre útat nyitott, a' mint ezt fe-
 „ löle a' Fő Hadi Vezér Bavariai választó Fejedelem
 „ bizonyította. Azért már az előbbeni, 's egy lábá-
 „ ban zászlót, más lábába kardot viselő fen álló medve
 „ Nemesi Czimerét, egy fehér lovon ülő, 's veres holdas
 „ zászlót viselő Törökkel, 's vele által ellenben fekete
 „ lovon ülő, 's hegyes törét nékie szegező Magyar
 „ vitézzel, és a' paizsnak felső részén L Császári Fel-
 „ séges nevet jegyző betűvel, 's annak oldalán egy
 „ csillaggal, 's fél hóddal megnagyobbította. Ostriai
 „ Bécs Várossában, 18. August. 1688. Eszt.

§. 243. *Kak*, 23. házból álló kised falú, a' Szamosnak tekervényes kerülettyébe, és noha Szathmár-
 hoz tsak egy fertály mértföld, de ritka ember fordul
 meg benne, azért köz beszédbe van: *Kakon se vól-
 tál*, apró füstös házikókba laknak az Oroszok, Udva-
 riba járnak Templomba, a' határjok szűk, a' Szamos-
 nak árjai miatt tsak tengerit terem, kevés gyümöl-
 tsös kertyeikből élnek, földes Urai azok, kik Szent-
 mártont birják, úgy mint: Gáspár, Ottlik, és Rác-
 Urak.

1382. Kún nemzetségnek egy ága birta, melly
Kaki Kúnoknak íratott, a' mint Udvarinak leírásá-
 ban látni fogjuk.

1548. Hogy *Csonka hegy* erdeje, *Asztú rekettye*,
 és *Sánta Péter vádjaja* rétek *Kakhoz*, és nem Udva-
 rihoz tartozandók, elítéltetett.

§. 244. *Udvari*, 150. házból álló falú, határos a'
Gombás erdővel, melly vele közös, Szathmárhoz fél
 mértföld, jó búza termő földgye, sok gyümöltsösse a'
 Szamos parton, Magyarok Reformátusok kevesen, leg-
 inkább egyesült Oláhok lakják, mind a' két félnek
 Papja, Temploma; birtokossai: Gróf Teleky, Báró
 Vesselényi, Iklódy, Kastal János özvegye Malatinszky
 Juliánna, Gáspár, Lónyay, Becsky, Darvay, Matay,
 Sepsy, Nagy, Katra, Dombrády.

Régenten a' Szinyéri Uradalomhoz tartozott,

*1382.

1382. János, Megyessy Simon Bánnak fia birta, és tanúkat vallatott *Kahi Kún* Ferencz ellen, a' ki Jánosnak Udvari helységébe a' hidat elrontotta, egy Udvari jobbágyát elfogatta, és annak torkát, 's nyelvét elmettette.

1520. Ezt is a' Báthoriak a' többi Szinyéri, és Megyessi jószágokkal felosztották.

1548. Határi Kak felé megjárattak, a' mint Kaknak leírásába láttuk.

1549. Hogy a' *Gombás* erdő Udvarihoz is tartozik, ítéltetett.

1583. Báthory Susánna az Udvari rész jószágát férjének Uray Mihálynak lekötette a' Jászai Konvent előtt.

1627. Debreczeny Tamásnak rész jószág Királyi adományyal adatott benne.

1635. Gróf Bethlen István egész helységbe béiktattatott.

§. 245. *Berend* Magyar, és Orosz falú, 53 házból áll, lakóssai Katolikusok, és Reformátusok, többnyire gelyvások, ezt egy merítő víz helynek tulajdonítják a' Szamosba, melly keresztül foly határokon, és a' mezejeket kövérített, földgye igen bőven terem búzát, és tengerit, réttyei kétszer is kaszáltatnak, Szathmár piatkozása, fája kevés, birtokossai a' Lónyay 'Sigmond maradéki, Darvay, Csabay, és Gáspár Urak.

Régenten a' Berendy nemzetség birta. Okolszky Lengyel író írja (Orbis Polon. T. III p. 195.) hogy ennek eleje eredetére való nézve Szász volt, és mivel a' Bányáknak miveltéséhez igen értett, valamely régi Királyunk által Lengyel Országból Magyar Országra hivatott, Berend földgyét adományul nyervén. Ennek maradéki vitéz tetteikkel is tündöklöttek.

1330. Berendy Márton Mester I. Károly Királyt midőn a' pártos Oláhok által körül vétetett, paiszsával fedezvén, a' veszedelemből kimentette. Thúóc. II. Rész. 97. Tzik.

1463. I. Mátyás Király Gerendy Istvánnak azon érdemeért: hogy Jajcza Vára alatt a' Király ellen törekedő egy nagy testű Törököt nyílával a' hasán keresztül lőtt, Nemessi Czimert adott, úgy mint: véres mezőn szarvakkal felemelt fél hóldat, mellynek közepét egy nyíl, nagy, 's hosszú hegyével érdeketta, 's felette arany csillagok fénylettek. Költt Jajcza Várába 11. Novemb.

1525. II. Lajos Király alatt veretett pénz Nagy-Bányán, a' Berendi nemzetségek Czimerével ezen felírással: *Temp. David. de Berend. Camer. Rivuli Do.* az az: Berendy Dávidnak Aszszony-Pataki Kamarás Grófnak idejében. Schönvizner 266. lapon a' Magyar pénzekről.

1545. Gosztonyi Miklósnak egész helység.

1665. Sófiának Várallyai Horváth István feleségének, Máriának Kende János hitvessének, és Sándorházy Ferencznek rész jószág benne Királyi adomány adattak.

§. 246. *Berencze*, Oláhlól *Babosest* Oláh falú, 110. házból áll a' Szamos parton, melly tér határát iszapjával gyakran bé önti, ugyan azért igen jó tengetit, és füvet terem, által járó réve vagyon az Ország út félen Nagy-Bánya felé, a' *Szinyér* pataka itt szakad a' Szamosba. Lakóssai Oláhok, fa Templomjok, Papjok, az *Etény* erdőnek részét birják, sok szép gyümöls termő lankájik, Szathmár a' piattzok. Nagy részét birják: Járdánházi Kovács, a' többit: Báró Vécsy Miklós, Gróf Teleky Sámuel, Báró Wesselényi József, Darvay Gábor, Kacsó, és Boros Urak.

Régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott.

1520. A' Báthoriak felosztották magok között.

1609. Csomaközy Péternek,

1624. Kovachóczy Istvánnak rész jószág adatott benne.

1629. Rhédey Ferencz arany sarkantyús Vitéznek, Váradi Vár Kaputányának, Bihar Vármegye Fő-Ispányának, és feleségének, Károlyi Katalinnak, egész helység Királyi adománnyal ajándékozott. Ennek fia

1664. Gróf Rhédey Ferencz, a' ki ez előtt Máramarossi örökös Fő-Ispány volt, és 1657. Erdélyi Fejedelemnek választott, Berenczei birtokát végső rendelkezésével a' Szahmári Reformáta Oskolákra hagyta.

1681. A' Jesuiták malmával egygyütt elfoglalták, mellyről

1687. Az Ország gyűlése előtt panasz tétetett.

1773. A' Jesuiták eloszlásával nagy része a' Királyi Kamarára, erről Járdánházi Kovács Urakra szállott.

A' *Rhédey* Jeles nemzetség eredetét vette *Aba* régi nemből, mellyből harmadik Királya volt a' Magyaroknak.

1199. Hogy *Czabanka* Zahmári Fő-Ispán ebből származott, és ennek fia János, László pedig 1302. Eszt. unokája volt, I. Rész §. 121. Oklevéllel megmutattuk.

1261. Esztendőben - is IV. Béla Király levelében, mellyben az Egri Püspökségnek birtokait megerősíti, tanúk voltak Heves Vármegyében *Rédén* *Aba* nemből való Nemesek. Ezeknek maradékát Benkő József Erdélyi leírás. I. Kött. 289. lapon elé adgya; úgy mint:

Miklós Kis-Rhédéről, és Szent - Márton - Rhédéről Rhédeinek mondatott.

1447. Rhédey Sándor Nógrádi Követ volt a' Buda Ország gyűlésére, a' hol Buda Vára Hunnyady Jánosnak gondgyára bízódott.

1552. Rhédey Ferencz Dobó Istvánnal egygyütt általmazta Egert, és a' várták elosztásakor ő reá bízák a' Csabi bástyától fogva a' szegelet toronyig való vártát.

Miklósnek fia Miklós Mikotzának neveztetett. Unokája Péter Mikótza Rhédey volt. Unokájának fia Miklós Dó'sa Rhédey. Unoka fiának fia megint Miklós, kitől Rhédey László származott, 's felesége volt Reesky Ersébeth.

Ettől való származásokat a' mostan virágzó Rhédey nemzetségnek a' Királyi Itélő Udvar előtt folytt perből írtuk le:

Rhédey Lászlónak Reesky Ersébeth feleségétől fia volt Rhédey Pál, felesége Sutha Anna. Pálnak hat fiai voltak, Ferencz, István, és János, kik maradékokban élnek; Pál pedig, László, és Péter magtalanul kimúltak.

1566. Legidősebb Ferencz Fia Váradi Nagy Prépost volt, hanem a' Káptalan feldúlatván, és a' Háznak nagyobb része a' Katolika hittől eltérvén, egynehány Papjaink megházassodván, 6-is Károlyi Katalint feleségül vette, a' mint Keresztúry Tudós hazánk fia a' Váradi Káptalannak leírásában 42. lap. bizonyította.

1607. Szent Jöbi Apátúrságnak Urádmával Rákóczy 'Sigmond Fejedelem által megajándékoztatott, és azon Eszt. azon Fejedelemtől Piskólt helységet felkérte.

1609. Abban új Királyi adomány mellett megerősítetett. Volt akkor arany sarkantyús Vitéz, Váradi Fő-Kapitány, Bihar Vármegyének Fő-Ispánnya, Erdélyi Fejedelemnek Követtye.

1617. Felkérte Gyán, Remete, Ant, Baj, Köte, Tarcsa jószágokat Német Gergely magva szakadtával. Zsáka mező várost, Bakonyszeg, Böcs helységeket, Kórogy, Oros, Csekehida, Mustó, Kengyel, Szent-Király rész jószágokat, Berencze helységét.

1621. Feleségével Károlyi Katával végső rendelést tett, a' jószágát maradékira, az után ódalaslag lévő atyafiaira hagyván, 's azon Eszt. megélemedett korában meghalálozott. Sz. Jóbon temettetett, a' mint a' Koporsó kővének reírása, és temetésére Bethlen Gábornak meghívó Levele bizonyította, a' hol őtet *Régli vitéz Úrnak*, és *érdemes Hazafinak* nevezi.

1621. Ennek Fia Ferencz, Bihar Vármegyei Fő, és Mármaroszi örökös Ispány, felesége Bethlen, Drusina.

1657. Erdélyi Fejedelemlnek választatott, és a' mint Bethlen 11. Könyv. írja: „erre a' méltóságra Erdélynek minden Nagygyai között legérdemesebb volt.

1658. Ennek fia László, Mármaroszi örökös Fő-Ispány, az Erdélyi Fejedelemlnek Tanátsossa, és Székelyi három Széknek Fő-Kapitánnya maradék nélkül megholt.

1609. Istvánnak maradéki: 1641. István. 1685. László. 1722. László, és ennek fiai László, Gedeon, és József a' mi időnkben éltek.

1609. Jánosnak maradéki: 1667. Ferencz, Erdélyi Fejedelemlnek Tanátsossa, Kolos Vármegyének Fő-Ispánnya, 's Várának Kapitánnya, az Udvarhelyi Széknek Fő-Királyi Birája. Ettől származnak az Erdélyi mostani Rhédey Grófok, és

1775. János, Hadi Vezér, a' Magyar Nemes Test-örző Seregnek másod Kapitánnya, a' Mária Theresia Rendjének Vitéze, Császári, 's Királyi Kamarás, és belső Titkos Tanátsos, az után

1688.

1688. Ferenčz, kinek felesége Macskássy Ersébeth, ennek fia 'Sigmund, kinek felesége Báró Wesselényi Katalin nemzette Ferenczet, Királyi Udvarnokot, és Tanátsost, kinek Csemniczky Máriától született fia a' mostan élő Gróf Rhédey Lajos, Császári, 's Királyi valóságos Kamarás, Ezerekes, Bihar Vármegyei Fő-Íspányi Helytartó, és Leopóld Jeles Rendjének Vitéze.

1888. Gróffá lett, van jeles ifjú testvérje Kis-Rhédei Rhédey Ferencz.

§. 247. *Patóháza*, Oláhul *Pató*, 140. házból álló falú a' Szamos parton, szép kis erdeje, jó kövér szántó földgye, gazdag fű termő helyei, sok hasznot hajtó gyümölcs termő *lankái*, mellyeket a' Deák *Lucustól* neveznek az Oláhok, Szathmár a' piattza, Magyarok, és Oláhok lakják, ezeknek Templomjok, és Papjok. Birják: Gróf Teleky, Báró Bánffy, Báró Wesselényi, Darvai, Zoltán, Csabay, Szöke, Görög, Fülep, Décsey, Gáspár Urak, és Pathó Anna Kún Dávidné utolsó ezen a' néven.

Régenten Magasmarthnak-is hivattatott, és *Pathó* nemzetség birta egészen.

1460. Magasmarthi Pathó István Király emberének neveztetett Mátyás Királynak parantsolattyába Mykolaj Lászlónak részére Charnavoday Egyed ellen.

1547. Pathó Menyhért Magasmarthi rész jószágába új Királyi adománnyal megerössített.

1600. Patóházán, máskép Magasmarthon Perényi 'Sófiának Zekell György özvegyének rész adatott.

1612. Egry Anna négy telket itten Kende Frujának 250. forinton elzálogosított.

1665. Sándorházy Ferencz, és Thúry Susánna felesége, azonkívül Mária Kende Jánosnak, 'Sófia Horváth Istvánnak hitvesei,

1717. Viszocsányi Sándor ezen helységek részeibe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 248. *Szamostelek* 80. házból álló falú a' Szamos kerületébe, jó termő határa, lapályos földgye, mellyet a' Szamos vize nagyon kövérít, és azért mindenféle veteményt bőven terem, kaszálói jók, Oláhok, kiknek Templomok, és Papjok helybe, és kevés Magyarok lakják. Földes Urai: Báró Wécsey, Geöcz Királyi Tanácsos, Gáspár, Rápolthi Nagy, Thólmay Királyi Tanácsos özvegye, Matay.

Régenten a' Szinyéri Uradalomhoz tartozott, és Megyesallyai Morócz Istvánnak fiú ágon lett magva szakadtával

1520. a' Báthoriak magok között felosztották.

1628. Kálos Istvánnak,

1631. Zóltán Jósának benne rész jószág.

1635. Bethlen Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 249. *Apa* Magyar, és Oláh falú, 300. házból áll, földes Urai: Gróf Teleky Sámuel, Báró Wesselényi József, Báró Wécsey Miklós, Gáspár, és Darvay Urak. Lakóssay Réformátusok, kiknek nagy kő Templomok, Prédikátorok Kiss-István Esperes, és Ó-Hitűek, 's ezeknek-is Papjok, Templomok, három nyomásra van felosztva határa, gazdagon termő földgyei a' Szamos mellett, sok szőlő hegyei: Nagy-Kis-Kökintse, Hollós, Krassai-Szug, Élő-Hegy, Köz-Patak, mellyek jó bort teremnek, kaszálója elegendő, fája tűzre, épületre közel, a' Szamos vize mossa határát, mellyen jó hasznot hajtó malmok vagynak, a' Szinyér pataka-is alatta foly, Hegyein Kalcedon kövek, és Gipsz találatnak, Torda nevű hegy tövébe pedig a' Nagy-Kökintsén bányát-is mivelnek, 's régenten is miveltek, mellytől neveztetett *Kő-Kökintsének* a' Hegy-is.

Apa nemzetségtől vette nevezetét.

1298. III. András Királynak Levélében Gergely, és Jakab Gróf *Apának* fiai említetnek Váradi Püspök leírásában 123. lap. Azután a' Megyessi Uradalomhoz tartozott.

1414. Miklós, és Simon, Jánosnak Megyessi Bán fiának fiai tanú vallatást tétettek: hogy Sándri Balknak fia, Imre, és Sándor Bélteki Drágh Vajdának fiai az ő jobbágyikat Apában megfogartották.

1492. Megyessallyai Morócz István Margith feleségével Királyi adomány mellett Apa helységében béiktattatott.

1610. Apay Bálintnak egy Nemes Udvar helyet Királyi jóva hagyással Báthory Gábor ajándékozott.

Azon Eszt. Szirmay György az Apai hegyen három szőlőt nyert Királyi adománnyal,
Azon Eszt. Nagy Gergely is egy Nemes ülést.

1616. Nevezett Apay Bálintnak, és Nagy Gergelynek egész Apa helysége Királyi adománnyal adatott.
De

1629. Ruszkaí Koráis Sigmund maga részét megtartotta.

1638. Zúgó-Patak, és Hó-Patak közt lévő liget erdő eránt villongása volt a' Szinyérvárallyiakkal.

§. 250. *Jósefháza* elegendő Magyar, Orosz, és Sváb falú, 125. házból áll, nagy Ország út Bereg, Ugócsa Vármegyékből Nagy-Bánya felé, nagyobb részét a' Gróf Károlyi ház bírja, de bir benne Bárá Wécsy Miklós Fő-Ispány, Gróf Teleky Sámuel, Szirmay, Tórh, és Kacsó; lakóssai Katolikusok, Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' három rendbélieknek Templomjok, és Papjok, határja három nyomásbéli, kétszerest, rozsot, tengerit, és zabot terem, földgye térséges, és köveccses, mak termő tölgyes erdeje, szőlő hegyei, s meglehetősen hora, piattza Megyes, Várallya, és Szathmár.

Régen-

Régenten a' Megyessi Uradalomhoz tartozott, a' Megyessi Bánok birták, és azoknak *Jósef* fiától vette nevét.

1520. Megyessy Morócz István halála után, az Ecsedi, és Zaniszlóffy ágon lévő Báthoriak magok között mint anyai jószágot felosztották.

1585. Zokolyi Györgynek rész jószág,

1609. Ecsedi Báthory Istvánnak fiú ágon lett magva szakadtával Csomaközy Péternek egész helység,

1624. Kováchóczy Istvánnak,

1629. Károlyi Katalinnak-is benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 251. *Aranyos-Megyes*, térségen fekvő 260. házból álló Mező Város, és Posta hely, nagyra kiterjedett, 's minden veteményt bőven termő szántó mezeje, hasznos kaszálója, híres *Gombás*, *Éstény* nevű erdei, jó bort termő *Bikk*, *Csiap*, *Ördög*, *Boszorkány*, *Kacsó* nevezetű szőlő hegyei; lakóssai Református Magyarok, és Ó-Hitű Oláhok, mind a' két vallásuaknak fa Templomok, és Papjok van, hét Országos vásárja esztendőnként. Szép négy szegületű vára volt, melyet alább leírjuk. Van a' határán egy úgy nevezett *Tatár domb*, a' *Rákta*, *Eger* parton, melyről az a' köz vélekedés: hogy IV. Béla Király idejében, midőn ezen vidéket feldúlták a' Tatárok, itt tanyáztak, az erdőre, és vízre nézve táborozásra igen alkalmas hely lévén. Birják: Gróf Teleky Sámuel, Báró Vesselényi Jósef, a' Károlyi Grófi ház, és Becsky Urak, kik főben járó hatalommal-is birnak, de vagnak több kisebb birtokosok-is: Szeleczy, Eöttvös, Darvay, Way, Szirmay, Melozer, Kacsó, Boros, Egry, Tóth, Szathmáry, Terge, Sepsy, Fényes, Nemesek.

Régenten tsak Megyesnek, vagy Megyesallyának neveztetett, hanem minekutánna a' régi várát annak föl.

földes Urai igen fényesen felépítették, annak ritka nagyságú *aranyos* palotájától, *Aranyos* elő nevét nyerte. Gyöngyössy István-is Kemény Jánosról írott Verseinek 2. Könyvében ezen Várat *Szépnek* nevezi, Lónyay Annának Tatár rabságában lévő férje után esdeklő zokogását e'képpen leírván:

- „ Légyen mindenemnek haracsló vására,
- „ Ócsó becsre kellyen a' *Szép Megyes* vára;
- „ Csak kiváltásodnak készülhessen ára,
- „ Hidd el: nem szomorít mind ezeknek kára!

1278. Eszt. előtt már vára volt, és *Jákó* várának neveztetett, András *Jákó* fia, *Kaplonyi* nemből való birta, hanem olly rettenetes tselekedetre vetemedvén: hogy IV. László koronázott Királyát buzogánnyával megütögette, ezen Felség bántásért azt elvesztette, és Miklós Erdélyi Vajdának, Mórícz Mester fiának adott az említett Király által, a' mint kitetszik e' következő Jel-Levélből: „László Istennek kegyelméből Magyarország, Dalmát. Horváth Országoknak Királya. Mi vel hogy hívségtelen tettei miatt Andrásnak, *Jákó* fiának, *Kaplonyi* nemből lévőknek, a' ki a' *Mi* Országunkban, a' *mi* koronáztatásunk után, midőn már koronázott Király lettünk volna, Felségünknek fényességére dühössön rohanván, buzogánnyal minket megütött, ezen hallatlan, és illetlen tselekedetért szégyenlették minnyájan a' *Mi* Királyi személyünket gyalázatos, és rettenetes verés miatt bántódva lenni; azért *Mi*, a' *mi* Országunk Egyházi Fő-Papjainak, Zászlós Urainak eleibe terjesztvén ezen tselekedetet, egyenlő akarattal végezték: hogy ezen irtóztató, és hívségtelen tette miatt nevezett András, az hívségtelenek számában írástasson, és Levelessé tétessen, (*proscriptus maneat*), és mivel az ollyan hívségtelenek a' jószágjoktól-is törvény szerént megfosztatnak, és gyalázatos büntetéssel büntetettnek, akarjuk: hogy Miklós Erdélyi Vajdának, és Zólnoki Isópánynak, Mórícz Mester fiának, a' *mi* hívünknek, és kedvesünknek, a' ki gyermekségének első esztendejétől, a' Hazának, Koronának, és nekünk híven szolgált, kivált mikor *Fintha* Nádor Ispány által

„ rab-

„ rabságba tettünk, félre tévén minden vagyonyát,
 „ és szerentsének esetét, minket a' rabságból megsza-
 „ badított, említett Andrásnak birtokai *Megyes* mel-
 „ lett, a' *Zamus* vizének mentében fekvők, *Jakovára*
 „ nevezetű vára, minden hozzá tartozandóival adattassa-
 „ nak. A' mint az említett hívségtelentől ezeket elvévén,
 „ Királyt kegyelmünkből adtuk, és megmásolhatatlanul
 „ ajándékoztuk említett Miklós Vajdának, az ő ma-
 „ radékinak, és ivadékinak örökös, és megmásolhatat-
 „ lan jussal birattandókat. Adatott Benedek Mester
 „ Esztergami Szent Egyházra választot, és Budai Pré-
 „ post, a' mí Udvari Al-Kantzellárunk, kedvesünk, és
 „ hívünk keze által. Urunk' 1278. Eszt. Martiusnak
 „ 7dik Kalendáján, Országlásunknak harmadik Eszt.

IV. László Király ugyan 1272. Eszt. tíz esztendőse
 korában koronáztatott, de mivel a' gyám atyainak
 gondviselése alatt volt, országlásának idejét tsak 1274.
 Eszt. számlálni szokta volt, a' mint több adományi le-
 veléből kitetszik.

Ezen Miklós Vajdának, *Móricz* fainak maradéki
 hírták tehát ezentál, kik hol *Móriczok*nak, hol *Móricz-*
*hidai*knak, hol *Megyessi*, vagy *Megyesallyai Bán* fia-
 nak nevezettek.

1351. *Báthory László*, *Zabolchi Fő-Ispán*, *Annát*
Móriczhidai, és *Megyesallyai Vajda Miklós* fiának *Mó-*
*ricz*nak leányát vette házas társúl, melly *Pók* nemből
 eredeti, 's ezzel nyerte *Somlyót*, és úgy lett a' *Som-*
lyai Bátheriak törsoke. A' mint *Ecsednek* leírásában
 előadtuk.

1369. Miklós Vajdának *Simon* unokája *I. Lajos*
 Király alatt *Dalmátziai*, és *Horváth Országi Bán* volt.

1414. Miklós, és *Simon, János*nak, néhai *Megyes-*
si Simon Bán fainak fiai tanú vallatást tétettek: hogy
Sándri, *Balk*nak fiai, *Imre*, és *Sándor*, *Béltheki Drágh*
Vajdának fiai az ő *Megyessi* jobbagyaikat megfosz-
 tották.

1415. Báthory Antal a' Megyessi Uradalomnak felét Megyessi Bán unokájától kiperlette, de ezen ítélet véghez nem vitetett. Mert

1429. A' Megyessi Uradalmat Simon, Jánosnak, néhai Simon Megyessi Bán fiának fia,

1442. Móriczhidai Mórócz, Simonnak, néhai János, Bán fia fiának fia birták.

1492. Megyesallyai Mórócz István Margith feleségével ezen Uradalmat új Királyi adománnyal leány ágra is felkérték. Vár nem említetik, hanem csak *Megyessi Kuria*, és hozzá tartozandó Apa, Krassó a' vámmal, Tóthfalú, Lipó, Borhid, mind a' két Veresmarth egész helységek.

1493. A' Megyessi Várat Báthory András, és István az Ecsedi ágból hozzá tartozandóival erő hatalommal elfoglalták, ellent mondván Báthory János, és Miklós a' Somlyai ágból Zanislónak fiai a' Jászai Konvent előtt, mivel ezeket is hasonló jussal illette.

1519. Báthory István Nádor Ispány, András Zathmári Fő-Ispány, és György Fő-Lovász Mester fiú ágon történhető magvok szakadtával Rozgonyi Istvánt II. Lajos Királynak reá állásával ezen jószágban testvéreknek örökbe fogadták.

1520. Hoszas per után, az Ecsedi, Somlyai, és Zanislóffi Báthory ágak ezen Uradalmat Verbeuczy István Királyi Személyes előtt magok közt felosztották, a' mint az I. Rész. §. 147. eléadtuk.

1549. Hogy a' *Gombás* erdő a' Megyessi Mező Városnak, Udvari, és Batizi helységeknek határihoz tartozik, elítéltetett.

1588. Hagymássy Györgynek egy Nemes Udvar, és négy telek benne Királyi adománnyal adatott, a' hol már *Aranyos* Megyesnek neveztetik.

1600. Ujhelyi István, és felesége Bagossy Katalin két telekbe, Patkós Menyhért hitvéssével Milosich Ersébettel egy Nemes ülésbe béiktattattak.

1610. Szirmay Györgynek egy Nemes Udvar a' Báthoriak által ezen Városba bévallatott, és Királyi jóva hagyással helyben hagyatott.

1626. Utólsó Báthory András fiú maradék nélkül meghalván, ezen jószág

1630. Lónyay 'Sigmondra, akkor Krászna, azután Bereg Vármegyei Fő-Ispányra szállott, a' ki Lónyay Istvánnak Báthory Katától, Zaniszlóffi Báthory Elek, és felesége Jakchy Anna leányától született fia vala. Ez a' Megyessi várat újjítani kezdette, a' mint annak reá írása mutatta.

1633. Pászthoy Máthénak, és feleségének Chamay Annának benne rész jószág Királyi adománnyal adott.

1656. Lónyay 'Sigmondnak Warkocz Margith feleségétől három leányi, Susánna Bochkay Istvánné, Anna elébb Wesselényi Istvánné, azután Kemény Jánosné, Margith először Thelegdy Istvánné, az után Csáky Istvánné maradtak, és ezen, 's több jószágokkal felosztzkodtak. Várm. jegy. Könyv.

1663. Ifjabb Gróf Csáky Istvánnak, a' Zathmári Vár Fő-Kapitányának majorja volt a' Sz. János úttzának keleti végén, de rossz gondviselés alatt; mert akár melly jövevény minden kérés nélkül hozzá nyúlt szénájához, és szalmájához, innet eredett az a' közmondás, midőn valaki kéretlenül, vagy kémélletlenül bán más ember jószágával: *Nem a' Csáky szalmája!*

1669. Lónyay Anna, Kemény János Erdélyi Fejedelem özvegye, a' Megyessi Várban titkos gyülekezetet tartván legnagyobb eszközlője volt: hogy a' Szathmári őrző Német katonaság az öszve sereglett Nemeség által a' Gombási erdőbe öszve kontzoltatott, és azért

azért az Aranyos Megyessi, és ahoz tartozott jószágá Leopóld Császár számára elfoglaltatott, és a' Szathmári Várhoz biratott, míg nem azt újra vissza nyerték, a' mint az I. Rész. §. 171. megírtuk.

1670. Maga Lónyay Anna lovelessé tétetvén Erdélybe menedék helyet keresett, és noha Szathmár Várnegye eleget esedezett Levelei, 's Követei által Leopóld Császárnál: hogy ezen különös szépségű, és erősségű Vár az akkori háborús időkben ő Felsége híveinek menedék helyéül meghagyattasson, de a' Szathmári Hadi parantsoló, a' naponként nevededő támadás miatt azt tanátsosnak lenni nem ítélte, az Aranyos Megyessi várnak bástyái puska porral elhánytatván, földig rontattattak.

1707. II. Rákóczy Ferencz támadásában a' mi ép-ségben maradt-is, annak hadai által felgyújtatván, elégettetett.

Mitsoda állapotban volt elpusztítása előtt? azt azon Várnak Tisztartója Nagy Pétér írásban hagyta, mellynek rövid foglalattját előadgyuk e'képpen:

Ezen Várnak hátullyát még a' Báthoriak építették, melly kitetszik a' három sárkány fog Báthory Czimerből az éjszaki oldalon lévő felső ablaknak szemöldökén, alatta kimetzve lévén: *Bona materna Sigis. de Lonia*, de a' Báthoriak idejébe tsak erősség nélkül való épület lehetett, mivel a' leveleiknek költsébe így írának: *Datum in Curia nostra Aranyos-Megyes 1608.* mivel már *Aranyosnak* nevezik, az Aranyos palotának is az ő idejébe fen kellett állani; a' többi részeit pedig Lónyay 'Sigmond hol építette, hol megújította, és a' Várat sántzokkal, bástyákkal, felvonó kapúkkal megerősítette. Kitetszik a' napkeleti oldalon az ablak felső részén lévő metszésből: S. L. D. N. L. Anno 1620. melly nem egyéb, hanem: *Sigism. Loniay de Nagy-Lonia*. A' Vár kapú külső felő-is volt kivésve a' Lonyay Czimer ezen reá írással: „Mag. „ Comes Sigis. de Lonia. Comes Comit. Crazenen. a „ fundamentis exstruxit, A. D. 1630.

A'

A' kerületén kő fallal kirakott mély árokba vizet lehetett bévegni, az ároknak külső partya vastag tölgy korlátokkal, a' belső partya pedig kemény kő fallal volt körül véve, a' négy szegeletén erős bástyák.

A' külső kapú a' tömlőczzel, és a' rabházzal a' Várnak északi oldalára nyílt, a' kapú felett a' Tiszt-tartónak, az oldalán pedig a' Porkolábnak, és Hajduk-nak szobái valának, innen hajolván a' déli sorra az belső kapú éppen közepette felett volt kemény boltó-zás alatt a' felvonó kapú, és azon felül az ör álló to-rony legmagosabb.

Ezen Vár volt négy szegeletű, belső épülettyei három emeletűek, ablak, 's ajtó felei faragott kőből.

Alatta mindenütt erős bolt hajtásos pinczék, az udvara közepén jó mély, és friss forrás kút.

A' második emeletbe való bėjárás kő oszlopokon álló folyosóból volt kő garádítson.

Az északi szegeleten belől volt keringős garádics a' nap nyugotti toronybá, és a' harmadik emeletre, a' hol leginkább Lónyay Anna Fejedelem aszszony szeretett mulatozni. Volt a' Paradítsom szoba kifestve minden állatokkal, más szoba Parnassus hegyével, és a' Nimfákkal, tüzellő kandalló benne ilyen roá írások-
kal: *Memorare novissima &c. Spes confisa Deo &c.*

A' déli soron alól volt eleség lerakó nagy bolt, azon felül az ebédlő palota oly nagy: hogy sok ember ked- vére nem tsak vendégeskedhetett, de paripát futtatha- tott volna benne. Ott a' Musikásoknak különös fel helyek volt, és a' boltba lejáró ajtótska, által ellenné- be a' nagy Konyha, Kamara, és Szakáts ház. Ez a' nagy palota, az ő drága felkészítésére, és díszességé- re való nézve *aranyos* palotának hivattatott, és attól neveztetett az egész Uradalom - is *Aranyos - Megyessi- nek.*

A' nap nyugotti, 's északi soron mind szobák, 's közöttök kis-konyhák, és némely rejtek helyek - is va- lának, a' nagy torony ellenébe pedig üveges palota.

1732. Báró Wesselényi István mint örökös nagyobb részét a' zálogosoktól kiváltotta, kinek halálával Ferencz fiára szállott, a' ki

1739. Lónyay Margith részét kezéhez vette.

1744. A' Várnak felálló részeit sindellyel béfedette.

1747. A' Várat egészen magáévá tette, melly most Báró Wesselényi, és Gróf Teleky részre két felé biratik.

Vagyon ezen Városba egy régi pusztá kő Templom-is, melly valóban igen nagy, 's derék épület volt, a' kerületét *Barát-Kertnek* hívják a' lakósok, és hogy *veres* Barátok laktak itten, azt mesélik; de nem egyéb volt, hanem Szürke Barátok Klastroma. Szentlványi a' Klastromok Lajstromába, és Péterffy a' Magyar Egyházi gyülekezetek leírásába Megyessi, Megyesallyai Szürke Barátok Klastromát említik.

1500. 1531. 1547. Hogy a' Nagy-Bányai anya Klastromtól függött, azt Nagy-Bányának leírásában eléadtuk.

1559. Még azon Szerzet bírta, a' mint Krónikája bizonyította, az után már nints emlékezete.

1644. 1653. 1656. A' Templom még fen állott, mivel annak sír börttyába temetkeztek, és csak 27. esztendőök előtt vitettek által a' Koporsók a' vár déli bástyájába.

Azok között van egy réz Koporsó szépen kifestve Warkoczi Czimerrel, Sz. írásbéli sok leczkékkel, átkokkal, a' ki háborgattya, Deák reá írással, melly Magyarúl így vagyon: „ Itt nyugszik Tekintetes, és „ Nagyságos Margith Aszszony, Tekintetes, és Nagy- „ ságos Nagy-Lónyay Sigmond Úrnak kedves hitves- „ se, néhai Tekintetes, és Nagyságos Nopsiczi War- „ kocz György Úrnak, néhai Nagyságos Bedeghi Nyá-

„ ry

„ ry Borbálától született leánya, tsendesen elaludt az
 „ Urban 8. Decemb. éjtszaka 11. órakor, Urunk 1644.
 „ életének 38. Eszt.

Ezen Warkocz nemzetség Siléziából jött-bé az Országba, a' Zápolya István feleségével, Hedvig Herczeg Aszszonnyal, 's idővel nagy jószágoknak lett Urává.

A' második Koporsó rézből szépen kifestve Lónyay Czimerrel, Sz. írásbéli sok leczkéekkel, Deák reá írással, melly Magyarúl így van: „ Tekintetes, és „ Nagyságos Nagy-Lónyai Lónyay 'Sigmund Úr, Császári Felségnek Tanátsossa, Beregh Vármegyének Fő-Ispánnya, itt lelte végső nyugalalmát 7. Majusb. „ életének 60. Urunk' 1655. Eszt.

A' harmadik Koporsó réz gombokon álló, minden reá írás nélkül, gyaníttatik: hogy Bánffy Ersébethé, Lónyay 'Sigmundnak második feleségéje.

A' negyedik Koporsó vasból, Wesselényi Czimerrel ezen reá írással: „ Tekintetes, és Nagyságos Wesselényi István Úr meg hala 17. Julii, életének 37. „ Urunk' 1656. Eszt.

§. 252. *Görbed* elegyes Magyar 's Oláh falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, 60. házból álló, lakóssai Reformátusok, kik Levitát tartanak, és Ó-Hitűek, fekszik Megyesnek szomszédságában, térséges, és fejér agyagos határa, három nyomásbéli, búzát, rozsot, tengerit, és zabot terem középszerűen, fája van a' *Gombási* erdőnek egy részéből, piattza Szathmár.

1438. Móricz Simonnak, néhai Megyessi Bán fiának fia bírta, és *Kulcht* helységnek egy darab erdejét *Georbed* helységéhez foglalta. Panasz tétetvén ez eránt *Che-maközy Pál*, és *András* által *Albert Király* előtt, annak parantsolattyára *Zathmár Vármegye Kyry László* Szolgabíráját kiküldette, a' ki ilyen jelentést tett a' Vármegyének: „ hogy ő, a' kiktől illett, és szabad „ volt, Nemesektől, és nemtelenektől, kivált a' *Kul-*
 „ *chei*, és *Geörbedi* helységeknek határozsítól, és

„ szom-

„ szomszéditól, mind a' két nemen lévőktől nyilván,
 „ és alattomba szorgalmason kinyomozott ilyen bi-
 „ zonyos, és merő igazságot: hogy igen-is a' mint a'
 „ legfényesebb Király Úrnak panasz tétetett, Móricz
 „ Simonnak fia tselekedte hatalmasúl, és nevezett hely-
 „ ségeknek fő határ jele a' *Zamus* vize; azért mivel
 „ az elfoglalt föld, és erdő - azon túl helyheztetik,
 „ igazságtalanúl foglalta-ei a' *Kuloň* helységtől a' maga
 „ *Georbed* helységéhez. Költt Berveyen Sz Orbán
 „ Pápanak ünnepe után ötödik napon 1438. Eszt.

1585. Zokolyi Györgynek benne rész jószág két malommal a' Szamos vizén.

1597. Lossonczi Bánffy Györgynek,

1609. Csomaközy Péternek,

1624. Kovachóczy Istvánnak,

1629. Károlyi Katalinnak-is egész helység hol Királyi, hol Erdélyi Fejedelem adományával adatott.

§. 253. *Sárköz* falú, tér helyen fekszik, 130. ház-
 ből áll, nevezetét vette a' *Sár-Éger*, és *Rákta-Éger*
 között való fekvésétől, mellyeken a' Vármegye nagy
 hidakat tart. Vagyon nevezetes erdeje, mellyben a'
 Tána vize a' Túr vizével egygyesül, tölgy, bik, éger,
 oser fás. Szőlő hegyei Barkótza, Kapitány, Misepa-
 tak, Dobra, Pallaghi oldal nevezetűek jó bort terem-
 nek. Lakóssai Magyarok, Római, és egygyesültt Ka-
 tolikusok, kiknek szép Templomot a' mostani birtokos-
 nak atya Báró Wécsey István Hadi Vezér építtetett,
 mostani Megyés Papjok Simsovich Antal. A' Refor-
 mátusoknak-is van nagy kő Templomok, Prédikátorok
 Fekete László, és Oskola Mesterek. Határja minden
 féle veteményt, és jó szénát terem, nagy Ország út-
 tya Bánya, Szathmár, Mármaros felé, friss forrásai
 a' Rákta Éger szélén a' *hideg* forrás, a' szőlő hegy alatt
 a' kerek halom szélibe a' *Sztgethi* forrás, a' hol az
 Uraságnak számos fejős tehenekből álló majorja vagyon.
 Birja egészszen Báró Wécsey Miklós mostani Fő-Is-
 pány, kinnek a' helységnek déli végén nevezetes négy sze-
 gü,

gű, három emeletű Kastéllya vagyon. Szathmár piatza két kis mértföldnyire.

Régenten a' Sárközy nemzetség birta.

1447. Sárközy János volt Követ a' Budai Országgyűlésére, mikor Buda Vára Hunnyady Jánosra bízódott.

1539. Sárközy Mihály Katalin leányának Perényi Gábor özvegyének az egész helységet által adta, maga pedig Hajnáskö Várat a' Thelegdy Rusták örökösseitől elfoglalta, a' mint Forgách Ferencz írja.

1562. Ez a' Sárközy Mihály Balog Váránál Török fogságba esett, a' hol mivel két előkelő Török rabokat az előtti fogadása ellen Bebek Györgynek eladott, a' Fileki Bég Haszán buzogánnyával agyba főbe verte, azután sok kínzások közt megölette, a' mint Istvánffy írja. Kinek fiú ágon lett magva szakadtával.

1576. Sárköz helysége Báthory Miklósnak, és feleségének Lossonezy Frusinának Királyi adománnyal adatott. De a' béiktatása ellenmozdást szenvedvén, 's attól megtisztulván,

1579. Újjontan béiktattatott.

• 1610. Báthory Gábor Fejedelem új Királyi adomány mellett birtokába megerősített, a' ki egy részét Kákonyi Istvánnak hív szolgálattyaért lekötötte.

1629. Gróf Bethlen Istvánnak, Ecsedi Báthory ágnak fiú ágon lett magva szakadtával, mind a' két ágra Királyi adománnyal ajándékozott.

Az után birtokossai voltak:

1640. Gróf Bethlen Kata, nevezett Istvánnak leánya, Albessi Zsolyomy Dávidnak felesége.

1669. Zsolyomy Miklós, Dávidnak fia, kinek felesége volt Bánffy Agnes.

1680. Ennek leányára Zsólyomy Kristinára, Báró Perényi Gábor feleségére.

1700. Erről ismét leányára Báró Perényi Máriára, Báró Barkóczy Sándor hitvessére szállott.

1720. Ennek megint leánya Báró Barkóczy Juliánna, Báró Sennyey Pongráczné birta, kinek,

1746. Báró Sennyey Borbála leánya volt Báró Wécsey Lászlónak felesége. Ennek

1774. Fia Báró Wécsey István Hadi Vezér, felesége volt Thólnay Festetich Judith,

1808. Kinek fia Báró Wécsey Miklós Főispány, mostani birtokos.

§. 254. *Sárhöz-Ujlak* falú, a' *Sár*, vagy is Nagy-Éger parton, *Sárhöztől* vette elő nevét, 160. házból áll, egész határa térség, minden őszi, tavaszi veteményt jól terem, széna termő helye kevés, erdeje elpusztult, lakóssai Magyarok Reformátusok, kőknek nagy kő Templomok, Papjok vagyon. és egygyesült Oroszok, 's ezeknek-is Papjok. fából épült Templomok. Sok Zsidó-is lakja, piattza Szathmár. Birtokosai: Melczer, Gabányi, Boronkay, Ráthonyi, Szöke, Márton, Parajdy, Sepsy, Bónis, és többek.

Régenten az Ujlaky nemzetség birta egészszén, hanem

1490. Ujlaky Domokos, Ujlaky István özvegyének Katalinnak a' hit részbe 20. arany forintért ezen helységben egy Udvar házat, 6. hólid szántó földel, három népes telekkel, és egy pusztá telekkel a' kiváltásig zálogba vetette.

1552. Ujlaky Sebestyén Szigeth Várát egygyütt oltalmazta Horváth Márkal, és a' várból való kiütéseivel sok kárt okozott a' Törököknek.

1597. Deregnyey Daróczy Ferencz, és az ő testvére Katalin Ujlaky Mátyás felesége, egy részét új Királyi adománnyal felkérték.

1616. Ujlaky Judith, Ráthonyi Mátyásnak, 's ez előtt Ujlaky Ambrusnak, néhai Máthé fiának felesége a' Vármegye törvény széke előtt pert indított Patthian-tus Adviga, akkor Csebi Pogány Péter, ez előtt pedig Ujlaky István felesége ellen: hogy a' hit részét vegye fel, és a' Sárköz-Ujlaki, Adorjányi, Kis-Zsadányi, és Kis-Kólch nevű falukbéli rész jószágokat a' Felperesnek, mint törvényes maradéknak botsássa ki. Ez a' per folyás Magyarul vagyon, a' Felperesnek Prókátora volt Nagyiday István, a' per felvétel ki kiálltatott, az Al-peres meg nem jelent, azért a' nevezett rész jószágok a' Felperesnek minden pénz fizetés nélkül oda íteltetett.

1665. Söfiának Horváth István, Máriának Kende János hitvesseinek, Sándorházy Ferencznek, és Thúry Susánna feleségének rész jószág.

1687. Serédy Gáspárnak egész helység Királyi adománnyal adatott. Ennek leánya Serédy Krisztina volt Kellemessi Melczer Jánosnak felesége.

§. 253. *Adorjány* régenten *Sz. Adrián*, Magyar falú, mostani birtokossai: Báró Wécsey, Sepsy, Ráthonyi, Félegyházi Jákó, Melczer, Tóth, és Daróczy Nemesek. Lakóssai Reformátusok, kiknek helyben Papjok, Oskola Mesterek, régi formájú derék kő Templomok, kevés Katolikusok is vagynak, kik Sárközre járnak Templomba, a' *Túr* vize keresztül foly a' határan, szántó földgye három nyomásra osztatnak, teremnek búzát, rözst, és tengerit, tűzre, épületre fája, mak termő erdeje, hasznos vízi malma a' *Túr* vizen vagyon.

1263. V. István iffiabb Király *Adrián* földgyét Zathmár Vármegyébe Torna telekért Ugocha Vármegyébe lévőért Nedével Munkách fiával, az most is fen álló

álló Gewdin nemzetség elejével eltserélte. Ügöcs. Es-
méret. 148. lap.

Azután az Adorjányi nemzetség birta, a' melly
Simon Megyessi Bánnal hajdan egy nemből eredett,
a' mint alább fogjuk látni.

1413. Adorjányi János, Demeternek fia, János
fiának nevével is, úgy alkudott meg Ráthonyi Tamás-
sal, a' maga vejével, Ráthonyi István fiá al, és az ő
Benedek testvérével: hogy mivel említett Ráthonyi Ta-
más Adorjányi Illonát, nevezett Jánosnak leányát há-
zas társúl vette, ha nékie, és János fiának fiú mara-
déka nem lenne, az egész Adorjányi helység, és Ol-
táros-Löveü nevezetü puszta Ráthonyi nemzetségre
szállyon, a' Váradi Káptalan előtt. Tamás Prépostya,
László Fel-Olvásója, és a' Káptalan Fő-Helytartója
Domokos Kintstartója lévén. A' mint

1466. fiú ágon magva szakadván Adorjányi János-
nak, László, és István, néhai Móricznak, Megyessi
Simon Bán fiának fiai, mint Adorjányiakkal egy tör-
sökből eredett vérek Adorjánt *Megyesallyai* kerületben
fekvő helységet mellékes örökösödés jussán elfoglalták.
Perben idézték őket Ráthonyi Mihály, és János,
Tamásnak Adorjányi Illonától, eléhozott Jánosnak, De-
meter fiának leányától született fiai az 1413 Eszt. lett
egygyezésnél fogva. Végre megalkudtak, és Adorjány
helysége a' Ráthonyi nemzetségnél, s annak mind a'
két ágon lévő maradékinál úgy hagyatott meg: hogy
ha a' Megyessi Simon Bánnak maradéki ez eránt per
újítást kezdenének, azonnal mint baj vivásban ügye
veszettek a' hatalmaskodásnak dijjában marasztaltassa-
nak (*in succubitu duelli facti potentialis remaneret*)
a' Váradi Káptalan előtt, Balás Prépostya, Péter Fel-
Olvásója, Berecz Kintstartója lévén. Innét kitetszik
az is: hogy *remaneret* írásnak módját a' Deákok a'
Magyar *marasztalni* szóból vették.

1475. Tiszt. Várady Péternek Váradi Sz. Egyház
Kanonokjának, és Zent-Jóghi Apáturság Kormányozó-
jának

jának tselédgyeit kegyetlenül megverték az Adorjá-
nyiak, 's azért

1476. Eszt. 150. Nemeseikkel esküdniök kellett
a' Leleszi Konvent előtt: hogy ártatlanok.

1488. Ráthonyi Ferencz, és György, néhai M^r-
hálnak fiai, és testvér húgok Margith aszszony, Do-
bay György hitvesse I. Mátyás Királynak adományi
levele mellett, egész Adorjány helységbe Vetéssy Márton
Király embere, és László Pap Kolosmonostori Konvent-
nek bizonyósága által béiktattattak, senki ellenek nem
mondván. Nevezetes ezen Királyi Adományba: hogy
I Mátyás Ditső Királyunk Bécsset, és Óstriát megvé-
vén Czimjébe magát *Óstriai Fejedelemnek* írta.

1495. II. Ulászló Király jóvá hagyta a' Ráthonyi
nemzetségnek Simon Megyessi Bán maradékival Ador-
jány helysége eránt 1466. lett egygyezését. Költt Bá-
chon Sz. Tamás ünnepe után harmadik napon.

1551. Ráthonyi Gáspárnak, és Pálnak: hogy Ador-
jányról nevezhessék magokat Királyi engedelem, azon
kívül Berendy Györgynek, Sárköz - Ujlaky Péternek,
és Jánosnak Adorjányba rész jószág Királyi adomán-
nyal adatott.

§. 256. *Avas - Újváros*, jó rendű Mezőváros egy
tágas völgybe a' Megyessi, és Újvárossi hegyek nap
keleti oldalába, Református Magyarok lakják, kiknek
köből épült szép Templomok, tornyok nagy haran-
gokkal, és órával, Prédikátorok Técsey Dániel a' vi-
déknek Jegyzője, van Oskola tanítójok is 183. házból
áll az Avasságnak anya várossa. Sok erdeje a' lapos,
és hegyes részeken, tölgy, cser, musdály, és bik fak-
ból álló. Szőlő termő dombjai: Piacz. Virág, Diós,
Fővény, Balocz nevezetűek, Becsky Uraknak nevezet-
tes tábla szőlőjük jó italú bort teremnek. A' *Tána* vi-
ze partyán két felől gazdagon termő földgyei, jó szé-
na tsináló helyei, fris forrásokból ivó vizei. Eszten-
dőben egy vásár esik benne Úr napkor, mellyben az
Avassi pillangós Oláh *Fáták* kivarrott ingekbe elő ál-
lanak

lanak a' *Zsukdtákra*. Van a' Városnak jó hasznot hozó vízi malma a' Tána vizén, és a' Városba fenn álló szabad kocsmája. Földes Urai: Gróf Teleky Sámuel, Báró Wesselényi József, Gróf Barkóczy Ferencz, Gróf Károlyi ház, Gróf Kornis, Wécsey, és Bánffy Bárok, Becsky, Irinyi, Rápolthi Nagy, Kállay, Bagossy, Darvay, Linkner, Dobay, Gáspár, Ajtay, Melczér, Mándy, Kanisay, Jármy, Ottlik, Cseh Urak.

1422. Újvárossy János Deák, és Dienes Lossonczi Bánnak fiai bírták. Az attyok volt László Szörényi Bán, Mária Király asszonyoknak nagy híve; Dienes, vagy mások szerint Deső fia,

1438. Volt Erdélyi Vajda, mikor a' Törökök Erdélyből nagy prédával haz felé mennének, a' hegyek szorosain őket megtámadta, és tőlök a' prédának nagyobb részét vissza vette.

1520. A' Zinyéri Uradalomnak tartozandóji közzé számláltatott, és Megyesallyai Morócz Istvánnak fiú ágen lett magva szakadtával Báthoriak, mint anyai jószágot magok között felosztották. I. Rész. §. 147.

1583. Báthory Susánna, Nemes Uray Mihály felesége Újvároson egész rész-jószágát nevezett férjének 1000. forintba béírta a' Jászai Konvent előtt.

1622. Kákonyi Istvánnak,

1633. Lónyay Sigmundnak rész jószág benne,

1635. Bethlen Istvánnak egész helység (a' hol már Mezővárosnak neveztetik).

1641. Paczóth Juditnak Sennyey Sándor özvegyének rész,

1699. Bors Máriának Szkotka Mihály feleségének is rész,

1717. Viszocsányi Sándornak,

1779. Gróf Károlyi Antalnak is rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

§. 257. *Ró'sa-Pallag, vagy Parlagh*, Oláhul *Prilog*, Oláh falú, ez előtt a' Domb alatt feküdt rendes sorba a' *Tána* víz mentében, de a' háborús, és Pest ses időkben kipusztulván Magyar lakóssai Újvárosba, s Kőszeg-Remetére költöztek által, és osztán az Oláhok megszállották, és mivel ők a' lapos földön való lakást nem szerették, dombokon szerte széjjel építettek telek földeket minden erdejeket kiirtogatván jó szántó földeket, és kaszálókat csináltak. Kies helyen fekszik, az egész *Avassi* helységek kilátszanak innen. Földes Urai: Gróf Teleky, a' Gróf Károlyi ház, Gróf Kernis, Gróf Barkóczy, Bárány Bányfy, Bárány Wécsy, Bárány Wesselényi, Bárány Huszszár Antalné, Gáspár, Irinyi, Becsky, Matay, Geöcz, Lónyay, Melezer, Boros, és Winkler Urak.

Régente a' Jeles Parlaghy nemzetség bírta, mellynek nevezetes férjfiait a' *Szenyessi* pusztának leírásában §. 11. eléadtuk.

Ró'sa elő nevét Parlaghy *Ró'si* leányzótól vette, kinek Ferencz nevű atyának Váradon Zápolya János parantsolattyaából feje vétetvén, banattyáta hajadonkorában megholt. §. 11.

1551. A' fiú ágon lévő Parlaghiak kifogyván;

1567. Somlyai Báthory István *Ró'sa - Parlagot* a' Báthoriak *Avassi* jószágához tsatolta Zápolya János özvegyének jóva hagyásával.

1583. Báthory Susánna, Uray Mihály férjének a' *Szinyér - Várallyai* józággal bírta a' Jászai Konvent előtt.

1635. Bethlen Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 258. *Kőszeg - Remete* Magyar falú, nagy dombon szép rendbe szedett 51. házokkal, lakóssai Reformátu-

mátusok, Templomok, Prédikátorok van, iparkodó gazdák, szántásból, vetésből, szőlő művelésből élnek, szép erdejek, mind a' hegyeken, mind a' laposabb részeken, a' Túr, Fejér, Terep, Mogyorós, Lekentze parkjai itt szakadnak össze, és ezentúl Túr nevet vesznek fel. Bírják Gróf Teleky, Báró Wécsey, Báró Wesselényi, Czáró-Fogarassy, Kölcsay, Rhédey, Dohay Urak.

Régenten *Remetessegnek* hivattatott.

1490. Cháholyi László, és János Sebestyénnek fia Klára testvérjeknek, Kis-Zudarnak neveztetett Peter özvegyének leány negyedben élteig adták, de Orosz Miklós Leleszi Prépост, akkor Királyi Al-Kantzellár léén, Kis-Zudarnak hívságtelensége által a' Királytól testvéreinek részére felkérte, azért az ő testvéreit a' Királyi ítélő Udvar eláibe idézték.

1461. Bélthekey Mihálynak,

1470. Cható Gergelynek rész adatott benne.

1547. Többször említett Cháholyi Imrének leányi fiú ággá tétetvén egész helységbe,

1548. Pálfalvay Buryán László, és Remetey Lőrincz,

1569. Prépостváry Bálint, István, és Sulyok Katalin,

1592. Szentmiklóssi Pongrácz Gáspár,

1627. Király Daróczi Debreczenyi Tamás, és felesége Tarjányi Margit,

1749. Eötvös László, Sándor, és Imre részecibe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 259. *Kanyaháza*, Oláhul *Kalinyest*, Oláh falu, 177. házból áll, szanaszét épülve, a' Túr vize alatt

ta foly, melly a Sárközi határtól elválasztja, szép forrásokkal a hegyek oldalába, földes Urai: a Gróf Károlyi ház, Bárá Wécsey Miklós Fő-Ispány, Gróf Kornis, Gróf Teleky Sámuel, Bárá Wesselényi József, Bárá Huszszár Antalné, Gróf Barkóczy Ferencz, Bárá Bánffy, Bárá Perényi, Vetéssy, Szirmai, Melczér, Bagossy, Dóna, Nagy, 's többek, lakóssai Ó-Hitűek, határja hegyes, dombos, agyagos, búzája kevés, hanem tengerije jól terem, erdeje van, szép szőlő hegyei jó bort teremnek.

Régenten *Kalynháznak* neveztetett, a Zinyéri Uradalomhoz, 's a Megyessí Urakhoz tartozott, hanem némely része leány ágra szállott, némely részét a Gróf Károlyiak falkérték, a mint Újvárosnak, Megyesnek, Zinyérnek leírásában látni lehet.

1633. Pászthóy Máthénak, ezen Vármegye hitese jegyzőjének, és feleségének Chamay Annának benne rész jászág Királyi adománnyal adatott.

§. 260. *Lakossza*, Oláhtól *Likincza*, szerte széjjel szőri 79. házokból álló Oláh falú, szomszéd Ugócsai Kis-Gérczel, Temploma, Papja van, sovány földgye, jó bort termő szőlő hegye. A falú felett vagon egy hegy könnyen faragható fejrő kőből (*saxum fornscum fissile*) ebből az egész Avasba készítenek a lakók tüzelő, és sütő kemenczékét három, négy darabból. Birják Károlyi, és Teleky Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárák, Geötz, Becsky, Vetéssy, Boros, 's Mándy Urak.

Ez-is régenten a Szinyéri Uradalomhoz tartozott, és mindenkor annak Urai által bíratott.

§. 261. *Komorsány*, Oláhtól *Komorsána*, Oláhok lakják, sok dombokon 286. szanaszét épült ház van benne, munkás emberek lakják, sok irtásokat tettek a bércekbe, vagon Templomok, Papjok, mint egy kútsos Városban esik közsiklás szoros hegyek közt a belé menetel, a pestis sem férhetett be hozzájuk, Megtanúlták az Oláhnék a szomszéd Viski Szász aszszonyoktól

től a' len művelést, mellyből szép vásznakot szőnek.
Földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Gróf Barkóczy, Gróf Kornis, Gróf Teleky, Báró Wécsey, Báró Wesselényi, Báró Perényi, Becsky, Rhédey, Kállay, Wotéssy, Nagy, Matay, Elek, Szöke, Egry, Dobay, Bakay, Gulácsi nemzetségek.

Ez-is régenten a' Szinyéri Uradalomhoz tartozott, a' Megyessi Bán bírta.

1520. Morócz Istvánnak fia nem lévén, Báthory nemzetség osztozkodott benne.

1633. Pászthóy Máthénak, és Chamay Anna feleségének benne rész jószág adatott.

§. 262. *Tartócz*, Oláhúl *Szaraszdos*, nagy Oláh falú, 217. házból áll, dombokon szanaszót fekszik, sok bikkos bérce, kicsiny tölgyes erdeje, kevés szőlő hegye, helyben Papja, Temploma leglaposabb részébe a' falúnak, alkalmatlan helyen, mellyről a' lakósoknak ez az előadások: hogy Lekenczén, melly jó meszszire esik ide, a' szélvész a' tornyot széjjel hányván, egy tsomó sindelyt ezen helyre vitt; a' Tartóczyiak elhittették magokkal: hogy olly meszsziről vetődván oda, nékik oda kell építeni Templomot. A' lakósok szorgalmatos tengeri kapások lévén, alkalmasint megérik magok termésekkel. Bírják Károlyi, Teleky, Barkóczy Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárok, Becsky, Luby, Rhédey, Nagy, Irinyi, Matay; Pap, Riskó, Geöcz, Outlik, Szöke, Korda, Draskóczy, Sepsy, és Ráthényi Urak.

Régenten *Tharsólesznak* neveztetett, és a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott, Megyessi Morócz István bírta.

1520. A' Báthoriak mint anyai jószágot utánna felosztották.

1635. Bethlen István benne Királyi adomány mellett béiktattatott.

§. 263: *Terep*, Oláhul *Tráp*, Bujánházának felső végével egybe ragadva 98. házból álló Oláh falú, *Temploma*, *Papja*, a' *Tuba* erdő, és a' *Bikszádi* bor kút vele is közös, a' falú alatt foly a' *Terep* vize, mellybe sok apró halakat fognak. Földes Urai: *Károlyi*, *Teleky*, *Kornis Grófok*, *Báró Wesselényi*, *Becsky*, *Eötvös*, *Dobay*, *Nagy*, és *Sepsy Urak*.

Ez is a' Szinyéri Uradalomhoz Megyessi Morócz, és Báthoriak által bíratott.

1553. *Báthory Susanna*, *Uray Mihály* férjének ezt is a' *Jászai Konvent* előtt béírta.

§. 264. *Bujánháza*, Oláhul *Bunyest*, szép dombokon szerte széjjel épült 150. házból álló Oláh falú; földes Urai: *Teleky*, és *Kornis Grófok*, *Vécsey*, és *Wesselényi Bárók*, *Becsky*, *Dobay*, *Nagy*, *Szirmay*, *Sepsy*, *Mátay*, *Szilágyi*, *Ráthonyi Urak*, és mások többen. Lakóssai egygyesültt Ő Hitűek, *Templomjok*, *Papjok*, a' falú alatt foly a' *Terep* vize, a' *Tuba* erdő telek közös, van külső földgye is, mellybe kovás búsájok, tengenijek terem. Remete felől elnyúló egy hosszú tölgyes domb van, melly *Béla Várának* nevezetik, *Lekentze*, és *Terep* vizei öszve folyásában, azt beszélik felőle: hogy a' *Tatárok* beütése ellen *IV. Béla Király* alatt ide Vár volt építve.

Ez is a' Szinyéri Uradalomhoz, és a' Megyessi Urakhoz tartozott régenten.

1633. *Pászthóy Máthénak*, és feleségének itten is rész jószág *Királyi* adományal adatott.

§. 265. *Nagy- és Kis Magyarós* Oláhul *Grozovdny-Mojoras*, keszszül foly rajtuk a' *Magyarós* pataka, mellytől vették nevezeteket. Régenten népes, sorbatt jó rendű haláságok, most puszták, lapos földön, *Templomok*, és telkeiknek helyei most is kitézetek.

Ezek is régenten a' Megyessi, és Szinyéri Uradalmakhoz Megyessi Morócz, és Báthoriak által bíratottak.

1608.

1608. Báthory Gábor Erdélyi Fejedelem Szirmay Györgynek hív szolgálattáért ajándékozta ezen két helységet.

1610. II. Mátyás Király ezen adományt Királyi jóvá hagyással helyben hagyta.

1611. Egry Bernárd Király embere, és Gyöngyös halászi Vadász Orbán a' Leleszi Konventnek bizonyosága Szirmay Györgyöt, senki ellent nem mondván, ezen helységekbe béiktatták. Most is nevezetes részét Szirmay Lajos Kötsénk bírja.

Tsak hamar pusztulni kezdvén a' jobbágyok lassanként Kanyaháza, Felső Falú, Bujánháza, Ráksa, és Veresmart helységekbe költöztek, tsak ugyan földes Uraknak birtoka alá, földgyeiket pedig, és réttyeiket apródonként zálogba hányták, vagy a' leányikkal idegenek menyegzői ajándékba (*Zesztrebe*) adták. A' mint ez eránt ilyen forma levelek találtatnak: „Avas-
 „ Felső-Faluban lakó Orosz Péternek, a' ki feleségével
 „ Vida Pannával 1706. Eszt. Felső faluban lakó Bargó
 „ Demjénnek adott egy darab erdőt örök áron fiúról
 „ fiúra, nemzetségiül nemzetségre egy borjuért, a'
 „ melly tézen flor. 3. úgy hogy ha valaki benne meg-
 „ háborgatná, tehát a' jobb keze, két, avagy három
 „ oldala tsontyával vágattassék ki: annak felette ma-
 „ radgyon falújának flor. 40. Ispánnak 24. Szolgabíró-
 „ nak flor. 12. Aldomása két pint bor.

§. 266. *Bikszád* dombokon, és hegyek oldalába, széjjel terjedt 230. házból álló Oláh falú, földes Urai Teleky, és Károlyi Grófok, Wécsey, Weaselényi Bárók, Becsky, Dózsa, Darvay, Mándy, Mátay, Tatár, Fintha, és más Nemesek. Határja két nyomásba van, sovány szántó földgye, és kaszálója-is kevés búzát, és tengerit terem. Kenyerek elegendő nem lévén, szekerezéssel keresik élelmeiket, a' só aknából sőt hordanak Szathmárra, a' falú alatt foly a' *Terep* pataka, mellyben sok apró kővi halak vannak. Nagy bikkes bércei, a' *Tuba* nevű lapos erdő velek is közös, azért fája épületre, tűzre elegendő, *Magura* nevű hegyen szőleji. A' határ szélén jó
 savl.

savanyú víz forrása, hová Gróf Teleky Sámuel derék fürdő szobákat, és szálló házakat építtetett, 's messze földről járnak fürdeni. Ó Hitű Sz. Basilius rendén lévő Szerzeteseknek gyönyörű tér dombon Klastromjok nagyon Építette (a' mint a' Szerzetes Atyák nekünk elé adák) Esaiás Barát Apátúr, Görög nemzet, Trebisonde fekete tenger mellvékén fekvő városból való, a' hol a' Kalugyer Barátoknak elől járója (*Archimandrita*) vala de 1689 Eszt. Camellis János Jóseffel Sebastopoli Török Országi Görög Püspökkel egygyütt Rómából Magyar Országra Kollonich Leopóld Kardinál által elhozott a' nem egygyesültt Oroszoknak, és Oláhoknak a' Római Apostoli székel léendő megegygyesülésére mellyet fegyveres hatalomnak segítségével is, a' hol szükséges volt, szerentsésen véghezvivén, Camellis János Jósef Munkácsi Püspökké, Esaiás pedig Bihar, és Szathmár Vármegyékben a' lelkiekben segédgyévé, és Apostoli Biztossá lett. A' midőn az Avasba érkezett, azt a' helyet, a' mellyen most Monostor nagyon, megkedvelte, mint hogy magános életének módgyához, mélyhez Barát korába hozzá szokott, igen alkalmatosnak találta, tehát I. Leopóld Császárnak engedelméből itten lakó helyet egynehány Szerzetes társaival, Apáturnak neveztetvén választott magának, és azt az Avassi népnek, 's a' Papságnak segedelmével a' Templommal egygyütt fából építette, és 1700. Eszt. tökéletességre vitte. Azonban II. Rákóczy Ferencz támadásába zurzavarban keveredvén a' Haza, Sikárlón lakó Ó Hitű Nemes Szubay Mihály törvényes feleségét magátúl elüzvén, testvérének feleségével paráznául éltt, melly vérség fertéztetésért Esaiás atya őtet keményen megdorgálta, és Egyházi átok, 's büntetés alá vetette. Ez is haragra gerjedvén a' Rákóczy hada közzé állott, és 1703. Eszt. éjtszakának idején több veres ruhás Kurucz társaival a' Klastromra ütött, a' hol Esaiás Apáturt diribról darabra konczolván, a' Monostort felprédálta, és gyújtotta. Ezen Esaiás Apátur a' tökéletes Apostoli férjfiak közzé méltán számoltathatik. Jegyzésben hagyta az Orosz, és Oláh népnek megegygyesülésében tett sok fáradozásit, egyszerűsmind elő adgya: hogy ezen tudatlanságban nevelt nép tsupán elhagyattatásból, 's eltsábitásból fakadott

kadott ezen szakadásra. Tudni illik a' Hazának szűntelen tartó háborúsági alatt senki sem ügyelven reájok, a' nem egyesültt Orosz részokról vették felszenteltt Püspökjeiket. Leírja a' népnek együgyűségét: hogy midőn a' Római Katolika hitnek tartása szerént oktatuá az Oroszokat a' Szentséges Sz. Háromság titkaira, egy megelemedett Orosz felele nékie: *Oj! ne bulo slihati o svatej Trojci, a previ lude hliba jili!* Nem volt hallani a' Szent Háromságról, még - is az emberek kenyeret ettek!

Az Apátornak halála után ezen Klastrom, és a' Templom közel 50. esztendeig pusztán maradt, szárandok Barátok tsak néha vetődvn belé, kik egy, 's két esztendeig laktak ott.

1759. Az Avassi Papságnak, és a' népnek sokszori kérésére: hogy őket az igaz Hitnek egygyességére vezérlő Szent férjfiúnak lakó helye megdít, öitessék, Olsavszky Mánuel Munkácsi Püspök Sz. Basilius rendgyén lévő Szerzeteseket küldött oda. Első Előljáró (*Hegumen*) volt Bolha Genád. 2. Túróczy Jónás. 3. Bacsinszky Gábor két izben. 4. Fejér Benjamin. 5. Ortutay Arsenius. 6. Vosváry Viktor. 7. Valkoszky Jakab. 8. Fejér Basilius. 9. Csicséry Justin. 10. Sarkady Jerotheus. 11. a' mostani Lenkay Benjamin.

1769. Épültt fel a' mostani kő Templom a' Szathmári, és Ugócsai híveknek adakozásiból igen szép formára. Ezen Klastromnak egyéb hagyományi jószága nintsen, hanem egy szőleje szilvással, és gyümölcsösssel, azonkívül 6. zsellérje van a' Klastrom környékén, tartanak 4. iga vonó ökröt, és annyi lovat, egyéb aránt a' jó keresztényeknek alamisnájából élnek. Hat személyből álló ezen Szerzetes Társaság.

Ezen helység-is régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott, Megyessy Morócz István bírta.

1520. Báthoriak vele mint anyai jószággal osztzkodtak.

1604. Hosszszúmező, és Técső Mármaroszi Mező-Városok határját felbolygatták, ellent mondván Perényi 'Sófia.

§. 267. *Mósesfalú*, Oláhnál *Mosényi*, a' bércz oldalába 5f. házból áll, Avas-Újfalúval egy bíró alatt vagyon. *Móses* nevű Bikszádi lakós kezdett itt előbb irtani, és ide telepedvén maga fiaiból, unokáiból falút szaporított. Magok a' lakósok bírják zálogba a' Ráthonyi nemzetségtől, de bír benne Becsky Uraság-is.

§. 268. *Avas-Újfalú*, Oláh *Csertész*, régi nagy Oláh falú, 200. házból áll, a' sok dombon széjjel szórva, Temploma, Papja van, egyedül máliét természetnek, véghetetlen bércei, bikkes, 's tölgyes hegyei, sok medve, őz találtatik benne, a' *Tuba* erdő velek-is közös, a' *Terep* patakja végig foly a' falún, vannak több sovanyú víz forrásaik-is.

Régenten a' Szathmári Várhoz tartozott.

1633. Pászthóy Máthénak, és feleségének részjösztág.

1668. Gróf Csáky Istvánnak egész helység,

1717. Viszocsányi Sándornak rész Királyi adományal adatott benne.

Mostani birtokos Urai: Károlyi, Teleky, Kornis Grófok, Wécsey, Wesselényi, Huszszár Bárók, Becsky nemzetség, Luby Károly özvegye, Daróczy, Péchy, és más Urak.

§. 269. *Felső-Falú*, Oláhnál *Nyegrest*, legnagyobb Oláh falú az Avasban. Róma Várossa tsak hét hegyeken fekszik, de ez hetven hét dombon-is szerte széjjel, még-is tsak 300. házokból áll, sok Nemes Oláhok lakják, házok körül nagy telekjeik, 9. 10. köblösök, mellyeken őszi, tavaszi vetések, kenderek, gyümölcsök, szénájok terem, Templomok, Papjok, *Tuba* nevű erdejek, véghetetlen bérceik, bikkesek, és tölgyesek.

gyesek. Minden Avassi bérczek közt itten legmagosabb az úgy nevezett *Köves* (*Petros*) hegyes tetejű, a' felhőket felül haladgya, a' levegő ég már olyan ritka a' tetején: hogy a' puska szó rajta tsak mint egy ostor pattanása hallatik, medvék, özek, karoly madarak, sasok, vércsék lakják, olly vastag juhar fák találtnak benne: hogy azokat az Oláhok felhasználván, egy darabból ajtajok, 's asztalok kitelik. Itt ered a' *Túr* vize néhány forrásokból, és a' falún végig foly, sok guba kalló vagyron rajta. Van kedves izű savanyú vize-is. Birják: Károlyi, Teleky, Kornis, Barkóczy Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárok, Geöcz, Becsky, Mátay, Iklódy, Nagy, Sepsy, Linkner, Rhédey, Lónyay, Császy, és más Urak.

Ez-is régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott, Megyessi Mórocz István bírta.

1520. A' Báthoriak felosztották magok között.

1633. Pászthóy Máthénak, és feleségének rész jószág adatott benne.

§. 270. *Túrvékonya*, Oláhúl *Turu*, a' *Túr* vizéről, melly végig folya, neveztetett. Lapos helyen szerte széjjel fekvő 98. házból áll, szép erdeje, sovány földgye, lakóssai Oláhok, Templomok, Papjok van. Birják: Károlyi, Teleky, Barkóczy, Kornis Grófok, Báró Wécsey, Lónyay, Becsky, Mátay, Sepsy, Nagy Urak, Pap, Dragus, és Sztán ott lakó Oláh Nemesék.

§. 271. *Vámfalú*, Oláhúl *Vama*, Ráksához közel nap keletre, lakják Református Magyarok, és egygyesültt Oláhok, mind a' kétféléknek Templomok, Papjok, 157. ház van benne, szép lapos tölgyes erdeje, sok bikkes bércei. Nevezetes a' *Mike* nevű hegyes, kösziklás, szörnyű magas bérce, 's azok közt a' köszvényt, és rühöt gyógyító bűdös köves forrása, melly *bűdös sárnak* neveztetik. Vayron a' lapos erdőbe jó savanyú vize is. Szőlő termő hegye kevés, inkább gyümölcs kedvéért, mivel a' szőlője ritkán érik meg.
Nagy

Nagy részét bírja Lónyay Gábor, Császári, 's Királyi Kamarás, kinek szorgalmatos tisztje gazdálkodása, az űszi, és tavaszi vetésekből, a' lisztelő, és fűrész malmokból, mésznek égetéséből sok hasznot hajt az Uraságnak. Bírnak még benne: Linkner, Eötvös, Vetésy, Bay, Korda, Péchy, Nagy Urak. A' *Tána* pataka végig folya, melly a' fent leírtt *Mike* nevű bércz oldalról fakadt forrásból ered.

Ez is a' *Zinyéri* Várhoz tartozott régenten. Megyessi Mórocz Istvánnak fiú ágon magva szakadván;

1520. A' leány ágon lévő Báthoriak között felosztatott.

1585. Báthory Susánna maga részét Uray Mihály férjének béirta.

1615. Deregnay Daróczy Ferencznek, kitől leány ágon a' Lónyay Jeles nemzetség származik, rész jószág,

1717. Viszocsányi Sándornak is egy rész Királyi adományal adatott benne.

§. 272. *Ráksa* Oláh falú, sok dombokon, 's völgyeken fekszik szanaszét, 171. házból áll, mak termő bikkes bérczei, derék szőlő termő hegyei, gyümölcsösei vannak. A' *Tána* vize határok szétin foly le, mellyen a' helységnek derék malma, lakossai Ó-Hitűek, Templomok, Papjok van. Bérczei közt a' *Komsa*, vagy *Nyalá* nevű tiszta kopasz tető, a' hol az Apai, Ráksei, és Szinyérvárallyai határok öszve rügnek, nevezetes *Pintye* nevű régi híres tolvaj lakhelyéről, kinek hajléka egy kősziklába bolt hajtás formára van kivágva. Erről ez az előadás: hogy mivel nem lehetett ötlet elfogni, a' Nagy Bányai Borbély reá vétetett; hová szokott olykor bójárni fejét beretváltatni: hogy a' gégéjét vágja el. Megtselekedte a' Borbély, de *Pintye* is hirtelen felugrott, és az alatta lévő székét úgy vágta a' Borbély fejéhez, hogy az is azonnal vele egygyütt kiadta lelkét. Földes Urai: Teleky, és Kor-

Kornis Grófok, Wécsey, Wesselényi, és Huszszár Bárók, Becsky, Geöcz, Darvay, Szirmay, Korda, Szerdahelyi, Peley, Rápolthi Nagy, Mátay, Császy, Bagossy, és más Nemesek.

Ez-is régenten *Szinyér* Várához tartozott, és *Rákosnak* neveztetett. Megyessi Moróczok bírták.

1520. A' Báthoriak osztozkodtak vele.

1633. Pászthóy Máthénak, és feleségének rész jószág benne,

1646. Kemény Jánosnak, és feleségének Kállay Susánnának egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 273. *Szinyérvárallya*, Oláhúl *Szeiny*, 480. házokból álló Mezőváros, több 100. Nemessi háznál vagyon benne. *Szinyér* nevezetét vette azon nevezetű pataktól, melly a' Várhegy alatt kiszivárgó forrásokból eredvén, a' Várost végig folya, *Várallyának* neveztetik a' régi Várától, melly a' *Vár* hegyin épült volt, 's omladvánnyi ma is kitetszenek. Minden Szombaton héti vásár esik benne, a' vásár bér a' Plebánosé, és a' Református Prédikátoré. Erdei a' lapos földön elpusztultak, bérczeiről még épühetnek, és tüzelhetnek. Szántó földgyei a' Szamos mellett zsirossak, és bőven teremnek, másfelé fekvők pedig igen soványok. Lakják Magyarok, Oláhok, Zsidók, és Örmények. A' Római Katolikusoknak szép Temploma, mellynek jövedelméhez a' *Kácsa* nevezetű pusztta tartozik, 500. hold földnyi nagyságú, kerek erdőből, és tengerit termő földekből áll, mostani Plébánosza Bakay János. A' Reformátusoknak is van köböl, úgy az egyesült Oláhoknak fából épült Templomok, 's Papjok, a' Zsidóknak is Sinagogájok. Gróf Kornisoknak tsinos Udvarházok, a' Város végin is egy rongyos Kastély, melly *Nyárt* Kastélynak neveztetik. Szőz szőlő termő hegyei vagynak a' Város felett: Nagy Szár, Kis-Szár, Pup, Ajtómege, Bocs, Barnics, Pereszlényes, Szinyér oldal, Vár, Elő, Közpatok, Lavicska, Verebes, Zúgó nevezetűek. A' szőlők alatt a' *Bocs* nevű hegy oldala-

ba Kőbánya, faragásra igen alkalmas, és tartós kövekből álló. Az Apa felé való mezőbe van egy tágas völgy, melly a' Ferdinánd, és Zápolya katonái között esett véres ütközetekről *Vér-völgynek* neveztetik, mellette vannak az elesetteknek sír halmai. Földes Urai: Kornis, Teleky, Barkóczy Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárók, Becsky, Eötvös, Darvay, Mátay, Szilágyi, Vetéssy, Vankay, Thólnay, Dobay, Ottlik, Szerdabelyi, Jármy, Balog, Jakab, Nagy, Gáspár, 's több Nemesek, és a' Nagy-Bányai Minorita atyák.

Hogy itten a' *Vár* hegyen Vár volt kemény, és meredek hegyen, azt Bell Mátyás-is kézírattyanban elő adgya, a' fenék kövei-is mütattják, és a' Báthoriak között az I. Rész. §. 147. elé. adott osztály - is bizonyítja. Tudni illik:

1493. Báthory András, és István Ország Birája az Ecsedi ágból *Zynér* Várát elfoglalták hatalmas kézzel; ellene mondtak Báthory János, és Miklós, Zaniszlónak fiai, és Somlyai Báthory 'Sigmund a' Jászai Konvent előtt, mivel ezeket-is egyenlő jussal illette.

1520. Báthory István Nádor Ispány, és Temessi Gróf, Báthory György Fő Lovász Mester, és Somogyi Fő-Ispány, Báthory András Nándor - Fejérváry Bán, és Zathmári Fő-Ispány egy részről, más részről Nemzetes Báthory Zaniszlóffi István, László, János, és ezeknek több atyafiai, Werbeuczy István Királyi személyes előtt megalkudtak, és felosztották a' néhai Megyessi Morócz Istvánról reájok szállott anyai jószágot, úgy mint Megyes Mezővárossát, és *Zynyri* Várát (*Castrum*) az hozzá tartozandó *Váralya* Mezővárossal, Bathuz, Udvari, Zentmárton, Apa, Zamostelek, Berencze, Josepháza, Újváros, Vámfalú, Kalynházá, Lekenize, Tharsólcz, Komorzán, Bikzád, Therap, Bujánháza, Kysmonyorós, Thúrvékonya, Felsőfalú, Rák-sa, máskép Rákos, Sebespaták, Illoba, Sykárló, Fekethepathak, Busák, és Tóthfalú helységekkel. Mellyből kitetszik: hogy régenten Simon Megyessi Bánnak Morócz maradéki bírták.

1563. Báthory András Zathmári Fő - Ispány, és Ferdinánd Császárnak nagy híve birtokában volt, és azért azt Zápolya János Sigmond Késednek ostromlására menvén, ilyen tsalárdsággal: mintha Balassa Menyhárt némelly féltőbb drágaságait bátorságnak okáért beakarna vinni a' Várba, egy még vigyázni nem tudó, és könnyen hívő ifjú Bátheritól kérte. Az ártatlan együgyű ifjú megengedte. A' Zápolyaiak pedig ládákat kövekkel megrakván, azokat szekereken szállították bé a' Várba, azonban a' ládákat őrző katonákkal a' Várba bérohantak, az őrzőket széjjel üzték, a' Várat elfoglalták, és Báthory András ellen gerjedett nagy haragjokban földig rontották, melly az oltától fel sem épült. Írja Bethlen Farkas.

1583. Báthory Susánna a' Szinyérvárallyai egész rész jószágát Uray Mihály férjének 1000. forintba bé írta a' Jászai Konvent előtt.

1604. Bélthekey Mihálynak, és Hidy Margith feleségének egy szőleje Báthory István által felszabadított.

1615. Deregyei Daróczy Ferencznek benne rész jószág.

1627. Farkas Istvánnak két darab szőlő,

1633. Kölchey Magdolnának egy darab szőlő határában Királyi adománnyal adatott.

1638. Lónyay Sigmond tanú vállatást tetetett bizonyos Ligeth eránt, melly Zúgópatak, és Hópatak mellett, Apa helysége között villongásban volt Várallyai birtokosok, Kornis Sigmond, Nyáry Bernárd, Perneszy Ersébeth Bakos István özvegye, Kállay György, István, és Pál ellen.

1649. Hodossy Istvánnak, és Susánnának Nadányi István feleségének, Perényi Gáborral Szinyérvárallyai Udvarház eránt volt villongása, hogy Nádor Ispány

pány által azonnal elítéltesen, az Ország gyűlése által rendeltetett, 61. Törv. Tzík.

1654. Megyessy Pál *Kacza* nevezetű Szinyérvárallyai pusztába,

1659. Gacsályi Horváth István,

1665. Mikolay Boldi'sár, és Daróczy Sámuel Nemes ülésekbe, és szőlőkbe béiktattattak.

§. 274. *Sebespatak*, Oláhúl *Sibes*, Várallyán túl domb oldalakon szerte széjjel, 50. füstös, 's kérmény nélkül való kalibákból álló falú, sok némák, és gelyvás Oláhok lakják, Illobára járnak Templomba, erdejek a' bérczezen elegendő, szántó földgyek kevés, azokban is tsak tengerit vetnek, kapállással keresik élelmeket, leginkább a' Várallyai szőlőkbe. Károlyi, és Teleky Grófok, Becsky, és Nagy Urak birják.

Ez is régenten a' Szinyéri Várhoz, és annak Uraihoz tartozott.

§. 275. *Iloba*, Oláhúl *Ilba*, Oláh falú, Sebespatakon túl 60. házból álló. Földes Urai: Károlyi, 's Teleky Grófok, és Becsky Urak, lakóssai Ó - Hitűek, helyben Papjok, Templomok. Pósta hivatal van benne, határja két nyomásbéli hegyes, köves, 's völgyes, kukuriczát, zabot keveset terem, napi számból, szekerezésből élnek, a' hegyeikbe érczes bányák lévén, onnan az érczet hordgyák Nagy-Bányára, van veres érczes vizek, melly a' vasat rézzé változtattya, van *Törff*, vagy égő hantya, melly minden esztendőbe meggyülad, 's újra nevekedik, sok kövé vált fa is találatik a' patakjaiba, sok bérczes erdeje van, piatiza Nagy-Bánya, és Várallya.

Mindenkor a' Szinyéri Várhoz, és Uradalomhoz tartozott, azért vele egy földes Urat esmért.

§. 276. *Nagy-Sikárló*, Oláhúl *Csikárló*, 130. házból a' hegy oldalába szanaszét fekszik, bérczes erdeje

je elég, bik, tölgy, cserfás, mezeje leginkább tengerit terem, szép szőlő hegyei a' falú felett, Oláhok lakják, kö Templomok, Papjok van, ezek-is szekerezéssel, kézi munkával keresik élelmeiket közel a' Banyákhoz lakván. Földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Báró Wesselényi, Szelezky János Királyi Tanácsos, Vankay Mihály, Darvay, Kengyel, Korda, Horváth, és Nagy Urak.

§. 277. *Kis-Sikárló*, Oláhul *Borgó*, tér helyen a' Szamoshoz közel, 32. házból álló helység, kevés szántó mezeje, ez-is tsak tengerivel vettetik, lakóssai Oláhok, kézi munkával, szekerezéssel keresik élelmeiket. Egészszén Gróf Károlyi ház bírja.

Ezen két helységek - is a' Zinyiri Várhoz, és annak Uraihoz tartozandók valának.

1407. Megyessi Bánnak fiai tanú vallatást tétettek: hogy az Ó Sikárló helységeiket Béltheiki Balknak fiai felégették.

1614. Pusztá volt, és Ankreiter Mihálynak rész, Báthory Istvánnak végső rendelkezéséből benne Királyi helyben hagyással adatott.

§. 278. *Monostor*, a' Szamos parton, lapos helyen 44. házból álló Oláh falú, Busáknak filiája, szántó mezeje kevés tengerit, kaszálója a' Szamos kerületibe jó füvet terem, a' Szamoson által járó hidas vagyton itten, lakóssai mezei munkával, és a' szőlő hegyeken napi számmal keresik élelmeiket. A' Gróf Károlyi ház, Szelezky János Királyi Tanácsos, Lossonczy Ferencz, Mátay, Horváth, Jákó, Szilágyi Urak bírják.

Ez - is a' Szinyéri Uradalomhoz tartozandó volt, hanem

1620. Szöke Mátyásnak benne rész Királyi adományal adatott.

§. 279. *Busák* Oláh falú, térségen fekszik, 69. házból álló, Temploma, Papja van, földes Urai: a' Gróf

Gróf Károlyi ház, Vankai Mihály, Mátay, és Balog László özvegye, lakóssai Ó Hitűek, fekszik a' Lápos vizének a' Szamossal való öszve folyásánál, szántó földgyei leginkább kukoriczát termenek, réttyei meglehetősek, piatkozása Nagy-Bánya, fája tűzre, és építéshez kevés, szölteje van, és az arany, 's ezüst bányák szomszédságában lévén pénzt kereshetnek, szántó földgyeit néha a' víz szokta elönteni, legellője szoros, malma helyben.

Ez is a' Zinyiri Vá-hoz bíratott.

1520. Az osztály levélben *Bujáknak* íratik.

1684. A' Váradi Törökök hódoltyai voltak, a' mint Girót Tótfalúnak leírásában kitétszik.

§ 280. *Misztótfalu*, Oláhul *Toczgye-dsosz*, 150. házból álló régi Mezőváros, erdeje a' hegyekbe, és bérczekbe bővséggel, szántó mezeje majd semmi, azért egyedül fazekas mesterségből, szőlő művelésből, szekerezésből, és napi számjokból élnek a' lakosok, semmi kenyerek nem teremvén. Szőlő hegyei szépek, és jók, G. sztenyesse nevezetes, a' két Bánya Városbéliiek sok szőlőket tartanak itten, mivel a' Misztótfalusi borok jók, 's tartósak, inkább kapnak ezeken: *Bánya bor*, *Bányai leány*, *tsak helyben jó!* köz beszédbe mondván. Vagyon itten három vallásnak Temploma, a' Reformátusoknak régi forma nagy Templomok, tornyok nagy harangokkal, kő kerítéssel, az Oláhok most építettek kőből, mind a' kettőnek Papja, a' Rómái Katolikusoknak Lápos-Bányáról jár Plebánusok. Minden Szombaton héti vásárjok, tsináltt úttyok Bánya felé. A' *Miszt* vizétől vette *Miszt* nevezetét; melly itten a' *Lápos* patakával öszve foly. A' Gróf Károlyi házé, de Vankay Mihálynak-is van birtoka benne,

Régenten a' Megyessi Bánnak fiaihoz, az után az Ecsedi Várhoz tartozott, annak Urai Báthoriak, Bethleniek, Rákócziak bírták, és ezeknek hívségtelensége által Gróf Károlyi Sándornak ajándékozott, Gróf

Káro-

Károlyi Antal pedig birtokában megerősítettet, a' mint Ecsednek leírásában eléadtuk.

1442. Móriczhidai Mórjcz, néhai Simonnak, néhai János, Bán fia fiának fia ilyen szabadsági levelet adott ezen Városnak: „Mivel betsületes férjfiak Tolvay János, és „ Nagy István Misztótfalúsi Bírák, és egyéb Esküdtek „ azonról, keserves szóval, alázatos kéréssel kérenek: „ hogy mivel ők a' mi birtokunkban igen szoros helyt „ felépülvén veréjtékkel, és munkával élnek, adnánk „ nékiek olyas szabadságnak orvoslását, melly által „ ők népesedgyenek, és az ő sokaságokba gyönyör- „ ködhessünk. Azért Mi a' Nagyságos Illona kedves „ feleségünknek, Nemes, és nemtelen hív szolgál- „ nak vezéreltetvén tanáttsával, helyes kérréseknék „ engedtünk, és különös kegyelmünkéből adtunk nékiek „ ilyen szabadságokat: hogy Aszszonypataka Várossá- „ nak szokásaival éllyenek minden jússaikba, Bányá- „ szi, és Magas-Ligeten lévő szöleiknek törvényeibe. „ Sz Márton napra minden szállástól (*mansio*) 12. „ pénzt, hasonlóképpen Sz. György napján az italtra „ vete't adót (*Ungeld*), úgy minden csöbör börtől, „ mellybe 13. pint vagyon, két pénzt, akár jó, akár „ rozs folyó pénzül nekünk fizessenek. Kamaránk is „ lesz felettek, melly minden bányá mi'tvöl (*Werk*) „ egy gyra (*Mark*) ezüstöt vegyen rajtok. A' ki a' „ szállásoknak kelyekre telepedik, 12. esztendeig, a' „ ki más pusztára épít, 3. esztendendeig semmi adó- „ zással ne tartózzék. A' mi Tisztünknek nem leszsz „ hatalmában őket itélni, vagy birságotni, Birót ők „ magok közzül válaszsának, a' ki a' latrokat, tolva- „ jokat, gyilkosokat, gyújtogatókat, hamis pénzverő- „ ket, eretnekeket, és egyéb gonosz tévőket, a' több „ Esküdteknek tanáttsával megitéllye, 's ha valamellyik „ félitéltével meg nem elégszik, az Aszszonypatak „ törvény székéhez fellyebb vihosse. Azt-is megengedtük: „ hogy ha valaki közzülök máshova költözködni akar, le- „ tévén a' föld váltságát, és engedelmet a' Birótól nyer- „ vén, szabadon elmehessen. Mellyről adánk ezen „ szabadsági levelünket, a' mellyet maradéink közzül „ ha valaki felbontani kívánna, a' mindenható Istennek „ haragja, és a' mi átkunk szálljon rája. Költt Me- „ „ gye-

„gyessen nagyobb függő petsétünk, 's hitünk alatt,
 „Sz. György Mátyr ünnepén, 1442. Eszt.

1538. Báthory András,

1546. Báthory Bonaventura, máskép Bandi,

1570. Báthory Miklós,

1586. Báthory István,

1607 Somlyai Báthory Gábor,

1633. Gróf Bethlen István,

1649. Lorántffy Susánna, I. Rákóczy György özvegye,

1652. II. Rákóczy György ezen szabadságaikat meg
 erőssítettek, olyan változtatással: hogy Báthory Ist-
 ván, és az utánna való földes Urak azt hozzá tették:
 „Látván az én megholt atyámfiainak leveleket, én is
 „*confirmálom* kezem írásával, és petsétemmel, mint
 „én nékem szerelmes atyámfiainak *donatiójokat* min-
 „de a részében *excepto anathemate, et fide*. Mert
 „átkot, és Istennek haragját elmúlándó dologért reám
 „nem kérek, szabad akaratom szerint, és nem hittel
 „kötelezem magamat, mert *septies in die cadit jus-*
 „*tus, et resurgit*. Báthory Gábor pedig még azt
 „hozzá tette: hogy ezentúl Ecsed Várához Úr dolgá-
 „ra ne hajtassanak.

1570. János Deák, és Nagy Pál Jakab,

1609. Kovács Boldi'sár, és Máthé Deák voltak
 Misztó-falú Várossának biráji.

1613. Nagy-Bányai Bozó Istvánnak egy Nemes
 Udvarhely,

1614. Csoknay Benedek, Ankreiter Mihály, Bátho-
 ry Pál, Báthory Istvánnak Záb fia, (*Nothus*) Béczey
 Lő-

Lörincz, Kerekes Benedek, és György, László, Boldi-
 'sár, Possay 'Sigmund, Macskásy Mihály, Csorvassy
 Tamás, Vetéssy László, Apáthy Mihály, Csomaközy
 Péter, Barbély Péter, Erebek Pál, Hagymásy István,
 Kis-Lörincz, Kovács Márton, Witkay Mihály, Zénás-
 sy Mihály, néhai Ecsedi Báthory Istvánnak Udvari
 hivei, az ő végső rendelkezéséből, és a' Királyi Biztosok-
 nak helyben hagyásából egy egy szőlőt Misztótfalúnak
 határán nyertek.

1638. Somlyai Zilágyi Ferencz két darab szőlőt,

1642. Horváth János, és felesége Ugron Erzsébeth
 két darab szőlőt Királyi helyben hagyással szereztek
 itten.

1647. Független szabad társaság akart lenni ezen
 Város, mindenféle szökevény gonosztévőket büntetle-
 nül kebelébe fogadván, és védelmezvén, de hogy a'
 Vármegyének hatalma, és taksáltatása alá vettessék,
 rendeltetett 30. Törv. Tzik.

1678. Zrinyi Ilona I. Rákóczy Ferencz özvegye
 bírta.

1685. Hazája volt Tótfalúsi Kis Miklósnak, a' ki-
 ből-is olyan híres betű metsző, 's Könyvnyomtató lett:
 hogy az Anglusok, Francziák, Belgák, Zsidók Len-
 gyelek hozzá jártak a' mesterségnek megtanulására,
 az Örményeknek betűket készített, és a' Georgiai Ki-
 rálynak nyomtató műhelyt állított fel. Ez a' Magyar
 Bibliát Amsterdámba 1685. Eszt. a' maga betűivel, és
 költségével kinyomtatta igen gyönyörűségesen, sok
 aranyos betű, vagy táblájú nyomtatványok voltak kö-
 zötte, Midőn Lengyel Ország felé Magyar Országba
 hoznák, egy Lengyel az *Aranyos* Bibliákról való jegy-
 zést *Arianus* Bibliának értette, 's kevésbe múltt: hogy
 mind meg nem égette, nagy bajjal, 's a' Lengyel Ki-
 rályhoz küldött különös követséggel szabadította meg
 az akkori Erdélyi Fejedelem.

Van.

Vannak ezen Városnak Levél Tárában annak lakóssait óltalmazó több levelek:

1617. Dóczy Andrástól Zathmári Fő-Kapitánytól, és Fő-Ispánytól.

1660. Wesselényi Ferencz Nádor Ispánytól, és Rákóczy György Fejedelemtől.

1662. Kemény Jánostól.

1663. Montecuculi Hadi Vezértől.

1674. I. Leopóld Tsászártól, 's Királytól, és ez Magyarúl, és Németül: hogy mind a' két nemzetbéli katonaság érthesse.

1686. Gróf Karaffa Antal Hadi Vezértől: „hogy minden katonai szállástól, tartástól, és termés adástól, vontatástól mentek legyenek, mivel különös óltalomba vétettek. Magyarúl *Salagardnak* (Salva Guardia) nevezteték, és noha 1442. Eszt. szabadsági levelek egynehány Német szókat: *Ungeld*, vagy *Tranksteuer*, *Ungleich-Robot*, *Werk* foglal magában, melyeket a' közel lévő Nagy-Bányai Szászoktól vették; de a' mint a' Birájinak neveiből, és az esedező leveleikből, mellyeket velünk közöltek, és valóban ékes Magyarsággal vannak írva, kitetszik, ezen Várost tős, gyökeres Magyarok lakták. 1631. Eszt. Bethlen István földes Urakhoz így kezdték köszöntő leveleiket: „Is-tentől kívánunk Nagyságodnak, mint Kegyelmes Urunknak jó egészséges hosszú életet, és a' mi megnyomorodott szegény hazánkra, és keresztény Országunkra törekedő hadak ellenszerentsés győzedelmet!“ (Itten esedeznek: hogy a' szökevényeket ne tartozzanak kiadni). Reá írás: „A' mi a' befutott jobbágyok állapotját illeti; igen meg kell vizsgálni, ha nem hités, és nem kezesség alá vettetett jobbágy é? és ha nem olyan lészen, az régi jó rendtartás szerint; igen-is meg kell az afféléket óltalmazni, és ki sem kell adni. S. Bethlen. m. k.

§ 281. *Miszt-Bánya-Handal*, úgy neveztetnek a' Misztótfalússi bérczek közt alsó, felső Királyi munkás helyek, az alsóba vagyon 27. a' felsőbe 47. ház az ércz olvasztó Kohok körül. Ezek Urat, Vármegyét nem szolgálnak, adót nem fizetnek, semmi szántások, vetés-k nem lévén kézi munkával keresik kenyerüket a' Bányákba, 's Bányászoknak neveztetnek.

§. 282. *Lápos-Bánya*, Oláhul *Baicza*, a' hegyek közt Oláh falú, 90. házból álló, és a' helységen felül *Handal* nevezet alatt megint 90. házak, mellyekben csak napi számosak laknak, Római Katolikusok, Templomok van, mostani Plébánusok Novák Mihály, de az egygyesült Oláhoknak is van Temploma, Papja a' falúba, minden szántás, vetés nélkül kézi munkával, szekerezéssel, 's Bányászsággal keresik ételmeket, két harmad része a' Gróf Károlyi házé, egy harmada Nagy-Bánya Várossá-é, de a' Korcsma, és malom jövedelmen kívül Lápos-Bányának kevés hasznát veszi az Uraság. A' *Lápos* pataka itt folyván, stompokat, koh fúvókat, malom kerekeket hajt, és sok pisztrangokat nevel a' bérczek közt. Az erdőket a' Bányák emésztik szén égetéshez, olvasztáshoz, és építéshez, de a' lakosoknak is jut szegendő tüzi fájok. A' *Handalon* felül jobbra a' hegyek közt volt *Fekete-Bánya* Mezőváros, a' mellynek már csak a' neve van fenn.

1329. Nagy-Bánya Várossának birtoka I. Károly Király adományya, a' mint azon Városnak leírásában eléadtuk.

1588. A' Lápos-Bányai Bányákat Somlyai Báthory 'Sigmond Erdélyi Vajda haszon bérlésbe kiadta Herberstein Feliciánnak.

§, 283. *Lénárdfalú*, Oláhul *Retse*, melly hideget térszen, egészszzen Nagy-Bánya Várossáé I. Károly Királynak adományyából, térségen fekszik, sovány hely, egyedül szerte széjjel szórt házaik környékén terem kevés tengerijek, 83. házból álló, a' lakosok kézi munkájok, szekerezések után élnek. Szomszéd Kővár vidékivel, Nagy-Bányához fél mértföld,

§. 284.

§. 284. *Hidegkút*, Oláhul *Moosira*, dombon fekvő Oláh falú, 130. széjjel szórt házból áll, földes Ura a' Báró Bánffy nemzetség. Lakóssai Ó-Hitűek, helyben Papjok, Templomok, határja két nyomásbéli, sovány földgye kevés búzát, tengerit, és zabot terem, szép tölgyes, és nyírfás tilalmas erdeje, piattza Nagy-Bánya, melly egy mértföldnyire vagyon töle.

1602. Szabó Istvánnak, és Farkasnak,

1654. Way Péternek rész jószág adatott benne.

§. 285. *Felső Újfalu*, Oláhul *Szatul nou de szusz*, tágas kiterültt dombon fekszik, Oláh falú, 76. ház, Nagy-Bánya Várossájé, Temploma, Papja van, Nagy-Bányához egy fertály mértföld.

§. 286. *Alsó-Újfalu* 68. ház, széjjel szórva ez-is Nagy-Bánya Várossájé, ennek-is Papja, Temploma, mind a' kettőnek igen sovány földgye, tsak a' kertekbe terem kevés tengeriek, szénájok, és kenderök, kevés gaz, csere tüzi fájok, napi számból, szekerezésből élnek.

1329. Ezek is I. Károly Királynak adományi.

§ 287. *Feketefalu*, Oláhul *Okolis*, annyit térszen, mint kikerekített erdő, Oláh falú, 80. házból áll szanaszét több domb oldalakba, földes Urai: Mihályi Balás, és 'Sigovinyi 'Sigmond özvegyei, Vankay Mihály, Darvay Gábor, Horváth, és Mátay Urak. Lakóssai egyesültt Katolikusok, helyben Templomok, a' *Lápos* vize a' határján foly, mellyben szép halakat fognak, és a' két partyán jó tengerik, a' réttyei alkalmas szénát teremnek, legellője kevés, gyümölcös kertyei meglehetősek.

Ez-is régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott.

1625. Vetéssi Kökényesdi Péternek Királyi adománnyal adatott.

§. 288. *Háború* puszta mellette. Emlékezete vagyon

1625.

1625. A' fellyebb írt Vetéssi Kökényesdy Péter adományi levelében.

§. 289. *Magyar-Kékes*, földes Urai: Báró Bánffy, a' Nagy-Bányai pénzverő ház, és Szodoray.

§. 290. *Oláh-Kékes*, földes Urai: Vanokay, Szilágyi, Uray, Mátay Urak, és özvegy Mihályi Balásné.

Ezen két faluk *Kékes* folyótól veszik nevezettyeiket, a' melly végig folya, az előbhenit: *Ungorásnak* nevezik az Oláhok, mivel ez előtt Magyarok lakták, lakóssai O-Hitűek, kiknek két Templomok, de egy Papjok van, határjok rész szerént dombos, rész szerént lapos, kevés búzát, rozsot, tengerit, zabot terem, szekerezéssel, és kézi munkával élnek.

1515. Báthory Györgynek, Istvánnak, és Andrásnak ezen két helység Királyi adománnyal adatott.

1564. Oláh-Kékes Vetéssy Péter, és László, szonkivül Orossy Kata, idősb Vetéssy Jánosnak özvegyé, és fiai között három részre felosztatott, a' hol ezen helység Közép-Zólnok Vármegyébe *Kékes* folyó vize mellett fekvőnek mondatik.

1602. Szabó Istvánnak, és Farkasnak Magyar-Kékesen rész,

1625. Vetéssi Kökényesdy Péternek Oláh-Kékes Királyi adománnyal adatott. De

1634. Melith Péter, és Berchényi Imre Posonyi Kamarának Tanátsossi előtt ezen örökös adománytól elállott, és megesmerte: hogy tsak 1000. forint zálogba fogja ezen helységet bírni, 's azt a' Királyi Kints-Tárnak kibotsátani tartozik.

1643. Deregyey Borbálának, Kökényesdy Péter özvegyének, Ferencz, Sigmond, és György fiainak, Susi, Borka, Jutka, és Ersébeth leányinak Oláh Kékes helységnek fele 3000. forintban, más hason fele pedig
Som.

Somlyai Szilágyi Ferencznek 4000. forintba Ferdinánd Császár által béiratott. Mivel pedig Lizibona János ezen helységnek által adásáról fel volt bízva, ennek Aranyas helysége amannak helyébe 5000. forintba által adatott.

1654. Way Péternek Magyar-Kékesen rész jószág Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 291. *Tökés*, Oláhul *Grosch*, melly *tökét* tészeti. Magos dombon fekszik, 60. házból áll, meglehetősen határja, búzát rozstot, tengerit terem, Temploma, Papja van. Ennek határán találtatik az úgy nevezett *Szarv-Páta-Kő* sok féle színű nagy táblákban (*Schistus cornuus* de egyéb hasznát nem veszik csak a' házaiknak, és istállójiknak elejét rakják ki vele, mivel a' lakó helyeknek földje esős időkbe igen süllyedező, 's ez által segít rajtok a' természetnek jó Ura. Birják: Vankay, Mátay, Szilágyi, Uray, Bakay, 's Bagossy Urak.

1564. Pusztá volt, és Melith Györgynek, Gyalui Wass Györgynek, és Abrámffy Györgynek benne rész Királyi adománnyal adatott.

1625. Már népes helység volt, és Vetéssi Kökényesdy Péter egész helységbe béiktattatott.

1632. Ugyan ő tanú vallatást tétellett: meddig terjedgyenek határi?

§. 292. *Dombrovicza*, vagy *Dobrovicza*, régenten Magyar, most Oláh falú, 100. házból áll, Templomok, Papjok van, a' *Kékes* vize végig folya, szép tilalmas erdeje, a' határja őszi, tavaszi vetést terem, de azzal bé nem érik, szekerezésből élnek leginkább. Egészsen a' Nagy Bányai pénzverő házé. Régenten, mikor a' Magyarok lakták, *Dombónak* neveztetett.

§. 293. *Oroszfalú*, Oláhul *Rusz*, 76 ház, Oláhok lakják, Papjok, Templomok, a' *Kékes* patakja ezt is végig folya, szekerezéssel, kézi munkával keresik élelmeket,

meket, a' Nagy-Bányai Királyi pénzverő ház bírja egészen, Nagy Bányához egy mértföld, mellynek

1630. Királyi adománnyal adatott.

§. 294. *Sándorfalú*, Oláhul *Sandrest*, ez is a' Nagy-Bányai pénzverő házé, 44 házból áll, lakóssai Oláhok, Papjok, Templomok, Bányabéli munkával, szekerezéssel keresik élelmeket, kevés tengerijek, szénájok terem.

1411. Rác Uralkodónak Nagy-Bánya Várossával által adatott, a' mint Szathmár Várossának leírásában eléadtuk.

§. 295. *Pusztatelek*, Oláhul *Bontény*, a' dombokon szerte széjjel 37. házból álló Oláh falú, a' Nagy-Bányai pénzverő házé, kevés tengerije terem, Ó-Hitűek, Templomjok, Papjok, a' Bányai munkával élnek, két mértföld Bányához.

§. 296. *Györkefalú*, Oláhul *Csetecze*, melly váratskát téssen, a' felette fekvő vár forma hegyektől, Oláh falú, határja igen hegyes, erdős, köves, agyagos, kevés tengerit terem, fája van, lakóssai Ó-Hitűek, szekerezésből, és kézi munkából élnek. Kősziklán épült derék Templomok, Papjok helyben, igen nevezetes forrása van a' helység alsó részén rettenetes nagy kősziklával körül véve, mellyekből bőven omlik ki a' víz, sok vad cseresnyéjek terem, Augustusba ér. k. jó pálinkát főznek belőle, piattza Nagy Bánya.

1350. Nagy-Bánya Várossáé volt, de most a' pénzverő házé.

§. 297. *Sürgyefalú*, Oláhul *Surgest*, széjjel szort 140. házból áll, temérdek bércei, mellyeken a' magas kősziklák egy más felett kevélykednek, külső szántó földgye nints, igen kevés tengerijek terem köves nagy telkeken. Kőszőrű köveknek tsinálásából, kézi, és szekerezésbéli munkájokból élnek, lakóssai Oláhok,
Temp-

Templomok, Papjok van. Ezt is a' Nagy-Bányai Királyi Kamara bírja. Úgy látszik, mint ha valaha a' hegyeknek öszve omlása történt volna itt; mert a' leomlott kősziklák egy máson hevernek, némely helyen mint csonka tornyok úgy állanak, másutt mint valami kőfal kerítések. Egy kis térségen az út mellett vagy két széna boglya forma kőszikla, mellyeket a' széna boglyáktól megkülönböztetni alig lehet, olly szépen képzelte a' természet. Mellette folyván a' *Kapnik* vize Kővár vidékitől ezen Vármegyét elválasztja, meredek partya Alabástrom kőből áll, mellyet megégetvén az egész környékbőltek házokat fejéritenek vele. Itt laknak Karácsony Tódornak-is nyomorúltt maradéki Nemességgel nyertt telkeken, a' ki 1717. Eszt. a' Tatárokat széjjel verte Borsánál, a' mint az I. Résznek 105. §. leírtuk.

§. 298. *Kapnyik*, Oláhul *Kafnik*, Pósta hely, tsupa Bányászok lakó helye, 500. házból áll, de a' Szathmári részen tsak 136. a' többi az Erdélyi részen épült, a' *Kapnik* vize választja el, temérdek nagy sokaság hemseg itten éjjel, nappal, fúrják, törik, vágják, hordgyák, morsallyák, mossák, olvasztyák a' sok érczet. Most legvirágzóbb a' *Hannibál* bányája, 20. ezer forintot is béhoz hólnaponként. Van Görög Katolikus Templom ezen a' részen, és Plébánia az Erdélyi részen, vannak szép források, tsinált út Mármaros felé. Itt van Erdélynek szélén a' legmagossabb *Gutin* nevezetű hegy-is.

1588. Somlyai Báthory Sigmund Erdélyi Vajda, és Székelyek Ispánnya a' Kapnyiki Bányákat Báró Herberstein Feliciánnak haszon bérbe három esztendőre kiadta.

1717. Fel akarták prédálni a' Tatárok, de másfelé tértek, mellynek emlékezete egy kősziklán ki van vésvé,

1782. Major Gergely Fogarassi egygyesültt Görög Hitű Püspök ennek Templomát Sz. Péter, és Pál Apostoloknak tisztességére felszentelte.

§. 299. *Nyegrefalú* Oláh helység, Felső-Bányán felül a' *Fekete* hegy oldalába, 40. házból áll, Temploma van, de Pap Györkefaluból jár hozzájuk, kevés tengerin kívül egyéb vetemények nem terem, napi számból, szekerezésből élnek, szép tiszta forrásaik, a' Nagy-Bányai Királyi Kamara bírja.

§. 300. *Bajsfalú*, Oláhul *Danyest*, dombokon elszórt 35. házból álló rendetlen Oláh falú, a' Nagy-Bányai pénzverőházé határja sovány, dombos, kevés tengerit terem, Posta hely., büdös köves hasznos feredő vize, a' hol a' Kamara fürdő házakat építtetett, és Seb-Orvost tart az itt fürdő beteg bányászokért. *Ördög-Borda*, Oláhul *Fericsé* nevezetű fűvel fedik házaikat, kaszállója kevés, legelője sovány, két kézi munkájok után élnek, az arany, és ezüst Bányák egy mértföldnyire lévén hozzájuk, szemet égetnek, azt hordgyák, és a' bányákban dolgoznak.

§. 301. *Laczfalú*, Oláhul *Sisest*, 150. széjjel szórt házból álló Oláh falú, a' Nagy-Bányai Királyi Kamara jószágának feje, Nagy-Bányához másfél mértföldnyire. Van Templomok, Papjok, kevés erdejek tüzelésre, szűk mezejek, mellyen tsak szénát természetnek, kézi munkából, és szekerezésből élnek.

§. 302. *Kitz-Bánya*, Oláhul *Baicza*, a' Felső-Bányai bérczek közt Oláh falú egy völgybe, Temploma, Papja van. Ezek Vármegyét nem esmérnek, adót nem fizetnek, a' Város birtoka alatt vannak, szántó mezejek nints, kevés fűveknél egyebek nem terem. Felső-Bánya alatt I. Részb. 257. lap. leíratott. Ennek birtokában Mária Theresia Királyné a' Várost megerősítette. 1741. Eszt.

§. 303. *Girót-Tóthfalú*, Magyar, és Oláh falú, *Gerod* hajdani birtossától vette nevezetét, most egészen a' Nagy-Bányai Minorita Atyák Ispotályához tartozik; lakóssai Katolikusok, és Ó-Hittűek, mind a' két felekezőnek Temploma, a' Katolikusok részéről a' Papi hivatalt a' Nagy-Bányai Klastrombeli Szerzetén lévő

vők végzik. Szép tilalmas erdeje, a' Szászár pataka végig folya, nagy Ország út, 79. házból áll, szántó földgye nints, kaszálója szüken, szöleje, és gesztenyése hasznos, piattza Nagy- és Felső-Bánya, pénzt szerznek gesztenyéből, szőlőből, és szekerezésből.

1336. Gerod nevezetű nemzetség bírta, mellynek maradékától

1406. Omechin János Nagy-Bányai Polgár 600. arany forinton vette.

1408. A' Nagy-Bányai Ispotálynak hagyta.

1430. Sigmund Király,

1556. I. Ferdinánd Császár,

1557. Isabella Zápolyának özvegye,

1580. Báthory István Lengyel Király ezen kegyes hagyományt megerősítették.

1605. Bochkay István az Evangelikusoknak gondviselésére bízta.

1684. A' Váradi Török Bassák bírták, a' mint ki tetszik a' Nagy-Bányai Klastrom Levél Tárában eredetben található illyes leveleikből: „En a Gyözhetlen Török Csaszar Varad veg varaba lako Daftar, egynehany Lovas vitezinek Hadnagya, es Kalauza, Kobzos Ibrajin Ispaija, el vöttem leveleteket, 's eritem kivansagtokat-is, hogy az falut pusztan akarjatok hadni, ti lassatok, eritem azt-is, a' Janos dolga felöl, hogy szegenyek vattok, hiszem en egy piszt is nem kertem Janosirt, nagyob az, az ü dolgaban meg hattam, hogy jarjon az be jaro, az bironak is hogy embert adgyon nelle, van e pize a felessegi-nek, avagy nincs, abban semmit nem munkalkodtatok. Ertem azt is, hogy Kadia levelit kivantok, hüt levelet, petsett alatt, micsoda gengya a' Kadianak ram, vagy ti ratok, hiszen en jobbagyim „ vol-

„ volnatok, nem a Kadiae, szallyatok helyben, a kik
 „ el oszlattatok, lakjatok bekevel, az mint Morfozo-
 „ nyal alkuttatok, en is meg hadlak abban, eddig
 „ sem kivantam en ti tulletek többet, de az be jaro-
 „ tok hamis, soha igazan nem jar, egyszer egyik,
 „ maszor masik, most is nem volt e emberetek, hogy
 „ mastul küldöttetek az levelet, hiszen nem bantom
 „ en a be jarot, tsak jarjon igazan. Kadia levelet ki-
 „ vantok, hiszen az en szam az Kadia levele, az mi-
 „ ben meg hadlak, abban jarjatok el. Török hütömre
 „ mondom, mint Morfozany meg hagyott az szaz tal-
 „ lerban, az ket par nyusztban, meg hagylak benne-
 „ teket. Mostan az be jarotok miért nem jött el, at-
 „ tul felt, hogy ide be meg tartom, mi hasznat ve-
 „ veszem en az egy embernek, ha ugy akarok, nem
 „ talallak e en meg titeket, jött volna be, ez a rab
 „ felöl is hozott volna valami bizonyos valaszt, va-
 „ gyon e valami ereje, hogy ha szabadulhat e, avagy
 „ nem, meg ijedtetek tölle, hiszen, tövötökben az va-
 „ ros, mindenkor kezetekben lett volna a kezes. Jöj-
 „ jön be az be jaro, az nusztbul az mi el maradt,
 „ hozzatok be, vagy külgyetek be. Akkor az be ja-
 „ rotokkal el jött volna az *Busaki* be, jaro, ratok ke-
 „ pest az is oda maradt, oda adjatok hirt, jöjenek
 „ be azzal együtt, az ti be jarotok is be jöhet. (L.
 „ S.) Anno Domini 1684. die 7. Martii Datum in Va-
 „ rad. Adassek ez levelem Girot Totfalusi bironak
 „ kezeben. Totfalusi Bíró parantsolom, mas embert ne
 „ külgy, hanem Síndmond jöjön, mert az tavalyi adot el
 „ kell igazítani, kinek adta, kinek nem, ő tudgya, az
 „ mostani be jarot meg fogtak, en kezes löttem erte,
 „ es az magam hazanal tartom, mas levelet is kültem,
 „ tsak tizen ket napot adtam, meg ez levelem el er-
 „ kezik, ha addig mas be jaratokat botsattyatok
 „ is, de Síndmondot mingyart külgyetek utanna, ez
 „ parantsolatomat el ne mulassatok. En Kobzos Ibraim
 „. Ispaija az ti Török földes Uratok. “

1687. Ezen helység a' Minoriták szerzetből rend-
 gyének által adatott, és ez eránt az Ország gyűlésén
 panasz tétetett.

1692. *Tejfeles* - Tóthfalúnak nevezetik Szirmay György Szolgabirónak Lajstromában, némellyek *Veslinges* - Tóthfalúnak hívták; mivel ottan tejfelből jó édes sajtok készítettek, *Vesling* pedig Bell Mátyásnak magyarázattya szerint *édes sajtott* tészen.

1711. VI. Károly Császár ennek birtokában a' Minorita Atyákat olly móddal meghagyta: hogy hat szegényeket az Ispótyályban gyámolítani tartozzanak, kik

1754. Ezen falút minden köz adó fizetéstől menté tenni akarták. I. Kész. §. 172.

§. 304. *Felső-Újfalu*, Oláhúl *Szatu nou de szusz*, egy tágas kiterültt dombon szanaszét fekvő, 76. házból álló Oláh falú, Temploma, Papja van, Nagy Bánya Várossáé, mellynek a' határán fekszik, igen sovány földgye, egyedül kertyekbe terem kevés tengeri-jek, kenderek, és szénájok, kevés gaz, 's csere tűzre való fajok.

§. 305. *Felső-Fernezely*, Oláhúl *Füriza* a' régi fűrész malomtól, de inkább a' *Fernezely* patakától, mellyben a' legszebb pisztrangokat fogják, a' nagy hegyek közt egy völgybe hosszsan elnyúló, 104. házból álló falú, lakóssai Római Katolikusok, Megyés Papjok Grünwald Lőrincz, minnyájan Bányászi munkások, szén égetők, fa vágók, fa eresztetők, szén, ércz, salak hordók, két mértföldnél tovább van vastag deszkákból tsinált selyébjen, mellybe a' Fernezelyből vizet botsájtván dombokon, völgyeken keresztül a' fát leeresztetik az ércz olvasztó Kohokig, van jó savanyú vizek, és igen jól tsináltt üttyok. Még a' falún kívül a' bérczek közt-is Lengyel Országból, és Marmarosból ide szállott fa vágóknak, és szén égetőknek van 80. kalibájok. Mind ezek semmi vetést nem tehetnek, napi számjok után élnek.

1329. I. Károly Király Nagy-Bánya Várossának ajándékozta, mellynek itten jó haszon hozó korcsmája, és malma vagyón.

1690. Máramarosból kivándorlott Oroszok megszállották, és azért Felső-Orosz falúnak neveztetett, a' mint Szirmay György akkori Szolgabírónak lajstromából kitetszik.

§. 306. *Alsó-Fernezely*, Nagy-Bányához fél mért-földnyire fekvő, 52. házból álló Oláh falú, Temploma, Papja helyben, kertyeikbe kevés tengერიjek terem, egyéb aránt a' Bányáknál szekerességgel, és napi számmal keresik élelmeket a' lakósok, ezeknek is igen kedves ízű savanyú vizek vagyon a' *Grappa* nevű helyen.

1608. Lisibona Gellértnek, Nagy- és Felső-Bányai Bányászti Fő-Tisztnek Királyi adománnyal ajándékozott, kinek leány maradéki, Mikolay, Korda, Peley, és Szirmay által adták a' Királyi Kints-Tárnak annak nagy hasznával.

§. 307. *Felső-Handal*, úgynevezik a' Bányászsághoz tartozó alkotmányoknak, és a' Bányászti munkásoknak lakhelyét, melly itt két *Handalra* felosztva egy nagy várost mutat. A' felsőbe 132. házak vannak, tsupán napi számok lakó helyei, kik éjjel, nappal dolgoznak itten felváltva. Itt van a' Templom, és Katolikus Megyés Papi ház, mellynek Plebánossát Felső-Fernezely alatt említettük, és a' Fel Vigyázó Királyi Tiszteknek épületei.

§. 308. *Alsó-Handal*, 117. házból áll, mellyekben Bányászok laknak, azon kívül az ércz törő, olvasztó, választó, pergelő épületek, kohok, malmok, és hasznos kortszmája a' Királyi Kamarának. Minden héten Vásár esik benne, mellyen gabonát, és egyéb eleséget vásárolhatnak a' napi bérekből élő munkások.

Ezek az Első Részben eléadott Királyi, és szabad Városokon kívül, Szathmár Vármegyének mostani helységei; de vagynak még, mellyek bizonyos tekintetből ezen Vármegyétől elszakasztatván más Vármegyékhez tsatoltattak, és most is helyheztetésekre nézve igen kitetszenek körül vétetve lévén ezen Megyebéli helységekkel, úgy mint:

§. 309.

§. 309. *Nagy-Dobos* helységről, melly most Bereg Vármegyébe fekszik, emlékezet van, hogy

1317. Annak határát Perényi György, Imrének fia járatta.

1404. Perényi Gergelynek Királyi adománnyal adatott.

1431. Annak három Királyi mértékre kiterjedő peres földgye eránt, Cháhol, Papos, Kür, Waja, más névvel *Kustos-Vég* között igazítás tétetett.

§. 310. *Kér Szathmár Vármegyébe* a' Szamos vizének mentibe fekvő helységnek elfoglalása eránt

1292. Mikép panaszolkodott Gróf Mihály, Ubulnak fia, *Semjén* nemből való, a' most-is virágzó *Jeles Kállay* nemzetségnek eleje? azt az I. Rész. §. 46. eléadtuk.

1427. 'Sigmund Király Kállay Jánosnak, Miklós Leukes fia fiának, 's hív katonájának *Kér* egész helységet Zathmár Vármegyébe új Királyi adománnyal ajándékozta.

1548. Dobó Ferencznek, és Domokosnak benne rész adatott.

Az itten említett *Jeles Kállay* nemzetség Nagy-Kállóról ugyan, melly Szabolcs Vármegyében fekszik, írja elő nevét, és *Kér*, *Semjén*, *Panyola* helységek-is most Szabolcs Vármegyében helyheztenek, de mivel ezekről, mint Szathmár Vármegyeyiekről Királyi levelek adttak, és tsak a' Kállaiak kérésére tétettek által ezen helységek Szabolcsá, 's most-is ezen *Jeles* nemzetség nevezes örökséget bír Szathmár Vármegyébe, e' mellett Kállay Mihály, Mihálynak Ubul fiának fia 1320. Észtt. Zathmár Vármegyének Fő-Ispánnya vala; méltán a' Kállaiakat-is ezen Vármegyének régi nemzetségei közzé számlálhattuk.

Ere-

Eredetét vette a' Pannoniát vérrel foglaló *Bolok Simian* Magyar nemből. Legelsőknek említetnek: *Ubul*, a' kinek még II. András Király 1220. Eszt. ajándékozta Nunkupul., és Tuth pusztákat Zabolch Vármegyében azért: hogy mikor Kálmán Herczeg az Oroszok ellen hadakozott, Egyed az *Ubul* testvérije ő mellette vitézül elesett. Ennek fiai:

1247. Gróf Mihály, IV. Béla, és V. István Királyok alatt, a' kinek a' többek közt ez az érdeme volt: hogy mikor István mellett hadakozott, jobb kezén, és bal lábán nagy sebeket kapott.

1252. Egyed.

1291. Gergely. De Egyednek fiú maradéki Balásban 1590. Gergelynek Lászlóban 1370. kifogytak.

1325. Mihálynak fiai Mihály 1320. Eszt. Szathmár Vármegyei Fő-Ispány, Pál, István, és László Kállai jószággal osztozkodtak, kik Kún László Királynak nagy hívei lévén, mivel az üldözőjik előtt Lengyel Országba szöktek, 's ottan sokáig lappangottak, *Lengyeneknek* neveztettek. Ugyan ezeknek adta Kún László 1290. a' Leleszi Klastromon az Egyházi pártfogói hatalmat (*Patronatus*).

1344. Istvánnak fia János.

1364. Unokája Leukus, a' ki I. Lajos Király alatt 1351. Királyi Fő-Asztalnok, és jelen volt 1379. a' Velentzések ellen folytatott háborúban.

1344. Péter Pappá lett. Miklós a' tudományáról *Ubul* Deáknak (*Literatus*) neveztetett.

1584. Ehez özvegy Ersébeth Királyné Temesvárról küldött egy levelet, mellyben őtet eddig való hívségéről megdísíti, és arra inti: hogy ezután is a' Királyi ház ellenségével, 's különössön Laczk Istvánnal, a' volt Erdélyi Vajdával ne tartson.

III. András Királynak is nagy hívei voltak, a' mint a' Kállaiak Levél Tárában található levele bizonyította: „András, Istennek kegyelméből Magyar Ország Királya, a' maga híveinek, Gróf Mihálynak, „Ubul fiának, István, és Pál Mestereknek, az ő fiainak egészséget, és kegyelmet. Mivel mi a' Tí hívségtekhez minden szerétettel, és kegyelemmel lenni kívánunk, a' Tí hívségteket kérjük ezen levelünkkel: „hogy a' mi *Baranka* Várunkat, még azon részekre jövendünk, és veletek egygyütt azon várról rendelést teszünk, híven megtartsátok. Mivel mi a' Tí hívségtekhez, a' mint elébb elé hozánk, minden Királyi szeretettel járulunk, külömbben ne tselekedgyetek, a' mi kegyelmünkért, és kedvezésünkért. „Költt Scenna mellett Sz. Gál napja után 1300. Eszt.

1427. Leukusnak fia Miklós, ennek fia János jószágaikba új Királyi adománnyal megerősítettek.

1404. Miklóshoz 'Sigmund Király küldött levelet: hogy Maróthy Jánossal a' Matsovi Bánnal mennyen Erdélybe azon lármának letsillapítására, melyet ott Ludañ Tamás, és Debrő István tsináltak.

1411. Más levelet küldött hozzája: hogy mennél hamarabb siessen Kassára a' maga segyveresseivel, a' hol maga a' Király-is rövid időn megfog jelenni.

1426. János, említett Maróthy Jánossal oda járt Oláh Országba Radul Vajda ellen; a' hol dítséretesen viselte magát. A' fia János,

1446. a' Rákos mezei Ország gyűléssén Zabólcsei Fő-Ispánná tétetett.

1463. Kállay Pállal maga költségén hadakozott a' Törökök ellen. Ennek tsak ugyan János unokáját Lajos Királynak nagyon megdítsérő levelére,

1522. Bithory István Nádor Ispány Szörényi Bánná tette, Tomory Pállal egygyütt hadakozott Ferháť Bassa ellen.

1526. A' Mohácsi ütközetbe II. Lajos Királynak özizetére rendeltetett. Ezt Istvánffy 8. Könyv. Királya nagy hívének, serény, vitéz katonának írja, a' Magyarok által is *Katonának* neveztetett, kinek Ferencz fiától származott

1581. János, a' ki Báthory István Lengyel Király mellett az Oroszok ellen Pleskov alatt nagy vitézséggel hadakozott, és ennek.

1614. Éltt István fia által származnak mostan virágzó Kállaiak, úgy mint:

1770. Gróffá tétetett Kállay János, és Nagy-Kállói Kállay Miklós, Császári, 's Királyi Tanácsos, Szabolcs Vármegyének Fel-Ispánnya, Kállay Antal, Leo, Péter, Ferencz, György, Sándor Királyi Udvarnok, ezen régi nemzetségnek érdemes tsemetéji.

§. 311. *Pályi* most Szabolcsban fekvő, de mint Szathmár Vármegyei kelységről van emlékezet:

1421. 1422. 1426. Hogy Zudarnak neveztetett Ólnodi Benedek, és Jakab bírták.

1727. Bencze, máskép Szathmár Sámuelnek benne rész adatott.

§. 312. *Panyola*, ez-is sok Jel- és Ok-Levelekben Szathmár Vármegyei helységnek tétetik:

1247. A' Váradi Káptalan bizonyságának Egyed Zathmári Plébánosnak, és István Király Úr felesége Ersébeth Aszszony Káplánnának jelen létében, Gróf Dienes, Merchi fia Perestöldő közben járó lévén, *Panyla* helység három részre osztatott. Egy része Benedeknek Tumpa fiának a' *Ticze*, és *Zamus* vizeknek felső része, és *Tuur* tava mellett, más része Gróf Mihálynak, Ubul fiának, harmadik része *Panyla* Péternek jutott, minek utánna ez ló háton Kállai nemesekkel viaskodott volna.

1292. Mihály, Ubulnak fia, Semyen nemből való, a' Jeles Kállay nemzetségnek eleje, ezen Zothmár Vármegyében lévő helységnek elfoglalása eránt mikép panaszkodott? azt az I. Rész. 46 §. eléadtuk.

1379. Lajos Királynak halasztó parantsolattya: hogy mivel Kállay Ubul, és Ponyalay, Lewkes, Péternek fia Olasz Országban a' Velentzeiek ellen katonáskodván törvény előtt meg nem jelenhetnek, az ő pereik ezen táborozásnak végezetéig elhalasztassanak. Költt Gyosgewron, a' Sz. Kereszt találásának ünnepe után való Vasárnapon.

1415. Frank Panyolay Jánosnak fia, és Ersébeth az ő anyja, azonkívül Dorótya, Margith aszszonyok, Veronika, Ilona, Susánna, nevezett Franknak hajadon testvérjei Panyola helységnek felét, melly Panyolay 'Sigmondot, Leukus fiát, és a' nevezett Frank attyának testvérét illette, az ő Török rabságból léendő kiszabadítására eladták Panyolay Lutzának, és az ő leányinak.

1424. Kállay Miklósnek, Lewkeus fiának egész Panyola helysége új Királyi adománnyal adatott.

1427. 'Sigmond Király tekintvén érdemeit, és Vitézi tetteit Jánosnak, Kállai Miklós, Lewkes fia fiának, kivált hogy Marodi János Mesternek Machoviai Bánnak zászlója alatt katonáskodván Havas-Alföldén, a' Törökök, és hívségtelen Radul Vajda ellen ditsőségesen hartzolt, Kis-Semjén, Panyola, és Beltuk helységeket, Zathmár Vármegyében lévőket ajándékozta új adományi levéllel. Költt Hozzimezyu Havas Alföldén, Fekete Vasárnapon.

1431. Panyolay 'Sigmond Török rabságban meghalálozván, az ő magva szakadtával egy részét Báthoriak felkérték, de a' Kállaiaknak ellentállása miatt birtokában nem léphettek.

1496. Panyola helységnek határi Kállay Jánosnak részére Apáthi helységtől, melly a' Károlyi Nemeseké vala, megkülömböztettek.

1549.

1549. Ismét Panyolának a' tölgyes erdőkben felbomlott határi, Kállay János Leukesnek részére, Apáthi, és Ólchva helységek, mellyeket Károlyi Nemesek bírtak megigazitattak.

§. 313. *Szamos-Szegh*, most Szabolcsi, ez előtt Szathmár Vármegyei helység.

1312. Zumizegi Beke Mester, a' mint Ólchva-Apáthinak leírásában kitészik.

1397. Zudar György,

1421. Ólnodi Zudar Jakab, és Benedek bírták, kiknek Titzie vizében fogott halaikat Károlyi László, és András elvették, Zamos-Szegi halászaikat megverték.

1514. Rozgonyi Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

1550. *Zovan* erdő, *Kechete*, és *Radna* nevezetű földek, *Kisa-Tó*, a' Pályi, és Zamos-Szegi határokhoz a' *Vaskapu* erétől, egész a' *Chahol János* Kútyáig itéltettek.

§. 314. *Kis-Semjén* helység-is Szathmár Vármegyéhez tartozott. Mert azt

1427. mint Szathmár Vármegyében fekvőt 'Sigmond Király Jánosnak, Kállay Miklós, Lewkes fia fiának új adományi levéllel ajándékozta.

§. 315. *Waja*, most Szabolcsi helység-is, melly Szathmár Vármegyébe bényúlik, annak Rohod, Papos, és Eör helységeitől körül vétetik, régenten ezen Vármegyéhez tartozott, melly nevezetét veszi a' Magyarok Pannoniába lett utolsó bėjövetelétől fogva most-is fiú ágon virágzó *Voja*, most *Way* nemzetségtől.

1021. Eszt. Sz. István Király alatt *Voja* Pogány Magyar Kereszténnyé lett, és a' keresztéségből *Tamásnak*

nak neveztetett, a' mint ezen Jeles nemzetségnek a' Bárói Méltóságról adatott Jel-Levele bizonyította, és a' Gyula - Fejérvári Káptalannak bizonyosság levelében - is olvastatik. Fiai voltak Mesk, Jolath, Medve, Gergely, Omyth, Ábrahám, 's ennek fia Benedek. Mert

Sz. László Királynak a' Váradi Káptalan vizsgálta: hogy midőn parantsolattára Gabriant, Máthénak fiát, azon földbe, mely Zothmár Vármegyébe *Woyanak* nevezetik, és magva szakadt Ivankájé, Womka fiáé vala, béiktatni kívánták, a' *Woyai* Nememesek Mesk, Jolath, Medve, Gergely, Emyth, Ábrahám, és az ő fia Benedek ellent állottak:

1345. Gróf Pálnak, Ország Fő Birájának parantsolattára, az Egri Káptalannak bizonyosága által megkülönböztettek *Wojának*, és *Eurnek* határi, *Woját* akkor István Mester Királynak különös jegyzője (*Specialis Notarius Regius*) Eurt pedig a' Laskadi Nemesek bírták.

1378. Way László Váradi Püspök volt.

1411. Waja helységét Way Ábrahám, és György bírták, de azt tőlök Chernavoday György, Janossi Kántor László, és Bilkei Baliczá Sándor elfoglalták, 's a' jobbágyaikat 616. forintig megzsákmányolták.

1412. Waja helységét Zathmár Vármegyébe Gyurgy László Itélő Mester, és az ő testvére Gáspár Királyi adománnyal felkérték; de birtokában nem léphettek, mert

1413. Way Lászlónak új Királyi adománnyal adott ismét.

1417. Way Vitusnak Lombardiában tett jeles vitési szolgálattára, 's kívánására nézve, *Waya* helysége, az hozzá tartozandó jószág részekkel, 's határos falúkkal egygyütt Sigmond Király által Zabólc Vármegyébe által tétetett.

1418. Azon 'Sigmund Király Wajai Way Ábrahámnak érdemeire nézve, nékie, minden rokoninak, 's azok maradékinak a' gonosz tévököt meg ítélő személyes hatalmat adott, melly még a' hamis pénzt verőkre kiterjedett.

Azon Eszt. azon Király azon Way Ábrahámnak külömbkülömbféle tántoríthatatlan hívségű vitéz szolgálattit tekintvén, mellyeket Istriában, Foro - Juliumban, és Allemanniában tett saját vagyonyainak feláldozásával, a' Jeles Way nemzetséget a' Tanais vizén által szokó, és a' szájában egy fürt szőlőt tartó szarvas, 's felette nap, hóld, és csillagokból álló Czimerrel felékesítette.

Azon Eszt. Way György Titeli Prépost volt.

1419. A' Waja, és Eör közt villongásban lévő határok eligaztíattak, a' hol köztök fekvő *Jubán-földe* említettik.

1425. 1529. Waját Way Ábrahám, és István bírták, a' kiktől felét Kristina Aszszonynak halálával Nabrády János magának kívánta.

1431. Ezen helységnek egy része Nagy-Wajának, más része pedig *Kustos-Végnek* neveztetett, mivel akkor Way Péter a' Váradí Káptalan Kintstartója (*Custos*) volt, kinek a' helységnek alsó vége osztályban jutott, és villongásban lévő három ekényi földgye Királyi mérték szerint Wajától *Kustos - Véghez* nékie ítéltetett.

1507. Way László Nikomediai Püspök, és Fgri Nagy Prépost volt, melly esztendőben a' Wayaknak, és Ibrányiaknak egy forma Czimerek Királyi Jel-Levél által megújítottatott.

1518. Way Imre Nagy Váradí Kanonok volt.

1638. Way Mihály az Erdélyi határoknak eligazítására 41. Törv. Tzik.

1647.

1647. Way Péter a' száraz vámoknak eltörlésére
91. Törv. Tzik. az Országnak Biztossai voltak.

1650. Azon Way Péter feleségével. Csepi Zoltán
Annával mivel a' Királyi tábornok sok eleséggel, és a'
Királyi Kintstárt egy néhány ezer forintokkal segítet-
ték, Szamos-Újlak helységét Királyi adománnyal jüta-
lomúl nyerték.

1681. Way Ádám megint az Erdélyi határok felé
23. Tzik.

1715. Way László a' vallás dolgában 30. Tzik. ki
neveztetett Országos Biztoságoknak voltak tagjai.

1744. Way László Mária Therezia anyánk, 's Ki-
rálynénk óltalmára 200. főből álló Lovas vitézeket, ló
val, fegyverrel, öltözettel kiállított, és tartotta is a'
Burgus háborúban, mellynek végezetével mint Ézcredes
viszsa tért nyugalomra.

A' mi időnkben éltek, és élnek.

1791. Way István Királyi Tanácsos, a' Pétsi Ki-
rályi Oskola Megyének hajdani Fő-Kormányozója, ki
több rendbéli Ország-gyűlésekben a' Király, és Haza
eránt viseltetett hívséges buzgóságát nyilván esmére-
tessé tette.

1797. Way Daniel szabad Zászlós (*Liber Baro*)
Császári, 's Királyi valóságos Kamarás, és az Erdélyi
határok elintézésében Országos Biztos.

1808. Way József, a' ki előbb Zabólc Vármegyei
Fel-Ispány, azután Királyi Magyar Tanácsos, most
Udvari Tanácsos, és a' legfőbb Törvény széknek Tag-
ja, ritka ész kintsével (*talentum*) magát megkülöm-
bözteti.

1808. Way Miklós szabad Zászlós, Császári Kirá-
lyi valóságos Kamarás, előbb két ízben a' Nemes Fel-
kelő

kelő Seregnék Ezerekes Vezér Kapitányja, most Osz-
tályos Hadi Vezér.

1808. Báró Wajai Way László, Császári Királyi
valóságos Kamarás, Magyar, és Erdélyi több Várme-
gyéknek érdemes Törvény székbéli Birája, a' Jenai
Tudós társaságnak Tagja, és Tudós Hazánkfia.

Jeles az Ibrányi nemzetség - is, melly máskép
Ibrányból 1350. Eszt. éltt Ibrányi Lukácstól származik,
másod elő nevét Wajaról írja. Ez onnét vagyon: hogy
a' mint a' kezünknel lévő Királyi ítélő Udvar előtt
folyt pereiknek foglalattya máttattya;

1414. Way István Ibrányi Margitot házas társúl
vette, a' ki még élt Wajai Waynak, de az ő fia Ist-
ván, és az ő maradéki már Wajai Ibrányiaknak ne-
vezték magokat, a' főben járó hatalmat adó Jel-Levél-
ben 1418. és a' Wajaknak; és Ibrányiaknak egy for-
ma Czimereket meg újjító 1507. Királyi adományi le-
vélben Istvántól származott Ibrányi Lászlónak fiai - is
név szerént bététettek, és birtókokat Waján meg tar-
tották.

A' több Fel-Ispányokon kívül, kik Szabolcs Vár-
megyébe ezen Nemzetségből hivatallyokat érdemessen
viselték;

1474. Ibrányi György Budai Káptalannak ének-
lője,

1507. Ibrányi István Esztergami Kanonok

1582. Ibrányi Ferencz híres Törvény tudó, és Or-
szág másod Birája volt. Ötött küldötte Makszimilián
Császár Erdélybe a' Fogaras Vára, 's földje eránt Bá-
thory István, és Békessy Gáspár között támadott per-
nek, és az Ország gyűlése-is ötött rendelte a' Szepes-
ségre az Ország határainak megvisgálására.

1644. Ibrányi Mihály Rákóczy György Erdélyi ha-
dainak Hadnagya Kemény János alatt Katonáskodott.

1661. Ibrányi Ádám nevezetes Vitéz Török rabságot szenvedett.

1707. Ibrányi László Ezerekes a' Trenchéni ütközetben elesett.

1780. Idős'bb Ibrányi Miklós Császári, 's Királyi Tanácsos, és sok esztendőig Szabolcs Vármegyei Felispány, kinek Báró Wécsey Mária feleségétől fiai: János nőtelen, József felesége Kállay Franciska, Farkas elébb Szabolcs Vármegyei Alispány, most Tiszántúl való Kerületbéli Táblának hites Birája felesége Becsky Ersébeth, Mihály felesége Irinyi Juliánna, Miklós, elébb Szabolcs Vármegyének Fő-Jegyzője, azután a' Felkelő Nemes Seregnek Al-Ezerekesse, felesége Gróf Klobusiczky Mária. Idős'bb Ibrányi Miklósnak Károly testvérétől pedig Antal fia.

Még több Szathmár Vármegyéhez tartozandó helységek is említetnek a' régi Jel- és Ok-Levelkben, mellyekből tizennégy az Ecsedi Láp által elnyeletett, némellyeknek nevei elváltoztak, némellyek most puszták, 's így következnek a' betűknek rendi szerént:

§. 316. *Abramsfalva*, régenten falú, most puszta.

1489. Egy negyed része elíteltetett Csáky Benedektől, Ferencz fiától Drágffy Bertalan részére.

§. 317. *Nyir-Adony*, helység, most Szabolcs Vármegyébe van, a' Gróf Károlyi ház birja; de

1609. mint Szathmárba való Csomaközy Péternek Királyi adománnyal adatott.

§. 318. *Agod*, máskép *Papsfalva*.

1381. Pyliskey Istvánnak,

1431. Darahy Lászlónak Királyi adománnyal adatott.

§. 5ig.

§. 319. *Almás föld,*

1294. Rátholthi László Mester által birattatott.

1558. Nagynak neveztetett, Paztuhí Domokos Mesternek, Hasznosi Domokos Nádor Ispány fának Királyi parantsolat szerént adatott.

1404. Bogáthi Filep felesége Anna Almást Királyi adománnyal nyerte.

1412. Ezen Királyi adomány kiterjesztetett nevezett Annának testvérjeire-is, úgy mint Perechey Istvánra. és Klárára, Imrének Apáthi Kapolch fiának feleségére.

1419. Perechey István, Benedeknek fia maga részét testamentomba hagyta Susánnának, és Klárának Apáthi Kópólchi Imre leányinak, kik az ő testvérétől Klárától születtek.

1420. Csáky István tanukat vallatott Vetéssy Jakab ellen; hogy az Almási jobbágyait a' fogházból erőszakossan kivette.

1430. Jakch Dienes Váradi Püspök, János, és Mihály Székelyek Ispánnjai, és László testvérek, Kusalyról neveztetett Jakch Istvánnak fiai tanukat vallaták Dolhay László ellen: hogy az ő Almás nevezetű helységeknek részéről hamis határ levelet tsináltt.

1515. Báthory Györgynek, Istvánnak, és Andrásnak Királyi adománnyal adatott.

1547. Perényi János benne részt kapott.

A' fellyebb írtt Ratholdi Nemzetség,

1097. Nápoly Országának Kaserta nevű várossából szakadt Magyar Országgra Kálmán Király idejében, a' mint Thuróczy írja.

1175. Ráthold volt HI. Béla Királynak Vezére, a' kitől a' Ráday, Hasznossy, és Pászthóy régi nemzetségek származtak.

1217. Más Ráthold nagy ember volt II. András Király idejében, a' kivel a' szent földre is oda járt.

1301. Ráthold Istvánnak fia nagy eszköz volt benne: hogy Ventzel Magyar Királlyá lett.

1315. Hasznossy Domokos ezen nemből Nádor Ispány volt, kit némellyek Dausa Nádor Ispánnyal, és Szathmári Fő-Ispánnyal egynek vélik, de Katona, Hazánk történeteinek Jeles írója őket megkülönbözteti.

§. 320. *Andreas* helységet,

1431. Darahy János, és László Királyi adománnyal szerzették.

§. 321. *Bács*.

1417. István Erdélyi Püspök perben idézte Gyűrei Kún Györgyöt, Tamást, és Miklóst: hogy adgyák ki Szathmár Vármegyében fekvő *Bács* helységnek határ levelét, melly Dienes Lossonczy László Bán fia birtokával határos.

§. 322. *Bagda*, Szathmár Vármegyei helységek között említteuk:

1411. Hogy abban Jákó Klárának, Seményi Kelemen feleségének rész jószág adatott.

1451. Pusztának mondatik, és Zilágyi Jákó Gergelynek,

1480. Petneházy Jánosnak, és Miklósnek egy rész,

1496. Petneházy Mátyásnak egész Bagdai pusztá Királyi adománnyal adatott.

Ezen

Ezen Petneházi nemzetségnek maradéka István arról nevezetes: hogy Tökölyi hadának Fő-Vezére lévén midőn a' zenebonáskodó Tökölyi Imre Törökök által Váradon rabságra tétetett; megboszszonkodván a' Törökök álnokságán Kassa Váróssát 1685. Eszt. hét ezerred magával Kaprara Eneás Császári Vezérnek feladta, és a' Törökök ellen ezután vitézül hartzolván, 2000. forintot érő gyémántos kótsäg tollal Leopöld Császár által megajándékozott.

1571. Megyery Miklós, és Pazonyi Cseres György Bagdai pusztában béiktattak.

§. 323. *Byty* pusztáról,

1650. emlékezet vagyon: hogy azt Gyerő-Monostori Kemény János Királyi adománnyal nyerte.

§. 324. *Bodorteleke*, puszta

1427. említettetik: hogy azt 'Sigmund Király Kállay Jánosnak, Miklós Leukes fia fiának, a' hív katonájának ajándékozta.

§. 325. *Új-Bogáti* puszta

1433. Bogáthy Miklósnak, és Lukácsnak Királyi adománnyal adatott.

§. 326. *Borzlyuk* helységnek

1392. emlékezte vagyon: hogy az Erdödi kerületben, Balk, és Drágh Mármarossi Ispányoknak Királyi adománnyal adatott.

1415. Az Apagyi nemzetség bírtá.

§. 327. *Bozonta* helység említettik:

1511. Hogy azt Kisvárday György Királyi adománnyal nyerte. Most Alsó-Bozintának neveztetik, fekszik a' Szamos, és Lapos mellett Tóthfalútól fél mért-nyire

földnyire Kővár vidékiben, határja közép termékenysé-
gű, Magyarok, és Oláhok lakják.

§. 328. *Chaagh* helységnek

1423. emlékezete vagyon: hogy abban rész jószág
Báthory Istvánnak, Benedeknek, Tamásnak, Mihály-
nak, és Bertalannak adatott.

§ 329. *Csokály* puszta, hogy Szathmárba lett lé-
gyen, ezekből kitetszik:

1412. Gyürgyi Lászlónak, és Gáspárnak Királyi
adománnyal adatott.

1417. Way Vitus birta, kinek esedezésére 'Sig-
mond Király Szabolch Vármegyébe által helyhezette.

1422. Hódossi Jákó nemzetségnek birtokában volt.

1496. Vetéssy Ambrusnak ajándékozott.

1542. Szent-Demeteri Bessenyő Mártonnak benne
rész,

1564. Abrámffy Istvánnak, Melith Györgynek,

Gyalui Wass Györgynek, és Ibrányi Ferencznek egész
puszta Királyi adománnyal adatott.

§. 330. *Eörünyes*, máskép *Erményes* helység
Szathmár Vármegyébe említettik: hogy

1392. Balk, és Drágh Mármárosi Fő-Ispányoknak
az Erdői kerületben Királyi adománnyal ajándékoz-
tatott.

1415. György, és Sándri Drágh fiai, László, Oláh
Jánosnak fia, János, és László, Sándri Balk fiának fiai
bírták.

§. 331.

§. 331. *Erdő-Ruszka* puszta említettik : hogy

1519. benne rész jószág Zéthényi Fodor Imrének Királyi adománnyal adatott.

§. 332. *Ezierteleke* helység említettik : hogy a' mint a' Cháholyi Uradalomhoz tartozandó

1547. Cháholyi Imre leányinak, Annának Melith Györgynének, és Katalinnak Petrichevich Györgynének adatott.

§. 333. *Ezegen* helységnek emlékezete vagyon : hogy

1561. Fekete Balogh Jánosnak benne rész jószág adatott.

§. 334. *Farnas* földgye *Filpes* alatt említettett.

§. 335. *Nagy-Fenek* puszta, mindenkor Károlyi Uradalomhoz, és annak Uraihoz tartozandó volt.

§. 336. *Galian* nevezetű, és Zothmár Vármegyébe lévő földnek,

1234. Eszt. emlékezete vagyon II. András Királynak levelében, a' mint *Kaplony* helységnek leírásában látni lehet.

§. 337. *Gáthi* pusztát

1423. Nábrády János, és Banky Lőrincz bírták, de Nagy Pyrichey István elfoglalta.

1426. Nábrády Nemesek határját megjáratták, és megkülömböztették *Pereche* helységtől, melly Nagy-Perichey Nemeseké vala.

§. 338. *Cebres* helység-is Szathmárba említettik : hogy

1420. Csáky István bírta, és annak jobbágyit Vettessy Jakab a' fogházból erőszakosan kiszabadította.

§. 339. *Harang* puszta

1650. Gerö - Monostori Kemény Jánosnak ajándékozott.

§. 340. *Jankateleke* helység

1404. Bogáthy Filep özvegyének Királyi adománnyal adatott.

§. 341. *Isk* helységnek emlékezete vagyon: hogy

1489. abban Adviganak, Malomvízi Kenderes László özvegyének rész adatott,

§. 342. *Kathol* helység említettik: hogy azt *Moh-ten* helységnek szomszédságában Zathmár Vármegeyben

1390 Keuessy László, Miklósnek fia, Darambosy András, Andrásnak fia, és Egry Péter, Leukusnek fia, Jánosnak, és Istvánnak Zánthoui Petten fiainak 100. arany forintért, és két csikó lovakért örökösön eladták.

§. 343. *Kecskefalú* említettik;

1420. Özvegy Jusztinának, Jánosnak, és Lászlónak, Sándri Béltheki Balk fia fiának részekre tétetett tanú vallatásban: hogy azt Lászlónak, György Kusali Jakch fia fiának jobbágyi felprédálták.

§. 344. *Kenez* helységnek emlékezete vagyon

1597. Hogy az Lossonczi Bánffy Györgynek,

1609. Csomaközy Péternek Királyi adománnyal adatott.

§. 345. *Kermeche* helységet

1359. Gyarmathy János, Jánosnak fia bírta, és annak határit Zekeres helységtől, melly Zekeressy Tamásnak, Istvánnak, Lászlónak, és Lukácsnak, László fiainak birtokában vala, megkülömböztette.

§. 346. *Keresztúr* helységet

1384. Keresztúry Benedek Lászlónak fia bírta.

§. 347. *Koppan-Telke* puszta

1519. Zéthényi Fodor Imrének Királyi adománnyal,

1550. Hodaszi Kántor Lutzának benne rész adott.

§. 348. *Kosztatun* földet Zathmár Vármegyében

1271. Abrámnak Ponyth Gróf fiának István Király ajándékozta.

1281. Pétert Abrámnak fiát László Király birtokában megerősítette.

§. 349. *Kozmateleke* puszta eránt

1426. A' Kállay nemzetség törvénykezett, 's nékie ítéltetett.

§. 350. *Laskad* helységet a' Way nemzetség bírta, de azt

1412. Gyurgyi László Itélő Mester a' Királytól felkérte, hanem birtokában nem léphetett; mert

1417. Way Vitusnak kérésére 'Sigmund Király Zabólch Vármegyébe által tette.

1419. Nagy Kállay Leökös Klárának fele osztályban juttott.

1468.

1468. Malomvízi Kenderes János felébe,

1492. Petneházy Mátyás egy részébe

1496. Vethéssy Ambrus egész Laskodi pusztába
Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 351. *Libentelke* puszta,

1524. Bánházy Pálnak, Andrásnak, Benedeknek,
Imrének, 'Sófiának, Annának, és Jusztinának Zele-
méry Mihály özvegyének Királyi adománnyal adatott.

§. 352. *Magh* pusztát

1427. 'Sigmund Király Kállay Jánosnak, Miklós
Leukes fia fiának ajándékozta.

1614. Egész Mághi puszta Pýxendorfi Rueber
György ifadi Vezérnek Királyi adománnyal adatott.

§. 353. *Márton* helységet régenten a' Way nem-
zetség birta, hanem

1412. Gyurgy László Itélő Mester Királyi ado-
mánnyal felkérte, de birtokában nem léphetett, mert

1417. Way Vitusnak kérésére azt Szathmárból
Szabócs Vármegyébe 'Sigmund Király által helyhez-
tette.

§. 354. *Mérgesd* egész puszta,

1483. Petneházy Mátyásnak Királyi adománnyal
adatott.

§. 355. *Miklósteleke* puszta,

1426. A' Kállay nemzetségnek íteltetott.

§. 356. *Ónadi* pusztába,

1720. Vékony János,

1727. Rhédey László, és Ádám Királyi adománnyal béiktattattak.

§. 357. *Pakos* helységet

1315. Pakossy György, Istvánnak fia bírta.

§. 358. *Pásthi* pusztát

1553. Derenchényi István Anarchy Péternek zálogba vetette, 's hogy azt kiválthassa Radák György vejének megengedte.

§. 359. *Patak* helységben rész jószág

1427. Kusali Jakch Mihálytól, és Lászlótól, Istvánnak fiaitól elíteltetett, és Gachaly Tamásnak, Tamás fiának, mint néhai Gachály László Elleus fia maradékanak íteltetett.

§. 360. *Pázmántelege* pusztának fele

1468. Malomvízi Kenderes Jánosnak Királyi adománnyal adatott.

§. 361. *Pereche* helységbe

1404. Bogáthy Filep özvegye Királyi adomány mellett béiktattatott.

1405. Nagy- és Kis-Perechére osztatott. Nagy-Perechét Nagy-Perechey István, Bagossy Miklós, és János, Kis-Perechét Kis-Perechey Péter, Péternek fia, és Pál, Györgynek fia birták.

1412. Perechey István, és az ő testvérjei Anna Bogáthy Filepnek, Klára Apáthi Kapolch Imrének feleségei Nagy-Pereche helységnek

1414. Kis-Perechey Péter, és Pál Kis-Perechének birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1419. Nagy-Perechey István, Benedeknek fia vég-ső rendelése által Susánnának, és Klárának Apáthi Kopolch Imre Perechey Klára feleségétől, 's testvér húgától született leányinak hagyta a' maga részét.

1426. Gáthi pusztától, mellyet a' Nábrádi Nemesek bírták Perechének határi Nagy-Perychei Nemesek részére elváltak.

§. 362. *Pród* helységnek részébe

1515. Czégényi Kende Péter béiktattott.

§. 363. *Pusztasár* helység

1588. Károlyi Mihálynak Királyi adománnyal ajándékoztattott.

§. 364. *Recsk* helységbe

1429. Cháholy János, és László béiktattak.

§. 365. *Réth* puszta

1519. Zéthényi Fodor Imrének Királyi adománnyal adatott.

§. 366 *Ruszká* pusztát

1450. Hódaszi Kántor Lutza Királyi adománnyal nyerte.

§. 367. *Szaszár* helység, melly most Kővár vidékiben Nagy-Bánya mellett van,

1511. Kis-Várday Györgynek [Királyi adománnyal ajándékoztattott.

§. 368. *Egyházas-Sennyé* helység

1366. Cháholy Sebestyénnek János fiának

§. 369. *Zentpáli*, és *Zentmiklóssi* puszták Csobay János hitvessének, és Kasuhy Borbálának Károlyi Mátyás feleségének,

1611. Zentmiklós helység Lónyay Farkasnak, Péternek, és Menyhártnak,

1725. Szentmiklós puszta Rhédey Lászlónak, és Adamnak Királyi adománnyal adattak.

§. 370.

§. 370. *Tapolhatár* helységet

1417. Matuznay Domokos, Báthory István, és Rosáli Kún Miklós, Lukácsnak fia bírták.

§ 371. *Thybatelke* pusztát

1452. Sarollyány Domokos,

1489. Márton Péter Királyi adománnyal nyerték.

§. 372. *Timotheus* helység

1376. Keulchey Jánosnak Királyi adománnyal adatott.

1378. Gyügyey János, Mihálynak fia Gyügye helységtől határit megkülönböztette.

1408. Már puszta volt, és Ujlaky Antal, és Ferencz benne béiktattattak.

§ 373. *Thyvissed* helység

1431. Darahy Jánosnak, és Lászlónak,

§. 374. *Tölgyes* helység, máskép *Telges*,

1412. Perechey Istvánnak, Annának Bagáthi Filep, Klárának Apáthi Kopolch Imre hitvesseinek Királyi adománnyal ajándékozottatott.

1419. Peréchey István, Benedeknek fia maga részét Susánnának, és Klárának, Apáthi Kopolch Imre Klára feleségétől született leányinak testamentomban hagyta.

§. 375. *Thomas teleke* puszta

1447. Bekényi Miklónak.

§. 376. *Thores teleke* puszta

1429. Cháholy Jánosnak, és Lászlónak,

§. 377. *Tozokus* helység

1429. Ugyan azoknak,

§. 378. *Tryvarcha* helység

1392. Balk, és Drágh Marmarossi Ispányoknak Királyi adománnyal adattak.

§. 379. *Bak-Ujlak* említettik: hogy abban

1423. Mikolaj Er'sébethnek hit rész szabatott ki.

§. 380.

§. 380. *Vanlegen teleke helységbe*

1412. Perechey István, Anna Bogáthy Filepnek, Klára Apáthi Kopolch Imrének feleségei béiktattattak.

1419. Perechey István maga részét Susánnának, és Klárának Apáthi Kopolch Imre leányinak végső rendelkezésében hagyta.

§. 381. *Vassian most Varsány Bereg Vármegyei helység, de mint Szathmárhoz tartozandó említettik;*

1350. Imbreghy András, és Desseu Dienesnek fiai *Sály* helységet Péterrel Abraham fiaival, Ka-ha nem-ből valóval *Vassan* helységért Zathmár Vármegyébe eltszerélték.

1366. Ó-Vossan, és Új-Vossan helységeknek határit Nomen, Withka, Kápolna, Moda, Karos, Gemse, Gure helységeknek határitól Butkay Pál Miklósnak fia elmezagyéltette.

1415. Kis - Vasant Fel - Cseby Jakab, és László bírták.

1419. Vassan helységet néhai Orosz Miklós Leszi Prépost, és Királyi Al-Kantzellár testvéreinek részére felkérte a' Királytól, mellyért Cháhaly János, és László a' Királyi Udvarban idézték Orosz rokonit.

1420. 1421. 1423. Buttkay, és a' velek egy törsokből származó Márky, és Ráskay nemzetségek Nagy-Vassant bírták, és magok között felosztották.

1426. Hogy a' Buttkaiak igazságtalanul elfoglalták, Hódaszi Kántor Bálint állította.

1460. Kenderes Jánosnak Kis - Varsáynak fele, Nagy - Varsányba rész jószág Királyi adománnyal adott.

1480. Ráskay János, és Balás bírtokokban új Királyi adomány mellett megerössitettek.

Volt ezen Ráskay Balás a' Buda Várnak Kapitánya, Kamarás és Tárnok Mester Mátyás, és Ulászló Királyok alatt, az ő fiára Gáspárra, és Kállay Jánosra volt bízva a' Király személye a' Mohácsi ütközetbe, a' mint Istvánffy írja.

1489. Advigának, Malomvízi Kenderes László özvegyének hit rész szabatott ki Varsányba.

1544. Way Demeternek, Antalnak, és Péternek benne rész jószág,

1573. Egy része Kenderes-Varsánynak Kenderesek bírtokától neveztetett, és Dálnoki Zekel Gáspárnak, Boldisárnak, és Mághy Sófianak, Zékel Anial feleségének Királyi adománnyal adatott.

§. 382. *Zaklon* puszta

1489. Csáky Benedektől elítéltetett, és Drágffy Bertalannak ítéltetett.

§. 383. *Zernye* helységet

1417. Matuznay, Báthory, és Kún nemzetségek bírták.

§. 384. *Zilvás* helység

1439. Chernavoday Miklósnak, és Ersébeth leányának Királyi adománnyal adatott.

T ó l d a l é k

Az I. Részhez 161. Laphoz, a' honnét hibából kimaradtak ezek:

1605. Eszt. Szathmár táját Basta György Császári Hadi Vezér tüzvel, vassal pusztította §. 81. várván ottan az Erdélyi zürzavaros állapotnak kimenetelét, a' mint már az előhozott kéz frat írja: „Társúl, és „ Tanátsadóúl 1601. Eszt. adatott nékie Marietti nevezetű Olasz Jesuita, a' ki többnyire a' Szathmári Várban mint tábóri Káplány tartózkodott, 's tsak maga egyedül tudta: miképpen fog Erdély Báthory 'Sigmond által Rudolf Császárnak által adatni? Báthory 'Sigmondhoz 1601. Eszt. Nagy-Károly nevezetű Követet küldöttek Szathmárból olyan izennettel: hogy a' Törököket, és Tatárokat botsással el, a' melyet a' Török Portának hatalmától félvén nem tselekedhetett, és Erdély sem engedte. Midőn Basta „ Szath-

„ Szathmáron így mulatozna, 1602. Eszt. Radul Serban a' Havasalföldiek között egy legvagyonosabb Bojér egynehány Zászló allyával Bastához Szathmárba érkezett, kérvén ötett: hogy Havasalföldi Vajdának tétetné, állandó hívségét igérvén Rudolf Császárnak. Basta felbízattván ötett, 's öszve szedvén Szathmárnál táborozott katonáit, és Erdélynek azon Nagygyait, kik 'Sigmund Fejedelemtől elállván a' Császári birtokban kerestek menedék helyet, úgy mint Sennyei Pongráczot, 's Kornis Böldi'sárt, Kolosvárra indúlt, a' Magyar hajdúkat Rákóczy Lajosnak vezérlése alatt előre küldvén.

1605. Eszt. Zathmár Várát ostrom alá vette Bocskay István, és négy hólnapi megszállás után meg is hódította éhség által, erőssen védelmezvén a' várat Beck Joakim Császári Kapitány. Bocskainak nevezetesebb vezérjei között volt Szathmár Vármegyei Károlyi István, a' ki Trenchén várát-is ostrommal megvette.

1606. Eszt. a' Bécsi szerződésbe Zathmár erőssége Bocskay Istvánnak által adatott §. 81. a' ki azon Esztendőb. 16. Aprilisben tartandó Kassai gyülekezetre meghívta ezen Várost: hogy Követei által megjelenyen. Város jegy. Könyv.

1607. Bocskainak halálával megint a' Császár hívségére hódolt, mellyre meg hívta ötöt Kassán 27. Mártiusban tartatott Ország Nagygyainak gyülekezete, az után által vételére rendelve volt Nagy-Luchei Dóczy András, Barsi Fő-Ispány, Királyi Fő-Kamarás, és Tanátsos Kelemessy Mihállyal, és Bornemisza Miklóssal, kik a' várossaikat azzal bíztatták: hogy közben fogják magokat vetni ő Felségénél: hogy ezen Város szabaddá tétessen, az Ország gyűlésére Királyi levéllel hivatasson, addig-is a' várban léendő búzá hordástól kivették őket, és a' bor árultatásbéli öt hólnaphoz még egy hólnapot adtak nékik. Város Lev. Tár.

1608. Eszt. Midőn az Orzágnak erősségeit Naprágy Érsek a' Német Birodalmi Rendek előtt elő számlálna, ezeket mondotta: „ Felső Magyar Országban Zakmár, Ecsed, Munkách, és Kassa valamire való erősségek, a' többiek tsak Kastélyok, korlátokkal.

„ kal, palánkokkal, alatsony sántzokkal körül véve,
 „ a' mitsodások Kálló, Tokay, Ónod, Zendrő, Szé-
 „ chén, Gyarmath, mellyekben van ugyan ör álló ka-
 „ tona, de fizetetlen, és éhel haló. Ország gyűlés
 „ Nap. Könyv. 114. lap.

Azon Eszt. Keczely Miklós Szathmári Vár örző
 vitéz katona Szathmáron egy Nemes ülést, 's egy szö-
 lőt Királyi adománnyal nyert II. Mátyás Királytól.
 Lelesz. Konv.

1609. Eszt. Szathmár Várossának határjai megkü-
 lömböztettek Kis-Gelényes, máskép Pálfalva, Amacz,
 Réztelek, Nagy- Kis- Sadány, Dob helységeknek ha-
 táritól, és határ jelek hanyattattak, mellyek a' Töke-
 Terebessi erdöket, Bezermény-Teleke földet, Újfalú,
 Gyülvész, és Gelényes helységeket elválasztyák. Le-
 lesz. Konv.

1610. Eszt. II. Mátyás Király Szathmár Várossa
 Polgárinak közönségesen egy malmot a' Kis-Szamoson
 ajándékozott. Lelesz. Konv.

Azon Eszt. Gróf Thurzó György Nádor-Ispány
 a' Szathmáriaknak törvényesen vissza adatta ezen szán-
 tó földeket, és réteket, úgy mint: azon útnak men-
 tébe, melly Gyülvészre vezet, és délről *Varga-Csere*
 mellet *Erdőhért* nevezetü rétekre fordúlnak, három
 réttel, úgy mint *Sadányi, Oláh Péter*, és néhai *Ré-
 bay István* kaszálóinak szomszédságában lévő rétek-
 kel, más földeket pedig Pálfalva felé *Szent Egyed*
 erdeje mellett, egész a' *Madarászi* határig, és a' *Ho-
 moródi* hidig örökös jússal bírattandókat.

Azon Eszt. Ugyan azon Nádor Ispány megesmérő
 írást adott a' Szathmáriaknak: hogy a' Véghelyi kato-
 naságnak fizetésére Kiss Lukácsnak, a' Királyi jövede-
 lem bészédőjének 150. forintot fizettek olly kifejezés-
 sel: hogy ezt nem tartozás képpen, de tisztas ajándékúl
 hazájoknak ajánlották.

Azon Eszt. A' Szathmári Oskolák eránt a' Tanács
 által végeztetett: „ 1mo: hogy mikor alkalmatosság
 „ adódik, Wittebergus Oskola Mester tartasson a'
 „ mikor pedig ebben fogyatkozás lenne Hon-Hazánkba

„ ta-

„ tanult Deákot tartsunk. 2do: Németországba tá-
 „ nultt Oskola Mesterünknek fizetése ez: kész pénz
 „ 80. forint, 20. köből bor, 12. véka búza. 3tio: Hon-
 „ Hazánkba tanultt Skola Mesterünknek fizetése illy n:
 „ kész pénz 56. forint, „ bor köből 12. búza 6. véka.
 „ 4to: Mind a' két renden lévő Skola Mesterünknek
 „ egyenlőképpen kiszolgáltatik az halotti pénz, melly
 „ rendeltetett egy halottól 16. pénz, annak mellette az
 „ *Didaktrom*, (Oskolai pénz) mellyben a' *Primáriu-*
 „ *sok* adnak egy forintot, a' *Secundáriusok* 50. pénzt,
 „ a' *Tertiáriusok* 25. pénzt. E' végezést írta bé a'
 „ Város Könyvébe a' Betsületes Tanács akarattyaóól
 „ Mylotay István, a' Zathmári Ekklesiának Lelki Pász-
 „ tora. t. k. Város jegy. Könyv.

1614. Eszt. Pixendorffy Rueber György Hadi Ve-
 zérnek egy Nemes ülést ajándékozott Szathmáron II.
 Mátyás Király. Lelesz. Konv.

1615. Eszt. A' Szamos vizén épített malma a' Vá-
 rosnak vissza adatott olly móddal: hogy annak jöve-
 delméből 75. Kassai köblöket ő Felsége szükségére
 szolgáltatasson. Város Lev. Tár.

1618. Eszt. II. Mátyás Király rendet szabott a'
 Szathmári Nemesek eránt, kik az adandókat a' Polgá-
 rok közzé adni nem akarták.

1619. Eszt. II. Ferdinánd Király szabadságait
 újra megerősítette, és hogy ő hozzájok szökött lakó-
 sokat minek-tánna ottan letelepedni akarnak, kiadni
 ne tartozzanak, minden vám fizetéstől mentek legye-
 nek, idegen 's külső bírák eleibe ne idéztessenek.

1620. Zólyomba tartatott gyülekezetben, 36. Czik.
 „ hogy Zathmár, és Némethi Mezővárosoknak Szath-
 „ már Vármegyével való villongása rendkívül való tör-
 „ vénnyel eligazitassék, rendeltetett.

1622. Eszt. 29. Czik. 's a' t. már következik.

Azonkívül az 1. Rész. 224. lap. kimaradott.

1560. Eszt. Nagy- és Felső-Bánya Balassa Meny-
 hártnak Királyi adománnyal adatott, a' ki ottan nap
 nyugott felé Várat épített. Istvánffy.

A' Helységeknek, és Pusztáknak Lajstroma

A.

A abaháza - - - - -	Sphus	73
Abrámfalva - - - - -		316
Adony, lásd <i>Nytr</i>		
Adorjány - - - - -		255
Agod - - - - -		318
Almás - - - - -		319
Alsó-Fernezely - - - -		306
Alsó-Homorod - - - - -		130
Alsó Szopor - - - - -		111
AlsóÚjfalú - - - - -		286
Amác - - - - -		164
Andreas - - - - -		320
Angyalos - - - - -		87
Apa - - - - -		249
Apáthi, lásd <i>Dobrács,</i> <i>Ólchva.</i>		
Aranyos - - - - -		142
Aranyos-Megyes - - - -		251
Atya - - - - -		172
Avas-Újfalú - - - - -		268
Avas-Újváros - - - - -		256

B.

B ács - - - - -		321
Bacsó - - - - -		63
Bagda - - - - -		322
Bagos - - - - -		93
Bajfalú - - - - -		300
Bak-Újlak - - - - -		379

Balotafalú - - - - -	Sphus	147
Bánháza - - - - -		13
Bánya, lásd <i>Kitz. Lapos.</i> <i>Miszt.</i>		
Barlafalú - - - - -		144
Baromlak - - - - -		46
Batiz - - - - -		240
Batiz-Vasvári - - - - -		241
Becs, lásd <i>Tisza Szamos.</i>		
Bellak - - - - -		14
Béltek - - - - -		121
Bere - - - - -		16
Berek, lásd <i>Tisza. Szá-</i> <i>raz.</i>		
Berencze - - - - -		246
Berend - - - - -		245
Bikó, lásd <i>Pap Szakállás.</i> <i>Mező.</i>		
Bikszád - - - - -		266
Byti - - - - -		323
Bobáld - - - - -		5
Bodorteleke - - - - -		324
Bogáthi, lásd <i>Új</i>		
Boldád - - - - -		108
Bórhíd - - - - -		150
Bot-Palád - - - - -		226
Botsova - - - - -		209
Börvely - - - - -		38
Borzlyuk - - - - -		326
Bozonta - - - - -		327
Bujátháza - - - - -		264
Bürgezd - - - - -		89
Busák - - - - -		279

B b

Chag

C.

	§phus.
C haagh - - - - -	328
Csahólcz - - - - -	215
Csáholy - - - - -	72
Csanálos - - - - -	39. és 40
Császári - - - - -	51
Császló - - - - -	183
Csécse - - - - -	220
Csegöld - - - - -	182
Cseke - - - - -	204
Csenger - - - - -	91
Csenger-Újfalú - - - - -	92
Czégény - - - - -	193
Czikó - - - - -	136
Csomaköz - - - - -	17
Csokály - - - - -	329

D.

D anyád - - - - -	192
Darah - - - - -	194
Darnó - - - - -	212
Darócz, lásd <i>Füspös. Pusztá. Király.</i>	
Dengeleg - - - - -	24
Ders - - - - -	52
Dób - - - - -	98
Dobos, lásd <i>Nagy.</i>	
Dobra - - - - -	109
Dobrács - Apáthi - - - - -	161
Domahída - - - - -	34
Dombrovicza - - - - -	292

E.

E csed - - - - -	48
Ecsed, lásd <i>Kis.</i>	

§phus.

Egri - - - - -	239
Egyházás-Sennye - - - - -	368
Embel - - - - -	7
Encsencs - - - - -	44
Endréd - - - - -	23
Eör - - - - -	56
Eörvényes - - - - -	330
Erdőd - - - - -	127
Erdő-Ruszká - - - - -	331
Erdő-Szada - - - - -	141
Esztró - - - - -	30
Ezegen - - - - -	333
Ezierteleke - - - - -	332

F.

F ábiánháza - - - - -	47
Farkas-Aszó - - - - -	137
Farnas - - - - -	334
Fekete-Falú - - - - -	287
Fejér - Gyarmath - - - - -	169
Felső-Falú - - - - -	269
Felső-Fernezely - - - - -	305
Felső-Handal - - - - -	307
Felső-Homoród - - - - -	128
Felső-Szopor - - - - -	112
Felső-Újfalú - - - - -	285. és 304
Fenek, lásd <i>Nagy.</i>	
Fény - - - - -	6
Fernezely, lásd <i>Alsó.</i>	
<i>Felső.</i>	
Fülesd - - - - -	217
Fülpös - - - - -	194
Fülpös-Darócz - - - - -	195

G.

	§phus
Gacsály - - - - -	230
Gálián - - - - -	336
Garbólcz - - - - -	230
Gyarmath, lásd <i>Fejér.</i>	
Gáthi - - - - - 3. és	337
Gebe - - - - -	50
Geberjén - - - - -	196
Gebres - - - - -	338
Gécz, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Gelényes - - - - -	97
Gencs - - - - -	29
Géres - - - - -	106
Gilvác - - - - -	103
Girót-Tótfalú - - - - -	303
Gyöngy - - - - -	107
Görbed - - - - -	252
Györkefalú - - - - -	296
Györtelek - - - - -	80
Gothárd - - - - -	57
Gyülvész - - - - -	96
Gyürüs - - - - -	124

H.

Háború - - - - -	288
Handal, lásd <i>Felső.</i>	
Harang - - - - -	339
Hermánszegh - - - - -	185
Hidegkúth - - - - -	284
Hirip - - - - -	156
Hódasz - - - - -	53
Hódos, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
<i>Oláh.</i>	
Homok - - - - -	236
Homoród, lásd <i>Alsó. Fel</i>	
<i>ső. Közép.</i>	
Huta, lásd <i>Ó. Új.</i>	

I.

	§phus.
Jánk - - - - -	148
Jankateleke - - - - -	340
Jánossi, lásd <i>Kántor.</i>	
Jármi - - - - -	70
Iklód - - - - -	54
Illk - - - - -	62
Iloba - - - - -	275
Illósva - - - - -	113
Iriny - - - - -	25
Isk - - - - -	341
Istvándi - - - - -	205
Ivácskó - - - - -	154
Jósefháza - - - - -	250

K.

Kak - - - - -	243
Kálmánd - - - - -	37
Kányaháza - - - - -	259
Kántor - Jánossi - - - - -	55
Káplony - - - - -	35
Kápolna - - - - -	66
Kapnyik - - - - -	298
Károly, lásd <i>Nagy.</i>	
Kathol - - - - -	342
Kecskefalú - - - - -	343
Kegyé - - - - -	114
Kékes, lásd <i>Magyar. Oláh.</i>	
Kenez - - - - -	344
Kér - - - - -	310
Keresztúr - - - - -	346
Kermeche - - - - -	345
Kide - - - - -	22
Király-Darócz - - - - -	105
Kis-Ár - - - - -	202
Kis-Ecsed - - - - -	49
Kis-Gécz - - - - -	177

B b 2

Kis-

	Sphus.
Kis - Kólch - - - - -	159
Kis - Mada - - - - -	60
Kis - Majtény - - - - -	33
Kis - Namény - - - - -	215
Kis - Palád - - - - -	227
Kis - Peleske - - - - -	169
Kis - Semjén - - - - -	314
Kis - Szekeres - - - - -	211
Kis - Sikárló - - - - -	277
Kis - Szokond - - - - -	118
Kitz Bánya - - - - -	302
Kocsord - - - - -	76
Kolch, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Kölce - - - - -	218
Komlód Tótfalú - - - - -	179
Kömörő - - - - -	206
Komorzány - - - - -	261
Koppánteke - - - - -	347
Kórod, lásd <i>Tisza.</i>	
Kórogy, lásd <i>Szamos.</i>	
Körtvélyes - - - - -	15
Közeg Remete - - - - -	258
Kosztatun - - - - -	348
Kozárd - - - - -	36
Közép-Homoród - - - - -	129
Kozmateke - - - - -	349
Krassó - - - - -	157

L.

Láczfalú - - - - -	301
Lapos-Bánya - - - - -	282
Laskad - - - - -	350
Lázári - - - - -	166
Lekencze - - - - -	260
Lenárdfalú - - - - -	283
Libenteke - - - - -	351
Lippó - - - - -	151

Sphus.

Lophágy - - - - -	116
Lúgos - - - - -	10
Lukusteke - - - - -	94

M.

Mácsa - - - - -	82
Mada, lásd <i>Kis.</i>	
Madarász - - - - -	101
Magh - - - - -	352
Magyar - Kékes - - - - -	289
Magos-Ligeth - - - - -	224
Majtény, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Majtis - - - - -	186
Malontha - - - - -	187
Mand - - - - -	207
Mand, lásd <i>Pusztá.</i>	
Márton - - - - -	353
Máté-Szalka - - - - -	74
Matólcz - - - - -	197
Medes - - - - -	123
Megyes, lásd <i>Aranyos.</i>	
<i>Nyir.</i>	
Méhtekek - - - - -	170
Mérgesd - - - - -	354
Mérk - - - - -	42
Mező-Bikó - - - - -	146
Mező-Petri - - - - -	20
Mező-Terem - - - - -	27
Miklós - Teleke - - - - -	355
Mikola - - - - -	258
Milota - - - - -	221
Miszt-Bánya - - - - -	281
Misztótfalú - - - - -	280
Mogyorós - - - - -	132
Mogyorós, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Monostor - - - - -	278
Mósesfalú - - - - -	267

N.

Nábrád - - - - -	198
Nagy Ár - - - - -	201
Nagy-Dobos - - - - -	309
Nagy-Fenek - - - 4. és	335
Nagy-Gécz - - - - -	176
Nagy, és Kis-Hódos -	232
Nagy-Károly - - - - -	3
Nagy-Kólch - - - - -	158
Nagy-Majtény - - - - -	32
Nagy, és Kis-Mogyorós	265
Nagy Palád - - - - -	228
Nagy-Peleske - - - - -	168
Nagy-Szekeres - - - - -	210
Nagy-Sikárló - - - - -	276
Nagy-Szokond - - - - -	117
Namény, lásd Kis.	
Nántü - - - - -	115
Nyegrefalú - - - - -	299
Nyír-Adony - - - - -	317
Nyír-Negyves - - - - -	71
Nyír-Vasvári - - - - -	45

O.

Ó. Huta - - - - -	133
Ökörítő - - - - -	81
Oláh-Hódos - - - - -	120
Oláh-Kékes - - - - -	290
Oláh-Tótfalú - - - - -	135
Oláh-Újfalú - - - - -	136
Olvha-Apáthi - - - - -	67
Ombod - - - - -	163
Onad - - - - -	356
Oroszfalú - - - 155. és	293
Oroszi, lásd Vámos.	
Óvári - - - - -	94

P.

Pakos - - - - -	§phus. 357
Palád, lásd Nagy. Kis.	
Bot.	
Pallag, lásd Ró'sa.	
Pálfalva - - - - -	165
Pályi - - - - -	311
Panyola - - - - -	312
Páp-Bikó - - - - -	138
Papos - - - - -	68
Parásznnya - - - - -	69
Pásthi - - - - -	358
Patak - - - - -	356
Patak, lásd Sebes.	
Pátzafalú - - - - -	131
Pátyod - - - - -	86
Patóháza - - - - -	247
Pázmán-Teleke - - - - -	360
Peleske, lásd Nagy. Kis.	
Penyige - - - - -	200
Penészlek - - - - -	12
Pereche - - - - -	361
Pete - - - - -	173
Pettyén - - - - -	162
Petri, lásd Mező.	
Piskáskos - - - - -	104
Póka-Teleke - - - - -	61
Porcsalma - - - - -	84
Porháza - - - - -	77
Portelek - - - - -	26
Pusztá, Darócz - - - - -	167
Pusztá-Mánd - - - - -	208
Pusztá-Sár - - - - -	363
Pusztá-Telek - - - - -	295
Pród - - - - -	362

R.

Rák. Terebes - - - - -	110
Rák.	

	§phus.		§phus.
Rákسا - - - - -	272	Szekeres, lásd Nagy. Kis.	
Rápolth - - - - -	83	Semjén, lásd Kis.	
Recsk - - - - -	364	Sennye, lásd Egyházas.	
Remete, lásd Kőszeg.		Szennyes - - - - -	11
Remete-Mező - - - - -	148	Szent-János - - - - -	21
Reszege - - - - -	19	Szent-Márton - - 78. és 242	
Réth - - - - -	365	Szent-Miklós - - 31. és 369	
Réz-Telek - - - - -	153	Szent-Pál - - - - -	369
Ricse - - - - -	216	Sige - - - - -	59
Rohod - - - - -	58	Szigeth - - - - -	237
Ró'sa-Pallag - - - - -	257	Sikárló, lásd Nagy. Kis.	
Ro'sály - - - - -	231	Sima - - - - -	178
Ruszka - - - - -	366	Szinyér - Várallya - - - 273	
Ruszka, lásd Erdő.		Szinfalú - - - - -	152

S.

Saár - - - - -	235	Sürgyefalú - - - - -	297
Szada, lásd Erdő.			
Szakállas - Bikó - - - - -	145		
Szakasz - - - - -	125		
Sályi - - - - -	85		
Szalka, lásd Máté.			
Szalmád - - - - -	43		
Samely - - - - -	191		
Szamos - Becs - - - - -	180		
Szamos-Kőrógy - - - - -	160		
Szamos - Szegh - - - - -	313		
Szamos-Telek - - - - -	248		
Szamos-Újlak - - - - -	188		
Sándor - - - - -	75		
Sándorfalva - - - - -	122		
Sándorfalú - - - - -	294		
Szaniszló - - - - -	18		
Száraz Berek - - - - -	234		
Sárköz - - - - -	253		
Sárköz - Újlak - - - - -	254		
Szaszár - - - - -	367		
Sebes - Patak - - - - -	274		

T.

Tagy - - - - -	99
Tapolhatár - - - - -	370
Tarpa - - - - -	203
Tartócz - - - - -	262
Tatárfalva - - - - -	181
Téglás - - - - -	8
Terebes, lásd Tőke Rákos.	
Terep - - - - -	263
Teukes - - - - -	61
Thyba-Teleke - - - - -	371
Thimotheus - - - - -	372
Tisza - Becs - - - - -	222
Tisza - Kórod - - - - -	219
Tisza - Berek - - - - -	229
Thyvised - - - - -	373
Tökés - - - - -	291

Tőke-

	δphus.
Töke-Terebes - - - - -	102
Tölgyes - - - - -	374
Tomány - - - - -	140
Thomas-Teleke - - - - -	375
Thores-Teleke - - - - -	376
Tóthfalú, lásd <i>Girót</i> , <i>Komlód. Miszt. Oláh.</i>	
Tozokus - - - - -	377
Tryvarcha - - - - -	378
Tyukód - - - - -	88
Tunyogh - - - - -	79
Túrvékonya - - - - -	270

U.

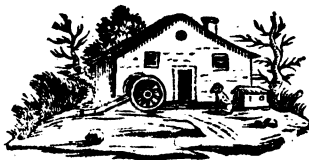
Udvari - - - - -	244
Új-Bogáthi - - - - -	325
Újfalú, lásd <i>Avas. Oláh.</i> <i>Alsó. Felső. Csenger.</i>	
Új-Huta - - - - -	134
Újlak, lásd <i>Bak. Szamos.</i> <i>Sárköz.</i>	
Újváros, lásd <i>Avas.</i>	
Ura - - - - -	90
Uzka - - - - -	223

V.

	δphus.
Vada - - - - -	9
Vaja - - - - -	315
Válaszút - - - - -	143
Vallaj - - - - -	41
Vámfalú - - - - -	271
Vámos-Oroszi - - - - -	214
Vanlegen-Teleke - - - - -	380
Várallya, lásd <i>Szinyér.</i>	
Vassian - - - - -	381
Vasvári, lásd <i>Batiz. Nyir.</i>	
Veresmarth - - - - -	194
Vetés - - - - -	95
Vezend - - - - -	28
Visoly - - - - -	175
Vitka - - - - -	65

Z.

Zsadány - - - - -	100
Zajta - - - - -	171
Zaklón - - - - -	382
Zsarollyán - - - - -	190
Zernye - - - - -	383
Zilvás - - - - -	384

14259117

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES

0114259117

OUTLER STAGHS

DB
975
.S95
S95
v.2

AUG 12 1963

Digitized by Google

14259117

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES

0114259117

OUTLER STAMPS

DB
975
.S95
S95
v.2

AUG 12 1968

Digitized by Google

